ใบรับรองวิทยานิพนธ์

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต (การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์และชุมชน)

ปริญญา

การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์และชุมชน — **สาขา**

การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์และชุมชน — **ภาควิชา**

เรื่อง ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมในการจัดการสิ่งแวดล้อมภายในองค์กร: กรณีศึกษา บริษัท ยูนีซัน จำกัด

Factors Involving Organizational Environmental Management: A Case Study of Unison Laboratories Ltd.

นามผู้วิจัย นางสาวประภาพร คำเบ้า

ได้พิจารณาเห็นชอบโดย

อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก .....

(อาจารย์วรรณี อึ้งสิทธิพูนพร, ปร.ด.)

อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ร่วม .....

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์วีรฉัตร สุปัญโญ, Ph.D.)

หัวหน้าภาควิชา .....

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์สันติ ศรีสวนแตง, ศศ.ด.)

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์รับรองแล้ว

.....

(รองศาสตราจารย์กัญจนา ธีระกุล, D.Agr.)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

วันที่ ..... **เดือน** ..... **พ.ศ.** .....

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

วิทยานิพนธ์

เรื่อง

ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมในการจัดการสิ่งแวดล้อมภายในองค์กร: กรณีศึกษา บริษัท ยูนีซัน จำกัด

Factors Involving Organizational Environmental Management: A Case Study of Unison Laboratories Ltd.

โดย

นางสาวประภาพร คำเบ้า

เสนอ

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
เพื่อความสมบูรณ์แห่งปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต (การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์และชุมชน)
พ.ศ. 2556

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ประภาพร คำเบ้า 2556: ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมในการจัดการสิ่งแวดล้อมภายในองค์กร: กรณีศึกษา บริษัท ยูนีซัน จำกัด ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต (การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์และชุมชน) สาขาวิชาการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์และชุมชน ภาควิชาการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์และชุมชน อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก: อาจารย์วรรณี อึ้งสิทธิพูนพร, ปร.ด. 166 หน้า

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาการมีส่วนร่วมในกิจกรรมการจัดการสิ่งแวดล้อมภายในองค์กร 2) เพื่อศึกษาปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมในการจัดการสิ่งแวดล้อมภายในองค์กร และ 3) เพื่อศึกษาข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการเพิ่มประสิทธิภาพของปัจจัยที่เกี่ยวข้องในเชิงส่งเสริมการมีส่วนร่วมของพนักงานในการจัดการสิ่งแวดล้อมภายในองค์กร โดยใช้บริษัท ยูนีซัน จำกัด เป็นกรณีศึกษา กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยมีจำนวนทั้งหมด 225 คน จำแนกเป็นระดับปฏิบัติการจำนวน 192 คน และระดับบริหารจำนวน 33 คน ได้มาด้วยวิธีการสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้น เก็บรวบรวมข้อมูลด้วยแบบสอบถาม สถิติที่ใช้วิเคราะห์ข้อมูลประกอบด้วยร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่าไค-สแควร์ วิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการวิจัยพบว่า

1) กลุ่มตัวอย่างโดยรวมมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ เกี่ยวกับการจัดการสิ่งแวดล้อมภายในองค์กร ในระดับปานกลาง ($\overline{X}$=2.61) โดยกิจกรรมที่มีค่าเฉลี่ยการมีส่วนร่วมมากที่สุด คือ โครงการอนุรักษ์พลังงาน ($\overline{X}$ = 2.72) กิจกรรมที่มีค่าเฉลี่ยการมีส่วนร่วมน้อยที่สุด คือ โครงการ 5 ส ($\overline{X}$ = 2.46) เมื่อพิจารณาด้านที่มีส่วนร่วมในการจัดการสิ่งแวดล้อมภายในบริษัท ยูนีซัน จำกัด กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่การมีค่าเฉลี่ยการส่วนร่วมในการปฏิบัติมากที่สุด ($\overline{X}$= 3.00) ด้านที่กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีค่าเฉลี่ยการส่วนร่วมน้อยที่สุด คือ การมีส่วนร่วมในการวางแผน ($\overline{X}$= 1.98) นอกจากนั้นยังพบว่า กลุ่มตัวอย่างที่มีเพศ ระดับการศึกษา การเป็นสมาชิกกลุ่มกิจกรรมการจัดการสิ่งแวดล้อม และความตระหนักเกี่ยวกับการจัดการสิ่งแวดล้อม ต่างกันมีส่วนร่วมในการจัดการสิ่งแวดล้อมภายในบริษัท ยูนีซัน จำกัด แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

2) ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมของพนักงานในการจัดการสิ่งแวดล้อมภายในองค์กร ได้แก่ เพศ (X^2 = 6.159) ระดับการศึกษา (X^2 = 21.156) การเป็นสมาชิกกลุ่มกิจกรรม (X^2 = 25.257) และความตระหนักเกี่ยวกับการจัดการสิ่งแวดล้อม (X^2 = 16.808) โดยมีความเกี่ยวข้องอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

3) ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของพนักงานทุกระดับในการจัดการสิ่งแวดล้อมภายในองค์กร ประกอบด้วยการให้ความรู้ ความเข้าใจ การกระตุ้นจิตสำนึกและความตระหนักในการมีส่วนร่วม การประชาสัมพันธ์ การสร้างแรงจูงใจ ตลอดจนการจัดเวลาและบุคลากรให้เพียงพอสำหรับการจัดกิจกรรมโครงการด้านการจัดการสิ่งแวดล้อม

คำสำคัญ: การมีส่วนร่วม, การจัดการสิ่งแวดล้อมในองค์กร

_____ _____ ___ / ___ / ___

ลายมือชื่อนิสิต ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

Prapaporn Khumboaw 2013: Factors Involving Organizational Environmental Management: A Case Study of Unison Laboratories Ltd. Master of Arts (Human and Community Resource Development), Major Field: Human and Community Resource Development. Department of Human and Community Resource Development. Thesis Advisor: Associate Professor Wing Commander Mrs.Vannee Aungsittipoonporn. 166 pages.

This research was aimed to 1) investigate employees' participation in organizational environmental management, 2) examine factors involving organizational environmental management, and 3) explore employees' suggestions toward the increase of effectiveness in promoting factors involving employees' participation in organizational environmental management. Unison Laboratories Ltd. was selected as a case study. 225 research sample comprised 192 operational level employees and 33 executives obtained by stratified sampling technique. Research instrument was a survey questionnaire. Statistics for data analysis were percentage, mean, standard deviation, and Chi-square. Qualitative data were analyzed by content analysis.

The research findings were as follows.

1) The overall sample participated in organizational environmental management at a moderated level ($\overline{X}$ = 2.61). Activity that got highest average score of participation was the Energy Saving Project ($\overline{X}$ = 2.72), whereas that got the lowest scores was the 5 S Project ($\overline{X}$ = 2.46). The participation of sample was mostly in terms of implementation ($\overline{X}$ = 3.00) while the least was in terms of planning ($\overline{X}$ = 1.98). It was also found that there were differences in organizational environmental management participation at statistical significant level of .05 among sample with different sexes, educational levels, membership of environmental management groups, and awareness in environmental management.

2) Factors involving organizational environmental management at statistical significant level of .05 included sex (X^2 = 6.159), educational levels (X^2 = 21.156), membership of environmental management groups (X^2 = 25.257), and awareness in environmental management (X^2 = 16.808).

3) It was suggested by the sample that participation of employees at all levels could be enhanced through knowledge and understanding provision, participation awareness raising campaigns, information transmission, motivation promotion, and the allocation of adequate time and personnel for organizing the projects on environmental management.

Keywords: Participation, Organizational Environmental Management

_____ _____ ___ / ___ / ___

Student's signature Thesis Advisor's signature

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์เล่มนี้สมบูรณ์ด้วยความอนุเคราะห์จาก ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วีรฉัตร สุปัญโญ และดร.วรรณี อึ้งสิทธิพูนพร อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ที่กรุณาให้คำปรึกษา แนะนำและตรวจแก้ไขความบกพร่องตั้งแต่เริ่มต้นจนเสร็จสมบูรณ์ และรองศาสตราจารย์ ดร.ประสงค์ ตันพิชัย ประธานสอบ ดร.วิภาวรรณ ตินนังวัฒนะ ผู้ทรงคุณวุฒิ ที่กรุณาให้ข้อคิดและชี้แนะแนวทางปรับปรุงแก้ไขวิทยานิพนธ์ให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น อีกทั้งคณาจารย์ภาควิชาการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์และชุมชนทุกท่าน ที่ได้ประสิทธิ์ ประสาทความรู้ โดยผู้วิจัยได้นำมาใช้ในการทำวิทยานิพนธ์เล่มนี้เป็นอย่างดี ขอกราบขอบพระคุณทุกท่านมา ณ โอกาสนี้

ขอกราบขอบพระคุณ รองศาสตราจารย์ ดร.อาชัญญา รัตนอุบล ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พูนสุข อุดม ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ชีพสมุน รังสยาธร ดร.ภัทรพล มหาขันธ์ และดร.ทิพวัลย์ สีจันทร์ ผู้ทรงคุณวุฒิ ที่ได้ตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ และแนะนำข้อบกพร่องของเครื่องมือ จนได้เครื่องมือที่มีประสิทธิภาพและคุณภาพ เพื่อใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

ขอกราบขอบพระคุณ คุณสุทธินัย ธเนศวรกุล กรรมการผู้จัดการ ภก. สมเกียรติ ลีลาอุดมลิปี ผู้จัดการฝ่ายโรงงาน และคุณเสริมศักดิ์ ภูมี ผู้จัดการฝ่ายทรัพยากรบุคคล บริษัท ยูนีซัน จำกัด ที่พิจารณาอนุมัติ และสนับสนุนในการทำวิจัยครั้งนี้

ขอกราบขอบพระคุณ คุณพ่อประสิทธิ์ คำเบ้า ผู้ซึ่งให้ความรัก ความห่วงใย คอยเป็นกำลังให้ผู้วิจัยเสมอมา และคุณแม่ทองล้วน คำเบ้า ที่ล่วงลับไปแล้ว ขอขอบคุณกำลังใจจาก คุณวิยดา มิฆเนตร คุณนนทนัตถ์ เพ็ชรไทย คุณไตรภพ เพ็งบุบผา เพื่อนๆ พี่ๆ น้องๆ บริษัท ยูนีซัน จำกัด และเพื่อนๆ ภาควิชาการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์และชุมชนทุกคน ที่ให้การสนับสนุน ผลักดัน ช่วยเหลือทั้งแรงกาย แรงใจ ด้วยดีเสมอมา ซึ่งทำให้วิทยานิพนธ์เล่มนี้สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี

ความสำเร็จ ประโยชน์ และคุณค่าอันพึงมีจากวิทยานิพนธ์เล่มนี้ ขอมอบให้ บิดา มารดา ครูอาจารย์ ตลอดจนผู้มีพระคุณทุกท่านที่ได้ประสิทธิ์ ประสาทความรู้ให้แก่ผู้วิจัย

ประภาพร คำเบ้า

กุมภาพันธ์ 2556

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

สารบัญ

หน้า

สารบัญตาราง (5)

สารบัญภาพ (7)

บทที่ 1 บทนำ 1

ความสำคัญของปัญหา 1

วัตถุประสงค์ของการศึกษา 3

สมมติฐานการวิจัย 4

ประโยชน์ที่ได้รับ 4

ขอบเขตของการวิจัย 5

นิยามศัพท์ 5

บทที่ 2 การตรวจเอกสาร 5

แนวคิดที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วม 9

ความหมายของการมีส่วนร่วม 9

ความเชื่อพื้นฐานของการมีส่วนร่วม 12

องค์ประกอบของการมีส่วนร่วม 13

ประเภทของการมีส่วนร่วม 15

รูปแบบและระดับของการมีส่วนร่วม 20

การส่งเสริมการมีส่วนร่วม 23

ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วม 23

แนวทางการส่งเสริมการมีส่วนร่วม 27

แนวคิดเกี่ยวกับการจัดการสิ่งแวดล้อม 31

ความหมายของสิ่งแวดล้อม 31

ความหมายของการจัดการสิ่งแวดล้อม 33

แนวคิดเกี่ยวกับการจัดการสิ่งแวดล้อม 33

แนวคิดเกี่ยวกับ ISO (International Organization Standardization) 39

ระบบมาตรฐานการจัดการสิ่งแวดล้อม ISO 14001 40

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

สารบัญ (ต่อ)

หน้า

ข้อกำหนดระบบมาตรฐานการจัดการสิ่งแวดล้อมและแนวทางประยุกต์ใช้ 45
รูปแบบและขั้นตอนการจัดการสิ่งแวดล้อม 52
กระบวนการจัดการสิ่งแวดล้อม 54
การจัดการสิ่งแวดล้อมของ บริษัท ยูนีซัน จำกัด 58
ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง 63
กรอบแนวคิดการวิจัย 72
บทที่ 3 วิธีการวิจัย 73
วิธีการเก็บข้อมูล 80
วิธีการวิเคราะห์ข้อมูล 80
บทที่ 4 ผลและการวิจารณ์ 83
ข้อวิจารณ์ 112
บทที่ 5 สรุปผลการวิจัย และข้อเสนอแนะ 117
สรุปผลการวิจัย 118
การอภิปรายผล 119
ข้อเสนอแนะ 134

เอกสารและสิ่งอ้างอิง 137

ภาคผนวก 142
ภาคผนวก ก รายนามผู้ทรงคุณวุฒิ 143
ภาคผนวก ข ประวัติและโครงสร้างบริษัท 145
ภาคผนวก ค แบบสอบถามเพื่อการวิจัย 149

ประวัติการศึกษาและการทำงาน 166

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

สารบัญตาราง

ตารางที่		หน้า
1	การดำเนินการวิจัย	74
2	ประชากรจำแนกตามระดับพนักงานแต่ละฝ่าย	76
3	กลุ่มตัวอย่างจำแนกตามระดับพนักงานแต่ละฝ่าย	76
4	ข้อมูลที่วิเคราะห์	81
5	แสดงจำนวนและค่าร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม	85
6	แสดงคะแนนของความรู้ความเข้าใจในเรื่องการ จัดการสิ่งแวดล้อมภายในบริษัท ยูนีซัน จำกัดเป็นรายข้อ	88
7	แสดงการจำแนกกลุ่มพนักงานตามผลการวัดความรู้ความเข้าใจ ในเรื่องการจัดการสิ่งแวดล้อมภายในบริษัท ยูนีซัน จำกัดจำแนกตาม กลุ่มผู้ที่มีความรู้ความเข้าใจในเรื่องการจัดการสิ่งแวดล้อม	89
8	แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ของความตระหนัก ในเรื่องการจัดการสิ่งแวดล้อมภายในบริษัท ยูนีซัน จำกัด	90
9	แสดงการจำแนกกลุ่มพนักงานตามผลการวัดระดับความตระหนัก ในเรื่องการจัดการสิ่งแวดล้อม ภายในบริษัท ยูนีซัน จำกัด จำแนกตาม กลุ่มผู้ที่มีความตระหนักในเรื่องการจัดการสิ่งแวดล้อม	92
10	แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ของการมีส่วนร่วมใน การจัดการสิ่งแวดล้อมภายในบริษัท ยูนีซัน จำกัด	94

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตารางที่		หน้า
11	ผลการเปรียบเทียบระดับการมีส่วนร่วมในการจัดการสิ่งแวดล้อมภายในบริษัท ยูนีซัน จำกัด โดยจำแนกตามเพศที่แตกต่างกัน	96
12	ผลการเปรียบเทียบระดับการมีส่วนร่วมในการจัดการสิ่งแวดล้อมภายในบริษัท ยูนีซัน จำกัด โดยจำแนกตามอายุที่แตกต่างกัน	97
13	ผลการเปรียบเทียบระดับการมีส่วนร่วมในการจัดการสิ่งแวดล้อมภายในบริษัท ยูนีซัน จำกัดโดยจำแนกตามตำแหน่งงานที่แตกต่างกัน	97
14	ผลการเปรียบเทียบระดับการมีส่วนร่วมในการจัดการสิ่งแวดล้อมภายในบริษัท ยูนีซัน จำกัดโดยจำแนกตามระดับการศึกษาที่แตกต่างกัน	98
15	ผลการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยรายคู่ของพนักงานที่มีระดับการศึกษาแตกต่างกัน กับระดับการมีส่วนร่วมในการจัดการสิ่งแวดล้อมภายในบริษัท ยูนีซัน จำกัด	100
16	ผลการเปรียบเทียบระดับการมีส่วนร่วมในการจัดการสิ่งแวดล้อมภายในบริษัท ยูนีซัน จำกัด โดยจำแนกตามอายุในการทำงานที่แตกต่างกัน	101
17	ผลการเปรียบเทียบระดับการมีส่วนร่วมในการจัดการสิ่งแวดล้อมภายในบริษัท ยูนีซัน จำกัด ของพนักงาน	102
18	ผลการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยรายคู่ของพนักงานที่เป็นสมาชิกกลุ่มกิจกรรมเกี่ยวกับการจัดการสิ่งแวดล้อม กับระดับ	103

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตารางที่		หน้า
19	ผลการเปรียบเทียบระดับการมีส่วนร่วมในการจัดการสิ่งแวดล้อมภายในบริษัท ยูนีซัน จำกัด ของพนักงานที่มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดการสิ่งแวดล้อมต่างกัน	104
20	ผลการเปรียบเทียบระดับการมีส่วนร่วมในการจัดการสิ่งแวดล้อมภายในบริษัท ยูนีซัน จำกัด ของพนักงานที่มีความตระหนักเกี่ยวกับการจัดการสิ่งแวดล้อมต่างกัน	104
21	ความเกี่ยวข้องระหว่างเพศ กับการมีส่วนร่วมในการจัดการสิ่งแวดล้อมภายในบริษัท ยูนีซัน จำกัด	105
22	ความเกี่ยวข้องระหว่างอายุ กับการมีส่วนร่วมในการจัดการสิ่งแวดล้อมภายในบริษัท ยูนีซัน จำกัด	106
23	ความเกี่ยวข้องระหว่างระดับการศึกษา กับการมีส่วนร่วมในการจัดการสิ่งแวดล้อมภายในบริษัท ยูนีซัน จำกัด	107
24	ความเกี่ยวข้องระหว่างตำแหน่งงาน กับการมีส่วนร่วมในการจัดการสิ่งแวดล้อมภายในบริษัท ยูนีซัน จำกัด	108
25	ความเกี่ยวข้องระหว่างอายุในการทำงาน กับการมีส่วนร่วมในการจัดการสิ่งแวดล้อมภายในบริษัท ยูนีซัน จำกัด	109
26	ความเกี่ยวข้องระหว่างการเป็นสมาชิกกลุ่มกิจกรรมเกี่ยวกับการจัดการสิ่งแวดล้อมกับการมีส่วนร่วมในการจัดการสิ่งแวดล้อมภายในบริษัท ยูนีซัน จำกัด	110

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตารางที่		หน้า
27	ความเกี่ยวข้องระหว่างระดับความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดการสิ่งแวดล้อม กับการมีส่วนร่วมในการจัดการสิ่งแวดล้อมภายในบริษัท ยูนีซัน จำกัด	111
28	ความเกี่ยวข้องระหว่างระดับที่ของความตระหนักในเรื่องการจัดการสิ่งแวดล้อม กับการมีส่วนร่วมในการจัดการสิ่งแวดล้อมภายในบริษัท ยูนีซัน จำกัด	112
29	ปัญหา/อุปสรรค และข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการจัดการสิ่งแวดล้อม	114
ตารางผนวกที่		
1	ความสอดคล้องของข้อกระทงคำถาม	158
2	ค่าความเชื่อมั่นแบบสอบถามความตระหนักในเรื่องการจัดการสิ่งแวดล้อม	162
3	ค่าความเชื่อมั่นแบบสอบถามการมีส่วนร่วมของพนักงานในกิจกรรมการจัดการสิ่งแวดล้อม	163
4	ค่าความเชื่อมั่นของแบบวัดความรู้ความเข้าใจในเรื่องการจัดการสิ่งแวดล้อม	165

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

สารบัญภาพ

ภาพที่		หน้า
1	การมีส่วนร่วมของประชาชน	14
2	แสดงความสัมพันธ์ของชนิดการมีส่วนร่วม	17
3	สรุปนิยามความหมายของสิ่งแวดล้อม	32
4	การตัดสินใจเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืนเปรียบเทียบกับการตัดสินใจในแบบเดิม	37
5	ขั้นตอนการดำเนินงานจัดทำระบบ ISO 14001 ในหน่วยงาน	42
6	การใช้มาตรการในการจัดการสิ่งแวดล้อมของกระบวนการผลิตสินค้าและบริการ	58
7	แผนผังแสดงที่ตั้งของบริษัท ยูนีซัน จำกัด	60
8	กรอบแนวคิดการวิจัย	72

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

บทที่ 1

บทนำ

ความสำคัญของปัญหา

สิ่งแวดล้อมมีความสำคัญกับมนุษย์ เพราะทุกชีวิตต้องอาศัยสิ่งแวดล้อมเป็นปัจจัยในการดำเนินชีวิต แต่ทิศทางการพัฒนาประเทศไทยที่เน้นการพัฒนาเศรษฐกิจ และอุตสาหกรรม ทำให้ต้องการใช้ทรัพยากรต่าง ๆ อย่างมากมาย เพื่อผลิตสินค้าและบริการ การพัฒนาประเทศตามแนวทางนี้จึงมีผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมซึ่งหากไม่ระมัดระวังย่อมนำมาซึ่งปัญหาในที่สุด

ปัญหาที่มีผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมที่สำคัญปัญหาหนึ่งคือ ปัญหามลพิษในสภาพแวดล้อม ซึ่งจากสรุปสถานการณ์มลพิษของประเทศไทย โดยกรมควบคุมมลพิษตามพระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. 2535 และจากการรวบรวมข้อมูลทางวิชาการพบว่า ปัญหามลพิษที่เกิดในประเทศ ประกอบด้วย ปัญหามลพิษตามแหล่งน้ำธรรมชาติ ปัญหาการจัดการขยะมูลฝอย ปัญหามลพิษทางอากาศ การปนเปื้อนของน้ำใต้ดิน และปัญหาของเสียอันตราย ซึ่งส่งผลสะท้อนกลับมาในรูปของวิกฤตการณ์สิ่งแวดล้อมอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ (กรมควบคุมมลพิษ, กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม)

ในส่วนขององค์กรภาคธุรกิจนั้น แรงกดดันทางด้านสิ่งแวดล้อมที่มีมากขึ้นและเพิ่มขึ้นอยู่ตลอดเวลาทั้งทางด้านกฎหมาย เงื่อนไขการซื้อขายจากลูกค้า และความต้องการสินค้าสีเขียวจากผู้บริโภค ทำให้องค์กรต่างๆ เริ่มให้ความสำคัญกับการจัดการสิ่งแวดล้อมมากขึ้น โดยคำนึงถึงประเด็นสิ่งแวดล้อม ในการบริหารจัดการ เพื่อให้อยู่ในมาตรฐานที่กำหนด กล่าวคือ องค์กรต้องจัดทำขั้นตอนการปฏิบัติงานในรูปแบบของเอกสาร และนำไปใช้ปฏิบัติอย่างต่อเนื่องและสอดคล้องกันทั้งองค์กร เช่น การจัดการน้ำเสีย มลพิษทางอากาศ การจัดการขยะ กากของเสีย เป็นต้น ในขณะเดียวกันองค์กรต้องตรวจสอบการทำงานเพื่อหาสาเหตุของปัญหาและกำหนดแนวทางแก้ไขหรือป้องกันมิให้เกิดผลกระทบด้านสิ่งแวดล้อมภายในองค์กรด้วย (สุเทพ , 2541)

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ปัจจุบันองค์การมาตรฐานระหว่างประเทศกำลังดำเนินการจัดทำอนุกรมมาตรฐาน ว่าด้วยระบบการจัดการสิ่งแวดล้อม ISO 14001 ที่มุ่งที่การจัดการระบบโครงสร้างองค์กร ระเบียบปฏิบัติ กระบวนการ และทรัพยากร เพื่อจัดการสิ่งแวดล้อมอย่างมีประสิทธิภาพ โดยในมาตรฐานดังกล่าวกำหนดให้องค์กรจัดทำนโยบายสิ่งแวดล้อมซึ่งเป็นการแสดงเจตนารมณ์ของผู้บริหารระดับสูงที่จะใช้สื่อสารไปสู่องค์กรและต่อสาธารณะชน องค์กรจะต้องปฏิบัติตามกฎหมายและกฎระเบียบอื่นๆ ทางด้านสิ่งแวดล้อมที่เกี่ยวข้อง และต้องแสดงถึงการพัฒนาการดำเนินการด้านสิ่งแวดล้อมอย่างต่อเนื่อง องค์กรต้องดำเนินการระบุปัญหาด้านสิ่งแวดล้อมที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรม สินค้า และบริการต่างๆ ขององค์กร รวมทั้งประเมินความสำคัญของปัญหาดังกล่าวให้สอดคล้องกับกฎหมายทางด้านสิ่งแวดล้อมที่เกี่ยวข้อง นอกจากนี้องค์กรระบุวัตถุประสงค์และเป้าหมายทางด้านสิ่งแวดล้อมขององค์กร และการจัดทำโครงการทางด้านสิ่งแวดล้อมเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ดังกล่าวด้วย (ภูริภัท, 2550; สยาม, 2551)

จากการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวกับการจัดการสิ่งแวดล้อมในประเทศไทยพบว่า มีหลายองค์กรที่ได้นำระบบการจัดการสิ่งแวดล้อมไปประยุกต์ใช้และผ่านการรับรองการจัดการสิ่งแวดล้อม ไม่เพียงแต่บริษัทที่ประกอบธุรกิจอุตสาหกรรมเท่านั้น ยังมีองค์กรการศึกษา และโรงพยาบาลที่นำระบบมาตรฐานนี้ไปใช้และผ่านการรับรอง การจัดการสิ่งแวดล้อมคงไม่ใช่สิ่งที่ทุกคนต้องเข้ามามีส่วนร่วมในรายละเอียด แต่ทุกคนน่าจะต้องเข้าใจ ช่วยเหลือ ร่วมมือ และประสานงานในส่วนที่ตัวเองเกี่ยวข้อง (ราตรี, 2543) สอดคล้องกับที่ สุเทพ ธีรศาสตร์ (2541) กล่าวว่า ข้อกำหนด ISO 14001 นี้มีวัตถุประสงค์เพื่อที่จะให้รวมเข้ากับระบบการจัดการด้านสิ่งแวดล้อมที่องค์กรมีอยู่แล้ว การนำไปใช้อาจจะขึ้นอยู่กับปัจจัยหลาย ๆ อย่าง เช่น นโยบาย ลักษณะของกิจกรรมและเงื่อนไขของกระบวนการ ความสำเร็จของการดำเนินการขององค์กรจะขึ้นอยู่กับความร่วมแรงร่วมใจของพนักงานทุกระดับ ทุกแผนก

จากผลการศึกษาเกี่ยวกับปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมในการจัดการสิ่งแวดล้อมในชุมชนหรือในองค์กรที่ริเริ่มการดำเนินระบบการจัดการสิ่งแวดล้อม พบว่า มีปัจจัยทั้งภายในและภายนอกที่มีผลต่อการมีส่วนร่วม เช่น การรับรู้ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการจัดการสิ่งแวดล้อม ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดการสิ่งแวดล้อม ผลประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการมีส่วนร่วม ความตระหนักในคุณค่าของสิ่งแวดล้อมและบทบาทของผู้มีหน้าที่ส่งเสริมการมีส่วนร่วมเป็นต้น (สุวัสสา, 2552; ณพรรษธ์สรณ์, 2550; สุเมธ , 2536) สำหรับการมีส่วนร่วมในการจัดการสิ่งแวดล้อมในองค์กรตามมาตรฐาน ISO 14001 นั้น อัญชลี สืบสุข (2546) พบว่า ความรู้พื้นฐานด้านสิ่งแวดล้อม และการได้รับข้อมูลข่าวสารด้านสิ่งแวดล้อม เป็นปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของพนักงานในระบบการจัดการ

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

สิ่งแวดล้อม ส่วนลักษณะส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ อายุ การศึกษา ตำแหน่งงานและอายุการทำงานไม่มีผลกับการมีส่วนร่วม ส่วน ญาณิศา ถนอมบุญ (2547) พบว่า สิ่งที่มีผลต่อการเสริมสร้างการมีส่วนร่วมของพนักงานในระบบการจัดการสิ่งแวดล้อม ได้แก่ การฝึกอบรม การประชาสัมพันธ์ การจูงใจ การเปิดโอกาสให้แสดงความคิดเห็น และการจัดกิจกรรม

โดยเหตุที่องค์กรแต่ละแห่งมีบริบทและเงื่อนไขตลอดจนธรรมชาติของการบริหารจัดการต่างกัน ประกอบกับ บริษัท ยูนีซัน จำกัด ตำบลคลองอุดมชลจร อำเภอเมืองฉะเชิงเทรา จังหวัดฉะเชิงเทรา เป็นบริษัทที่มีระบบการจัดการสิ่งแวดล้อม และกำลังอยู่ในช่วงขอการรับรองระบบมาตรฐาน ISO 14001 ผู้วิจัยจึงมีความสนใจศึกษาว่าที่ผ่านมาจนถึงปัจจุบัน พนักงานบริษัท ยูนีซัน จำกัด มีส่วนร่วมในการจัดการสิ่งแวดล้อมภายในบริษัท ระดับใด มีปัจจัยต่างๆ ที่จากการศึกษาพบว่ามีผลและไม่มีผลต่อการมีส่วนร่วมในการจัดการสิ่งแวดล้อม ได้แก่ เพศ อายุ การศึกษา ตำแหน่งงาน อายุงาน การได้รับข้อมูลข่าวสาร การเป็นสมาชิกกลุ่มกิจกรรม ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดการสิ่งแวดล้อม และความตระหนักเกี่ยวกับการจัดการสิ่งแวดล้อมนั้น จะมีความเกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมในการจัดการสิ่งแวดล้อม ของพนักงาน บริษัท ยูนีซัน จำกัด หรือไม่ อย่างไร และจะมีข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการเพิ่มประสิทธิภาพของปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมของพนักงานในการจัดการสิ่งแวดล้อมภายใน บริษัท ยูนีซัน จำกัด ต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษา ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมในการจัดการสิ่งแวดล้อมภายในองค์กร: กรณีศึกษา บริษัท ยูนีซัน จำกัด โดยมีวัตถุประสงค์การวิจัยดังนี้

1. เพื่อศึกษาการมีส่วนร่วมในกิจกรรมการจัดการสิ่งแวดล้อมภายในองค์กร

2. เพื่อศึกษาปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมในการจัดการสิ่งแวดล้อมภายในองค์กร

3. เพื่อศึกษาข้อเสนอแนะเกี่ยวกับเพิ่มประสิทธิภาพของปัจจัยที่เกี่ยวข้องในเชิงส่งเสริมการมีส่วนร่วมของพนักงานในการจัดการสิ่งแวดล้อมภายในองค์กร

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

สมมติฐานการวิจัย

สมมติฐานที่ 1 : พนักงานที่มีลักษณะส่วนบุคคลต่างกัน มีส่วนร่วมในการจัดการสิ่งแวดล้อมภายในองค์กรแตกต่างกัน

สมมติฐานที่ 2 : พนักงานที่ได้รับข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการจัดการสิ่งแวดล้อมต่างกัน หรือเป็นสมาชิกกลุ่มกิจกรรมเกี่ยวกับการจัดการสิ่งแวดล้อมต่างกัน หรือมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดการสิ่งแวดล้อมต่างกัน หรือมีความตระหนักเกี่ยวกับการจัดการสิ่งแวดล้อมต่างกัน มีส่วนร่วมในการจัดการสิ่งแวดล้อมภายในองค์กรแตกต่างกัน

สมมติฐานที่ 3 : ลักษณะส่วนบุคคลของพนักงาน มีความเกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมในการจัดการสิ่งแวดล้อมภายในองค์กร

สมมติฐานที่ 4 : การได้รับข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการจัดการสิ่งแวดล้อม การเป็นสมาชิกกลุ่มกิจกรรมเกี่ยวกับการจัดการสิ่งแวดล้อม ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดการสิ่งแวดล้อม และความตระหนักเกี่ยวกับการจัดการสิ่งแวดล้อม มีความเกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมในการจัดการสิ่งแวดล้อมภายในองค์กร

ประโยชน์ที่ได้รับ

1. ทราบระดับและลักษณะการมีส่วนร่วมของพนักงานในกิจกรรม/โครงการ การจัดการสิ่งแวดล้อมของบริษัท ยูนีซัน จำกัด

2. ทราบแนวทางในการเพิ่มประสิทธิภาพการส่งเสริมให้พนักงานของ บริษัท ยูนีซัน จำกัด มีส่วนร่วมในการจัดการสิ่งแวดล้อม

3. เป็นข้อมูลสำหรับแผนกสิ่งแวดล้อม และผู้ที่เกี่ยวข้อง เพื่อใช้ในการปรับปรุงและพัฒนาประสิทธิภาพในการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของพนักงานในการจัดการสิ่งแวดล้อมของ บริษัท ยูนีซัน จำกัด เพื่อการรับรองมาตรฐานการจัดการสิ่งแวดล้อม ISO 14001 ต่อไป

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

4. เป็นข้อมูลสำหรับองค์กรธุรกิจอื่น ๆ ในเตรียมการให้พนักงานได้เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการสิ่งแวดล้อม เพื่อให้การนำระบบมาตรฐานการจัดการสิ่งแวดล้อมมาใช้ในองค์กร ประสบความสำเร็จตามเป้าหมาย ได้รับการรับรองมาตรฐานการจัดการสิ่งแวดล้อม ISO 14001

ขอบเขตของการวิจัย

การจัดการสิ่งแวดล้อมของพนักงาน บริษัท ยูนีซัน จำกัด ที่จะศึกษา ได้แก่ โครงการคัดแยกขยะ โครงการอนุรักษ์พลังงาน โครงการ 5 ส เพื่อเพิ่มผลผลิตการจัดการสิ่งแวดล้อมและความปลอดภัยเฉพาะที่ดำเนินการตั้งแต่ปี 2549 – ปัจจุบัน

นิยามศัพท์

1. การได้รับข้อมูลข่าวสาร หมายถึง ช่องทางการได้รับข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการจัดการสิ่งแวดล้อมภายในบริษัท ยูนีซัน จำกัด แบ่งออกเป็น 7 ช่องทาง คือ

    1. เซฟตี้ ทอก
    2. เจ้าหน้าที่สิ่งแวดล้อม
    3. บอร์ดประชาสัมพันธ์
    4. การจัดโครงการด้านสิ่งแวดล้อม
    5. การฝึกอบรม
    6. ผู้บังคับบัญชา
    7. วารสาร MFU สานสัมพันธ์

2. การเป็นสมาชิกกลุ่มกิจกรรม หมายถึง การเข้าร่วมโดยสมัครใจเป็นส่วนหนึ่งของกลุ่มกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับสิ่งแวดล้อมในบริษัท ยูนีซัน จำกัด ได้แก่ กลุ่มกิจกรรมโครงการคัดแยกขยะ กลุ่มกิจกรรมโครงการอนุรักษ์พลังงาน และกลุ่มกิจกรรมโครงการ 5 ส เพื่อเพิ่มผลผลิตการจัดการสิ่งแวดล้อมและความปลอดภัย

3. การจัดการสิ่งแวดล้อม หมายถึง การคัดแยกขยะ การอนุรักษ์พลังงาน 5 ส เพื่อผลผลิตการจัดการสิ่งแวดล้อมและความปลอดภัย ของบริษัท ยูนีซัน จำกัด

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

4. ความรู้ความเข้าใจ หมายถึง การมีข้อมูลและแนวคิดเกี่ยวกับการจัดการสิ่งแวดล้อมภายในองค์กร ของพนักงานบริษัท ยูนีซัน จำกัด พิจารณาจากระดับคะแนนที่ได้จากการทำแบบสอบถามเกี่ยวกับความรู้ความเข้าใจของพนักงานในเรื่องการจัดการสิ่งแวดล้อม

5. ความตระหนัก หมายถึง ความรู้สึกนึกคิดของพนักงานบริษัท ยูนีซัน จำกัด เกี่ยวกับคุณค่าและความสำคัญของการจัดการสิ่งแวดล้อมภายในองค์กร พิจารณาจากระดับคะแนนที่ได้จากการทำแบบสอบถามเกี่ยวกับความตระหนักของพนักงานในเรื่องการจัดการสิ่งแวดล้อม

6. การมีส่วนร่วมในการจัดการสิ่งแวดล้อมภายในองค์กร หมายถึง ความเกี่ยวข้องในกิจกรรมการจัดการสิ่งแวดล้อมภายในองค์กรของพนักงานทุกระดับ ทุกแผนก ของบริษัท ยูนีซัน จำกัด พิจารณาจากระดับคะแนนที่ได้จากการทำแบบสอบถามเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการจัดการสิ่งแวดล้อมภายในองค์กร

7. การมีส่วนร่วมในการวางแผน หมายถึง การเข้าร่วมในตัดสินใจการดำเนินงานการบริหารจัดการปัญหาสิ่งแวดล้อมในโครงการที่เกี่ยวข้องกับการจัดการสิ่งแวดล้อมของบริษัท ยูนีซัน จำกัด โดยการร่วมกำหนดวัตถุประสงค์และเป้าหมาย การเตรียมการดำเนินงาน กำหนดแผนการดำเนินงาน พิจารณาจากระดับคะแนนที่ได้จากการทำแบบสอบถามเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจในกิจกรรมการจัดการสิ่งแวดล้อม

8. การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติ หมายถึง การเข้าร่วมในการทำกิจกรรมตามแผนการดำเนินงานการบริหารจัดการปัญหาสิ่งแวดล้อมในโครงการที่เกี่ยวข้องกับการจัดการสิ่งแวดล้อมของบริษัท ยูนีซัน จำกัด พิจารณาจากระดับคะแนนที่ได้จากการทำแบบสอบถามเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติในกิจกรรมการจัดการสิ่งแวดล้อม

9. การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ หมายถึง การที่พนักงานได้รับผลที่ดีจากการเข้าร่วมในการทำกิจกรรมในโครงการที่เกี่ยวข้องกับการจัดการสิ่งแวดล้อมของบริษัท ยูนีซัน จำกัด พิจารณาจากระดับคะแนนที่ได้จากการทำแบบสอบถามเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ในกิจกรรมการจัดการสิ่งแวดล้อม

10. การมีส่วนร่วมในการประเมินผล หมายถึง การมีส่วนร่วมในการดำเนินการเพื่อวิเคราะห์ผลสำเร็จ และร่วมเสนอความคิดเห็นในการแก้ไขปรับปรุงขั้นตอนการดำเนินกิจกรรมในโครงการที่

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

เกี่ยวข้องกับการจัดการสิ่งแวดล้อมของบริษัท ยูนีซัน จำกัด พิจารณาจากระดับคะแนนที่ได้จากการทำแบบสอบถามเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการประเมินผลในกิจกรรมการจัดการสิ่งแวดล้อม

11. การมีส่วนร่วมในการจัดการสิ่งแวดล้อม คือ การเข้าร่วมในการตัดสินใจ การปฏิบัติ การรับผลประโยชน์ และการประเมินผล ในการดำเนินการบริหารจัดการในกิจกรรม/โครงการเกี่ยวกับการจัดการสิ่งแวดล้อม โดยพิจารณาจากระดับคะแนนที่ได้จากการทำแบบสอบถามเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในกิจกรรมการจัดการสิ่งแวดล้อม

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

บทที่ 2

การตรวจเอกสาร

ในการศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของพนักงานในการจัดการสิ่งแวดล้อม ศึกษาเฉพาะกรณีการมีส่วนร่วมของพนักงานในกิจกรรม/โครงการการจัดการสิ่งแวดล้อม บริษัท ยูนีซัน จำกัด ครั้งนี้ผู้วิจัยได้ศึกษา แนวคิด ทฤษฎี จากเอกสารและผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อเป็นพื้นฐานและแนวทางการวิจัย ซึ่งแบ่งออกเป็น 5 ส่วน ดังนี้

1. แนวคิดที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วม
   - 1.1 ความหมายของการมีส่วนร่วม
   - 1.2 ความเชื่อพื้นฐานของการมีส่วนร่วม
   - 1.3 องค์ประกอบของการมีส่วนร่วม
   - 1.4 ประเภทของการมีส่วนร่วม
   - 1.5 รูปแบบและระดับของการมีส่วนร่วม
2. การส่งเสริมการมีส่วนร่วม
   - 2.1 ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วม
   - 2.2 แนวทางการส่งเสริมการมีส่วนร่วม
3. แนวคิดเกี่ยวกับการจัดการสิ่งแวดล้อม
   - 3.1 ความหมายของสิ่งแวดล้อม
   - 3.2 ความหมายของการจัดการสิ่งแวดล้อม
   - 3.3 แนวคิดเกี่ยวกับการจัดการสิ่งแวดล้อม
   - 3.4 แนวคิดเกี่ยวกับ ISO (International Organization Standardization)
   - 3.5 ระบบมาตรฐานการจัดการสิ่งแวดล้อม ISO 14001
   - 3.6 ข้อกำหนดระบบมาตรฐานการจัดการสิ่งแวดล้อมและแนวทางประยุกต์ใช้
   - 3.7 รูปแบบและขั้นตอนการจัดการสิ่งแวดล้อม
   - 3.8 กระบวนการจัดการสิ่งแวดล้อม
4. การจัดการสิ่งแวดล้อมของ บริษัท ยูนีซัน จำกัด

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

แนวคิดที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วม

ความหมายของการมีส่วนร่วม

วิรัช วิรัชนิภาวรรณ (2530: 61) ให้ความหมายของการมีส่วนร่วมว่า คือ “กระบวนการที่ส่งเสริม ชักนำ สนับสนุน และสร้างโอกาสให้ชาวบ้านทั้งในรูปของส่วนบุคคลและกลุ่มคนต่างๆ ให้เข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรมใด กิจกรรมหนึ่งหรือหลายกิจกรรม โดย จะต้องเป็นไปด้วยความสมัครใจ มิใช่เข้ามาร่วม เพราะการหวังรางวัลตอบแทน และสิ่งที่สำคัญคือ การมีส่วนร่วมนั้นจะสอดคล้องกับชีวิต ความจำเป็น ความต้องการ และวัฒนธรรมของคนส่วนใหญ่ในชุมชนด้วย”

นรินทร์ชัย พัฒนาพงศา (2538: 19) ระบุว่าการมีส่วนร่วม คือการให้ประชาชน เข้ามาเกี่ยวข้องในการตัดสินใจ กระบวนการดำเนินโครงการและร่วมรับผลประโยชน์จากโครงการพัฒนา นอกจากนี้ยังเกี่ยวข้องกับความพยายามที่จะประเมินผลโครงการนั้น ๆ ด้วย และต่อมาได้ให้ความหมายเพิ่มว่า การมีส่วนร่วม คือ การที่ฝ่ายหนึ่งฝ่ายใดที่ไม่เคยได้เข้าร่วมในกิจกรรมต่างๆ หรือเข้าร่วมการตัดสินใจ หรือเคยเข้าร่วมด้วยเล็กน้อยได้ได้เข้าร่วมด้วยมากขึ้น เป็นไปอย่างมีอิสรภาพเสมอภาค มิใช่มีส่วนร่วมอย่างผิวเผินแต่เข้าร่วมด้วยแท้จริงยิ่งขึ้น และการเข้าร่วมนั้นต้องเริ่มตั้งแต่เริ่มแรกจนถึงขั้นสุดท้ายของโครงการ (นรินทร์ชัย พัฒนาพงศา 2547: 4)

เฉลิม เกิดโมลี (2543) ให้ความหมายว่า การมีส่วนร่วมของประชาชน หมายถึง การที่ประชาชนได้ใช้คุณสมบัติส่วนตัวด้านความคิด ความรู้ ความสามารถ แรงงาน ตลอดจนทรัพยากรที่มีอยู่ เข้าไปมีส่วนเกี่ยวข้องในขั้นตอนต่าง ๆ ของกิจกรรมส่วนรวม

ปริชาติ วลัยเสถียร และคณะ (2543) ให้ความหมายว่า การมีส่วนร่วมของประชาชน หมายถึง การที่ประชาชนพัฒนาขีดความสามารถของตนเองในการจัดการควบคุมการใช้ และกระจายทรัพยากรธรรมชาติ ตลอดจนปัจจัยการผลิตที่มีอยู่ในสังคม เพื่อให้เกิดประโยชน์ต่อการดำรงชีพทางเศรษกิจและสังคม

สำหรับชาวต่างชาติ 2 ท่าน คือ วิน, ที.เอ (Wine, T.A, 1982 & Erwin W, 1976) (อ้างใน สุคนทิพย์ เผยกลิ่น, 2545) ให้ความหมายการมีส่วนร่วมไว้อย่างน่าสนใจว่า การมีส่วนร่วมประกอบด้วยมิติต่าง ๆ 3 มิติคือ

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

1. มีส่วนร่วมในการตัดสินใจว่าจะทำอะไรและจะทำอย่างไร

2. สามารถมีส่วนร่วมในลักษณะใดและ

3. จะแบ่งผลประโยชน์อย่างไรจากการดำเนินการ การมีส่วนร่วมต้องเปิดโอกาสให้ประชาชน ร่วมคิด ร่วมตัดดสินใจแก้ปัญหา โดยเน้นการมีส่วนร่วมอย่างแข็งขัน ใช้ความชำนาญในการคิดสร้างสรรค์ และใช้วิทยากรที่เหมาะสมรวมไปถึงการติดตามผลการปฏิบัติงานขององค์กรและเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องด้วยไม่ต้องนำมาทั้งหมดนี้ค่ะ เลือกที่มีชื่อเสียงและเกี่ยวข้องกับงานของเราเพื่อให้เราสรุปได้ตรงกับความหมายในงานของเราที่สุด

Erwin (อ้างอิงใน ยุพาพร, 2545: 6) ได้ให้ความหมายเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมไว้ว่า คือ กระบวนการให้บุคคลเข้ามามีส่วนเกี่ยวข้องในการดำเนินงานพัฒนา ร่วมคิด ตัดสินใจ แก้ไขปัญหาด้วยตนเอง เน้นการมีส่วนร่วมเกี่ยวข้องอย่างแข็งขันของ บุคคล แก้ไขปัญหาร่วมกับการใช้วิทยาการที่เหมาะสมและสนับสนุน ติดตามการ ปฏิบัติงานขององค์การและบุคคลที่เกี่ยวข้อง

วันชัย โกลละสุต (2549) ให้ความหมายว่า การมีส่วนร่วม เป็นทรัพยากรในการบริหารที่เป็นส่วนของบุคคลในแต่ละระดับการปฏิบัติ ให้มีส่วนในกระบวนการวางแผน การจัดองค์กร การสั่งการ และควบคุมการปฏิบัติในแต่ละส่วน ๆ อย่างเต็มความสามารถ ทั้งในทิศทางเพื่อการปฏิบัติด้านเดียว หรือการนำเสนอซึ่งความคิดในการดำเนินการตามกระบวนการนั้นอย่างใดอย่างหนึ่ง

สิริพัฒน์ ลาภจิต (2550: 27) ให้ความหมายว่า การมีส่วนร่วมของประชาชน หมายถึง การทำงานร่วมกันกับกลุ่มเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ โดยเปิดโอกาสให้ประชาชนได้มีส่วนร่วมกระทำการตัดสินใจใช้ทรัพยากร และมีความรับผิดชอบในกิจกรรมที่กระทำโดยกลุ่ม ให้มีส่วนร่วมในการคิดริเริ่ม การพิจารณา การตัดสินใจ การร่วมปฏิบัติและร่วมรับผิดชอบในเรื่องต่างๆ อันมีผลกระทบถึงตัวประชาชนเอง การมีส่วนร่วมจึงเป็นหัวใจของการเสริมสร้างพลังการทำงานร่วมกันเป็นกลุ่ม และเป็นการเสริมสร้างความสามัคคี ความรู้สึกร่วมรับผิดชอบกับกลุ่มด้วย

ปรีชา แสงโชติ (2552) ให้ความหมายว่า การมีส่วนร่วม คือการให้ประชาชนเข้ามามีบทบาทในการร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมประเมินผลและร่วมรับผลประโยชน์จากกิจกรรมหรือโครงการตั้งแต่เริ่มจนสิ้นสุดกิจกรรมหรือโครงการ

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

พิชาย รัตนดิลก ณ ภูเก็ต (2552: 266) ให้ความหมายว่า การมีส่วนร่วมของบุคลากร หมายถึง กระบวนการที่ใช้สมรรถภาพทั้งมวลของบุคคลซึ่งได้รับการออกแบบ เพื่อกระตุ้นส่งเสริม เพิ่มความผูก พันต่อความสำเร็จขององค์กร ตรรกะที่อยู่เบื้องหลังคือ บุคลากรที่มีส่วนร่วมในการตัดสินใจในเรื่องที่มีผลต่อพวกเขา ในการเพิ่มความเป็นอิสระในการปฏิบัติงาน และลดการควบคุมการปฏิบัติงานของพวกเขาจะทำให้บุคลากรมีแรงจูงใจในการทำงาน และมีความผูกพันต่อองค์การมากขึ้น และส่งผลให้บุคลากรมีผลิตภาพสูงขึ้นและมีความพึงพอใจในการทำงานมากขึ้น

จากการศึกษาการมีส่วนร่วมตามทรรศนะของนักวิชาการต่าง ๆ การมีส่วนร่วม หมายถึง การให้ประชาชนใช้ความรู้ความสามารถ แรงงาน และทรัพยากรที่มีอยู่ ด้วยความสมัครใจ และร่วมประเมินในกิจกรรมต่าง ๆ โดยใช้ความคิด ความรู้ ความสามารถ แรงงาน ทรัพยากร ด้วยความสมัครใจ เพื่อก่อให้เกิดประโยชน์ต่อการดำรงชีพทางเศรฐกิจและสังคม กิจกรรมซึ่งประกอบด้วย 4 ขั้นตอน ได้แก่ การร่วมวางแผน ร่วมปฏิบัติ ร่วมรับผลประโยชน์ และร่วมประเมินผล สำหรับการเข้าร่วมทั้ง 4 ขั้นตอน มีความหมายดังต่อไปนี้

1. การมีส่วนร่วมในการวางแผน หมายถึง การเข้าร่วมในการวางแผนการดำเนินงานการบริหารจัดการในโครงการต่าง ๆ โดยการร่วมกำหนดวัตถุประสงค์และเป้าหมาย การเตรียมการดำเนินงาน กำหนดแผนการดำเนินงาน เป็นต้น

2. การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติ หมายถึง การเข้าร่วมในการทำกิจกรรมตามแผนการดำเนินงานการบริหารจัดการในโครงการต่าง ๆ ที่จัดทำขึ้น

3. การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ หมายถึง การที่ได้รับผลที่ดีจากการเข้าร่วมทำกิจกรรมในโครงการต่างๆ ที่จัดทำขึ้น

4. การมีส่วนร่วมในการประเมินผล หมายถึง การมีบทบาทในการประเมินผลการดำเนินการ และร่วมเสนอความคิดเห็นในการแก้ไขปรับปรุงขั้นตอนการดำเนินกิจกรรมในโครงการต่างๆ ที่จัดทำขึ้น

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ความเชื่อพื้นฐานของการมีส่วนร่วม

นรินทร์ชัย พัฒนาพงศา (2547: 14) กล่าวว่าหลักพื้นฐานของการมีส่วนร่วมมี 10 ประการที่ควรคำนึงถึงคือ

1. เชื่อว่ามนุษย์ต่างมีความคิดและมีศักดิ์ศรีเท่าเทียมกัน

2. เชื่อว่าทุกคนไม่ได้ชั่วดีมาตั้งแต่เกิด

3. ต้องคิดว่ามนุษย์มีความสำคัญไม่น้อยกว่าเทคโนโลยีที่นำมาใช้

4. เชื่อว่าชุมชนต่างๆ มักมีภูมิปัญญาที่สอดคล้องกับวิถีชีวิต ความเป็นอยู่ของตนในระดับหนึ่ง

5. ต้องคิดว่ามนุษย์มีความสามารถพัฒนาชีวิต ความเป็นอยู่ของตนให้ดีได้ ถ้าได้รับโอกาสที่จะร่วมคิด ร่วมเข้าใจ และร่วมจัดการ (Active partner) เทคโนโลยีอย่างเหมาะสม

6. การมีส่วนร่วมยิ่งเพิ่มขึ้นเมื่อมีสภาพที่เหมาะสมต่อไปนี้ คือประชาชนในท้องถิ่นได้รู้สึกว่าเขาได้ควบคุมโชคชะตาของตนเอง ผู้ที่จะเข้าร่วมต้องมีอิสรภาพ ได้รับความเสมอภาคและได้รับความจริงใจให้เข้ามีส่วนร่วม ผู้ที่จะเข้าร่วมต้องมีความสามารถพอที่จะเข้าร่วมได้ มีการสื่อสาร 2 ทางเพื่อให้ผู้มีส่วนร่วมได้รับข้อมูลอย่างถูกต้อง และสมบูรณ์ ประชาชนมีส่วนรับทราบ ร่วมคิด ร่วมตัดสินใจในโครงการตั้งแต่เริ่มต้นจะทำให้ต้องการเข้าร่วมกับโครงการมากยิ่งขึ้น ประชาชนมีทัศนคติที่ดีต่อเจ้าหน้าที่โครงการและต่อโครงการนั้นๆ และเต็มใจที่จะมีส่วนร่วมด้วย การมีส่วนร่วมนั้นต้องไม่ทำให้ประชาชนเสียค่าใช้จ่ายมากเกินกว่าผลตอบแทนที่เขาประเมินว่าจะได้รับ เมื่อเข้ามามีส่วนร่วมแล้วจะไม่กระทบกระเทือนสถานภาพในหน้าที่การงานหรือทางสังคมให้ลดน้อยลง และมีกลวิธีแลกเปลี่ยนข่าวสารระหว่างโครงการ และผู้มีส่วนได้ส่วนเสียเป็นอย่างดี

7. เชื่อว่าตนต่างกับชาวบ้านอยู่ไม่น้อย และชาวบ้านเองก็ต่างกันอยู่บ้าง ดังนั้นการจะให้มีส่วนร่วมจะเอาใจเราฝ่ายเดียวไม่ได้

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

8. อาจใช้การมีส่วนร่วมในหลายรูปแบบ เช่น รูปแบบโดยตรง คือการมีส่วนร่วมโดยตัวบุคคลแต่ละคน ประชาชนก่อตั้งองค์กรขึ้นมามีส่วนร่วม และให้ตัวแทนเข้ามามีส่วนร่วมโดยอ้อม ซึ่งย่อมขึ้นอยู่กับบริบทของแต่ละพื้นที่

9. ไม่มีสิ่งใดได้มาฟรี ต้องแลกเปลี่ยนกัน มีเสียไปบ้าง เพื่อจะได้มา

10. การมีส่วนร่วมต้องนึกถึงใจผู้อื่นให้มาก มิใช่เอาแต่ใจเราฝ่ายเดียว

สากล สถิตวิทยานันท์ (2532) ให้ความเห็นว่า การมีส่วนร่วมเกิดจากแนวความคิดสำคัญ 3 ประการคือ

1. ความสนใจและความห่วงกังวลร่วมกัน ซึ่งเกิดจากความสนใจและความห่วงกังวลส่วนบุคคลที่บังเอิญพ้องต้องกัน กลายเป็นความสนใจและความห่วงกังวลร่วมกันของส่วนรวม

2. ความเดือดร้อนและความไม่พึงพอใจร่วมกัน ที่มีอยู่ตลอกสถานการณ์ที่เป็นอยู่นั้นผลักดันให้พุ่งไปสู่การรวมกลุ่ม วางแผน และลงมือทำงานร่วมกัน

3. การตกลงใจร่วมกันของสมาชิกที่จะเปลี่ยนแปลงกลุ่ม หรือชุมชนไปในทิศทางที่พึงปรารถนาการตัดสินใจร่วมกันนี้จะต้องรุนแรงและมากพอที่จะทำให้เกิดความคิดริเริ่มกระทำการที่สนองตอบความเห็นชอบของคนส่วนใหญ่ที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมนั้นๆ

องค์ประกอบของการมีส่วนร่วม

กรมส่งเสริมคุณภาพสิ่งแวดล้อม (2537: 47) กล่าวถึงองค์ประกอบสำคัญของการมีส่วนร่วมว่ามี 4 องค์ประกอบ ได้แก่ ประเภทของการร่วม ผู้เข้าร่วม ลักษณะการเข้าร่วม ผลของการเข้าร่วม ตามที่แสดงในภาพที่ 1

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

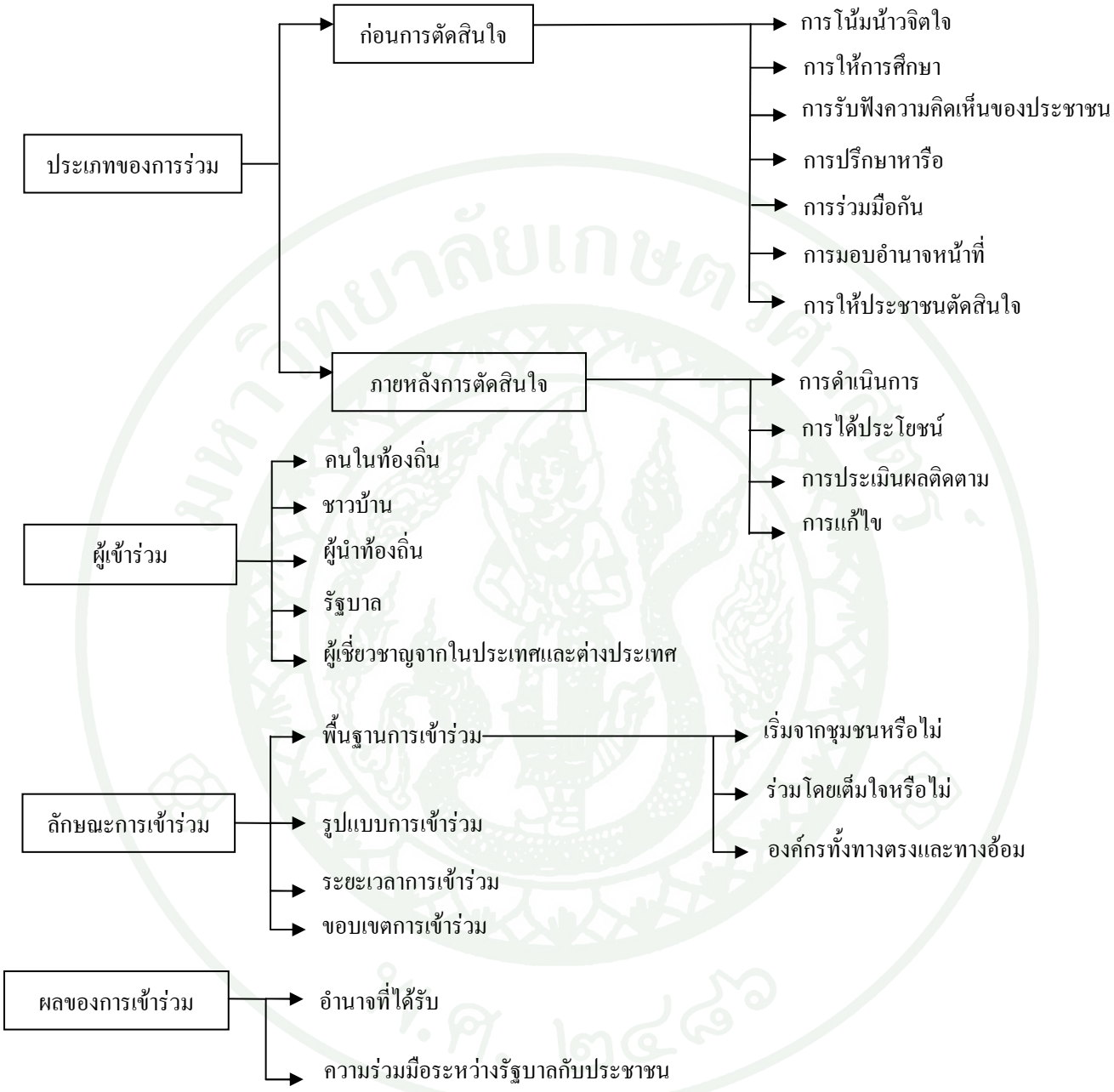

ภาพที่ 1 การมีส่วนร่วมของประชาชน

ที่มา: กรมส่งเสริมคุณภาพสิ่งแวดล้อม (2537: 47)

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ประเภทของการมีส่วนร่วม

โคเฮนและอัพฮอฟฟ์ (Cohen and Uphoff, 1977 อ้างใน พิชาย, 2552) ได้จำแนกการมีส่วนร่วมเป็น 4 ประเภทดังนี้ ดังนี้

1. การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ (Participation in Decision-making) หมายถึงการที่ประชาชนมีส่วนร่วมในการคิดริเริ่มโครงการโดยมีการอภิปรายถึงปัญหา และความต้องการ มีการจัดลำดับความ สำคัญของปัญหา การกำหนดทางเลือกว่าจะจัดทำโครงการหรือกิจกรรมใดบ้าง และตัดสินใจว่าจะทำโครงการหรือกิจกรรมใดและการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจยังครอบคลุมไปถึงการตัดสินใจในระหว่างการ ดำเนินงานโครงการ

2. การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติ (Participation in Implementation) หมายถึงการที่ประชาชนมีส่วนร่วมในการสนับสนุนทรัพยากรต่างๆ ให้กับโครงการทั้งในด้านการเงิน แรงงาน วัสดุอุปกรณ์ และการมีส่วนร่วมในการบริหารและประสานงานโครงการ รวมทั้งความตั้งใจของบุคคลที่ตอบสนองในเชิงบวกต่อโครงการย่อยที่แตกแขนงมาจากโครงการใหญ่ การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติมีเงื่อนไขสำคัญที่ทำให้โครงการประสบความสำเร็จ โครงการพัฒนาทั้งการพัฒนาชุมชนชนบท การพัฒนาชุมชนเมือง หรือโรงเรียนอาจต้องกสารกำลังแรงงานและปัญญาจากประชาชนในท้องถิ่นในการปฏิบัติเพื่อให้โครง การเหล่านั้นดำเนินไปได้อย่างต่อเนื่องและยั่งยืน อย่างไรก็ตามสิ่งที่สำคัญที่พึงต้องทราบไม่ใช่เพียงแค่จำนวนของแรงงานที่ให้การสนับสนุน แต่รวมถึงการสนับสนุนนั้นมาจากใครด้วย สิ่งที่ผู้จัดการการมีส่วนร่วมควรตระหนักและวิเคราะห์คือกลุ่มที่เข้าร่วมเป็นไปอย่างสมัครใจ เป็นการเข้าร่วมแบบชั่วคราวหรือต่อเนื่อง และเป็นการเข้าร่วมในฐานะที่เป็นปัจเจกบุคคลหรือเป็นกลุ่ม (Cohen and Uphoff, 1977:40-42)

3. การมีส่วนร่วมในผลประโยชน์ (Participation in Benefits) การมีสวนร่วมประเภทนี้มีสองนัยคือเป็นทั้งการร่วมรับผลประโยชน์และรับผลสืบเนื่องในทางลบจากโครงการพัฒนา ผลประโยชน์ที่ได้รับได้แก่

3.1 ผลประโยชน์ด้านวัตถุคือ การมีรายได้และทรัพย์สินเพิ่มขึ้นและมั่นคงมากขึ้น หรือมีสาธารณูปโภคที่เพียงพอ มีประสิทธิภาพหรือคุณภาพดี

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

3.2 ผลประโยชน์ด้านสังคม ได้แก่ การได้รับการศึกษาหรือการรู้หนังสือมากขึ้น รวมทั้งการได้รับบริการด้านสังคมอื่นๆ มากขึ้นและมีคุณภาพดีขึ้น

3.3 ผลประโยชน์ส่วนบุคคล ได้แก่ การมีความนับถือตนเองเพิ่มมากขึ้น มีพลังอำนาจทางการเมืองมากขึ้น และมีความรู้สึกถึงความมีประสิทธิภาพของตนเอง ส่วนการได้รับผลกระทบทางลบมีหลายประการทั้งในด้านวัตถุคือการมีหนี้สินเพิ่มมากขึ้น ด้านสังคมคือความแตกแยกและความขัดแย้งในชุมชน และด้านบุคคลคือการที่ประชาชนมีความรู้สึกว่าตนเองไร้อำนาจ ไร้ศักดิ์ศรี และได้รับความอยุติธรรมเป็นต้น

3.4 การมีส่วนร่วมในการประเมินผล (Participation in Evaluation) เป็นการที่ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการประเมินโครงการทั้งอย่างเป็นทางการและไม่เป็นทางการ รูปแบบการมีส่วนร่วมประเมินอย่างเป็นทางการ เช่น การประชุมเพื่อทบทวนและประเมินการดำเนินงานที่ผ่านมา การร่วมเป็นคณะทำงานหรือคณะกรรมการในการประเมินผล หรือการเข้าร่วมเป็นคณะทำงานในการวิจัยประเมินผล สำหรับการมีส่วนร่วมในการประเมินอย่างไม่เป็นทางการ เช่นการประชุมย่อยอย่างไม่เป็นทางการ หรือการพบปะพูดคุยแลกเปลี่ยนความคิดเห็นเกี่ยวกับการดำเนินงานของโครงการเป็นต้น

นอกจากนี้ โคเฮนและอัพฮอฟฟ์ (Cohen and Uphoff, 1980 : 181) ยังได้แสดงความสัมพันธ์ของชนิดการมีส่วนร่วมไว้ดังนี้

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

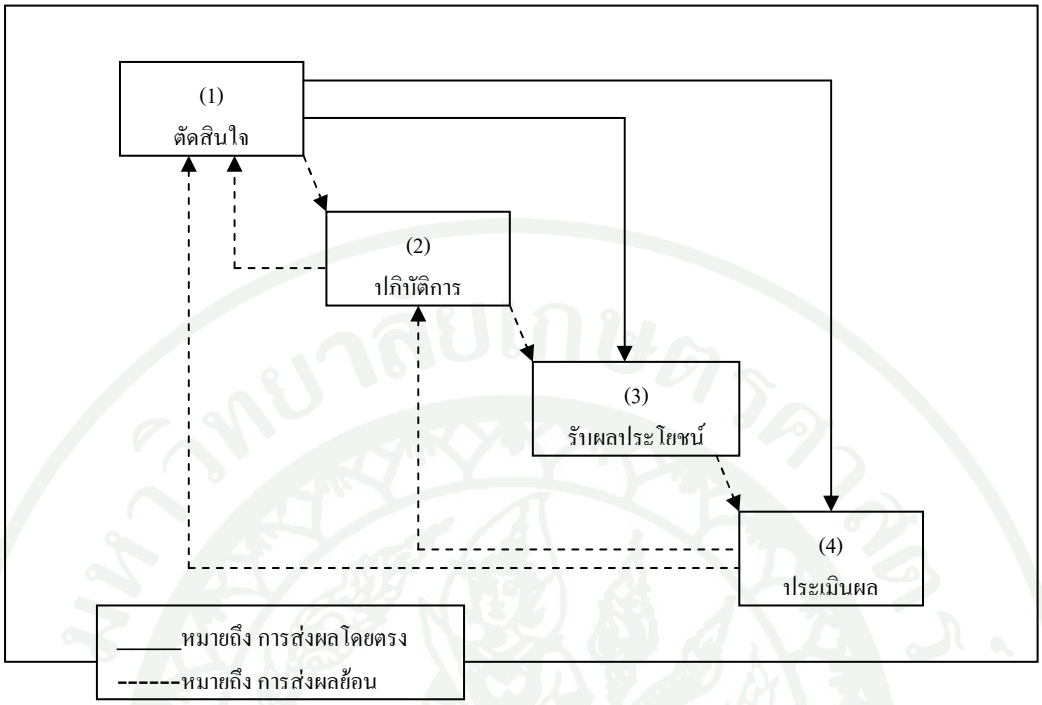

ภาพที่ 2 แสดงความสัมพันธ์ของชนิดการมีส่วนร่วม

ที่มา: Cohen and Uphoff (1980 : 181)

จากภาพที่ 2 จะห็นได้ว่า โคเฮนและอัพฮอฟฟ์ ให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมในขั้นตัดสินใจมากซึ่งจะเห็นได้จากภาพ เริ่มจากการตัดสินใจ (1) จะมีผลต่อการปฏิบัติการ (2) ส่งต่อไปยังการรับผล ประโยชน์ (3) และการประเมินผล (4) และแสดงเส้นความสัมพันธ์ด้วยเส้นทึบว่าการตัดสินใจ (1) โดยตรงต่อการรับผลประโยชน์ (3) และการประเมินผล (4) ในขณะเดียวกันการประเมินผล (1) ก็ส่งผลย้อนกลับไปยังการปฏิบัติการ(2)และการตัดสินใจ (1) โดยจะเห็นได้จากเส้นปะ และการปฏิบัติการ (2) ก็จะส่งผลย้อนกลับไปยังการตัดสินใจ (1) เช่นเดียวกัน

พิชาย รัตนดิลก ณ ภูเก็ต (2552: 266-267) ได้กล่าวถึง แนวทางการมีส่วนร่วมในองค์กรดังนี้

1. การมีส่วนร่วมในการจัดการ (Participative Management) หมายถึง การมีส่วนร่วมในการตัด สินใจซึ่งบุคลากรมีส่วนในการใช้อำนาจตัดสินใจร่วมกับผู้บังคับบัญชาของตน การมีส่วนร่วมในการจัดการได้รับการส่งเสริมในฐานะที่เป็นยาแก้ปวดสำหรับองค์การที่มีขวัญกำลังใจต่ำและมีผลิตภาพต่ำ นักวิชาการบางคนระบุว่าการมีส่วนร่วมในการจัดการเป็นความเร่งด่วนทางจริยธรรม แต่

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

กระนั้นการมีส่วนร่วมในการจัดการหาใช่จะเหมาะสมกับองค์กรทุกองค์กร หรือหน่วยงานเสมอไป การมีส่วนร่วมในการจัดการก่อให้เกิดผลลัพธ์ที่ดีในกรณีที่เกี่ยวกับเรื่องที่บุคลากรสนใจ และอยู่ภายใต้เงื่อนไขที่บุคลากรต้องมีสมรรถภาพและความรู้พอเพียงเพื่อที่จะได้แสดงความคิดเห็นที่เป็นประโยชน์ รวมทั้งจะ ต้องมีความไว้วางใจซึ่งกันและกัน ระหว่างทุกฝ่ายที่มีส่วนร่วม สำหรับบุคลากรใหม่และบุคลากรที่มีศักยภาพจำกัด การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจหรือการแสดงความคิดเห็นเป็นสิ่งที่ยังไม่เหมาะสม การมีส่วนร่วมเหมาะสำหรับกลุ่มบุคคลเหล่านั้นคือการให้ข้อมูลข่าวสารและการพัฒนาศักยภาพ (Rausch, 1996: 29)

2. การมีส่วนร่วมแบบตัวแทน (Representative Participation) การมีส่วนร่วมแบบนี้เป็นการให้บุคลากรมีตัวแทนในการตัดสินใจแทนขององค์กรซึ่งส่วนใหญ่เป็นการตัดสินใจในระดับการบริหารที่กำหนดนโยบายหรือทิศทางขององค์กร

3. วงจรคุณภาพ (Quality Circle) เป็นวงจรที่บุคลากร 8 ถึง 10 คน กับหัวหน้าทีมซึ่งร่วมรับผิดชอบในการปฏิบัติงานสมาชิกในวงจรคุณภาพมีการจัดประชุมเป็นประจำ โดยปกติสัปดาห์ละหนึ่งครั้ง เพื่ออภิปรายปัญหาคุณภาพ วิเคราะห์สาเหตุของปัญหา เสนอแนะแนวทางแก้ไข และนำแนวทางนั้นไปปฏิบัติเพื่อแก้ปัญหา อย่างไรก็ตามโดยปกติฝ่ายจัดการจะสงวนการตัดสินใจในขั้นสุดท้ายสำหรับการเลือกว่าจะใช้แนวทางที่จะเสนอแนะโดยทีมไปแก้ปัญหาหรือไม่

4. การมีส่วนร่วมเป็นเจ้าขององค์กร (Stock Ownership) คือ การที่สมาชิกผู้ปฏิบัติงานขององค์กรเป็นหุ้นส่วนขององค์กร ซึ่งทำให้สมาชิกมีความผูกพันกับองค์กรและทุ่มเทให้กับการปฏิบัติงานมากขึ้น เพราะว่าผลประโยชน์ของตนเองมีความเชื่อมโยงกับผลประโยชน์ขององค์กร ลักษณะการมีส่วนร่วมนี้ในองค์ภาคเอกชนคือบริษัทอาจจัดสรรกำไรของบริษัทในรูปของหุ้นให้กับบุคลากร ซึ่งเป็นการทำให้บุคลากรเป็นผู้ถือหุ้นด้วย สำหรับองค์กรภาคสังคมคือ รูปแบบสหกรณ์ต่างๆ และกองทุนที่จัดตั้งขึ้นโดยประชาชนในชุมชน

มนัส สุวรรณ (2549: 65) กล่าวว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารจัดการสาธารณะของภาครัฐเพื่อให้เกิดประสิทธิภาพและเกิดประโยชน์ต่อส่วนรวมมากที่สุดกระทำได้ 5 รูปแบบ ดังนี้

1. การรับรู้ข่าวสาร (Public information) การมีส่วนร่วมในรูปแบบนี้ประชาชนใน

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

พื้นที่โครงการและผู้จะได้รับผลกระทบ จะต้องได้รับแจ้งให้ทราบถึงรายละเอียดของโครงการที่จะดำเนินการ และผลกระทบที่คาดว่าจะเกิดขึ้น ทั้งนี้การได้รับข่าวสารดังกล่าวต้องได้รับการตัดสินใจดำเนินโครงการ

2. การปรึกษาหารือ (Public consultation) เป็นรูปแบบของการมีส่วนร่วมในลักษณะของการปรึกษาหารือระหว่างผู้ดำเนินโครงการกับประชาชนที่มีส่วนได้-ส่วนเสียโดยตรง ทั้งนี้เพื่อเป็นการรับฟังความคิดเห็นและตรวจสอบข้อมูลเพิ่มเติม นอกจากนี้ยังเป็นการสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับโครงการให้ประชาชนรับทราบ และรับข้อเสนอแนะเพื่อประกอบการตัดสินใจ

3. การประชุมรับฟังความคิดเห็น (Public meeting) เป็นรูปแบบการมีส่วนร่วมที่ผู้ดำเนินโครงการกับประชาชน ผู้มีส่วนได้-ส่วนเสีย จะได้ทำความเข้าใจร่วมกันด้วย เหตุผลซึ่งการมีส่วนร่วมของประชาชนในรูปแบบนี้สามารถทำได้ 2 ลักษณะคือ

3.1 การประชุมในระดับชุมชน (Community meeting) ซึ่งจัดประชุมในชุมชนที่จะได้รับผลกระทบจากโครงการโดยผู้ดำเนินการจะส่งผู้แทนเข้าร่วมประชุม

3.2 การประชุมรับฟังความคิดเห็นทางวิชาการ (Pubic hearing) การประชุมลักษณะนี้จำเป็นสำหรับโครงการาขนาดใหญ่ที่มีเรื่องของเทคนิคและวิชาการที่เกี่ยวข้อง การประชุมลักษณะนี้ต้องเปิดกว้าง สำหรับสาธารณะ

4. การร่วมในการตัดสินใจ (Decision making) การมีส่วนร่วมในรูปแบบนี้ถือเป็นเป้าหมายสูงสุดของการมีส่วนร่วมของประชาชน ในทางปฏิบัติจริง การดำเนินโครงการซึ่งมักดำเนินโครงการในรูปของคณะกรรมการจะต้องมีตัวแทนของประชาชนร่วมเป็นคณะกรรมการด้วย

5. การใช้กลไกทางกฎหมาย รูปแบบนี้ แม้จะไม่ใช่รูปแบบการมีส่วนร่วมของประชาชนโดยตรง แต่เป็นลักษณะการเรียกร้องสิทธิหรือการใช้สิทธิของประชาชนเมื่อเห็นว่าเกิดความไม่โปร่งใส หรือความไม่เป็นธรรมเกิดขึ้นในการดำเนินโครงการ

นรินทร์ชัย พัฒนาพงศา (2547: 17) ได้กล่าวถึงระดับการมีส่วนร่วมตามหลักทั่วไป โดยหลักการระดับการมีส่วนร่วม ขึ้นอยู่กับว่าจะมีส่วนร่วมในเรื่องประเภทใด หรือขั้นตอนใด แต่หลักใหญ่ อาจแบ่งเป็น 5 ระดับ อย่างกว้างๆ คือ

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

1. การมีส่วนร่วมเป็นผู้ให้ข้อมูล ของตน/ครอบครัว/ชุมชน ของตน
2. การมีส่วนร่วมรับรู้ข้อมูล-ข่าวสาร
3. การมีส่วนร่วมตัดสินใจ โดยเฉพาะกับโครงการที่ตนมีส่วนได้ส่วนเสีย
4. การมีส่วนร่วมทำ คือร่วมในขั้นตอนการดำเนินงาน
5. การมีส่วนร่วมสนับสนุน คือไม่มีโอกาสร่วมทำ แต่มีส่วนร่วมช่วยเหลือด้านอื่นๆ

Szentendre (อ้างถึงใน สถาบันพระปกเกล้า, 2545, หน้า 30-31) กล่าวถึงการแบ่งกระบวนการการมีส่วนร่วมออกเป็น 4 ขั้นตอน คือ

1. การมีส่วนร่วมคานการวางแผน
2. การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติ
3. การมีส่วนร่วมในการจัดสรรผลประโยชน์
4. การมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผล

รูปแบบและระดับของการมีส่วนร่วม

ยูนิเตช เนชั่น (United Nation, 1981 อ้างใน สิริพัฒน์ ลาภจิตร, 2550) ได้จำแนกรูปแบบการมีส่วนร่วม ไว้ดังนี้

1. การมีส่วนร่วมแบบเป็นไปเอง (Spontaneous) ซึ่งโดยการอาสาสมัครหรือการรวมตัวกันเองเพื่อแก้ไขปัญหาของตนเอง โดยเป็นการกระทำไม่ได้รับการช่วยเหลือจากภายนอกซึ่งเป็นรูปแบบที่เป็นเป้าหมาย

2. การมีส่วนร่วมแบบชักนำ (Induced) ซึ่งเป็นการเข้าร่วมโดยความต้องการความเห็นชอบหรือสนับสนุนโดยรัฐบาล ซึ่งเป็นรูปแบบทั่วไปของประเทศกำลังพัฒนา

3. การมีส่วนร่วมแบบบังคับ (Coercive) เป็นการเข้าร่วมโดยความต้องการความเห็นชอบหรือสนับสนุนโดยรัฐบาล ภายใต้การจัดการโดยเจ้าหน้าที่ของรัฐหรือโดยการบังคับโดยตรงรูปแบบนี้เป็นรูปแบบที่ผู้กระทำได้รับผลทันที แต่จะไม่ได้ผลในระยะยาว และมักจะมีผลเสียตรงที่ไม่ได้รับการสนับสนุนจากประชาชนในที่สุด

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ชาฟปิน (Chapin , 1979 อ้างใน ณพรรษ์สรณ์ เสมสันต์, 2550) ได้ทำการศึกษาแบบการมีส่วนร่วมและได้แบ่งแบบของการมีส่วนร่วมออกเป็น 4 แบบ ดังนี้

1. การมีส่วนร่วมประชุม (attendence at meeting)
2. การมีส่วนร่วมออกเงิน (financial contribution)
3. การมีส่วนร่วมเป็นกรรมการ (membership on committees)
4. การมีส่วนร่วมเป็นผู้นำ (position of leadership)

วัฒนา ล่วงลือ (2553) ลักษณะการมีส่วนร่วมของบุคลากร การมีส่วนร่วมของบุคลากรที่สำคัญ แบ่งออกได้ดังนี้

1. ร่วมคิด (Thinking)บุคลากรมีโอกาสเสนอความคิดเห็นให้ข้อมูลในสิ่งที่ตนมีอยู่

2. ร่วมตัดสินใจ (Decision)ในภารกิจต่างๆ ขององค์กร / หน่วยงานโดยเฉพาะงานที่ตนรับผิดชอบต้องได้มีส่วนร่วมในการตัดสินใจ

3. ร่วมทำ (Doing) บุคลากรที่รับผิดชอบงานใด เมื่อตัดสินใจอย่างใดอย่างหนึ่งก็ต้องนำไปปฏิบัติตามที่ตัดสินใจและมีความรับผิดชอบที่จะต้องทำงานนั้นจนเกิดผลงาน หากมีข้อขัดข้องในการปฏิบัติก็ต้องนำเสนอกลุ่ม เพื่อให้พิจารณาตัดสินใจใหม่

สมศักดิ์ สามัคคีธรรม (2551: 114) จำแนกระดับของการมีส่วนร่วมของประชาชนในกระบวนการนโยบายออกเป็น 6 ระดับๆ ได้แก่

1. ระดับรับทราบข้อมูล รูปแบบหรือวิธีการมีส่วนร่วมโดยการแถลงข่าว แผ่นพับ จดหมายข่าว วีดีทัศน์ บอร์ด บรรยาย อภิปราย หนังสือพิมพ์ วิทยุ โทรทัศน์ ทัศนศึกษา/เยี่ยมชมโครงการ ลักษณะสำคัญเป็นการให้ข้อมูล ให้ความรู้ รณรงค์

2. ระดับร่วมรับฟังความคิดเห็นจากชาวบ้าน รูปแบบ หรือ วิธีการมีส่วนร่วมโดยการสัมมนา กลุ่มศึกษา เสวนา ประชุม โพล เว็บไซท์ สายด่วนสายตรง ตู้ไปรษณีย์รับฟังความคิดเห็น ลักษณะสำคัญชาวบ้านให้ข้อมูล สอบถาม โต้ตอบและโต้แย้งได้

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

3. ระดับร่วมระดมทรัพยากร รูปแบบหรือวิธีการมีส่วนร่วมโดยร่วมออกแรง ร่วมออกวัสดุ ออกอุปกรณ์ต่างๆ ลักษณะสำคัญประชาชนในฐานะผู้รับผลประโยชน์โดยตรงควรมีส่วนร่วมในการออกแรงออกเงิน

4. ระดับร่วมปรึกษาหารือรูปแบบหรือวิธีการมีส่วนร่วมโดยคณะกรรมการปรึกษา หารือร่วม ประชาวิจารณ์ Technical Hearing คณะที่ปรึกษา ลักษณะสำคัญเน้นสื่อสารสองทาง ที่มีลักษณะอภิปรายโต้ตอบกัน ผลสรุปจากการประชุมจำนำเสนอต่อผู้มีอำนาจเพื่อให้ประกอบการตัดสนใจ

5. ระดับร่วมตัดสินใจรูปแบบหรือวิธีการมีส่วนร่วมโดยการเจรจาต่อรองร่วมกรรมการภาคีที่มีอำนาจตัดสินใจ ลักษณะสำคัญเน้นการโต้ตอบกัน โดยมติของที่ประชุมมีผลผูกพันต่อการตัดสินใจ

6. ระดับตัดสินใจด้วยตนเอง รูปแบบหรือวิธีการมีส่วนร่วมโดยการจัดการตนเองประชามติ ลักษณะสำคัญประชาชนตัดสินใจด้วยตนเอง

นรินทร์ชัย พัฒนาพงศา (2547: 18) จำแนกระดับการมีส่วนร่วมพิจารณาการคัดค้านหรือสนับสนุนโครงการเป็น 6 ระดับ

1. ระดับความไม่สนใจ หรือกลุ่มพลังเงียบที่มักไม่ยอมรับฟังข้อมูล
2. ระดับสนใจแต่คัดค้านแบบหัวชนฝา (โดยไม่ยอมเจรจา หรือไม่ฟังเหตุผล)
3. ระดับสนใจ แต่คัดค้านอย่างมีเหตุผล และยอมรับฟังเหตุผล
4. ระดับไม่ยอมตัดสินใจที่จะคัดค้านหรือสนับสนุน
5. ระดับที่เห็นด้วยกับโครงการบ้าง
6. ระดับที่เห็นด้วยกับโครงการมาก

นนท์ กอแก้วทองดี (2343: 56) ได้แบ่งระดับการมีส่วนร่วม เป็น 3 ระดับคือ

1. ระดับที่ประชาชนไม่มีส่วนร่วม
2. ระดับที่ประชาชนมีส่วนร่วมปานกลาง
3. ระดับที่ประชาชนมีส่วนร่วมเต็มที่

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

การส่งเสริมการมีส่วนร่วม

ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วม

พิชาย รัตนดิลก ณ ภูเก็ต (2552: 268) ได้กล่าวถึง ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของบุคลากร ดังนี้

1. ปัจจัยด้านจิตวิทยา คือ ค่านิยม ทัศนคติ และความคาดหวังของสมาชิกองค์การจากการศึกษาพบว่า หากบุคลากรไม่ต้องการมีส่วนร่วม ความพยายามขององค์กรในการสร้างการมีส่วนร่วมจะประสบความล้มเหลวหรือหากองค์กรสร้างการมีส่วนร่วมแต่ผลลัพธ์จากการมีส่วนร่วมที่เกิดขึ้นไม่สอดคล้องกับความคาดหวังของบุคลากร ก็จะทำให้การมส่วนร่วมไม่ยั่งยืนและในบางสังคมมีค่านิยมแบบปัจเจกชนนิยม (Individualism) ก็จะทำให้การมีส่วนร่วมประสบปัญหา เพราะคุณลักษณะของการมีส่วนร่วมที่สำคัญประการหนึ่งคือการเน้นการปฏิบัติงานเป็นกลุ่ม

2. ปัจจัยด้านองค์กร มีสองประเด็นหลัก คือ

2.1 ลักษณะการออกแบบงานขององค์กร หากงานมีการออกแบบให้พึ่งพาซึ่งกันและกัน ซึ่งงานที่ทำในสายพานการผลิต หากให้บุคคลมีอิสระในการตัดสินใจอาจเป็นผลเสียต่อการผลิต เพราะบุคคลมีการตัดสินใจที่ไม่สอดคล้องหรือขัดแย้งกัน การมีส่วนร่วมในงานลักษณะนี้บุคคลที่มีความรู้ความเข้าใจในงานทั้งระบบจะเข้าไปมีส่วนร่วมในการตัดสินใจได้คือหัวหน้างาน

2.2 บรรยากาศขององค์กรหากองค์กร มีบรรยากาศของความไม่ไว้วางใจซึ่งกันและกันระหว่างบุคลากรด้วยกันเองโดยแต่ละคนมองว่าเพื่อนร่วมงานมีแนวโน้มเห็นแก่ตัวและเอาเปรียบผู้อื่นรวมทั้งหัวหน้างานหรือผู้จัดการได้รับการมองจากบุคลากรในองค์กรว่ามีบุคลิกและความคิดแบบเผด็จการหรืออำนาจนิยม การสร้างการมีส่วนร่วมมีแนวโน้มจะประสบความล้มเหลว

3. ปัจจัยด้านสิ่งแวดล้อม ได้แก่ การเปลี่ยนแปลงเทคโนโลยี การเปลี่ยนแปลงระเบียบของราชการและการแข่งขันในสถานการณ์ที่สิ่งแวดล้อมมีการเปลี่ยนแปลงรวดเร็ว หรือมีการแข่งขันเข้มข้น การใช้วิธีการแบบกลุ่มงานจะเหมาะสมกว่าการมีส่วนร่วมในลักษณะปัจเจกบุคคลและการมีส่วนร่วมระหว่างทีมจัดการ และบุคลากรเพราะวิธีแบบกลุ่มงานช่วยให้ทำงานได้รวดเร็วใน

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

การตอบสนองปัญหาได้อย่างเป็นเอกภาพ แต่การทำงานเป็นไปในลักษณะนี้ได้ก็ต่อเมื่อผู้จัดการและสมาชิกกลุ่มงานมีทักษะในการทำงานที่ตรงกับปัญหา (Sashkin, 1984: 8 - 9)

วันชัย โกลละสุต (2549) ปัจจัยที่ส่งผลให้เกิดการมีส่วนร่วมของบุคคลในองค์กร สิ่งที่มีผลต่อการก่อให้เกิดการมีส่วนร่วมที่สำคัญที่สุด คือ แรงจูงใจ และภาวะของบุคคล (ผู้นำ)

แรงจูงใจ คือ สิ่งที่เป็นตัวกระตุ้น เพื่อก่อให้เกิดการกระทำของพลังในบุคคลส่งผลต่อการแสดง ซึ่งพฤติกรรมและวิธีการในการทำงานเพื่อบรรลุเป้าหมายหลักที่ต้องการ เพราะแรงจูงใจมีผลต่อกระบวนการทำงานของคนในทิศทางแห่งประสิทธิภาพและสัมฤทธิ์ตามเป้าหมายที่ต้องการ ลักษณะของแรงจูงใจจะแสดงออกได้โดยลักษณะพฤติกรรมซึ่งมีหลายทิศทางขึ้นอยู่กับบุคคล และขึ้นกับธรรมชาติแห่งความต้องการของบุคคลด้วยทั้งนี้ มีการเปลี่ยนแปลงได้ตลอดเวลาโดยเป็นไปตามความปรารถนา ความคาดหวัง และจุดมุ่งหมายต่าง ๆ ของตนเองความสำคัญของแรงจูงใจต่อกระบวนการมีส่วนร่วมมีคำกล่าวว่า“ผู้บริหารที่ดี” คือ ผู้ที่สามารถทำงานให้สำเร็จได้ โดยผู้ร่วมงาน” หมายถึง การที่องค์กรหรือผู้บริหารขององค์กรต้องให้ความสำคัญ และนำมาใช้ในกิจการต่าง ๆ ของงานเพื่อส่งให้เกิดผลดังนี้ คือ

1. การร่วมมือร่วมใจเพื่องาน
2. ความจงรักภักดีและซื่อสัตย์ต่อองค์กร
3. เกื้อหนุนให้เกิดระเบียบ ข้อบังคับ เพื่อผลในการกำกับควบคุมคนในองค์กร
4. การเกิดความสามัคคีในองค์กรหรือกลุ่ม
5. เข้าใจต่อนโยบายและวัตถุประสงค์ร่วมกันของบุคคลในองค์กร
6. สร้างความคิดใหม่เพื่อองค์กร
7. มีศรัทธาความเชื่อมั่นต่อตนเองและกลุ่ม

ภาวะผู้นำ มีผลต่อการมีส่วนร่วมขององค์กรหรือ บุคคลในองค์กรในทิศทางของกระบวนการตัดสินใจ เพราะการมีแรงจูงใจให้ปฏิบัติหรือ การมีส่วนร่วมให้ปฏิบัติใด ๆ หากกระบวนการตัดสินใจไม่เป็นผลแล้ว ยังส่งผลต่อการที่ไม่บรรลุความสำเร็จได้และการตัดสินใจในระดับผู้นำขึ้นอยู่กับ ความเชี่ยวชาญ คือ การยอมรับและให้ความร่วมมือ ความดึงดูดใจ คือ เหตุผลทางอารมณ์และอิทธิพลซึ่งเป็นพรสวรรค์เฉพาะตัว

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ปัญหาและข้อจำกัดของการบริหารแบบมีส่วนร่วม สิ่งที่ไม่เป็นผลต่อความสำเร็จของการบริหารงานการมีส่วนร่วม คือ

1. ลักษณะการสื่อสารในองค์การและระหว่างบุคคลไม่เหมาะสม
2. พฤติกรรมหรือแรงจูงใจต่อบุคคลไม่เอื้อต่อการมีส่วนร่วม
3. ผู้นำมีปัญหา

ปัจจัยที่จะส่งเสริมให้เกิดการมีส่วนร่วม ซึ่งปริชาติ และคณะ (2542: 130-132) และ Merrill-Sand [1989 (1): 86-91] ได้กล่าวถึงไว้ (อ้างในนรินทร์ชัย (2547)) ซึ่งประมวลผลโดยสรุปได้ดังนี้

1. ปัจจัยด้านการจัดการ ปัจจัยต่อไปนี้เป็นการกระตุ้นการมีส่วนร่วมของฝ่ายวิจัย และฝ่ายส่งเสริมการเกษตร ซึ่งระบุว่าต้องทำให้ได้อย่างน้อย 7 ประการคือ

1.1 การพัฒนาให้เกิดการมีส่วนร่วมในพันธกิจและเป้าหมาย เป็นงานที่สำคัญที่ฝ่ายจัดการต้องให้ผู้มามีส่วนร่วมในเป้าหมาย และพันธกิจร่วมกัน ที่แต่ละฝ่ายต้องร่วมมือกัน

1.2 ส่งเสริม (ด้วยสื่อต่างๆ) ให้เกิดความเข้าใจของการที่ต้องพึ่งพากันหรือร่วมกัน การเปิดโอกาสให้มีส่วนร่วมนั้นคงไม่ใช่ผู้จัดการเท่านั้น แต่ต้องกระจายข้อมูลให้ทุกคน ให้ทราบร่วมกันว่าถ้าต่างคนต่างทำงานโดยไม่เข้ามามีส่วนร่วมกันงานก็ออกมาอย่างไม่มีคุณค่า

1.3 หาความเห็นชอบร่วมกันในงานที่แต่ละฝ่ายจะรับไปทำ ความไม่ชัดเจนในบทบาทที่แต่ละฝ่ายจะรับผิดชอบ มักทำความเสียหายแก่เป้าหมายของงานได้ โดยเฉพาะการที่บางฝ่ายเคยได้อำนาจและต้องสูญเสียอำนาจไป

1.4 สร้างความไว้เนื้อเชื่อใจต่อกัน การมีส่วนร่วมจะเกิดขึ้นได้ดีเมื่อแต่ละฝ่ายคิดว่าผู้ที่ร่วมงานนั้น มีความสามารถและเป็นที่ไว้เนื้อเชื่อใจกัน ถ้าหากว่ากลุ่มใดจะทำงานร่วมด้วยไม่ได้หรือไม่เต็มใจจะร่วมงานหรือไม่เห็นด้วยกับวิธีการในการร่วมงาน ก็จะเกิดปัญหาขึ้นได้

1.5 ลดการแข่งขันของแต่ละฝ่าย หากไม่มีการจัดการสิ่งแวดล้อมของแต่ละฝ่ายจะมองเห็นชัดว่าเป็นหุ้นส่วนตัวด้วยกันแล้ว ก็มักจะเกิดการแข่งขันกันเอง เกิดการแย่งชิงทรัพยากรกัน หรือชิงอำนาจกัน

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

1.6 สร้างความมั่นใจว่าแต่ละฝ่ายจะได้รับประโยชน์จากการมีส่วนร่วมกันทำงาน เป็นความจำเป็นที่สนับสนุน ให้แต่ละฝ่ายเห็นประโยชน์ของการมีส่วนร่วมกัน และเกิดผลดีมากมายกว่าค่าใช้จ่ายที่เสียไป ผู้จัดการโครงการจะต้องไวต่อความรู้สึกที่จะจูงใจ กระตุ้นความสนใจให้ทุกฝ่ายเห็นคุณค่าของงานที่ทำ

2. ปัจจัยด้านการสื่อสาร การสื่อสารเพื่อสนับสนุนการมีส่วนร่วมนั้น คือการมีเป้าหมายเพื่อให้ชุมชนมองเห็นคุณค่าของตนเองและสร้างความมั่นใจให้คนในชุมชน จากนั้นพยายามพิสูจน์ให้เห็นว่าเขาสามารถใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่ที่เขาคิดว่าเหมาะสมได้ โดยกล้าแสดงความรู้สึกนึกคิด การระดมปัญญาออกมา การวิเคราะห์ปัญหา และหาวิธีแก้ไขปัญหาได้

3. ปัจจัยทางการเมือง สังคม และวัฒนธรรม การกระจายอำนาจทางการเมือง และอำนาจการตัดสินใจให้ประชาชน ต้องมีมากพอ การให้สิทธิการเป็นพลเมืองเพื่อประชาชนจะได้รับแรงจูงใจมามีส่วนร่วม และสภาพเศรษฐกิจ วัฒนธรรม และกายภาพในชุมชน เอื้อต่อการให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วม

4. ปัจจัยของโครงการนั้นเอง โครงการให้ความสะดวกกับประชาชนที่จะเข้ามามีส่วนร่วมจริงจังหรือไม่ หรือเพียงให้มีฝ่ายประชาสัมพันธ์ไป “ทำความเข้าใจ”

5. ปัจจัยด้านพี่เลี้ยง พี่เลี้ยงต้องร่วมกับชุมชนศึกษาองค์ประกอบต่างๆ ของคนในชุมชนและโครงสร้างอื่นๆ มีความรู้ความเข้าใจในเนื้อหาของกระบวนการมีส่วนร่วมในชุมชน รวมกลุ่มชาวบ้านเพื่อค้นหาปัญหาและแนวทางแก้ไข สนับสนุนข้อมูลข่าวสาร กำลังใจ และมีส่วนร่วมแก้ปัญหาอุปสรรคของการมีส่วนร่วม มีความเป็นจริงทำตนให้ประชาชนเชื่อถือศรัทธา และไม่ทำตนให้ห่างไกลชุมชนนักแต่ก็ไม่ใกล้ชิดช่วยเหลือตลอดเวลา ต้องช่วยในกรณีที่จำเป็นเท่านั้น

6. ปัจจัยด้านผู้นำ ผู้นำชุมชนมีความจริงใจที่ช่วยเหลือชุมชน ต้องได้รับการยอมรับจากชาวบ้าน มีความสามารถกระตุ้นชาวบ้านให้ค้นปัญหาและเห็นความจำเป็นของการแก้ปัญหานั้นๆ

7. ปัจจัยทางด้านสังคม-จิตวิทยา ควรกระตุ้นให้ชาวบ้านมีความสนใจ และห่วงกังวลในปัญหานั้นๆ ร่วมกันจนเป็นเจ้าของปัญหานั้นๆ ก็จะเข้ามามีส่วนร่วมมากขึ้น และต่างตกลงใจร่วมกันที่จะแก้ปัญหานั้น

แนวทางการส่งเสริมการมีส่วนร่วม

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

หลักการสำคัญของการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนมีดังนี้ (ชิต นิลพานิช และกุลธน ธนาพงศธร, 2532 : 362)

1. หลักการสร้างความสัมพันธ์ที่ดีต่อกันระหว่างทางราชการกับประชาชน โดย ยึดถือความศรัทธาของประชาชนที่มีต่อหน่วยงานหรือต่อบุคคล

2. หลักการขจัดความขัดแรง ความขัดแย้งในเรื่องผลประโยชน์และความคิด จะมีอิทธิพลต่อการดำเนินงานพัฒนาเป็นอย่างมากเพราะจะทำให้งานหยุดชะงักและลมเหลว

3. หลักการสร้างอุดมการณ์และค่านิยมในด้านความขยัน ความอดทน การร่วมมือ การซื่อสัตย์ และการพึ่งตนเอง เพราะอุดมการณ์เป็นเรื่องที่จะจูงใจประชาชนให้ ร่วมสนับสนุนนโยบายและเป้าหมายการดำเนินงาน และอาจก่อให้เกิดขวัญและกำลังใจ ในการปฏิบัติงาน

4. การให้การศึกษาอบรมอย่างต่อเนื่องเป็นการส่งเสริมให้คนมีความรู้ความคิด ของตนเอง ช่วยให้ประชาชนมั่นใจในตนเองมากขึ้น การให้การศึกษาอบรมโดยให้ ประชาชนมีโอกาสทดลองคิด ปฏิบัติ จะช่วยให้ประชาชนสามารถคุ้มครองตนเองได้ รู้จักวิเคราะห์เห็นคุณค่าของงานและน่าไปสู่การเข้าร่วมในการพัฒนา

5. หลักการทำงานเป็นทีม สามารถน่ามาใช้ในการแสวงหาความร่วมมือในการ พัฒนาได้สิ

6. หลักการสร้างพลังชุมชน การรวมกลุ่มกันทำงานจะทำให้เกิดพลังในการ ทำงานและทำให้งานเกิดประสิทธิภาพ

ถวิล ธารโภชน์ (2532) ได้กล่าวว่า สาเหตุการเข้ารวมกลุ่มเพื่อร่วมมือกันโดยเฉพาะกลุ่มขนาดเล็กและขนาดกลางมีอยู่ 4 ประการ คือ

1. มีความพึงพอใจในกิจกรรม
2. มีความรู้สึกที่มั่นคงและปลอดภัย
3. เพื่อเป็นการส่งเสริมสถานภาพของตนเอง
4. เพื่อวัตถุประสงค์ทางธุรกิจ

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

วันชัย โกลละสุต (2549) กล่าวว่า ในการบริหารงานขององค์กรใดๆ นั้น มีรูปแบบอยู่หลายสถานะ สิ่งที่จะส่งผลต่อการเกิดบรรยากาศเพื่อทุกคนและยังไปสู่ความสำเร็จของเป้าหมายที่ต้องการนั้นมีความจำเป็นในทิศทางของการสร้างและสนับสนุน คือ

1. การพัฒนาความรู้สึกรับผิดชอบ ซึ่งเป็นการที่บุคคลในฐานะต่าง ๆ ต้องก่อความรู้สึกและสร้างแรงกระตุ้นต่อบุคคลอื่นๆ ให้มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์บนพื้นฐานแห่งความที่บุคคลมีความมั่นใจว่าเหตุและผลทางความคิดจะได้รับการสนับสนุน

2. การริเริ่มลักษณะแห่งพฤติกรรมบุคคล เป็นข้อคิดแห่งการสร้างรูปลักษณ์ของการแสดงออกของบุคคล ลดและขจัดปมความคิดแย้งหรือความขลาดกลัวจากพฤติกรรมบุคคลให้ลดน้อย สร้างความกล้าต่อการแสดงออก

3. การเปิดโอกาสเพื่อการแลกเปลี่ยนย่อมเป็นผลดีต่อกลุ่มและบุคคลได้ในระดับกระทำ เพราะโอกาสเพื่อการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นใด ๆ หรือประสบการณ์มักถูกปิดกั้นด้วยคำสั่งหรือความคิดเบื้องบน การเปิดโอกาสให้ทุกคนได้แลกเปลี่ยนย่อมส่งผลต่อเหตุและผลในการพัฒนาความคิดต่าง ๆ ได้

4. การสนับสนุนแนวความคิดที่สามารถเป็นแบบอย่างได้ ซึ่งการสนับสนุนแนวคิดเหล่านั้นสามารถดำเนินการในทิศทางของงบประมาณหรืออื่นใดเป็นสิ่งที่ก่อให้เกิดผลแห่งการสร้างสถานะบุคคลให้ไว้วางใจองค์กรให้ความร่วมมือต่อองค์กรได้มาก

5. สถานการณ์เพื่อการบริหารหรือจัดการ ผู้บริหารต้องคำนึงถึงสถานการณ์ในการจัดการงานด้วยเสมอ เพื่อผลสูงสุด การเลือกแบบการบริหารใด ๆ ย่อมส่งผลต่อการมีส่วนร่วมได้ ปัจจุบันการบริหารส่วนใหญ่ มุ่งแบบการมีส่วนร่วมเพราะเป็นการเปิดโอกาสแห่งบรรยากาศการริเริ่มสร้างสรรค์

6. การมองหาความคิดเฉพาะในส่วนที่ดี เป็นมุมมองของการบริหารที่ต้องการผลสัมฤทธิ์ว่าเมื่อบุคคลใดเสนอแนวคิดเพื่องานแล้วควรได้เห็นความเหมาะสมและทิศทางการเสนอของบุคคลอื่น ๆ ด้วยดี มิใช่มุ่งแนวทางเพื่อความขัดแย้งหรือสร้างฐานการไม่ยอมรับให้เกิดขึ้น

7. จูงใจให้เกิดการสร้างกระบวนการความคิดให้เกิดในทุกกลุ่มงาน การสร้างแรงจูงใจย่อมเป็นผลต่อบุคคลที่ก้าวมาสู่การต้องการมีส่วนร่วมเสมอหากผลตอบแทนเหล่านี้มีคุณค่าและประโยชน์ต่อตน ทั้งนี้ย่อมขึ้นกับปฏิกิริยาของบุคคลโดยรวมขององค์กรด้วยว่าจะทำให้ได้เพียงใด

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

มนัส สุวรรณ (2549: 61) กล่าวว่า กรณีของประเทศไทย บริบทของการมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการกิจการสาธารณะที่ผ่านมา พบว่ามีค่อนข้างน้อยมาก เหตุผลสำคัญคือ ความคิดและความรู้สึกของประชาชนเองที่ว่ามิใช่บทบาทหน้าที่ที่บัญญัติเป็นข้อกฎหมายที่เขาต้องกระทำ ดังนั้น การมีส่วนร่วมที่มีอยู่บ้างจึงเป็นการมีส่วนร่วมด้วยความสมัครใจ ซึ่งอาจเกิดจากความรู้สึกรับผิดชอบต่อสังคมส่วนร่วม และสิ่งแวดล้อม หรืออาจเกิดเพราะกิจการดังกล่าวมีผลได้ผลเสียกับเขาโดยตรง เหตุที่อาจเป็นไปได้อีกประการหนึ่งของการมีส่วนร่วมของประชาชนคือ ถูกบังคับหรือขอร้อง ซึ่งพบเห็นเสมอๆ ในสังคม ไทยที่ยังคงมีความเป็นสังคมอุปถัมภ์กันอยู่

นรินทร์ชัย พัฒนาพงศา (2547: 15) ได้กล่าวถึงประเด็นสำคัญ 10 ประการ ที่ประยุกต์จาก Brenes (1994 : 4) ที่ต้องคำนึงถึงในการส่งเสริมการมีส่วนร่วม ได้แก่

1. ระยะเวลาสถานที่ในการมีส่วนร่วมกับโครงการ ควรต้องให้ผู้ที่มีส่วนในได้เสียเข้ามามีส่วนร่วมให้ต่อเนื่องตามวงจรชีวิตของโครงการ ตั้งแต่เริ่มต้นจนโครงการยุติ หรือหากคณะบริหารเห็นว่าเหมาะสมก็ให้มีส่วนร่วม ในกิจกรรมที่แต่ละคนเกี่ยวข้องด้วยจริงๆ เท่านั้นก็ได้

2. การมีส่วนร่วมนั้นมีมิติทั้งด้านปริมาณและคุณภาพ โดยทางด้านปริมาณ ถ้ามีคนมามีส่วนร่วมมากก็ทำให้ความสัมพันธ์ระหว่างกันดีขึ้นมาก จากนั้นทำให้องค์กรทางสังคมก่อตัวขึ้น ทางด้านคุณภาพ ควรให้มีส่วนร่วมมีมิติที่จะขัดขวางความสัมพันธ์ที่ไม่เท่าเทียมกันระหว่างบุคคล หรือความเป็นนาย-บ่าวกัน ให้มีส่วนร่วมเสมอภาคกัน จึงจะถือว่ามีคุณภาพดี

3. จะให้การมีส่วนร่วมเป็นเป้าหมายปลายทาง (an end) หรือจะให้เป็นแนวทาง (a mean) คือจะให้เพียงบุคคลต่างๆ เข้ามาเกี่ยวข้องก็พอใจคิดว่าบรรลุวัตถุประสงค์บางสิ่งแล้ว หรือจะพิจารณาว่าการมีส่วนร่วมเป็นแนวทางที่จะต้องทำให้ดี โดยตอบให้ได้ว่า “หลังจากการมีส่วนร่วมล้วจะมีอะไรเกิดขึ้น อะไรควรเกิดขึ้นบ้าง” อันเป็นการคำนึงถึงการมีส่วนร่วม ที่เป็นวิธีการหรือกระบวนการที่ต้องดำเนินไปอย่างมีคุณภาพ ซึ่งทำให้เกิดความสำเร็จดียิ่งขึ้น

4. การมีส่วนร่วมนี้ ตามธรรมชาติอาจเกิดขึ้นไม่สม่ำเสมอหรือตลอดเวลาก็ได้ เช่น เวลาเกิดภัยพิบัติคนก็มาช่วยกัน เมื่อหมดภัยแล้วก็แยกกลับไปเช่นเดิม แต่ถ้าตั้งองค์กรประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมแก้ปัญหาภัยพิบัติต่างๆ ในพื้นที่กว้างขวางขึ้นอาจต้องการตัวแทนประชาชนมีส่วนร่วมในเวลาที่ยาวนานขึ้น และอาจใช้วิธีการมีจดหมายข่าวแจ้งเรื่องไปยังประชาชนทั่วไปก็ได้

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

5. การมีส่วนร่วมเป็นกระบวนการทางสังคมและทางการศึกษา ซึ่งหากเกิดขึ้นได้คือให้มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกันไปด้วย จะเป็นเสมือนการให้การศึกษาแก่สังคมในขณะเดียวกันแต่หลายโอกาสต้องให้เกิดความพร้อมในแต่ละเรื่อง ต้องใช้เวลารอคอยบ้างเช่นกัน

6. สถานการณ์มีส่วนร่วมนั้นต้องคำนึงว่าการมีส่วนร่วมที่แข็งขัน มิใช่เกิดจากการออกคำสั่ง แต่จะต้องสร้างขึ้นเอง จะให้มีผู้สั่งว่ามาร่วมกันให้เต็มที่แล้วคนก็มาร่วม คงไม่ค่อยเกิดขึ้นได้ การมีส่วนร่วมมักต้องใช้ความพยายามให้เกิดความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน เกิดแนวคิดประชาสังคม มีจิตสำนึกสาธารณะ เคารพความหลากหลายทางความคิด เพราะทำให้มุมมองกว้างขึ้น และเกิดความรอบครอบขึ้น จนเป็นวิถีประจำวันของประชาชน

7. มีคณะผู้บริหารการมีส่วนร่วมพิจารณา เอวางแนวดำเนินการให้เหมาะสมว่าจะให้บุคคลใด กลุ่มใด เข้ามามีส่วนร่วมเมื่อใด และโดยวิธีใด ฯลฯ โดยคณะผู้บริหารการมีส่วนร่วมนี้ ควรมีตัวแทนผู้ได้รับผลกระทบในจำนวนมากพอสมควร และให้มีความหลากหลายมากพอ

8. การมีส่วนรับรู้สภาพปัญหาโดยมีส่วนร่วม จะทำให้คนในชุมชนได้รู้สภาพที่เป็นจริงมากขึ้น การมีส่วนร่วมเพื่อค้นหาปัญหา ทำให้เมื่อเห็นปัญหาแล้วจะนำความมุ่งมั่นที่จะคิดหาทางแก้ไขด้วยกันและร่วมแก้ปัญหานั้นๆ ได้ จะทำให้เป็นบทเรียนที่จะแก้ไขปัญหาเองต่อไปได้

9. คนที่อยู่ร่วมกันในชุมชนส่วนใหญ่ มิได้ใช้ชุมชนเป็นเพียงที่รวมคนคล้ายเอาก้อนหินมากองรวมกันเท่านั้น แต่คนในชุมชนหนึ่งๆ มักมีความผูกพันเอื้ออาทรต่อกัน มีค่านิยมร่วมกัน

10. ควรทำให้การมีส่วนร่วมมีลักษณะปะปนอารมณ์ขันประกอบไปบ้าง เพราะในสังคมไทยการมีอารณ์ขัน ดนตรี เกมส์ กีฬา เข้าร่วมด้วยจะสร้างอารมณ์การมีส่วนร่วมให้เพิ่มขึ้นได้

แนวคิดเกี่ยวกับการจัดการสิ่งแวดล้อม

ความหมายของสิ่งแวดล้อม

สิ่งแวดล้อมตามความหมายของพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน หมายถึง สิ่งของทั้งสิ่งที่มีชีวิตและไม่มีชีวิตที่ล้อมรอบตัวเรา ส่วนพระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. 2535 ให้ความหมายสิ่งแวดล้อมว่า หมายถึง สิ่งต่างๆ ที่มีลักษณะทางกายภาพและ

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ชีวภาพที่อยู่รอบๆตัวมนุษย์ซึ่งเกิดขึ้นเองโดยธรรมชาติและสิ่งที่มนุษย์ทำขึ้น (กรมส่งเสริมคุณภาพสิ่งแวดล้อม)

ราตรี ภารา (2538) กล่าวว่า สิ่งแวดล้อม (Environment) มาจากรากศัพท์ฝรั่งเศส Environ แปลว่า “around” ฉะนั้น Environment จึงหมายถึง Totality of man’s surroundings ซึ่งหมายถึง ทุกสิ่งทุกอย่างที่อยู่รอบตัวมนุษย์ ทั้งที่เกิดโดยธรรมชาติหรือมนุษย์สร้างขึ้น ทั้งสิ่งที่มีชีวิตและไม่มีชีวิต ทั้งที่เป็นรูปธรรมและนามธรรม

เกษม จันทร์แก้ว (2540: 2) สิ่งแวดล้อม หมายถึง สิ่งต่างๆที่มีลักษณะทางกายภาพ ชีวภาพ และสังคมที่อยู่รอบตัวมนุษย์ ซึ่งเกิดขึ้นเองตามธรรมชาติและมนุษย์ทำขึ้น

สุเทพ ธีรศาสตร์ (2541: 1) ให้ความหมายสิ่งแวดล้อมว่า สิ่งแวดล้อม หมายถึง สิ่งต่างๆ ที่อยู่รอบตัวเรา ทั้งที่มีชีวิตและไม่มีชีวิต เกิดขึ้นเองตามธรรมชาติและมนุษย์สร้างขึ้น นับตั้งแต่คน สัตว์ ดิน น้ำ ต้นไม้ ภูเขา ตลอดจนอาคารบ้านเรือน ถนนหนทาง สิ่งประดิษฐ์ต่างๆ รวมทั้งขนบธรรมเนียมประเพณีด้วย

กนกพร สว่างแจ้ง (2542: 2) และ ราตรี ภารา (2543: 15) ให้ความหมายสิ่งแวดล้อม (Environment) ที่สอดคล้องกันตามนิยามในพระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. 2535 คือ สิ่งต่าง ๆ ที่มีลักษณะทางกายภาพและชีวภาพที่อยู่รอบตัวมนุษย์ ซึ่งเกิดขึ้นโดยธรรรมชาติ และสิ่งแวดล้อมที่มนุษย์ทำขึ้น

สถาบันราชภัฏสวนดุสิต (2542: 3) สิ่งแวดล้อม หมายถึง สิ่งที่เกิดขึ้นเองตามธรรมชาติและที่มนุษย์สร้างขึ้น สิ่งที่เป็นรูปธรรมและนามธรรมก็ตาม สิ่งที่เห็นได้ด้วยตาเปล่าและไม่สามารถเห็นได้ด้วยตา สิ่งที่เป็นทั้งให้คุณและโทษ และสรุปนิยามความหมายสิ่งแวดล้อมดังภาพที่ 3

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

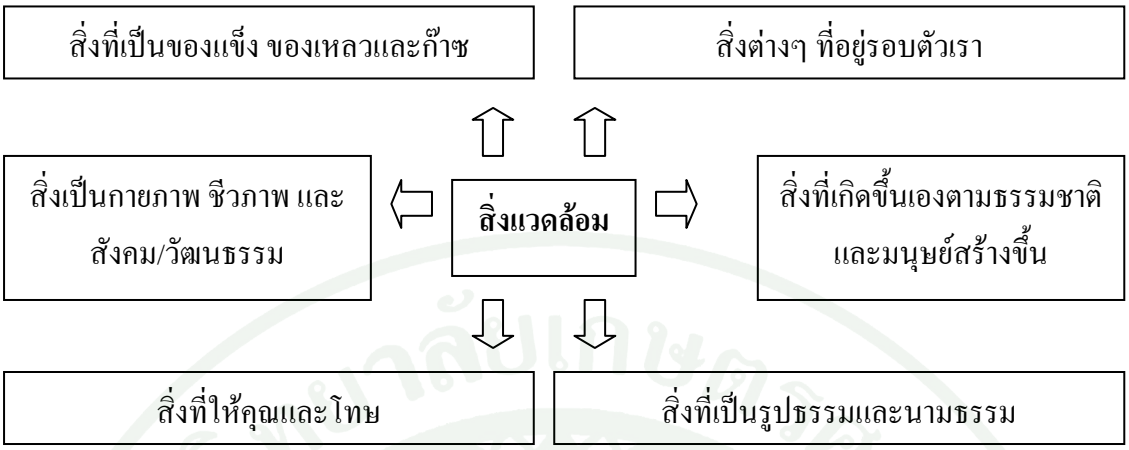

ภาพที่ 3 สรุปนิยามความหมายของสิ่งแวดล้อม

ที่มา : ดัดแปลงมาจากเกษม จันทร์แก้ว, 2540

ยุพดี เสตพรรณ (2549: 6) สิ่งแวดล้อม หมายถึง สิ่งที่อยู่รอบตัวเรา ทั้งมีชีวิตและไม่มีชีวิต ทั้งที่เกิดขึ้นเองตามธรรมชาติและมนุษย์สร้างขึ้นทั้งที่มองเห็นได้และไม่สามารถมองเห็นได้ (ขนบธรรมเนียม ประเพณี วัฒนธรรม ความเชื่อ) สิ่งแวดล้อมเหล่านี้มีอิทธิพลเชื่อมโยงถึงกัน เป็นปัจจัยในการเกื้อหนุนกันอย่างเป็นระบบ ดังนั้นผลกระทบที่เกิดขึ้นจากปัจจัยหนึ่งจะมีส่วนเสริมสร้างหรือทำลายสภาพแวดล้อมอีกส่วนหนึ่งได้ และได้จำแนกประเภทของสิ่งแวดล้อมเป็น 2 ประเภท คือ

1. สิ่งแวดล้อมด้านธรรมชาติ (natural environment) หมายถึง ทุกสิ่งทุกอย่างที่เกิดขึ้นเองตามธรรมชาติ บางอย่างต้องใช้เวลานับร้อยนับพันปีจึงจะเกิดขึ้นมาได้ บางอย่างเกิดขึ้นในระยะเวลาสั้นๆ แบ่งออกเป็น

1.1 สิ่งแวดล้อมที่มีชีวิต (biotic environment) เช่น มนุษย์ ป่าไม้ สัตว์ป่า ทุ่งหญ้า ปะการัง สัตว์น้ำ ฯลฯ อาจมีรูปร่างแปลกๆ แตกต่างกันออกไป ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับชนิดและกรรมพันธุ์

1.2 สิ่งแวดล้อมที่ไม่มีชีวิต (a biotic environment) เช่น ดิน หิน น้ำ น้ำตก ถ้ำ ทะเล ชายหาด ภูเขา เกาะ แก่ง อากาศ แสงแดด เสียง รังสีความร้อน ฯลฯ

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

2. สิ่งแวดล้อมด้านวัฒนธรรม (Cultural environment) หมายถึง สิ่งแวดล้อมที่มนุษย์สร้างขึ้นแบ่งได้เป็น 2 ประเภท

2.1 สิ่งแวดล้อมทางกายภาพ เป็นสิ่งที่ก่อสร้างที่จับต้องได้หรือสิ่งแวดล้อมที่เป็นรูปธรรมโดยมนุษย์ใช้ศิลปะ ความรู้ ความพยายามสร้างสรรค์ขึ้นมา เช่น โบราณสถาน โบราณวัตถุ อาคาร บ้านเรือน โรงงาน สวนสนุก ถนน รถ เครื่องบิน เครื่องใช้ไฟฟ้าประเภทต่าง ๆ เช่น วิทยุ โทรทัศน์ พัดลม เครื่องคอมคอมพิวเตอร์ ฯลฯ ทั้งนี้เพื่อประโยชน์ต่อการดำรงชีวิต หลายอย่างจำเป็น หลายอย่างฟุ่มเฟือย มนุษย์ได้สร้างขึ้นไว้ใช้ในที่ต่างๆ กันตามความต้องการซึ่งอาจรบกวนหรือทำลายสิ่งแวดล้อมที่มันอยู่ร่วมกันได้ หากขาดการดูแลรักษาหรือกำจัดส่วนเกินให้อยู่ในสภาพที่เหมาะสม

2.2 สิ่งแวดล้อมทางสังคม มนุษย์สร้างขึ้นมาเพื่อความเป็นระเบียบของการอยู่ร่วมกันในสังคม เช่น วัฒนธรรม ประเพณี ศาสนา กฎ ระเบียบ ข้อบังคับ

ความหมายของการจัดการสิ่งแวดล้อม

ราตรี ภารา (2543: 245) การจัดการจัดการสิ่งแวดล้อมในความหมายของนักอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมก็คือการดำเนินงานเพื่อตอบสนองความต้องการของมนุษย์โดยไม่มีผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม ทั้งนี้เพื่อจะได้มีทรัพยากรใช้ตลอดไปหรือการกำหนดกิจกรรมในการนำทรัพยากรมาใช้ การจัดการสิ่งแวดล้อม จึงเป็นงานที่สำคัญเป็นอย่างยิ่งสำหรับงานอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม ดังนั้นการจัดการสิ่งแวดล้อมจึงควรยึดหลักทางอนุรักษ์ ซึ่งหมายถึงทรัพยากรธรรมชาติในระบบสิ่งแวดล้อมนั้นสามารถนำไปใช้ได้ และต้องใช้อย่างถูกต้องตามหลักวิชาการ กล่าวคือ ต้องมีการใช้อย่างสมเหตุสมผล ปรับปรุงทรัพยากรที่เสื่อมโทรมให้ดีแล้วจึงค่อยนำมาใช้สุดท้ายคือประหยัดและสงวนของหายาก

แนวคิดเกี่ยวกับการจัดการสิ่งแวดล้อม

ราตรี ภารา (2543: 252-253) ให้แนวคิดในการจัดการสิ่งแวดล้อมและการอนุรักษ์ธรรมชาติ ดังนี้

1. การจัดการทรัพยากรธรรมชาติชนิดหนึ่งนั้น จะต้องคำนึงถึงทรัพยากรทุกอย่างไปพร้อมๆ กัน ไม่ควรพิจารณาเฉพาะอย่างใดอย่างหนึ่งเพียงอย่างเดียวเพราะทรัพยากรทุกอย่างต่างมีความเกี่ยวข้องสัมพันธ์กันอย่างใกล้ชิด

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

2. ในการวางแผนการจัดการสิ่งแวดล้อม จะต้องไม่แยกมนุษย์ออกจากสภาพแวดล้อมทางสังคมหรือวัฒนธรรม และสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติ ทั้งนี้เนื่องจากวัฒนธรรมและสังคมมนุษย์ได้พัฒนาตัวเองไปพร้อมๆ กับการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติของสังคมนั้น

3. โครงการพัฒนาทุกโครงการย่อมมีผลกระทบต่อทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และการพัฒนาเศรษฐกิจต้องใช้ทรัพยากร ผู้ดำเนินการตามโครงการจึงต้องมีความรอบรู้และรู้จักวิธีการจัดการอย่างชาญฉลาดเพื่อทำให้เกิดผลกระทบน้อยที่สุด

4. คนเราต้องไม่ลืมว่า การอนุรักษ์นั้นเป็นหนทางแห่งการดำเนินชีวิตของมนุษย์ ดังนั้น การพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม การเมือง และวัฒนธรรม จะต้องคำนึงถึงการอนุรักษ์ไว้เป็นรากฐานสำคัญเพื่อความอยู่รอดของสังคมมนุษย์ในอนาคต

5. ทุกคนมีส่วนเกี่ยวข้องในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและการจัดการสิ่งแวดล้อมไม่ว่าเพศหญิงหรือเพศชาย เด็ก วัยรุ่น หรือคนชรา กลุ่มที่ทำงานเกี่ยวข้องหรือไม่เกี่ยวข้องกับสิ่งแวดล้อม กับสิ่งแวดล้อม คนในเมืองหรือชนบท

6. ความอุดมสมบูรณ์ของทรัพยากรธรรมชาติ เป็นสิ่งสำคัญในด้านการแสดงออกซึ่งความเจริญทางวัฒนธรรม และความมั่นคงสมบูรณ์ของประเทศ บ่งบอกถึงนิสัยใจคอของคนในชาติ

7. การทำลายทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ด้วยวิธีการและเหตุผลใดก็ตามย่อมเป็นการทำลายมรดกของมนุษยชาติไปด้วย

8. มนุษย์ไม่สามารถสร้างทรัพยากรบางชนิดขึ้นมาในช่วงเวลาสั้น ๆ แม้ว่ามนุษย์จะมีมันสมองอันชาญฉลาดในการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงสภาพแวดล้อม และรู้ถึงการเปลี่ยนแปลงของสิ่งแวดล้อมบาง อย่างได้ล่วงหน้าก็ตาม

9. การจัดการและการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ นอกจากจะเพื่อความกินดีอยู่ดีของมนุษย์แล้ว ยังมีความจำเป็นต่อการอนุรักษ์เพื่อความสมบูรณ์และเป็นผลดีทางจิตใจด้วย

10. เมื่อค้นพบว่ามีทรัพยากรเกิดขึ้นที่ใดย่อมมีการทำลายเกิดขึ้นที่นั่นด้วยในการจัดการจึงต้องคำนึงถึงการดำเนินการที่จะก่อให้เกิดผลประโยชน์มากที่สุดและก่อให้เกิดผลเสียน้อยที่สุดด้วย

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

11. ประชากรในชาติหรือในโลกเพิ่มขึ้นทุกขณะ ขณะที่ทรัพยากรได้ลดลงเรื่อยๆ ทุกขณะเช่นกัน หากทุกคนไม่เริ่มต้นที่จะอนุรักษ์และจัดการสิ่งแวดล้อมให้ดีขึ้นในวันนี้ อนาคตข้างหน้าย่อมเกิดความยากลำบากในการที่จะทำให้เกิดหรือคงอยู่ของทรัพยากร

มนัส สุวรรณ (2549: 114-116) กล่าวว่า การจัดการปัญหาสิ่งแวดล้อมอีกวิธีหนึ่งคือการจัดการมนุษย์ ซึ่งเป็นการจัดการที่ต้นเหตุ การจัดการที่มนุษย์สามารถทำได้ในหลายลักษณะที่จะทำให้สภาวะแวดล้อมดีขึ้น มีดังนี้

1. การสร้างความตระหนักด้านสิ่งแวดล้อม ความตระหนักด้านสิ่งแวดล้อมเป็นดัชนีอย่างหนึ่งที่บ่งบอกคุณภาพของประชากรด้านสิ่งแวดล้อม ความตระหนัก หมายถึง ความรู้ ความเข้าใจอย่างซาบซึ้งในเรื่องหรือประเด็นที่สนใจ กรณีนี้คือ ความรู้ความเข้าใจอย่างซาบซึ้งในเรื่องสิ่งแวดล้อม ธรรมชาติของการเรียนรู้ และจิตวิยาของมนุษย์ คือ การจะกระทำกิจกรรมใดๆ ให้ประสบความสำเร็จได้ดีผู้จะกระทำต้องมีความรู้ความเข้าใจในเรื่องที่จะกระทำอย่างถ่องแท้ก่อนทำนองเดียวกัน การที่จะจัด การที่มนุษย์เพื่อให้มนุษย์จัดการกับสิ่งแวดล้อมมนุษย์เองจึงต้องมีความรู้ความเข้าใจในเรื่องสิ่งแวดล้อม พื้นฐาน การสร้างความตระหนักให้กับมนุษย์เปรียบเสมือนการสร้างให้คนมีปัญญา

2. การสร้างจิตสำนึกด้านสิ่งแวดล้อมความตระหนักและจิตสำนึกเป็นของคู่กัน แยกกันไม่ออก หากจะต้องกระทำการอย่างใดอย่างหนึ่งให้ประสบผลสำเร็จ การจัดการมนุษย์เพื่อให้ไปจัดการคุณภาพสิ่งแวดล้อมอีกต่อหนึ่ง ไม่อาจทำให้สำเร็จด้วยการสร้างปัญญาให้กับคนเพียงอย่างเดียว จิตสำนึกซึ่งหมายถึง ความรับผิดชอบหรือความมีสติเป็นสิ่งที่ต้องมีประกอบควบคู่ไปด้วย ในตัวมนุษย์ มีปรากฏอยู่ให้ เห็นเสมอๆ ว่าคนที่มีความรู้ท่วมหัวแต่เอาตัวไม่รอดกล่าวคือมีปัญญาแต่ขาดสติพยายามใช้ความรู้ ความเข้าใจของตัวเองที่มีในการเสาะแสวงหาผลประโยชน์โดยไม่คำนึงว่าผลกระทบต่อส่วนรวม และต่อสิ่งแวดล้อมจะเป็นเช่นไร ด้วยเหตุนี้การจัดการมนุษย์ให้มีคุณภาพต้องสร้างทั้งปัญญาและสติ

3. การมีส่วนร่วมของประชาชน การแก้ปัญหาสิ่งแวดล้อมจำเป็นต้องอาศัยความร่วมมือจากทุกฝ่ายทั้งนี้ด้วยหลักการและแนวคิดที่ว่าทุกคนได้รับประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อมสำหรับการดำรงชีวิต ขณะเดียวกัน ทุกคนก็ก่อให้เกิดปัญหาสิ่งแวดล้อมเช่นเดียวกัน ด้วยเหตุนี้ ทุกคนจึงต้องมีส่วนร่วมในการกระทำใดๆ ก็ตามที่จะทำให้สภาพแวดล้อมดีขึ้น การเปิดโอกาสให้ทุกฝ่ายมีส่วนร่วมในการจัดการปัญหา มีผลโดยตรงต่อความสำเร็จของการจัดการมิใช่เพียงแรงกาย แรงใจ และแรงคิดจากผู้มีส่วนร่วมเท่านั้น การให้โอกาสผู้อื่นในการมีส่วนร่วมหมายถึง การให้เกียรติ

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

และเคารพในสิทธิของซึ่งกันและกัน ถือเป็นหลักจิตวิทยาอย่างหนึ่งที่สามารถลดแรงเสียดทาน หรือการต่อต้าน ประเด็นสำคัญอยู่ตรงที่ว่า การมีส่วนร่วมต้องครอบคลุมถึงการมีส่วนร่วมอย่างแท้จริง คือมีส่วนร่วมในทุกขั้นตอนของกิจกรรม เช่น เริ่มตั้งแต่ขั้นตอนของการระดมความคิดเห็น ค้นหาปัญหา กำหนดแผน โครงการและวัตถุประสงค์ ประเมินโครงการ (เจมศักดิ์ ปิ่นทอง, 2527) ประสบการณ์ของการมีส่วนร่วมในการจัดการสิ่งแวดล้อม ยังมีความเข้าใจคลาดเคลื่อนในทางปฏิบัติ กล่าวคือ ผู้มีหน้าที่เกี่ยวข้องยังมีความคิดและเข้าใจว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนคือ การมีส่วนร่วมในขั้นตอนใดขั้นตอนหนึ่งจะมากหรือน้อยก็ถือว่าเป็นการเพียงพอแล้ว ประชาชนในฐานะที่เขามีส่วนได้ส่วนเสียกับกิจกรรมหรือโครงการย่อมมีความรัก ความหวงแหน และความผูกพันในทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม การได้มีโอกาสเข้าไปมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการเท่ากับเป็นการดู และรักษาผลประโยชน์ของตนเองจึงมีความเชื่อมั่นในประสิทธิภาพของการความร่วมมือในระดับสูง

4. การบูรนาการความรู้จากหลากหลายสาขา สิ่งแวดล้อมมีส่วนเกี่ยวข้องกับทุกคนการใช้ประโยชน์จากสิ่งแวดล้อมก็ดี และการแก้ไขปัญหาสิ่งแวดล้อมก็ดี จึงจำเป็นต้องอาศัยความร่วมมือร่วมแรงจากบุคคลหลายๆ ฝ่าย เพื่อให้การแก้ไขปัญหาครอบคลุมในทุกด้าน

จีมา ศรลัมพ์ (2552: 24-25) ให้แนวคิดด้านการจัดการสิ่งแวดล้อมไว้ดังนี้

1. การพัฒนาที่ยั่งยืน (Sustainable Development) ปัจจัยสำคัญที่จะทำให้สังคมมนุษย์อยู่ได้อย่างมีความสุขคือ การพัฒนาสังคมในแบบยั่งยืนและเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม (environmentally sustainable society) สังคมที่มีการพัฒนาอย่างยั่งยืนคือสังคมที่ตอบสนองความต้องการพื้นฐานของมนุษย์แต่ไม่ลดหรือทำลายทรัพยากรธรรมชาติ ผลที่ตามมาคือช่วยให้ประชากรรุ่นนี้และรุ่นลูกหลานรวมทั้งสิ่งมีชีวิตอื่นๆ ได้มีความจำเป็นพื้นฐานใช้ต่อไป การพัฒนาอย่างยั่งยืนไม่ใช่การพัฒนาที่คำนึงถึงผลพลอยได้ทางเศรษฐศาสตร์แต่เพียงอย่างเดียว แต่คำนึงถึงผลประโยชน์ร่วม 3 ทางคือ ทางเศรษฐศาสตร์ ทางสังคมและสิ่งแวดล้อม ดังแสดงในรูปที่ 4

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

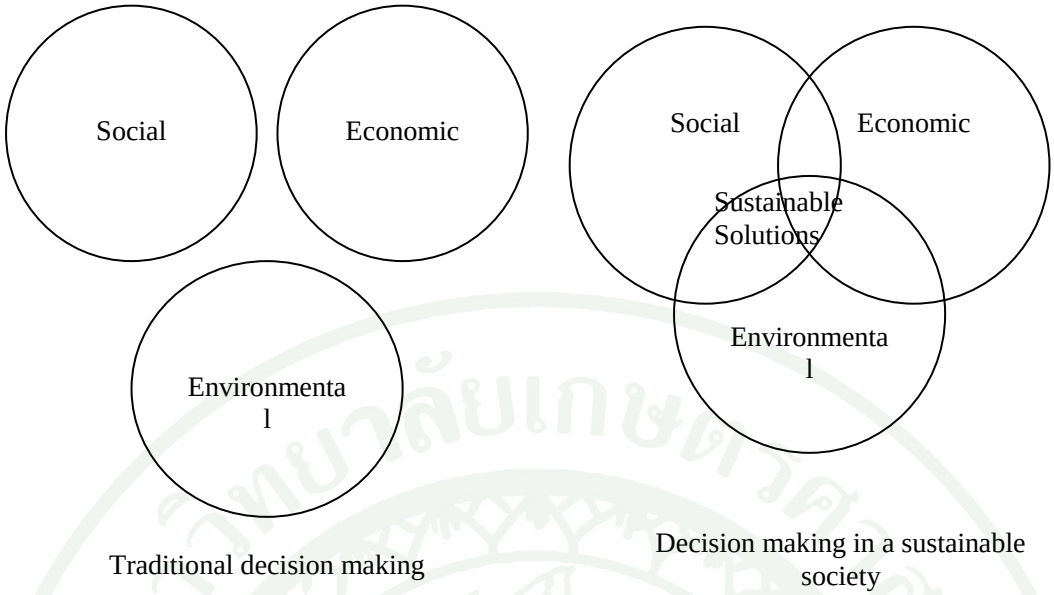

ภาพที่ 4 การตัดสินใจเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืนเปรียบเทียบกับการตัดสินใจในแบบเดิม
ที่มา: Miller 2003

2. ตัวชี้บ่งคุณภาพชีวิตหรือความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจและสังคม ทางใดจึงจะเหมาะ

1. gross national product
2. gross domestic product
3. per capita GDP
4. gross national happiness

3. ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ตามแนวพระราชดำริของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช (สรุปความจากคณะกรรมการการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียง, 2549) เศรษฐกิจพอเพียงเป็นปรัชญาชี้ถึงแนวการดำรงอยู่และปฏิบัติตนของประชาชนทุกระดับตั้งแต่ระดับครอบครัว ระดับชุมชน โดยมีกรอบในการพิจารณา 5 ส่วนคือ

3.1 กรอบแนวคิด เป็นปรัชญาที่ชี้แนวทางการดำรงอยู่และปฏิบัติตนในทางที่ควรจะเป็นโดยมีพื้นฐานมาจากวิถีชีวิตดั้งเดิมของสังคมไทยสามารถนำมาประยุกต์ใช้ได้ตลอดเวลา

3.2 คุณลักษณะ สามารถนำมาประยุกต์ใช้กับคนทุกระดับ โดยเน้นการปฏิบัติตนบนทางสายกลาง และการพัฒนาอย่างเป็นขั้นตอน

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

3.3 คำนิยาม ความพอเพียงต้องประกอบไปด้วย 3 คุณลักษณะพร้อมๆกัน คือ ความพอประมาณ ความมีเหตุผล การมีภูมิคุ้มกันตัวที่ดี

3.4 เงื่อนไข การตัดสินใจและดำเนินกิจกรรมต้องอาศัยทั้งเงื่อนไขความรู้และเงื่อนไขคุณธรรมเป็นพื้นฐาน

3.5 แนวทางการปฏิบัติ/ผลที่คาดว่าจะได้รับ คือการพัฒนาสมดุลและยั่งยืนพร้อมรับต่อการเปลี่ยนแปลงในทุกด้าน

4. กระบวนการแก้ไขปัญหาอย่างมีหลักการ

การจัดการกับปัญหามลพิษสิ่งแวดล้อมโดยการศึกษาปัญหาในภาพรวมเพื่อการแก้ไขปัญหาอย่างมีประสิทธิภาพเป็นวิธีการถูกต้อง มีขั้นตอนคร่าวๆ 4 ขั้นตอน ดังนี้

4.1 การค้นพบปัญหา (Discovery) โดยทั่วไปแล้วเรามักจะค้นพบปัญหา เมื่อปัญหาดำเนินมาแล้วปัญหา ในระยะหนึ่งจนมีผลกระทบที่ชัดเจนสู่สิ่งแวดล้อม หรือต่อมนุษย์โดยตรง

4.2 ศึกษาค้นคว้าหรือวิจัยเพื่อให้เข้าใจต้นเหตุของปัญหา และแนวทางแก้ไข (Under-standing) การเข้าใจต้นเหตุของปัญหาเป็นขั้นตอนสำคัญขั้นหนึ่งในการแก้ไขปัญหา สิ่งแวดล้อมบางปัญหาเป็นเรื่องที่เราทราบถึงต้นเหตุอยู่แล้ว หากแต่บางปัญหาต้องอาศัยการ วิจัยค้นคว้าเพื่อให้เข้าใจสาเหตุที่แท้จริง

4.3 การตัดสินใจเพื่อการแก้ปัญหา (Decision) เป็นขั้นตอนในการจัดเก็บปัญหาของผู้มีอำนาจ ในการตัดสินใจ (Decision maker) ซึ่งอาจอยู่ในรูปการออกกฎหมายโดยรัฐบาลหรือการปฏิบัติตาม กฎหมายของผู้บริหารองค์กร

4.4 การลงมือปฏิบัติเพื่อการแก้ปัญหา(Action)ต้องอาศัยปัจจัยหลายประการ เช่น งบประมาณในการจัดการ การสนับสนุนและการติดตามจากผู้บริหารโครงการรวมถึงความเข้าใจ ถึงปัญหาอย่างถูกต้องของผู้ลงมือปฏิบัติ

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

แนวคิดเกี่ยวกับ ISO (International Organization Standardization)

ISO ย่อมาจาก International Organization for Standardization เป็นองค์การระหว่างประเทศที่ว่าด้วยมาตรฐานต่างๆ ก่อตั้งที่กรุงเจนีวา ประเทศสวิตเซอร์แลนด์ในปี พ.ศ. 2539 มีสมาชิกทั่วโลกมากกว่า 110 ประเทศ รวมถึงประเทศไทยซึ่งมีหน่วยงานของทางราชการคือ สำนักงานมาตรฐานอุตสาหกรรม (สมอ.) สังกัดกระทรวงอุตสาหกรรมเป็นตัวแทนของประเทศที่เข้าร่วมในองค์การนี้ (ราตรี, 2543:258)

สำหรับคำว่า ISO นั้นอาจก่อให้เกิดความสับสนสำหรับผู้ที่พบเห็นจากคำเต็มที่ว่า International Organization for Standardization ซึ่งน่าจะใช้คำว่า IOS แทน ซึ่งความจริงแล้วคำว่า ISO มาจากภาษากรีก จากคำว่า ISOS ซึ่งมีความหมายว่า equal แปลว่า กฎหมายที่เท่ากัน ซึ่งมักใช้เป็นคำนำ หน้านามหลายคำ เช่น Isometric แปลว่าการวัดที่เท่ากัน และ Isonomy แปลว่า กฎหมายที่เท่ากัน จากคำแปลที่ว่า เท่ากัน กับกลายมาเป็นมาตรฐานซึ่งทำให้มีการใช้คำว่า ISO แทนคำว่า IOS เนื่องจากง่ายต่อการจดจำ และคำว่า ISO เป็นเสมือนกับตัวแทนองค์กรใช้กันทั่วโลก เพื่อป้องกันการสับสนของภาษาแต่ละประเทศ เช่น ประเทศอังกฤษจะใช้คำย่อ IOS ประเทศฝรั่งเศสจะใช้คำย่อ OIN ซึ่งมาจากคำว่า Organization International de Normalisation เพื่อหลีกเลี่ยงปัญหาดังกล่าว จึงใช้คำว่า ISO เป็นคำย่อภาษาสากล (สยาม, 2551:19 - 20)

งานในด้านมาตรฐานระหว่างประเทศ ISO นั้น มีขอบข่ายที่กว้างขวาง คือกำหนดมาตรฐานระหว่างประเทศในเกือบทุกสาขา ฉะนั้น ISO จึงมีมาตรฐานวิชาการเป็นจำนวนมากและมาตรฐานระหว่างประเทศ ที่จัดทำก็มีตั้งแต่ มาตรฐานพื้นฐาน มาตรฐานวิธีทดสอบมาตรฐานผลิตภัณฑ์ตลอดจนมาตรฐานระบบ เช่น มาตรฐานระบบคุณภาพ (ISO 9000 Quality management And Quality assurance) และมาตรฐานการจัดการระบบสิ่งแวดล้อม (ISO 14000 Environmental Management)นอกจากการกำหนดมาตรฐานระหว่างประเทศแล้ว ISO ยังดำเนินงานในด้านที่เกี่ยวข้องกับมาตรฐานอีกด้วย การประเมินความเป็นไปตามมาตรฐานหรือการรับรอง (conformity assessment) การสนเทศมาตรฐาน (standards information) การส่งเสริมให้ผู้บริโภคนำมาตรฐานไปใช้ ตลอดจนการร่วมมือกันระหว่างประเทศสมาชิกเพื่อให้การช่วยเหลือแก่ประเทศกำลังพัฒนาในด้านการมาตรฐานและการร่วมมือกับองค์ กรการค้าโลก (WTO) ในเรื่องเกี่ยวข้องกับมาตรฐานระหว่าประเทศอีกด้วย (ประณม, 2549: 10 – 11)

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ระบบมาตรฐานการจัดการสิ่งแวดล้อม ISO 14001

สุเทพ ธีรศาสตร์ (2541: 6-3 – 6-4) กล่าวว่า ระบบการจัดการสิ่งแวดล้อม หมายถึง ระบบการจัดการ สิ่งแวดล้อมที่มีโครงสร้างหน้าที่ความรับผิดชอบที่ชัดเจน วิธีการ กระบวนการและทรัพยากรอย่างเพียงพอในการดำเนินการ โดยมีองค์ประกอบสำคัญของระบบการจัดการสิ่งแวดล้อมดังนี้

1. การกำหนดนโยบายสิ่งแวดล้อม และความมุ่งมั่นในการดำเนินการของผู้บริหารระดับสูง

2. การวิเคราะห์ปัญหาสิ่งแวดล้อม กฎหมาย พัธกรณีทางสิ่งแวดล้อม พร้อมทั้งกำหนดวัตถุประสงค์และเป้าหมายเพื่อดำเนินการ

3. การจัดทำแผน วิธีการดำเนินกิจกรรมต่างๆ เพื่อให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์และบรรลุถึงเป้าหมาย

4. การตรวจสอบหรือควบคุม จัดประเมินผลการดำเนินงานตรวจสอบทั้งในแง่ระบบและผลการดำเนินงานและหามาตรการในการปรับปรุงแก้ไข

5. ทบทวนดำเนินการที่ผ่านมาโดยระดับบริหาร โดยเปรียบเทียบกับนโยบายวัตถุประสงค์ ทบทวนเป้าหมายที่วางไว้และปรับปรุงการดำเนินงานให้ดีขึ้น อย่างต่อเนื่อง

มาตรฐานการจัดการสิ่งแวดล้อมมีประเทศอังกฤษเป็นเลขาธิการ อนุกรมมาตรฐานฉบับนี้ประกอบ ด้วย 2 มาตรฐาน คือ

ISO 14001 : ระบบการจัดการสิ่งแวดล้อม : ข้อกำหนดสำหรับการใช้ เป็นข้อกำหนดของระบบการจัดการสิ่งแวดล้อม และแนวทางในการนำไปใช้ในองค์กร ประกาศใช้แล้วใน เดือนกันยายน 2539

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ISO 14004 : ระบบการจัดการสิ่งแวดล้อม : หลักเกณฑ์และข้อแนะนำเป็นแนวทางเกี่ยวกับหลักการของระบบการจัดการสิ่งแวดล้อมและการประยุกต์ใช้ในองค์กร ประกาศใช้แล้วในเดือนกันยายน 2539

สุเทพ ธีรศาสตร์ (2541: 13-3 – 13-5) กล่าวว่า มาตรฐาน ISO 14001 เป็นมาตรฐานสากลที่ใช้เป็นแนวทางให้องค์กร หรือหน่วยงานต่างๆนำไปเป็นแนวทางในการจัดระบบการจัดการสิ่งแวดล้อมภายในหน่วยงานของตนเอง ทุกหน่วยงานที่มีกิจกรรมก็ล้วนแต่มีส่วนสร้างผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมทั้งสิ้นไม่ว่าจะเป็นทางตรงหรือทางอ้อม กระทบทางตรงเช่น มีการปล่อยน้ำเสีย ควันเสีย อากาศ ของเหลวที่เป็นของเสียต่างๆ กระทบทางอ้อม เช่น การใช้พลังงาน การใช้ทรัพยากร การใช้ผลิตภัณฑ์ต่างๆ การใช้น้ำ ไฟฟ้า กระดาษ เพราะกระบวนการที่ได้มาก็ล้วนส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมทั้งสิ้น จึงสรุปได้ว่าทุกหน่วยงานสามารถนำ ISO 14001 ไปใช้ได้ เช่น อุตสาหกรรมการผลิตทุกชนิด ทุกประเภท บริการ เช่น โรงแรม ธนาคาร ประกันภัย โรงพยาบาล สถานศึกษา สำนักงานต่างๆ เป็นต้น และได้กล่าวถึงขั้นตอนการดำเนินงานจัดทำระบบ ISO 14001 ในหน่วยงานและขั้นตอนการขอรับรอง (ตามแนวทางของ EAC.G5) ซึ่งมีรายละเอียดและภาพของขั้นตอนต่างๆ ดังนี้

ขั้นตอนการดำเนินงานจัดทำระบบ ISO 14001 ในหน่วยงาน

1. ผู้บริหารสูงสุดขององค์กรต้องมีความมุ่งมั่นที่จะดำเนินการ
2. มอบหมายหน้าที่รับผิดชอบในการดำเนินการ
3. ประกาศให้พนักงานทราบ และให้ข้อมูลเรื่อง ISO 14000
4. จัดอบรมเรื่อง ISO 14000 ถึงขั้นตอน วิธีดำเนินการ
5. วางแผนและดำเนินการตามแผน
6. การปฏิบัติจริงพร้อมติดตามความก้าวหน้าและควบคุมแผนการดำเนินการ
7. อบรมเรื่องการตรวจสอบระบบ EMS
8. ดำเนินการตรวจสอบระบบ
9. ทบทวนโดยฝ่ายบริหาร
10. ขอรับรองระบบ ISO 14001

กนกพร สว่างแจ้ง (2542: 13) กล่าวว่า มาตรฐานทางสิ่งแวดล้อม (Environmental Standards) เป็นสิ่งที่กำหนดขึ้นเพื่อจะควบคุมหรือจำกัดมลพิษต่างๆ ไม่ให้เกิดผลเสียต่อสิ่งแวดล้อม มาตรฐานนี้กำหนดตามอำนาจหน้าที่ในกฎหมาย ดังนั้นจึงมีผลในการอ้างอิงเป็นบรรทัดฐานในกระบวนการยุติธรรมโดยใช้อำนาจศาลมาตรฐานทางสิ่งแวดล้อมได้จากการนำหลักเกณฑ์ทาง

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

สิ่งแวดล้อมมากำหนดโดยองค์กรของรัฐบาล เพื่อที่จะจำกัดดัชนีทางสิ่งแวดล้อมให้อยู่ในปริมาณที่จะไม่ส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม

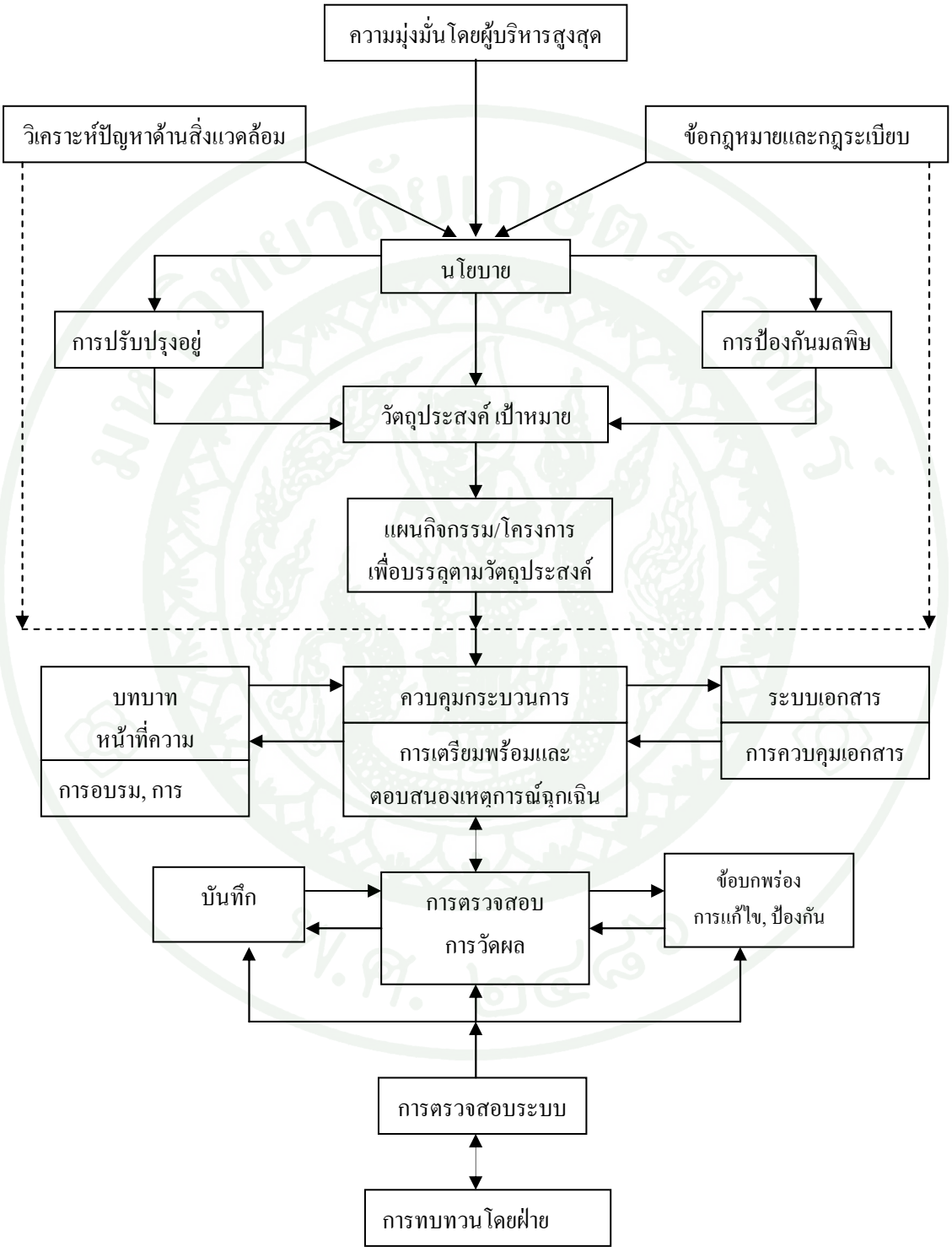

ภาพที่ 5 ขั้นตอนการดำเนินงานจัดทำระบบ ISO 14001 ในหน่วยงาน

ที่มา: สุเทพ ธีรศาสตร์ (2541: 13-5)

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

สยาม อรุณศรีมรกต (2551: 69-70) กล่าวว่า ระบบมาตรฐานการจัดการสิ่งแวดล้อม ISO 14001 นั้นเป็นระบบการบริหารงานเช่นเดียวกับ การบริหาร ธุรกิจ และ การบริหารงานโดยทั่วไป โดยมีโครง สร้างขององค์กรความรับผิดชอบในการทำงาน ขั้นตอนกระบวนการทรัพยากร การกำหนดนโยบายด้านสิ่งแวดล้อมขององค์กรนั้นๆ ไปปฏิบัติ โดยมุ่งที่จะปรับปรุงผลการดำเนินงานที่มีผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมอย่างต่อเนื่อง มาตรฐานนี้เป็นมาตรฐานที่กำหนดขึ้นเพื่อให้มีการนำไปใช้โดยสมัครใจ แต่เป็นการถือปฏิบัติโดยสถานประกอบการ และคู่ค้าโดยความสมัครใจเองแต่เมื่อนำไปปฏิบัติทำให้มาตรฐานดังกล่าวกลายเป็นข้อบังคับที่ถือปฏิบัติเป็นมาตรฐานการค้าระหว่างประเทศไปได้

อนุกรมมาตรฐาน ISO 14000 ประกอบด้วยมาตรฐานหลายชุด แต่มาตรฐานที่ใช้เป็นหลักในระบบการจัดการสิ่งแวดล้อม ประกอบด้วย 2 ชุด คือ มาตรฐานชุดระบบการจัดการสิ่งแวดล้อม (Environmental Management System, EMS) และมาตรฐานชุดการตรวจประเมิน (Environmental Auditing, EA)

1. มาตรฐานชุดระบบการจัดการสิ่งแวดล้อม (Environmental Management System, EMS)ประกอบด้วย มาตรฐาน 2 ฉบับ ได้แก่

1.1 ISO 14001 Environmental Management System – Specification With Guidance for Use

มาตรฐานนี้กำหนดรายละเอียดเกี่ยวกับส่วนประกอบที่เป็นข้อกำหนดในระบบการจัด การสิ่งแวดล้อมในหน่วยงาน ไม่ว่าจะเป็นผู้ผลิตสินค้าบริการ หรือดำเนินกิจกรรมใดๆ ที่ประสงค์ ที่จะใช้ระบบการจัดการสิ่งแวดล้อมที่มีประสิทธิผลและมีประสิทธิภาพองค์ประกอบหลักๆ ได้แก่ การแสดงความมุ่งมั่นของผู้บริหารระดับสูง การกำหนดนโยบาย การวางแผน การนำระบบไปปฏิบัติการตรวจ สอบ และการทบทวนเพื่อปรับปรุงระบบให้ดีขึ้นเรื่อยๆ อย่างต่อเนื่อง โดย ISO 14001 นี้ เป็นมาตรฐานเพียงฉบับเดียวในอนุกรม 14000 ซึ่งใช้เป็ฯเกณฑ์ในการขอรับรอง ซึ่ง สมอ. ได้นำ ISO 14001:2004 Environmental Management System – Specification With Guidance for Use และประกาศใช้เป็นมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม มอก. 14001 – 2547: ระบบการจัดการสิ่งแวดล้อม: ข้อกำหนดและข้อแนะนำในการใช้ในระดับที่เหมือนกันทุกประการ (Identical)

มาตรฐานฉบับนี้ไม่ได้กำหนดผลการดำเนินงานด้านสิ่งแวดล้อมไว้ตายตัวเช่น ในกรณีของการควบคุมฝุ่นจากกระบวนการผลิต บริษัท ก. ควบคุมได้ดีกว่า บริษท ข. แต่ทั้งสอง

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

บริษัทอาจได้รับการรับรองทั้งสองบริษัท โดยที่บริษัททั้งสองต้องควบคุมปริมาณฝุ่นให้อยู่ในเกณฑ์ที่ได้รับได้ตามประกาศที่กำหนดไว้เป็นอย่างน้อย ส่วนวิธีการในการควบคุมแต่ละบริษัทควรคำนึงถึงเทคโนโลยีที่เหมาะสมกับองค์กร ตลอดจนความสามารถในการลงทุนและค่าใช้จ่าย

ระบบการจัดการสิ่งแวดล้อมมีข้อกำหนดบางรายการที่สามารถใช้ร่วมกัน หรือใช้วิธีการเดียวกันกับระบบการบริหารคุณภาพ ISO 9000 บริษัทได้ดำเนินการจัดทำระบบคุณภาพ ISO 9000 ไปแล้วสามารถนำข้อกำหนดดังกล่าว มาเป็นพื้นฐานในการจัดการระบบการจัดการสิ่งแวดล้อมได้เลย เช่น การควบคุมเอกสาร การฝึกอบรม เป็นต้น อย่างไรก็ตามการนำเสนอข้อกำหนดไปใช้ควรคำนึงถึงวัตถุประสงค์ที่แตกต่างกันด้วย กล่าวคือ ระบบการบริหารคุณภาพนั้นเกี่ยวข้องกับการสนองตอบต่อความต้องการของลูกค้า ในขณะที่ระบบการจัดการสิ่งแวดล้อมนั้นเกี่ยวข้องกับผู้มีส่วนได้ ส่วนเสีย (interested parties) ที่กว้างกว่า เช่น พนักงานในโรงงาน ชุมชนรอบโรงงาน หน่วยงานราชการตลอดจนความต้องการหรือกระแสสังคมที่เรียกร้องให้มีการดำเนินการด้านการอนุรักษ์พลังงานสิ่งแวดล้อมมากขึ้น

การนำระบบการจัดการสิ่งแวดล้อมมาประยุกต์ใช้ในองค์กร หากองค์กรที่มีระบบการจัดการด้านอื่นๆ อยู่แล้วควรพิจารณาถึงการนำระบบการจัดการด้านสิ่งแวดล้อมมาผนวกกันกับระบบการจัดการที่มีอยู่แล้วให้เหมาะสมซึ่งจะเป็นผลให้เกิดความสะดวก และง่ายต่อการควบคุมดูแลระบบโดยรวมขององค์กร ทั้งยังเป็นการประหยัดทรัพยากรบุคคลในการดูแลระบบอีกด้วย

1.2 ISO 14004 Environmental Management System – General Guidelines on Principles, Systems and Supporting Techniques.

มาตรฐานนี้เป็นส่วนขยายความของ ISO 14001 โดยระบุข้อแนะนำในการนำหลักการของระบบการจัดการสิ่งแวดล้อมไปใช้ในการจัดการระบบภายในองค์กร ข้อแนะนำในมาตรฐานฉบับนี้ สามารถนำไปใช้ได้กับทุกองค์กรที่ต้องการจัดทำระบบการจัดการสิ่งแวดล้อมขึ้นมาใหม่นำระบบไปใช้และ/หรือปรับปรุงระบบที่มีอยู่แล้ว โดยไม่คำนึงถึงขนาด ประเภท หรือระดับความเติบโตของหน่วยงาน โดยในมาตรฐานฉบับนี้จะแนะนำถึงข้อควรปฏิบัติในการจัดทำระบบสิ่งแวดล้อม พร้อมทั้งยกตัวอย่างและเทคนิคประกอบ ดังนั้นองค์กรที่ต้องการจัดทำระบบการจัดการสิ่งแวดล้อม พร้อมทั้งยกตัวอย่างและเทคนิคประกอบ ดังนั้นองค์กรที่ต้องการจัดทำระบบการจัดการสิ่งแวดล้อมควรศึกษา ISO 14004 และนำมาใช้เป็นแนวทาง

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

2. มาตรฐานชุดการตรวจประเมิน (Environmental Auditing, EA) มาตรฐานนี้ระบุข้อแนะนำ เกี่ยวกับหลักการตรวจประเมิน การบริหารโปรแกรมการตรวจประเมิน กิจกรรมการตรวจประเมินความสามารถและการประเมินคุณสมบัติผู้ตรวจประเมิน ที่ทุกองค์กรสามารถนำไปใช้ในการตรวจประเมินระบบบริหารคุณภาพและ/หรือระบบการจัดการสิ่งแวดล้อมทั้งภายในและภายนอก

ข้อกำหนดระบบมาตรฐานการจัดการสิ่งแวดล้อม ISO 14001 และแนวทางประยุกต์ใช้

สถาบันเพิ่มผลผลิตแห่งชาติ (2541: 25-30) มาตรฐานที่ใช้ในยื่นขอการรับรอง คือ ISO 14001 Environmental Management System Specification with Guidance for Use หรือระบบการจัดการสิ่งแวดล้อม (EMS) ให้คำจำกัดความดังนี้

"That part of the overall management system which includes organizational structure, planning activities, responsibilities, practices, procedures, processes and resources for developing, implementing, achieving, reviewing and maintaining the environmental policy"

"EMS เป็นส่วนหนึ่งของระบบการจัดการในองค์การ ซึ่งรวมถึงโครงสร้างองค์การ ขั้นตอนการวางแผน ความรับผิดชอบ การปฏิบัติ ระเบียบปฏิบัติ กระบวนการ และทรัพยากร ในการประยุกต์ การนำไปใช้ การทบทวน และการคงไว้เพื่อให้บรรลุตามนโยบาย"

ข้อกำหนดตามมาตรฐาน ISO 14001 ประกอบด้วย

1. ขอบเขต (Scope)
2. มาตรฐานอ้างอิง (Normative References)
3. คำนิยาม (Definitions)
4. ข้อกำหนดในระบบการจัดการสิ่งแวดล้อม (Environmental Management System Requirements)
    - 4.1 ข้อกำหนดทั่วไป (General Requirements)
    - 4.2 นโยบายสิ่งแวดล้อม (Environmental Policy)
    - 4.3 การวางแผน (Planning)
        - 4.3.1 การระบุปัญหาสิ่งแวดล้อม (Environmental Aspects)
        - 4.3.2 กฎหมายและข้อกำหนดอื่นๆ (Legal and Other Requirement)

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

4.3.3 วัตถุประสงค์และเป้าหมาย (Objectives and Targest)

4.3.4 แผนงานสิ่งแวดล้อม (Environmental Programme (S))

4.4 การนำนโยบายไปปฏิบัติและดำเนินการ (Implementation and Operation)

4.4.1 โครงสร้างและหน้าที่รับผิดชอบ (Structure and Resposibility)

4.4.2 การฝึกอบรม การสร้างจิตสำนึกและความรู้ความสามารถ (Training Awareness and Competence)

4.4.3 การสื่อสารและประชาสัมพันธ์ (Communication)

4.4.4 การจัดทำเอกสารในระบบการจัดการสิ่งแวดล้อม (Environmental Management System Documention)

4.4.5 การควบคุมเอกสาร (Document Control)

4.4.6 การควบคุมการปฏิบัติงาน (Operational Control)

4.4.7 การเตรียมพร้อมเพื่อรับสถานการณ์เมื่อเกิดเหตุฉุกเฉิน (Emergency Preparedness and Response)

4.5 การตรวจสอบและปฏิบัติการแก้ไข (Checking and Corrective Action)

4.5.1 การเฝ้าระวังและวัดผล (Monitoring and Measurement)

4.5.2 สิ่งที่ไม่เป็นไปตามข้อกำหนด ปฏิบัติการแก้ไขและป้องกัน (Nonconformance and Corrective and Preventive Action)

4.5.3 การบันทึก (Records)

4.5.4 การตรวจติดตามระบบการจัดการสิ่งแวดล้อม (Environmental Management System Audit)

4.6 การทบทวนโดยฝ่ายบริหาร (Management Review)

การดำเนินระบบการจัดการสิ่งแวดล้อมตามมาตรฐาน ISO 14001 แยกเป็น 5 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 นโยบายสิ่งแวดล้อม (Environmental Policy) ในการจัดการสิ่งแวดล้อมขององค์กรจะต้องเริ่มด้วยผู้บริหารสูงสุดที่มีความมุ่งมั่นที่จะดำเนินระบบอย่างจิงจัง แล้วกำหนดนโยบายที่เหมาะกับสภาพ ขนาดและประเภทธุรกิจขององค์กร นโยบายสิ่งแวดล้อมต้องแสดงความมุ่งมั่นต่อการป้องกันมลพิษ หรือลดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมที่เกิดจากกิจกรรมต่างๆ รวมถึงการปฏิบัติตามกฎหมายและการปรับปรุงอย่างต่อเนื่อง เพื่อเป็นแนวทางในการดำเนินงานของบุคลากรในองค์กรนั้นๆ

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ขั้นตอนที่ 2 การวางแผน (Planning) เพื่อให้สามารถบรรลุนโยบายสิ่งแวดล้อม องค์การจำเป็นต้องมีการวางแผนในการดำเนินงาน ซึ่งประกอบด้วยข้อกำหนดต่างๆ ดังนี้

1. การระบุลักษณะปัญหาสิ่งแวดล้อม (Environmental Aspects)

กำหนดระเบียบปฏิบัติงานระบุลักษณะปัญหาสิ่งแวดล้อม โดยการแจกแจงรายละเอียดของกิจกรรมต่างๆ ขององค์การที่มีผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมรวมถึงการใช้ทรัพยากรธรรมชาติ โดยนำมาจัดลำดับความสำคัญของลักษณะปัญหาสิ่งแวดล้อม เพื่อเป็นแนวทางในการกำหนดวัตถุประสงค์และเป้าหมายด้านสิ่งแวดล้อม

2. กฎหมายและข้อกำหนดอื่นๆ (Legal and Other Requirements)

กำหนดระเบียบปฏิบัติงานพิจารณาข้อกำหนดในกฎหมายและระเบียบอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง โดยแจกแจงข้อกำหนดทางกฎหมายและข้อกำหนดอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมต่างๆ ขององค์การ และแสดงการปฏิบัติให้สอดคล้อง

3. วัตถุประสงค์และเป้าหมาย (Objectives and Targets)

กำหนดวัตถุประสงค์และเป้าหมายด้านสิ่งแวดล้อมให้สอดคล้องกับนโยบาย รวมทั้งการมุ่งมั่นที่จะป้องกัน และลดมลพิษจากการระบุปัญหาสิ่งแวดล้อม

4. แผนงานสิ่งแวดล้อม (Environmental Management Programme (S))

จัดทำแผนงานสิ่งแวดล้อม เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์และเป้าหมาย โดยแสดงระยะเวลาของแผน ผู้รับผิดชอบและดัชนีวัดประสิทธิภาพอย่างชัดเจน

ขั้นตอนที่ 3 การนำนโยบายปฏิบัติและการดำเนินงาน (Implementation and Operation)

เพื่อให้การจัดแผนงานสิ่งแวดล้อมดำเนินได้ตามแผนที่วางไว้ จำเป็นต้องแสดงการปฏิบัติงานที่ครอบคลุมถึงกำหนดต่างๆ ดังนี้

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

1. โครงสร้างและหน้าที่ความรับผิดชอบ (Structure And Responsibility)

กำหนดโครงสร้างและหน้าที่ความรับผิดชอบของบุคลากรในองค์การในส่วนที่เกี่ยวข้อง เช่น ผู้รับผิดชอบด้านกฎหมาย ผู้รับผิดชอบภาวะฉุกเฉินตลอดจนผู้แทนฝ่ายบริหารด้านสิ่งแวดล้อม (Environmental Management Representative : EMR) ฯลฯ เพื่อให้แผนงานสิ่งแวดล้อมสามารถดำเนินการได้อย่างมีประสิทธิผล

2. การฝึกอบรม การสร้างจิตสำนึกและความรู้ความสามารถ (Training, Awareness and Competence)

การประเมินความต้องการการฝึกอบรม แผนการฝึกอบรม การประเมินผลการฝึกอบรม ฯลฯ เพื่อสร้างความรู้ความเข้าใจ ให้แก่บุคลากรในองค์การ เพื่อควบคุมการปฏิบัติงานให้เกิดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมน้อยที่สุด

3. การสื่อสารประชาสัมพันธ์ (Communication)

จัดทำระเบียบปฏิบัติงาน กำหนดลักษณะและขั้นตอนการสื่อสารและประชาสัมพันธ์ทั้งภายในและภายนอกองค์การ รวมถึงการประชาสัมพันธ์ด้านสิ่งแวดล้อม

4. การจัดทำเอกสารในระบบการจัดการสิ่งแวดล้อม (Environmental Management System Documentation)

จัดทำระบบเอกสารที่เกี่ยวข้องกับการจัดการสิ่งแวดล้อม ซึ่งครอบคลุมถึงคู่มือสิ่งแวดล้อม (Environmental Manual) ระเบียบปฏิบัติงาน (Procedure) วิธีการปฏิบัติงาน (Work Instruction) และการบันทึกข้อมูล (Record) หรือเอกสารสนับสนุนอื่นๆ (Supporting Document)

5. การควบคุมเอกสาร (Document Control)

จัดทำระเบียบปฏิบัติงานควบคุมระบบเอกสารด้านการจัดการสิ่งแวดล้อม โดยครอบคลุมถึงวิธีการขึ้นทะเบียนเอกสาร ระยะเวลาจัดเก็บ ทบทวน ปรับปรุง ตลอดจนการแจกจ่ายเอกสาร เพื่อให้เอกสารในจุดที่ใช้งานมีความทันสมัยอยู่เสมอ

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

6. การควบคุมการปฏิบัติงาน (Operational Control)

การควบคุมการปฏิบัติงานในกิจกรรมที่เกี่ยวกับลักษณะปัญหาสิ่งแวดล้อมที่สำคัญ หรือมีความเสี่ยงต่อการเกิดผลกระทบสิ่งแวดล้อม จำเป็นต้องจัดทำระเบียบปฏิบัติงานเพื่อควบคุมการดำเนินงานให้บรรลุนโยบาย วัตถุประสงค์ และเป้าหมายของการจัดการสิ่งแวดล้อม

7. การเตรียมพร้อมเพื่อรับสถานการณ์เมื่อเกิดเหตุฉุกเฉิน (Emergency Preparedness and Response)

องค์การต้องจัดทำระบบการเตรียมพร้อมเพื่อรับสถานการณ์เมื่อเกิดเหตุฉุกเฉินโดยจัดทำแผนการเตรียมพร้อม แผนการโต้ตอบภาวะฉุกเฉิน รวมทั้งการอบรมและซ้อมแผนฉุกเฉินอย่างเหมาะสม ทั้งนี้รวมถึงแผนบรรเทาผลกระทบด้านสิ่งแวดล้อมที่เกิดจากเหตุการณ์ฉุกเฉินด้วย

ขั้นตอนที่ 4 การตรวจสอบและปฏิบัติการแก้ไข (Checking and Corrective Action)

เพื่อให้การจัดการสิ่งแวดล้อมได้รับการตรวจสอบและแก้ไข และการดำเนินระบบเป็นไปอย่างมีประสิทธิผล ประกอบด้วยข้อกำหนดต่างๆ ดังนี้

1. เฝ้าระวังและวัดผล (Monitoring and Measurement)

กำหนดระเบียบปฏิบัติงานในการดำเนินการเฝ้าระวังและวัดผลจากกิจกรรมที่จะก่อให้เกิดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม โดยให้สอดคล้องกับข้อกำหนดทางกฎหมายและแผนงานสิ่งแวดล้อมที่วางไว้

2. สิ่งที่ไม่เป็นไปตามข้อกำหนด ปฏิบัติการแก้ไขและป้องกัน (Nonconformance and Corrective and Preventive Action)

องค์การจำเป็นต้องจัดระเบียบการปฏิบัติงานเพื่อรายงานสิ่งที่ไม่เป็นไปตามข้อกำหนด การดำเนินการแก้ไขป้องกันไม่ให้เกิดซ้ำ

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

3. การบันทึก (Record)

จัดทำระเบียบปฏิบัติงานเพื่อควบคุมบันทึกต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการสิ่งแวดล้อม รวมทั้งผลการตรวจติดตามและการทบทวนโดยฝ่ายบริหาร

4. การตรวจติดตามระบบการจัดการสิ่งแวดล้อม (Environmental Management System Audit)

เพื่อยืนยันความถูกต้องสมบูรณ์ของระบบการจัดการสิ่งแวดล้อมที่กำหนดไว้ และตรวจสอบระบบเพื่อหาโอกาสในการปรับปรุง จำเป็นต้องมีกลไกของการตรวจติดตามอย่างมีระบบและมีกำหนดเวลาที่ชัดเจน

ขั้นตอนที่ 5 การทบทวนโดยฝ่ายบริหาร (Management Review)

ผู้บริหารระดับสูงขององค์การต้องทบทวนระบบการจัดการสิ่งแวดล้อมในระยะเวลาที่เหมาะสม เพื่อให้ระบบการจัดการสิ่งแวดล้อมที่จัดทำขึ้น ดำเนินไปอย่างมีประสิทธิผลและเปิดโอกาสให้มีการปรับปรุงอย่างต่อเนื่อง

สุเทพ ธีรศาสตร์ (2541: 8-2) และสถาบันเพิ่มผลผลิตแห่งชาติ (2541: 30) มีความเห็นที่สอดคล้องกันเกี่ยวกับ ประโยชน์ที่ได้รับจากการนำระบบ ISO 14001 ไปปฏิบัติในองค์กร

1. ลดต้นทุน
   1.1 ของเสียน้อยลง
   1.2 ใช้ทรัพยากรธรรมชาติและพลังงานน้อยลง
   1.3 ค่าใช้จ่ายในการแก้ปัญหาน้อยลง เพราะมีการป้องกันก่อนเกิด
   1.4 ค่าใช้จ่ายประเภททางอ้อมน้อยลง
   1.5 ค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับการบำบัดน้อยลง

2. ผลกระทบต่อลูกค้า
   2.1 เป็นเงื่อนไขหรือสิทธิพิเศษทางการค้า
   2.2 เพิ่มศักยภาพในการแข่งขัน

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

2.3 คู่ค้าอาจจะใช้ประเด็นเรื่องสิ่งแวดล้อมในการเลือกซื้อสินค้า

3. เรื่องชื่อเสียงและการยอมรับจากสถาบันการเงิน

3.1 เป็นที่ยอมรับของสังคม

3.2 เป็นที่น่าเชื่อถือของสถบันการเงินที่ปล่อยกู้ให้โครงการ

3.3 เป็นที่น่าเชื่อถือและลดความเสี่ยงของผู้รับประกันภัย

3.4 เพิ่มความเชื่อมั่นสำหรับผู้ลงทุนในตลาดหลักทรัพย์

4. ผลกระทบต่อผู้เกี่ยวข้องน้อยลง

4.1 ไม่มีผลกระทบต่อชุมชน

4.2 สร้างความสัมพันธ์อันดีต่อหน่วยราชการ

4.3 ลดผลกระทบด้านสิ่งแวดล้อม ตลอดทั้งวงจรชีวิตของผลิตภัณฑ์ เช่น ผู้ประกอบติดตั้ง ผู้ใช้ ผู้บริโภค

4.4 ลดผลกระทบด้านสิ่งแวดล้อมภายในองค์กรเอง เป็นผลดีต่อผู้ทำงานภายในองค์กร

5. มีการพัฒนาเทคโนโลยี

5.1 การพัฒนาอย่างต่อเนื่องจะทำให้เกิดการพัฒนาเทคโนโลยีไปในตัว

มาตรฐานสากลฉบับนี้กำหนดข้อกำหนดสำหรับระบบการจัดการสิ่งแวดล้อม เพื่อให้องค์กรสามารถจัดทำและปฏิบัตินโยบายและวัตถุประสงค์ที่นำไปสู่ข้อกำหนดทางกฎหมายและข้อกำหนดอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องกับองค์กร และข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับลักษณะผลกระทบทางด้านสิ่งแวดล้อมที่สำคัญ ซึ่งนำไปประยุกต์ใช้กับลักษณะปัญหาสิ่งแวดล้อมที่สามารถควบคุม และคาดว่ามีอิทธิพลซึ่งไม่มีการกำหนดเกณฑ์ผลการปฏิบัติการด้านสิ่งแวดล้อมไว้

สยาม อรุณศรีมรกต (2551: 70) กล่าวว่า ข้อกำหนดในมาตรฐานฉบับนี้สามารถนำไปใช้กับองค์กรทุกประเภท ทุกขนาด รวมถึงองค์กรขนาดเล็กและกลาง (Small and Medium Size Enterprises – SMEs) ทุกภูมิภาค ทุกสภาพวัฒนธรรม และสังคม ความสำเร็จในการจัดทำระบบ การจัดการสิ่งแวดล้อมนี้ขึ้นอยู่กับความมุ่งมั่นของบุคลากรในทุกระดับทุกสายงานโดยเฉพาะอย่างยิ่งของผู้บริหารระดับสูง

มาตรฐานสากลนี้ประยุกต์ใช้กับองค์กรที่ต้องการ จัดทำ ปฏิบัติ คงรักษาไว้ และพัฒนาระบบการจัดการสิ่งแวดล้อมมั่นใจว่าผลการจัดการสิ่งแวดล้อมสอดคล้องตามที่ระบุไว้ในนโยบาย

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

สิ่งแวดล้อม แสดงถึงความสอดคล้องต่อข้อกำหนดของมาตรฐานสากลนี้โดย ทำการประเมินตนเองและแสดงความสอดคล้องด้วยตนเอง หรือ หาการยืนยันความสอดคล้องโดยหน่วยงานที่มีความสนใจหรือเกี่ยวข้องกับองค์กร เช่น ลูกค้า หรือหาการยืนยันความสอดคล้องโดยลูกค้าเอง จากหน่วยงานภายนอกองค์กรหรือ หาการรับรองระบบ จดทะเบียนการรับรองระบบการจัดการสิ่งแวดล้อมภายนอก

ข้อกำหนดทั้งหมดของมาตรฐานนานาชาตินี้ เป็นความตั้งใจในการร่วมกันต่อระบบการจัดการสิ่งแวดล้อมอื่น ๆ ขอบเขตการปฏิบัติจะขึ้นอยู่กับปัจจัยของนโยบายสิ่งแวดล้อมขององค์กร ธรรมชาติของกิจกรรม ผลิตภัณฑ์และบริการ และสถานที่ที่มีผลต่อลักษณะงานต่างๆ มาตรฐานนานาชาตินี้ได้ใช้ ข้อมูลคำแนะนำในการใช้ข้อกำหนด ISO 14001 ไม่มีเอกสารอ้างอิงที่เกี่ยวข้องข้อกำหนดนี้ถูกรวมจากการแสดงหัวข้อกำหนดมาตรฐานฉบับที่ผ่านมา (ISO 14001: 1996)

สยาม อรุณศรีมรกต (2551: 282) กล่าวถึง การนำระบบการจัดการไปใช้ มีกลวิธีหรือมุมมองในระยะยาวหลายประการถึงแม้การตอบแทนในระยะสั้นจะไม่เด่นชัดนัก แต่ผลตอบแทนในระยะยาวจะเกิดขึ้นกับองค์กรที่ นำระบบฯ ไปใช้ ดังนี้

1. การลดลงของการใช้ทรัพยากร
2. การลดลงของการใช้เบี้ยประกัน
3. การเพิ่มขึ้นของความมั่นใจของลูกค้าและประชาชนทั่วไป
4. การลดลงของการกระทำผิดกฎหมายหรือกฎระเบียบอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง
5. การลดลงของของเสียที่เกิดจากการผลิต
6. การเพิ่มขึ้นของการนำของเสียไปใช้ประโยชน์

รูปแบบและขั้นตอนการจัดการสิ่งแวดล้อม

ภูริภัท ว่องพิพัฒนานนท์ (2550: 50) กล่าวถึงการจัดการสิ่งแวดล้อมในปัจจุบันว่า การจัดการสิ่งแวดล้อมมีอยู่ด้วยกันหลายประเภทแต่ที่องค์กรต่างๆนิยมนำมาใช้ และขอการรับรองกันอย่างเป็นที่แพร่หลายสามารถสรุปเป็นรูปแบบขั้นตอนการจัดการด้านสิ่งแวดล้อมตามระบบมาตรฐาน ISO 14001ได้ดังดังนี้

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

1 การกำหนดนโยบายสิ่งแวดล้อม ที่ถูกกำหนดหรือได้รับความเห็นชอบมาจากผู้บริหารระดับสูงขององค์กร ถือเป็นการให้คำมั่นสัญญา หรือคำปฏิญาณขององค์กรที่จะดำเนินงานด้านการจัดการสิ่งแวดล้อมอย่างเป็นระบบ และถูกต้องตามกฎหมาย โดยมีการกำหนดวัตถุประสงค์และเป้าหมายของการจัดการสิ่งแวดล้อมที่ชัดเจน เพื่อนำไปสู่การพัฒนาและปรับปรุงระบบการจัดการสิ่งแวดล้อมขององค์กรอย่างต่อเนื่อง เช่น การแต่งตั้งตัวแทนของฝ่ายบริหารด้านสิ่งแวดล้อม (environmental management representative, EMR) และคณะทำงานด้านสิ่งแวดล้อม ฯลฯ ด้านอุปกรณ์เครื่องมือเครื่องใช้ต่างๆ และด้านงบประมาณ เป็นต้น

3.3.1.1 การวางแผนการจัดการ เป็นอีกขั้นตอนหนึ่งที่มีความสำคัญในการดำเนินงานเนื่องจากลักษณะขององค์กรแต่ละประเภท ที่นำเอาระบบมาตรฐาน ISO 14001 ไปใช้นั้นมีความแตกต่างกันทั้งรูปแบบโครงสร้างขององค์กร การบริหารจัดการ กระบวนการผลิต กระบวนการทำงาน วิธีการปฏิบัติงาน วัตถุดิบและผลิตภัณฑ์ ฯลฯ ทั้งนี้การวางแผนการจัดการต่างๆต้องสอดคล้องกับนโยบายสิ่งแวดล้อมขององค์กรด้วย

3.3.1.2 การนำไปใช้และการปฏิบัติ ขั้นตอนนี้มักประสบปัญหาอยู่เสมอ เนื่องจากการจะนำระบบมาตรฐาน ISO 14001 หรือระบบมาตรฐานอย่างใดอย่างหนึ่งเข้าไปพัฒนาหรือปรับปรุงองค์กรจะก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม/ลักษณะการทำงาน หรือกิจวัตรการทำงานที่ดำเนินงานอยู่เป็นประจำเป็นเวลานานมักจะเกิดปัญหาความขัดแย้ง และเกิดการต่อต้านจากผู้ปฏิบัติงานอยู่เสมอวิธีการแก้ปัญหาคือใช้วิธีอบรมให้ความรู้ ทำความเข้าใจ และปลุกจิตสำนึกในด้านการป้องกัน และรักษาสภาพแวดล้อม ในพื้นที่ทำงานใกล้ตัว รวมทั้งอธิบายถึงข้อดีและข้อเสียจากการปฏิบัติงานที่ถูกต้องหรือผิดหลักวิชาการ ดังนั้นความร่วมมือจากทุกฝ่ายในการดำเนินงาน และการสนับสนุนอย่างจริงจังจากผู้บริหารระดับสูงขององค์กร เป็นสิ่งสำคัญมาก ในการปรับเปลี่ยนหรือแก้ไขพฤติกรรม หรือลักษณะการทำงาน ที่ก่อให้เกิดผลกระทบสิ่งแวดล้อมภายในองค์กร ได้รับการปรับปรุง และแก้ไขให้ถูกต้องตามหลักวิชาการ และเป็นไปตามระบบมาตรฐาน ISO 14001 ซึ่งอาจต้องใช้ระยะเวลาในการปรับตัวพอสมควร

3.3.1.3 การตรวจสอบและแก้ไข เป็นขั้นตอนที่เกิดขึ้นต่อเนื่องมาจากการนำระบบมาตรฐาน ISO 14001 ไปใช้ หรือปฏิบัติในองค์กรไปแล้ว เป็นระยะหนึ่งอย่างเหมาะสม การติดตามตรวจสอบที่สำคัญก็คือ การติดตามตรวจสอบภายในองค์กร (environmental internal audit) ต่อเนื่องเป็นประจำ โดยผลที่ได้จากการติดตามตรวจสอบจะถูกนำมาวิเคราะห์ และนำเสนอให้ผู้บริหารระดับสูงขององค์กรรับทราบ และตัดสินใจในการกำหนดวิธีการป้องกัน และแก้ไขในด้านต่างๆ

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

เพื่อให้การดำเนินงานขององค์กร ไม่ก่อให้เกิดปัญหาด้านสิ่งแวดล้อม หลายองค์กรมักจะเข้าใจผิดว่าการดำเนินงานตามขั้นตอนนี้เป็นการหาผู้กระทำผิดภายในองค์กร แต่แท้จริงๆ แล้วปัญหาที่เกิดขึ้นอาจจะไม่ได้มาจากปัญหาเรื่องคนเป็นสำคัญ โดยอาจจะเกิดจากปัญหาอื่นๆ เช่น ปัญหาจากกระบวนการวางแผนการผลิต การกำหนดวิธีการหรือขั้นตอนการปฏิบัติงานที่ไม่เหมาะสมกับพื้นที่หรือสภาพงาน ฯลฯ ดังนั้นการตรวจสอบและแก้ไขสิ่งที่บกพร่องและไม่เป็นไปตามข้อกำหนดของระบบมาตรฐาน ISO 14001 จึงเป็นเพียงกระบวนการแก้ไขและปรับเปลี่ยนขั้นตอนการทำงานให้เหมาะสมและสอดคล้องกับข้อกำหนดเท่านั้น

3.3.1.4 การทบทวนการจัดการ เป็นขั้นตอนที่นำผลจากการติดตามตรวจสอบและตรวจพบในขั้นตอนต่างๆ ของกระบวนการทำงานมาพิจารณาปรับปรุงให้เหมาะสมกับองค์กร และเป็นไปตามข้อกำหนดของระบบมาตรฐาน ISO 14001 ที่กำหนดไว้ โดยขั้นตอนการทบทวนการจัดการสิ่งแวดล้อมขององค์กรนี้ส่วนใหญ่จะกำหนดให้ EMR นำประเด็นต่างๆ ที่ตรวจพบในระบบทั้งหมดเสนอต่อผู้บริหารระดับสูงขององค์กรในการประชุมเป็นประจำสม่ำเสมอทั้งนี้ผู้บริหารระดับสูงต้องทำหน้าที่ในการพิจารณาผลการดำเนินงาน ปัญหาที่พบและวิธีการแก้ไขปัญหาในระบบมาตรฐาน ISO 14001 รวมถึงการติดตามผลการดำเนินงานตามนโยบาย วัตถุประสงค์ และเป้าหมายที่กำหนดไว้ในแต่ละปี การจัดการสิ่งแวดล้อมตามระบบมาตรฐาน ISO 14001 จะก่อให้เกิดประโยชน์ต่อองค์กร ทั้งในรูปของการลดของเสียที่เกิดขึ้นจากกระบวนการผลิต และการใช้ทรัพยากรหรือวัตถุดิบต่างๆ ให้เกิดประโยชน์สูงสุด จะส่งผลให้องค์กรได้รับประโยชน์ทางอ้อมในด้านการลดค่าใช้จ่ายและเพิ่มมูลค่าของผลิตภัณฑ์อีกด้วย

กระบวนการจัดการสิ่งแวดล้อม

มนัส สุวรรณ (2549: 121-124) กล่าวว่า มาตรฐานสิ่งแวดล้อม (ISO) และฉลากเขียว (Green Label)แม้จะไม่ใช่มาตรการทางเศรษฐศาตร์สิ่งแวดล้อม (ISO 14000) และฉลากเขียวก็สามารถพิจารณาได้ว่าเป็นมาตรการจัดการสิ่งแวดล้อมที่อาศัยหลักการทางเศรษฐศาตร์มาประยุกต์จากสภาพตลาดการค้าในปัจจุบันพบว่า มีหลายปัจจัยที่มีส่วนผลักดันให้ผู้ประกอบกรจำเป็นต้องดำเนินการจัดการสิ่งแวดล้อมให้ดีขึ้นแรงกดดันต่างๆประกอบด้วย

1. กฎหมาย ระเบียบ ข้อบังคับ จากการดำเนินการผลิตสินค้า และบริการที่ผ่านมา หลายอย่างถูกนำมาใช้โดยขาดการคำนึงถึงผลกระทบของความร่อยหรอ ในส่วนของสิ่งแวดล้อมที่ถือว่าเป็นสมบัติส่วนรวม หรือสมบัติสาธารณะก็เช่นกัน ถูกใช้จนขาดจิตสำนึกจนทำให้เกิดความเสื่อมโทรมใน

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

คุณภาพอย่างน่าวิตกองค์กรภาครัฐที่ดูแลเรื่องสิ่งแวดล้อมหลายองค์กรเริ่มเห็นความสำคัญของปัญหาดังกล่าว รวมทั้งผลกระทบที่เกิดขึ้น จึงได้มีกฎ ระเบียบ และข้อบังคับออกมาเพื่อควบคุมมาตรฐานคุณภาพสิ่งแวดล้อม

2. ลูกค้า – ผู้บริโภค ความตื่นตัวของลูกค้าและผู้บริโภคเริ่มปรับเปลี่ยนทัศนคติและพฤติกรรมการบริโภคจากที่เคยพิจารณาบริโภคสินค้าราคาถูกไม่สนใจคุณภาพเท่าไรนัก ผู้บริโภคปัจจุบันเริ่มปรับเปลี่ยนมาบริโภคสินค้าและหรือบริการที่มีคุณภาพมากขึ้นเพราะเล็งเห็นความปลอดภัยต่อสุขภาพอนามัยของตัวเองเป็นสำคัญ ด้วยเหตุนี้สินค้าหรือบริการใดก็ตามที่ไม่ให้ความสนใจด้านสิ่งแวดล้อมหรือประหยัดพลังงาน ส่วนแบ่งทางการตลาดอาจจะลดลง

3. การแข่งขัน ระบบการแข่งขันของตลาดสินค้าและบริการในปัจจุบันมีความเสรีมากขึ้นยิ่งมีองค์กรการค้าโลก (WTO) เข้ามาดูแลการค้าระหว่างประเทศของประเทศสมาชิกด้วยแล้ว การกรีดกันทางการค้าทำได้น้อยลง ความเสรีทางการค้าทำให้ประเทศต่างๆ ต้องหากลยุทธ์ในการเพิ่มส่วนแบ่งทางการตลาด ดังที่กล่าวแล้ว กลยุทธ์ด้านราคาอย่างเดียวคงไม่ทำให้ส่วนแบ่งการตลาดเพิ่มขึ้น จำเป็นที่จะต้องมีมาตรการอื่นๆ ประกอบด้วย มาตรการอื่นที่พบว่าผู้ประกอบการจำนวนมากให้ความสนใจคือ สินค้าหรือผลิตภัณฑ์ที่มีมาตรฐานคุณภาพสิ่งแวดล้อม และ/หรือมาตรฐานฉลากเขียว

4. ราคาต้นทุนสูง ผู้ประกอบการที่มิใส่ใจในมาตรฐานคุณภาพสิ่งแวดล้อม อาจประสบปัญหาในการกู้ยืมเงินเพื่อการลงทุนจากธนาคารหรือสถาบันการเงินกล่าวคือ อาจมีความยากลำบากมากขึ้น เนื่องจากมีการวางเงื่อนไขด้านสิ่งแวดล้อมสำหรับการกู้เงินเอาไว้ด้วย ทำนองเดียวกัน การทำประกันใดๆก็ตามของผู้ประกอบการที่มิได้ใส่ใจเรื่องสิ่งแวดล้อมที่มิได้ส่วนลดจากเบี้ยประกัน สภาพการณ์เช่นนี้เท่ากับเป็นการเพิ่มต้นทุนด้านการผลิตให้ผู้ประกอบการยังผลให้เกิดศักยภาพในการแข่งขันในตลาดที่ต่ำลง

5. สังคมหรือภาพลักษณ์ด้วยวิกฤติการณ์ด้านสิ่งแวดล้อมในปัจจุบัน ทุกสังคม และประชาคมให้ความใส่ใจกับคุณภาพสิ่งแวดล้อมและสุขภาพอนามัยของตัวเองมากกกว่าในอดีตมาก การเลือกบริโภคสินค้าและบริการในปัจจบันจะพิถีพิถันกับความสะอาด และความปลอดภัยในชีวิตมากขึ้น การเลือกซื้อและใช้สินค้าบริการสินค้าและบริการจะมีการพิจารณามาตรฐาน ISO ฉลากเขียวมากขึ้น

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

6. ความต้องการความน่าเชื่อถือและการยอมรับ ความต้องการมีส่วนแบ่งตลาดเพิ่มขึ้น ทำให้ผู้ประกอบการต้องพยายามสร้างความน่าเชื่อถือและการยอมรับในสินค้าและบริการให้มากขึ้นแก่ผู้บริโภคหรือผู้ใช้บริการ วิธีการที่เป็นที่นิยมมากที่สุดของการสร้างความน่าเชื่อถือการยอมรับคือ การเพิ่มมาตรฐานคุณภาพสินค้าและบริการ

จากแรงกดดันดังกล่าว ทำให้ผู้ประกอบการเริ่มปรับเปลี่ยนมาตรการและวิธีการในการผลิต มีการนำระบบการบริหารจัดการสมัยใหม่ที่ให้ความสำคัญกับคุณภาพสิ่งแวดล้อมมากขึ้นมาใช้มีระบบและกระบวนการผลิตที่ใส่ใจต่อผลกระทบด้านสิ่งแวดล้อมมากขึ้นการเปลี่ยนแปลงที่พบในกระบวนการผลิตที่สำคัญคือ

1. การปรับเปลี่ยนระบบบริหารจัดการที่เพิ่มความสำคัญกับการดูแลผลกระทบด้านสิ่งแวดล้อมที่อาจเกิดขึ้นมากขึ้น มีการนำระบบการจัดการสิ่งแวดล้อม (Environmental Management System) เข้ามาผนวกในระบบการผลิต

2. มีการติดตาม ตรวจสอบ และประเมิน (Monitoring & Evaluating) กระบวนการผลิตสมัยใหม่ มีการผนวกเอาขั้นตอนของการติดตามตรวจสอบและการประเมินผลเข้ามาในกระบวนการด้วยทั้งนี้เพื่อให้แน่ใจว่าในการประกอบการผลิตนั้น สิ่งแวดล้อมได้รับการเอาใจใส่ดูแลทุกขั้นตอนระหว่างการติดตามตรวจสอบ หากพบว่ามีปัญหาหรืออุปสรรคเกิดขึ้นก็จักได้ทำการปรับแก้ให้ดีขึ้นเมื่อดำเนินการครบขั้นตอนของกระบวนการ ต้องมีการประเมินเพื่อดูความสำเร็จของกระบวนการอีกครั้งว่า โดยภาพรวมประสบความสำเร็จในระดับใด

3.ปรับปรุงกระบวนการเชื่อมโยงกับขั้นตอนที่สองเมื่อพบว่ามีปัญหาหรืออุปสรรคใดๆเกิดขึ้นในกระบวนการผลิตต้องมีการปรับปรุงแก้ไขเพื่อให้การดำเนินการเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ

4. ออกแบบผลิตภัณฑ์ใหม่ ผลจากการติดตาม ตรวจสอบ และการประเมินผลครั้งสุดท้ายอาจจะยังไม่มีการปรับปรุง และออกแบบผลิตภัณฑ์ใหม่ทั้งนี้เพื่อให้เกิดศักยภาพสูงขึ้นในการแข่งขัน

5. เปลี่ยนวัตถุดิบ ทำนองเดียวกันกับการจัดการ ตรวจสอบ และประเมินผลการเปลี่ยนแปลงขั้นตอนในกระบวนการผลิตอาจรวมไปถึงการเปลี่ยนวัตถุดิบในการผลิต เพื่อให้ต้นทุนผลิตต่ำลง สิ้นเปลืองน้อยที่สุดและมีผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมน้อยที่สุด

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

6. ลดปริมาณของเสีย การเพิ่มมาตรฐานสิ่งแวดล้อมมิได้พิจารณาเฉพาะตัวสินค้า และบริการเท่านั้น แต่พิจารณาที่กระบวนการผลิตด้วย กระบวนการผลิตใดก็ตามที่ยังผลให้เกิดมลภาวะทางสิ่งแวดล้อม ไม่ว่าจะเป็นมลภาวะทางน้ำ ทางอากาศ ทางความร้อน ทางเสียง หรือแม้แต่ทางกลิ่นหรือทางสายตา ย่อมมีผลต่อภาพพจน์และชื่อเสียงของสินค้าและบริการเสมอ

การจัดให้มีระบบการจัดการสิ่งแวดล้อม (EMS) ในกระบวนการผลิตสินค้าและบริการสามารถก่อให้เกิดผลทางเศรษกิจหลายประการ ผลทางเศรษฐกิจเหล่านี้เองที่เป็นแรงจูงใจทำให้ผู้ประกอบการเลือกที่จะนำระบบ EMS มาปฏิบัติ

1. ทำให้เกิดศักยภาพในการแข่งขันมากขึ้น การผลิตสินค้าและหรือบริการที่ได้รับรองมาตรฐานคุณภาพสิ่งแวดล้อม (ISO) และ/หรือฉลากเขียวเท่ากับเป็นการเพิ่มความเชื่อมั่นและความน่าเชื่อถือให้กับลูกค้าหรือผู้ให้บริการมากขึ้น

2. ลดต้นทุนการผลิต และเพิ่มผลกำไรในการประกอบการ

3. ได้ผลิตภัณฑ์ที่มีความสะอาดมีความปลอดภัยต่อสุขภาพอนามัยมากขึ้นจากการบริโภค

4. สร้างภาพพจน์และชื่อเสียงที่ดีให้กับผลิตภัณฑ์และผู้ประกอบการ

5. เพิ่มส่วนแบ่งการตลาดจากการผลิตสินค้า/บริการที่ได้ทาตรฐาน มีความปลอดภัย และกิอให้เกิดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมน้อยที่สุด

6. รักษามาตรฐานคุณภาพด้วยการติดตาม ตรวจสอบ ประเมินและปรับปรุงกระบวนการผลิตอยู่อย่างต่อเนื่อง

ภาพรวมในการใช้มาตรการในการจัดการสิ่งแวดล้อมของกระบวนการผลิตสินค้า และบริการสามารถเขียนแผนภูมิให้เห็นชัดเจนดังนี้

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

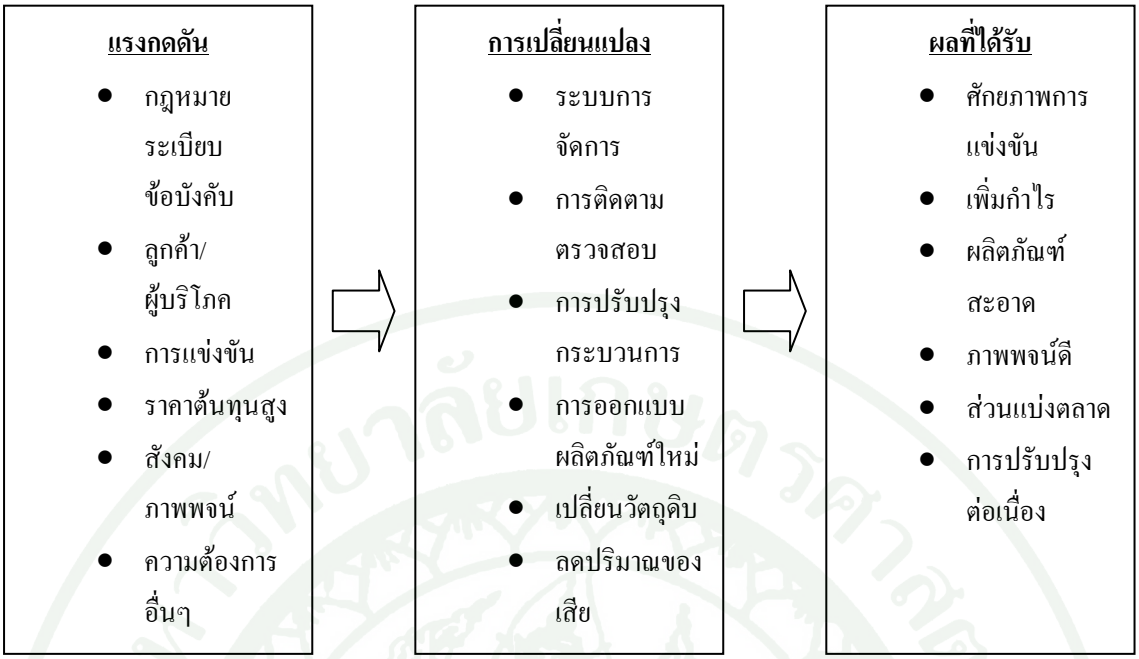

ภาพที่ 6 การใช้มาตรการในการจัดการสิ่งแวดล้อมของกระบวนการผลิตสินค้าและบริการ
ที่มา: สุภาพ ธีรศาสตร์. ISO 14000 มาตรฐานการจัดการสิ่งแวดล้อม. กรุงเทพฯ: สมาคมส่งเสริมเทคโนโลยี (ไทย - ญี่ปุ่น), 2542: 3 -5

การจัดการสิ่งแวดล้อมของบริษัท ยูนีซัน จำกัด

โครงสร้างการบริหารงานของบริษัท ยูนีซัน จำกัด

บริษัทก่อตั้งขึ้นในปี พ.ศ. 2499 (1956) ดังนั้นจึงมีอายุงานมากกว่า 50 ปี ในรูปแบบของร้านขายยา และพัฒนาปรับปรุงธุรกิจไปเรื่อย ตั้งแต่เริ่มมีการนำสั่งยาจากต่างประเทศเข้ามาจำหน่าย จนมาตั้งเป็นโรงยาผลิตยา ซึ่งมีความเจริญเติบโตขึ้นมาเรื่อย ๆ จนถึงปัจจุบัน มีพนักงานมากกว่า 480 คน ปฏิบัติงาน ซึ่งมีตั้งแต่ผู้บริหารระดับสูง ระดับกลาง และพนักงานระดับปฏิบัติงาน

การที่บริษัทได้ทำธุรกิจเกี่ยวกับการผลิตยา จึงมีบุคคลที่เป็นเภสัชและนักวิทยาศาสตร์ ซึ่งถือว่าเป็นผู้มีความรู้ความชำนาญเกี่ยวกับการผลิต การตรวจสอบคุณภาพยา นอกเหนือจากบุคลากรด้านอื่น ๆ เช่น บัญชี การเงิน ทรัพยากรบุคคล จัดซื้อ วิศวกรรม เจ้าหน้าที่เทคโนโลยีสารสนเทศ เป็นต้น จนถึงพนักงานทั่วไปที่มีความรู้พื้นฐานในส่วนงานนั้น ๆ บริษัทมีการแบ่งการบริหารจัดการเป็น 4 กลุ่มใหญ่ โดยแต่ละฝ่ายมีหน้าที่โดยภาพรวมดังนี้

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

1. ฝ่ายบริหาร มีหน้าที่กำหนดนโยบาย เป้าหมาย อำนวยการ วางแผน บริหาร จัดการ รวมทั้งการพัฒนาผลิตภัณฑ์และแบบบรรจุภัณฑ์ใหม่ ๆ และแบ่งส่วนงานออก ดังนี้

1.1 แผนกเทคโนโลยีสารสนเทศ
1.2 แผนกจัดซื้อ
1.3 แผนกพัฒนาผลิตภัณฑ์
1.4 แผนกบัญชี
1.5 แผนกการเงิน
1.6 แผนกทะเบียนยาต่างประเทศ
1.7 แผนกต่างประเทศ
1.8 แผนกออกแบบศิลป์
1.9 แผนกอาชีวอนามัยและสิ่งแวดล้อม

2. ฝ่ายโรงงาน มีหน้าที่ดูแล การผลิตยาที่มีคุณภาพมาตรฐานตามสูตรตำรับที่ได้ขึ้นทะเบียนไว้ และส่งมอบผลิตภัณฑ์ให้ลูกค้าตามเวลาและข้อตกลงที่กำหนด รวมทั้งดูแลขั้นตอนการทำงานของแต่ละหน่วยงานที่เกี่ยวข้องให้สามารถผลิตยาที่มีคุณภาพออกสู่ตลาดต่อไป โดยแบ่งส่วนงานออก ดังนี้

2.1 แผนกยาเม็ดและแคปซูล
2.2 แผนกเพนนิซิลิน
2.3 แผนกคลังสินค้า
2.4 แผนกยาน้ำและขี้ผึ้ง
2.5 แผนกวิศวกรรม
2.6 แผนกเป่า/ฉีดพลาสติก
2.7 แผนกทะเบียนยาในประเทศ
2.8 แผนกออกแบบบรรจุภัณฑ์
2.9 แผนกวางแผนการผลิต

3. ฝ่ายประกันคุณภาพ มีหน้าที่ตรวจสอบคุณภาพผลิตภัณฑ์ตั้งแต่วัตถุดิบ บรรจุภัณฑ์ งานระหว่างผลิต จนถึงสินค้าสำเร็จรูปในทุกขั้นตอนตามมาตรฐาน และกฎเกณฑ์ที่กำหนด เพื่อให้มั่นใจว่า ยาหรือสินค้าที่ผลิตได้คุณภาพเป็นไปตามทะเบียนตำรับยาที่ได้รับอนุญาต เป็นที่น่าเชื่อถือและไว้วางใจของลูกค้า และประกอบด้วยส่วนงาน ดังนี้

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

3.1 แผนก GMP

3.2 แผนกควบคุมคุณภาพ -1

3.3 แผนกควบคุมคุณภาพ -2

4. ฝ่ายทรัพยากรบุคคล ทำหน้าที่สรรหาและคัดเลือกบุคลากรให้ได้เพียงพอตามเวลาที่กำหนดและมีคุณสมบัติตามที่ต้องการ บริหารสวัสดิการและค่าตอบแทนต่าง ๆ พร้อมกับจัดให้มีการพัฒนาฝึกอบรมพนักงานให้มั่นใจได้ว่าสามารถปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล ตลอดจนจัดให้มีการดูแลสุขภาพ และดูแลเฝ้าระวังสภาพแวดล้อมและความปลอดภัยในการทำงานของพนักงานภายในโรงงาน และประกอบด้วยส่วนงาน ดังนี้

4.1 แผนกสรรหา สวัสดิการและพัฒนาบุคลากร

4.2 แผนกค่าจ้างงานและผลตอบแทน

4.3 แผนกสิ่งแวดล้อมและความปลอดภัย

สถานที่ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

บริษัท ยูนีซัน จำกัด ตั้งอยู่เลขที่ 39 หมู่ 4 ตำบลคลองอุดมชลจร อำเภอเมืองฉะเชิงเทรา จังหวัดฉะเชิงเทรา 24000

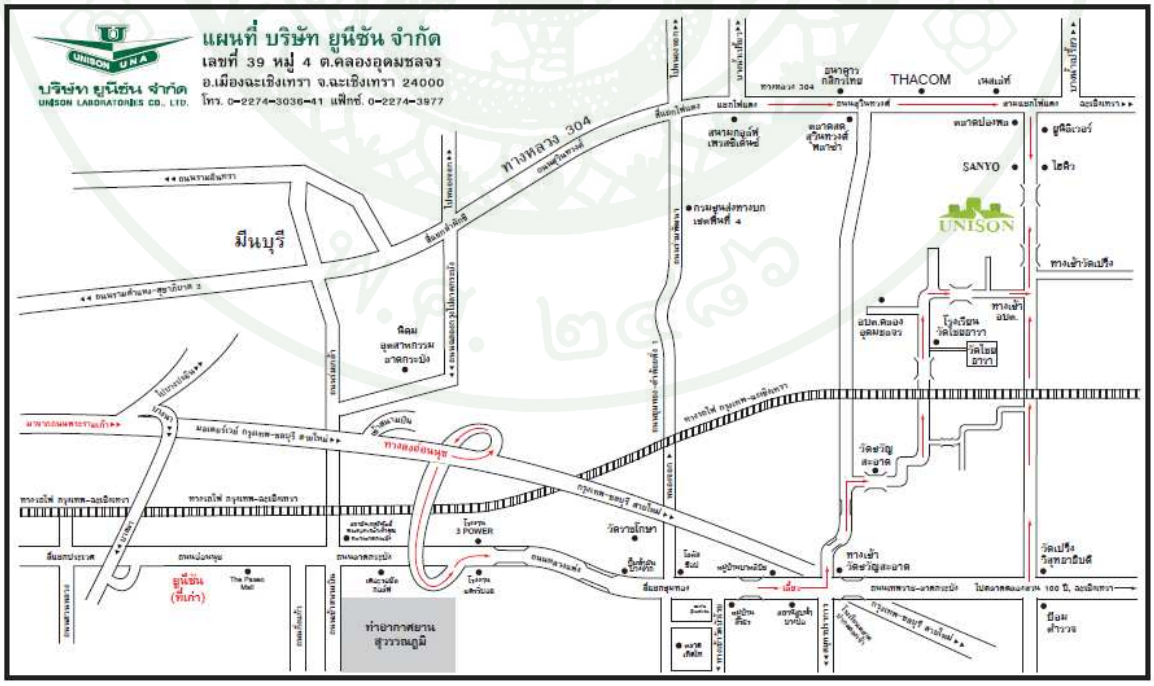

ภาพที่ 7 : แผนผังแสดงที่ตั้งของบริษัท ยูนีซัน จำกัด

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

การดำเนินงานด้านสิ่งแวดล้อม ตามระบบการจัดการสิ่งแวดล้อม ISO 14001 ของบริษัท ยูนีซัน จำกัด

รูปแบบการจัดการสิ่งแวดล้อม

1. การดำเนินการด้านเอกสาร ระบบการจัดการสิ่งแวดล้อม ตามข้อกำหนดของ ISO 14001:2004

1.1 คู่มือสิ่งแวดล้อม

1.2 ลักษณะปัญหาสิ่งแวดล้อม

1.3 กฎหมายและข้อกำหนดอื่นๆ

1.4 ความสามารถ การฝึกอบรม จิตสำนึก

1.5 การสื่อสาร

1.6 การควบคุมเอกสาร

1.7 การควบคุมกระบวนการ

1.7.1 ของเสียวัตถุที่ไม่ใช้แล้ว

1.7.2 การประเมินผลการดำเนินการคัดแยกขยะประจำพื้นที่/จุดจัดเก็บ

1.7.3 น้ำเสีย

1.7.4 การปล่อยมลพิษออกสู่ภายนอก

1.7.5 การควบคุมการใช้ทรัพยากร (ไฟฟ้า/น้ำ/กระดาษ/น้ำมัน)

1.7.6 การควบคุมการใช้สารเคมี/วัตถุอันตราย

1.7.7 การควบคุมการใช้อุปกรณ์ PPE

1.7.8 การควบคุมผู้รับเหมา/ผู้มาติดต่องาน

1.7.9 การสอบเทียบเครื่องมือการตรวจวัด

1.7.10 การบำรุงรักษาอุปกรณ์-เครื่องจักร

1.7.11 การควบคุมการจัดซื้อ/จัดจ้าง

1.8 การเตรียมและตอบสนองต่อเหตุฉุกเฉิน

1.9 การเฝ้าติดตามและการตรวจวัด

1.9.1 การประเมินความสอดคล้อง

1.9.2 สิ่งที่ไม่สอดคล้อง การแก้ไขและป้องกัน

1.9.3 การควบคุมการบันทึก

1.9.4 การตรวจติดตามภายใน

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

2. การดำเนินการติดตาม (Monitoring) และการตรวจวัด (Measurement) ด้านสิ่งแวดล้อม

2.1 การตรวจวัดด้านสิ่งแวดล้อม

2.1.1 การตรวจวัดคุณภาพน้ำทิ้งก่อนปล่อยออกสู่ภายนอก

2.1.2 การตรวจวัดคุณภาพอากาศปล่อยออกสู่ภายนอก

2.1.3 การตรวจวัดเสียงทั่วไป

2.1.4 การตรวจวัดระดับเสียงรถยนต์

2.2 การติดตามการดำเนินการตามกฎหมายและข้อกำหนด

2.2.1 ชี้บ่งและติดตามกฎหมาย (การเปลี่ยนแปลง)

2.2.2 การติดตามการแก้ไข/การป้องกัน

2.2.3 การทบทวนการประเมินความสอดคล้อง

2.3 ความสอดคล้องของวัตถุประสงค์และเป้าหมาย แผนงาน โครงการ

2.3.1 โครงการอนุรักษ์พลังงาน

2.3.2 โครงการคัดแยกขยะ

2.3.3 โครงการตรวจสอบคุณภาพน้ำดื่ม

2.3.4 โครงการ 5 ส เพื่อเพิ่มผลผลิต การจัดการสิ่งแวดล้อมและความปลอดภัย

2.4 การติดตามภายใน (Internal Audit)

2.4.1 วางแผนและกำหนดการตรวจติดตาม

2.4.2 คัดเลือกและประกาศแต่งตั้งทีม Audit

2.4.3 การรายงานผลให้ผู้ถูกตรวจประเมินและผู้บังคับบัญชาของผู้ถูกตรวจประเมิน

2.4.4 บันทึกผลการตรวจประเมินและการจัดเก็บ

วัตถุประสงค์การจัดการสิ่งแวดล้อมของบริษัท ยูนีซัน จำกัด

1. แสดงเจตจำนงค์ในการจัดการระบบอย่างต่อเนื่อง
2. ลดและควบคุมปัญหาด้านสิ่งแวดล้อม
3. ดำเนินงานและกิจกรรมต่างๆ ให้สอดคล้องกับกฎหมายและข้อกำหนดด้านสิ่งแวดล้อม
4. สร้างความรู้ความสามารถ การฝึกอบรม และการสร้างจิตสำนึกด้านสิ่งแวดล้อม
5. สื่อสารข้อมูลข่าวสารด้านสิ่งแวดล้อม
6. ควบคุมการปฏิบัติงานด้านสิ่งแวดล้อม
7. การติดตาม และวัดผลการปฏิบัติ, การตรวจวัดด้านสิ่งแวดล้อม

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

8. การรายงานผลการดำเนินการตามกฎหมาย
9. การตรวจประเมินระบบการจัดการสิ่งแวดล้อม
10. ทบทวนการจัดการตามระบบ

ขอบเขต การจัดการสิ่งแวดล้อมของบริษัท ยูนีซัน จำกัด

1. การจัดการของเสีย
2. การจัดการน้ำเสีย
3. ติดตามผลการสื่อสาร ตาม QP-HR03
4. ติดตามการเปลี่ยนแปลงของกฎหมายและข้อกำหนดด้านสิ่งแวดล้อม
5. มลพิษทางอากาศ/ค่าระดับเสียง โดยทั่วไปและค่าระดับเสียงรบกวน
6. ตรวจวัดคุณภาพอากาศที่ออกสู่ภายนอก
7. ตรวจวัดระดับเสียงโดยทั่วไปและค่าระดับเสียงรบกวน
8. การตรวจสอบคุณภาพน้ำดื่ม

ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการสำรวจผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมในการจัดการสิ่งแวดล้อมนั้น มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

สุเมธ ทรายแก้ว (2536) ได้ทำการศึกษาเรื่อง ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติ : ศึกษาเฉพาะกรณีโครงการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติ จังหวัดอุบลราชธานี มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาระดับการมีส่วนร่วมและปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติ ในการศึกษาระดับการมีส่วนร่วม ผู้ศึกษาได้กำหนดการมีส่วนร่วม เป็น 4 ขั้นตอน ได้แก่ การตัดสินใจ การปฏิบัติการ ผลประโยชน์ และการประเมินผล ซึ่งประชาชนเข้าร่วมกิจกรรมขั้นตอนใดเพียงขั้นตอนเดียวถือว่ามีส่วนร่วม กำหนดระดับการมีส่วนร่วมเป็น 3 ระดับ ได้แก่ ระดับสูง ระดับปานกลาง และระดับต่ำ ผลการศึกษาระดับการมีส่วนร่วมพบว่า ประชาชนส่วนใหญ่เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติในระดับสูง กล่าวคือ เข้ามามีส่วนร่วมระดับสูง ปานกลาง และต่ำ ร้อยละ 81.6, 16.7 และ 1.7 ตามลำดับ เมื่อพิจารณาเป็นรายหมู่บ้าน พบว่า ประชาชนส่วนใหญ่ในแต่ละหมู่บ้านเข้ามามีส่วนร่วมในระดับสูงเช่นเดียวกัน กล่าวคือ ประชาชนบ้านสร้อยพร้าว บ้านดังพัง บ้านนาล้อม และบ้านกุดน้ำใส เข้ามีส่วน

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ร่วมระดับสูง ร้อยละ 81.5, 85.0, 80.0 และ 81.8 ตามลำดับ และเมื่อพิจารณาในแต่ละขั้นตอนเป็นรายหมู่บ้านก็พบว่า ประชาชนส่วนใหญ่ในแต่ละหมู่บ้านเข้ามามีส่วนร่วมในระดับสูงแทบทุกขั้นตอน

สุนีย์ มัลลิกะมาลย์ (2543) ได้ทำการศึกษาเรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการสิ่งแวดล้อม : ศึกษากรณีมลพิษจากโรงงานอุตสาหกรรม มีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษา การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการสิ่งแวดล้อม ซึ่งมีอยู่หลายกรณี แต่การวิจัยนี้มุ่งศึกษาเฉพาะกรณีมลพิษจากโรงงานอุตสาหกรรม โดยได้กำหนดการมีส่วนร่วมของประชาชนไว้ 3 ระดับ คือ ร่วมแสดงความคิดเห็น ร่วมติดตามตรวจสอบ และร่วมรับผลกระทบ ผลจากการวิจัยพบว่า รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.2540 ให้การรับรองการมีส่วนร่วมของประชาชนไว้ 2 ระดับ คือ ร่วมแสดงความคิดเห็นและร่วมรับผลกระทบ ส่วนกฎหมายระดับรองจากรัฐธรรมนูญยังไม่มีความชัดเจนและเพียงพอที่จะรับรองการมีส่วนร่วมในแต่ละระดับ ทำให้การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการมลพิษจากโรงงานอุตสาหกรรมมีข้อขัดข้อง ทั้งการร่วมแสดงความคิดเห็นในการจัดทำรายงานการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อมการร่วมตรวจสอบโรงงานอุตสาหกรรมกับพนักงานเจ้าหน้าที่ และการร่วมรับผลกระทบทั้งการใช้สิทธิทางแพ่ง ทางอาญา และทางที่มีการละเมิดหรือฝ่าฝืนกฎหมายสิ่งแวดล้อม ผู้วิจัยจึงเสนอแนะให้มีการปรับปรุงแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายหลัก 2 ฉบับคือ พระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม พ.ศ.2535 ให้มีบทบัญญัติรับรองสิทธิของประชาชนในการร่วมจัดทำรายงานการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อม การร่วมตรวจสอบแหล่งกำเนิดมลพิษกับเจ้าพนักงานควบคุมมลพิษ และการให้องค์การพัฒนาเอกชนที่พบเห็นการกระทำซึ่งฝ่าฝืนกฎหมายเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมที่มีโทษทางอาญา เป็นผู้เสียหายตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา รวมทั้งให้มีการนำหลัก citizen suit มาปรับใช้และพระราชบัญญัติโรงงาน พ.ศ. 2535 ให้มีบทบัญญัติของประชาชนในการมีส่วนร่วมตรวจสอบโรงงานอุตสาหกรรม และการจัดตั้งองค์กรการมีส่วนร่วมของประชาชนเพื่อจัดการมลพิษจากโรงงานอุตสาหกรรมในท้องถิ่นซึ่งเป็นแหล่งที่ตั้งของโรงงานอุตสาหกรรม ซึ่งมีรูปแบบและโครงสร้างประกอบไปด้วยตัวแทนจากภาครัฐ ประชาชน องค์การพัฒนาเอกชน นักวิชาการ และโรงงานอุตสาหกรรม

อัจฉรา โชติวัฒนากุลชัย (2546) ได้ทำการศึกษาเรื่อง ปัจจัยที่ส่งผลต่อกลยุทธ์การจัดการสิ่งแวดล้อมของผู้ประกอบการอุตสาหกรรมยานยนต์ในประเทศไทย มีวัตถุประสงค์ (1) เพื่อศึกษาผลกระทบของปัจจัยด้านกฎระเบียบ(Regulatory Factors) ปัจจัยด้านตลาด (Market Factors) ปัจจัยด้านองค์กร(Organization Factors) และปัจจัยเกี่ยวกับแรงกดดันจากผู้มีส่วนได้ส่วนเสียกับบริษัท (Stakeholder Factors) ต่อกลยุทธ์การจัดการสิ่งแวดล้อมของบริษัท(2) เพื่ออธิบายถึงการจัดการสิ่งแวดล้อมที่องค์กรปฏิบัติ และ (3) เพื่อรายงานถึงอุปสรรคในการจัดการสิ่งแวดล้อม ประชากรได้แก่

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ผู้ประกอบการอุตสาหกรรมยานยนต์ขนาดกลางและใหญ่ซึ่งมีเงินทุนจดทะเบียน 10 ล้านบาทขึ้นไป การเก็บข้อมูลประกอบไปด้วยการสัมภาษณ์เชิงลึกเพื่อศึกษานำร่อง และการสำรวจโดยแบบสอบถามทางไปรษณีย์จำนวน 377 บริษัทมีแบบสอบถามที่ถูกจัดส่งถึงมือผู้ให้สัมภาษณ์จำนวนทั้งสิ้น 359 บริษัท และมีแบบสอบถามที่ได้รับกลับคืนมาและสามารถนำมาใช้วิเคราะห์มีจำนวน 108 ชุด ซึ่งเป็นอัตราร้อยละ 30.08 สถิติที่ใช้สำหรับการวิจัยนี้ ได้แก่ ใช้ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ PearsonCorrelation Coefficient ผลการศึกษาวิจัยพบว่า ผู้ประกอบการมีกลยุทธ์การจัดการสิ่งแวดล้อมค่อนข้างไปในเชิงรับโดยยังไม่มุ่งเน้นความเป็นเลิศทางด้านการจัดการสิ่งแวดล้อม กลุ่มตัวอย่างตระหนักถึงความเข้มงวดของ กฎระเบียบด้านสิ่งแวดล้อมทั้งในและต่างประเทศเป็นอย่างดีแต่ยังไม่สามารถเชื่อมโยงเรื่องสิ่งแวดล้อมเข้ากับการดำเนินธุรกิจ กล่าวคือไม่สามารถระบุโอกาสทางธุรกิจได้อย่างชัดเจน กลุ่มตัวอย่างตระหนักดีถึง แนวโน้มทางการแข่งขันในอุตสาหกรรมว่าจะนำเรื่องสิ่งแวดล้อมมาเป็นประเด็นในการแข่งขัน แต่ก็ยังไม่เห็นความจำเป็นที่ตนจะต้องแข่งขันในเรื่องสิ่งแวดล้อม สำหรับผู้มีส่วนได้เสียที่มีอิทธิพลต่อกลยุทธ์การจัดการสิ่งแวดล้อม ได้แก่ ลูกค้า บริษัทแม่ หน่วยงานรัฐบาลต่างประเทศ หน่วยงานรัฐบาลไทย ชุมชน ฯลฯ อุปสรรคที่สำคัญในการจัดการสิ่งแวดล้อมได้แก่ ข้อจำกัดทางด้านเศรษฐกิจและการเงิน ความร่วมมือและการประสานงานภายในองค์กรและพนักงานขาดความรู้ความสามารถด้านสิ่งแวดล้อม ผลการศึกษาวิจัยครั้งนี้สนับสนุนสมมติฐาน ที่ว่ากลยุทธ์การจัดการสิ่งแวดล้อมมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับการรับรู้ถึงแรงกดดันจากข้อกฎหมายท้องถิ่น กฎระเบียบระดับสากลการมองเห็นถึงโอกาสทางการตลาด การมองเห็นถึงความจำเป็นในการแข่งขัน ความต้องการข้อได้เปรียบทางการแข่งขัน การรับรู้ถึงแรงกดดันจากผู้มีส่วนได้เสียกับบริษัท ยกเว้นขนาดของบริษัทที่ไม่มีความสัมพันธ์ในเชิงบวกกับกลยุทธ์การจัดการสิ่งแวดล้อมที่องค์กรปฏิบัติ

อัญชลี สืบสุข (2546) ได้ทำการศึกษาเรื่อง การประเมินการมีส่วนร่วมของพนักงานในระบบการจัดการสิ่งแวดล้อม ISO14001: กรณีศึกษาบริษัทในกลุ่มมัตสุชิตะ มีวัตถุประสงค์เพื่อ ประเมินการมีส่วนร่วมของพนักงานที่อยู่ภายใต้ระบบการจัดการสิ่งแวดล้อม (ISO14001) โดยใช้รูปแบบ CIPP ซึ่งประกอบด้วยการประเมินสภาวะสิ่งแวดล้อม ปัจจัยนำเข้ากระบวนการดำเนินการ และผลผลิตตามขั้นตอนและข้อกำหนดของระบบการจัดการสิ่งแวดล้อม (ISO14001) โดยเลือกศึกษาผู้บริหารด้านการจัดการสิ่งแวดล้อมจำนวน 6 คน และกลุ่มตัวอย่างคือพนักงานจำนวน 374 คนที่สังกัดบริษัทในกลุ่มมัตสุชิตะในประเทศไทย 14 บริษัท เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยได้แก่การสัมภาษณ์แนวลึกผู้บริหารและแบบสอบถามกลุ่มตัวอย่างที่ใช้กับพนักงาน ซึ่งใช้การสุ่มแบบบังเอิญ (Accidental Sampling) การวิเคราะห์ข้อมูลใช้สถิติจำนวนและร้อยละส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และ สถิติไคสแควร์ ปัญหาหลักด้านสิ่งแวดล้อมของบริษัทในกลุ่มมัตสุชิตะ คือปัญหาเกี่ยวกับ น้ำ อากาศเสียง และวัสดุเหลือใช้จาก

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

สำนักงานและจากกระบวนการผลิต บริษัท จึงได้นำระบบการจัดการสิ่งแวดล้อม (ISO14001) เข้ามาลดและควบคุมมลพิษ รวมทั้งมุ่งสร้างจิตสำนึกให้พนักงานมีความร่วมมือในการดูแลสิ่งแวดล้อม จากการศึกษาวิจัยพบว่า พนักงานที่ความรู้พื้นฐานด้านสิ่งแวดล้อมสูงและได้รับข้อมูลข่าวสารด้านสิ่งแวดล้อมมาก จะมีส่วนร่วมในระบบการจัดการสิ่งแวดล้อมสูง ส่วนปัจจัยอื่น ๆ คือ เพศ อายุ ระดับการศึกษา ตำแหน่งหน้าที่การงาน และอายุการทำงานไม่มีผลกับการมีส่วนร่วมในระบบการจัดการสิ่งแวดล้อมแต่อย่างใด เนื่องจากการมีส่วนร่วมในระบบการจัดการสิ่งแวดล้อมขึ้นอยู่กับสิ่งแวดล้อมศึกษา จึงมีข้อเสนอแนะให้นำวิธีการด้านสิ่งแวดล้อมศึกษามาพัฒนาสื่อให้มีประสิทธิภาพและน่าสนใจเช่น การสร้างคู่มือในการปฏิบัติให้น่าอ่านและเข้าใจง่าย สร้างและพัฒนาหลักสูตรรวมทั้งวิธีการฝึกอบรมและอุปกรณ์ที่สามารถทำให้พนักงานสามารถซึมซับความรู้และนำไปปฏิบัติได้ เพื่อให้พนักงานมีพฤติกรรมที่พึงประสงค์เพิ่มมากขึ้น นอกจากนี้ควรมีการติดตามและประเมินผลปัจจัยที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมมากหรือน้อยเพื่อเป็นข้อมูลในการพัฒนาให้ระบบมาตรฐานการจัดการสิ่งแวดล้อมมีผลดีมากยิ่งขึ้น

อภิชาติ พัชรภิญโญพงศ์ (2546) ได้ทำการศึกษาเรื่อง การศึกษาโครงการฝึกอบรมและการตระหนักรู้ถึงการใช้ระบบการจัดการด้านสิ่งแวดล้อม ตามมาตรฐานไอ เอส โอ : กรณีศึกษาโรงแรมริเวอร์ไซด์ กรุงเทพมหานคร วัตถุประสงค์ของการศึกษาครั้งนี้ เป็นการประเมินผลของโครงการฝึกอบรมและตระหนักรู้ถึงการใช้ระบบการจัดการด้านสิ่งแวดล้อมตามมาตรฐาน ISO 14001 โดยใช้กรณีศึกษาโรงแรมริเวอร์ไซด์ กรุงเทพมหานคร การศึกษานี้ ศึกษากรณีการฝึกอบรมและการตระหนักรู้เกี่ยวกับโครงการด้านการจัดการคุณภาพอากาศ และการวางแผนการจัดการด้านสิ่งแวดล้อมของโรงแรมริเวอร์ไซด์ กรุงเทพมหานคร ซึ่งวิธีการในการดำเนินการ ใช้วิธีการศึกษาจากเอกสารด้านการจัดการสิ่งแวดล้อม และใช้วิธีสัมภาษณ์จากกลุ่มตัวอย่างเป้าหมายที่เป็นพนักงานในแผนกสิ่งแวดล้อม พนักงานระดับบริหารขั้นต้น และผู้จัดการแผนกต่าง ๆ รวมทั้งสิ้น 17 คน ในการสัมภาษณ์ใช้แบบสอบถามที่มีโครงสร้างแบบปลายเปิดเพื่อทดสอบความตระหนักรู้ของพนักงานเกี่ยวกับนโยบายขององค์การ ความรับผิดชอบส่วนตัว และโปรแกรมการฝึกอบรม ตามโครงการที่โรงแรมเคยดำเนินการฝึกอบรมไปแล้ว ผลการการศึกษาพบว่า 1. พนักงานกลุ่มตัวอย่างในแผนกต่าง ๆ ของโรงแรมต้องการให้โรงแรมปรับปรุง ด้านการฝึกอบรมการตระหนักรู้ และการสื่อสารต่าง ๆ ด้านสิ่งแวดล้อมมากขึ้น 2. พนักงานที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง (84.6%) ยังมีความต้องการที่จะรับการฝึกอบรมเกี่ยวกับโปรแกรมด้านสิ่งแวดล้อมมากขึ้นกว่าเดิม 3. พนักงานที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง (61.5%) มีความตระหนักรู้ถึงโครงการต่าง ๆ ด้านสิ่งแวดล้อมที่โรงแรมจัดให้ 4. ผลการสัมภาษณ์พนักงานสรุปได้ว่าพนักงานของโรงแรมยังมีความต้องการให้มี การเชื่อมโยงกันระหว่างขั้นตอนการปฏิบัติงานและนโยบายด้านสิ่งแวดล้อมของโรงแรม ซึ่งหมายความว่าควรสนับสนุนให้ระบบการจัดการด้าน

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

สิ่งแวดล้อมมีการสื่อสารระหว่างกัน มากขึ้น ข้อเสนอแนะที่ได้จากการศึกษาวิจัยครั้งนี้ โรงแรมควรให้ความสำคัญในการพัฒนา การวางแผนการจัดการด้านสิ่งแวดล้อมและฝึกอบรม เพื่อให้บุคลากรเกิดความตระหนักรู้เรื่องสิ่งแวดล้อมให้มากขึ้น

ญาณิศา ถนอมบุญ (2547) ได้ทำการศึกษาเรื่อง การมีส่วนร่วมในการจัดการสิ่งแวดล้อมตาม ISO 14001 : กรณีศึกษา พนักงานบริษัท โรม อพอลโล อีเล็คโทรนิคส์ (ประเทศไทย) จำกัด มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการรับรู้ของพนักงานระดับทั่วไปในเรื่องการจัดการสิ่งแวดล้อม การมีส่วนร่วมของพนักงานในกิจกรรม/โครงการสิ่งแวดล้อม ปัญหาอุปสรรคของการมีส่วนร่วม และทัศนะของพนักงานต่อการเสริมสร้างการมีส่วนร่วมในการจัดการสิ่งแวดล้อม โดยเป็นการศึกษาเชิงพรรณา (Descriptive Research) เก็บข้อมูลจากเอกสารและข้อมูลภาคสนาม ใช้แบบสอบถามกับกลุ่มประชากรตัวอย่างซึ่งเป็นพนักงานระดับทั่วไปของบริษัท จำนวน 291 คน การจัดทำข้อมูลในคอมพิวเตอร์ SPSS และวิเคราะห์ข้อมูลด้วยค่าสถิติค่าร้อยละ ค่ามัชฌิมเลขคณิต ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการทดสอบความสัมพันธ์ค่าเปรียบเทียบ t-test วิเคราะห์ความแปรปรวน F-test โดยใช้การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One-way Analysis of Variance) ผลการศึกษาสรุปได้ดังนี้ พนักงานที่ศึกษาส่วนใหญ่เป็นเพศชาย มีอายุระหว่าง 26-30 ปี มีการศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง มีตำแหน่งช่างเทคนิค สังกัดหน่วยงานการผลิต ได้เข้าร่วมในกิจกรรมแยกของเสียเพื่อเพิ่มอัตราการรีไซเคิล ร้อยละ 69.10 และไม่ได้รับการฝึกอบรมเรื่องนโยบายสิ่งแวดล้อมที่บริษัท ร้อยละ 61.50 การรับรู้ในเรื่องการจัดการสิ่งแวดล้อมพบว่า พนักงานร้อยละ 56.00 มีความรู้อยู่ในระดับมาก ซึ่งระดับการศึกษา ระยะเวลาการปฏิบัติงานและการฝึกอบรมเรื่องสิ่งแวดล้อมไม่มีผลต่อลักษณะการรับรู้ของพนักงาน พนักงานมีส่วนร่วมในกิจกรรมด้านสิ่งแวดล้อมในระดับปานกลาง โดยเข้าร่วมในกิจกรรมเพิ่มอัตรารีไซเคิลอยู่ในระดับสูง มีส่วนร่วมในด้านการร่วมคิดร่วมวางแผน ในกิจกรรมลดปริมาณการใช้ไฟฟ้าและกิจกรรมลดวัตถุดิบที่ก่อให้เกิดมลพิษอยู่ในระดับปานกลาง พนักงานมีปัญหาและอุปสรรคในการเข้าร่วมกิจกรรมอยู่ในระดับปานกลาง ส่วนในด้านทรรศนะคติของพนักงานต่อการเสริมสร้างการมีส่วนร่วมในการจัดการสิ่งแวดล้อม พบว่า พนักงานส่วนใหญ่มีทรรศนะคติที่เห็นด้วยกับแนวทางการเสริมสร้างให้พนักงานเข้ามีส่วนร่วมในการจัดการสิ่งแวดล้อมอยู่ในระดับสูง ในด้านการฝึกอบรม การประชาสัมพันธ์ การจูงใจ การเปิดโอกาสให้แสดงความคิดเห็น และการจัดกิจกรรม ข้อเสนอแนะในการศึกษาครั้งนี้ บริษัทควรมีนโยบายการฝึกอบรมในเรื่องสิ่งแวดล้อมให้กับพนักงานทุกระดับอย่างทั่วถึง โดยสร้างระบบการฝึกอบรมที่เป็นรูปแบบการฝึกอบรมที่มีทั้งด้านวิชาการและเชิงปฏิบัติการ ควรเพิ่มการประชาสัมพันธ์ให้มากขึ้นและเป็นไปอย่างทั่วถึง ปรับข่าวสารให้ทันต่อเหตุการณ์ รวมทั้งเพิ่มข่าวสารสิ่งแวดล้อมภายนอก นอกจากนี้ ควรมีการสร้างกิจกรรมในรูปแบบต่างๆ เพื่อสร้างแรงจูงใจให้กับพนักงาน รวมทั้งควรสร้างระบบเพื่อเปิดโอกาสให้พนักงานได้แสดงความคิดเห็นใน

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ด้านสิ่งแวดล้อม การศึกษาที่ควรศึกษาต่อไป คือ ควรศึกษาเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมในการจัดการสิ่งแวดล้อมของพนักงานระดับบริหารและพนักงานในระดับทั่วไป และควรศึกษาเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของพนักงานในการจัดการสิ่งแวดล้อมตาม ISO 14001 ระหว่างบริษัทไทยกับบริษัทญี่ปุ่น

ธันย์ รวีสวัสดิ์ (2548) ได้ทำการศึกษาเรื่อง ปัจจัยที่มีผลต่อการนำระบบมาตรฐานการจัดการสิ่งแวดล้อม ISO 14001 ไปประยุกต์ใช้กับอุตสาหกรรมการผลิตอาหารในกลุ่มธุรกิจ SMEs ในเขตกรุงเทพและปริมณฑลมีวัตถุประสงค์เพื่อการศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อ การนำระบบมาตรฐานการจัดการสิ่งแวดล้อม ISO 14001ไปประยุกต์ใช้กับอุตสาหกรรมการผลิตอาหารในกลุ่มธุรกิจ SMEs โดยศึกษาผู้ประกอบการ ในเขตกรุงเทพและปริมณฑล เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถามเพื่อเก็บข้อมูลในด้านปัจจัยต่างๆ ที่มีผลต่อการนำระบบมาตรฐานไปประยุกต์ใช้ จากผู้ประกอบการ โดยการวิเคราะห์ข้อมูลได้ใช้สถิติพื้นฐาน ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ได้ใช้ สถิติ Chi-square ผลการศึกษาพบว่า ปัจจัยที่มีผลต่อการนำระบบมาตรฐานการจัดการสิ่งแวดล้อม ISO 14001 ไปประยุกต์ใช้ได้แก่อายุ ระดับการศึกษา ระยะเวลาที่อยู่ในอุตสาหกรรมการผลิตอาหารความรู้ของผู้ประกอบการต่อระบบ ISO 14001เงินทุนจดทะเบียน จำนวนพนักงาน มูลค่าทรัพย์สินถาวร การบังคับของลูกค้าให้จัดทำ ISO 14001 ความพร้อมในการจัดทำระบบ ค่าใช้จ่ายที่เหมาะสมในการจัดทำระบบ มาตรฐานอื่นๆ ที่โรงงานได้รับการรับรอง การเข้าร่วมประชุม อบรมสัมมนา ของผู้ประกอบการและพนักงาน การรับรู้ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับ ISO 14001 และการลดหย่อนภาษีจากภาครัฐ มีความสัมพันธ์กับการยอมรับและนำมาตรฐานไปประยุกต์ใช้ มีเพียงปัจจัยระยะเวลาการดำเนินกิจการของโรงงานเท่านั้นที่ไม่มีความสัมพันธ์กับการยอมรับและนำมาตรฐานไปประยุกต์ใช้ จากผลการศึกษายังพบอีกว่า ผู้ประกอบการส่วนใหญ่ยังขาดความรู้และความเข้าใจเกี่ยวกับระบบมาตรฐานการจัดการสิ่งแวดล้อม ISO 14001 ควรมีการส่งเสริมและพัฒนารวมถึงให้ข้อมูลข่าวสารแก่ผู้ประกอบการให้มากขึ้น

ณพรรษธ์สรณ์ เสมสันต์ (2550) ได้ทำการศึกษาเรื่อง บทบาทของเจ้าหน้าที่พัฒนาชุมชนในการส่งเสริมกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการสิ่งแวดล้อมกรุงเทพมหานครการศึกษาวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับบทบาทเจ้าหน้าที่พัฒนาชุมชนในการส่งเสริมกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการสิ่งแวดล้อมกรุงเทพมหานคร เก็บข้อมูลโดยใช้แบบสอบถาม ประชากรคือเจ้าหน้าที่พัฒนาชุมชน สังกัดกรุงเทพมหานคร 50 สำนักงานเขต จำนวน 410 คน วิเคราะห์ข้อมูลโยใช้สถิติ อัตราส่วนร้อยละ ค่าเฉลี่ยเลขคณิต ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน การเปรียบเทียบค่าเฉลี่ย การวิเคราะห์การแปรผันทางเดียว และสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ ผลการศึกษาพบว่า บทบาทของเจ้าหน้าที่พัฒนาชุมชนในการส่งเสริมกระบวนการมีส่วนร่วมของ

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ประชาชนในการจัดการสิ่งแวดล้อมอยู่ในระดับสูงโดยที่ระดับตำแหน่งของเจ้าหน้าที่พัฒนาชุมชนที่แตกต่างกันมีผลต่อบทบาทในการส่งเสริมกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการสิ่งแวดล้อมกรุงเทพมหานครอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($P<0.05$) และปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับบทบาทของเจ้าหน้าที่พัฒนาชุมชนในการส่งเสริมกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการสิ่งแวดล้อมกรุงเทพมหานครคือความตระหนักด้านคุณค่าของสิ่งแวดล้อม ($P<0.01$) ความตระหนักในเรื่องการมีส่วนร่วมของประชาชน ($P<0.01$) มีความสัมพันธ์กับบทบาทในการส่งเสริมให้เกิดกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการสิ่งแวดล้อมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติและมีความสัมพันธ์ในเชิงบวก จากการวิจัยมีข้อเสนอแนะให้กรุงเทพมหานครจัดการฝึกอบรมให้เจ้าหน้าที่พัฒนาชุมชนทุกระดับตำแหน่งโดยเฉพาะอย่างยิ่งในระดับผู้ใต้บังคับบัญชา นอกจากนี้ควรมีนโยบายด้านการจัดการสิ่งแวดล้อมและส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนที่ชัดเจน รวมทั้งควรเพิ่มงบประมาณในการดำเนินงาน และเพิ่มการประชาสัมพันธ์โครงการหรือกิจกรรมเพื่อสร้างความตระหนักให้ประชาชนและทุกหน่วยงานทุกภาคส่วนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการสิ่งแวดล้อมกรุงเทพมหานครมากยิ่งขึ้น

ปรีชา แสงโชติ (2552) ได้ทำการศึกษาเรื่อง การมีส่วนร่วมในการจัดการสิ่งแวดล้อมของประชาชนชุมชนบางน้ำผึ้ง อำเภอพระประแดง จังหวัดสมุทรปราการ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการสิ่งแวดล้อมของประชาชน เพื่อศึกษาถึงองค์ประกอบด้าน เพศ อายุ ระดับการศึกษา รายได้และอาชีพของประชาชนที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมในการจัดการสิ่งแวดล้อม และเพื่อศึกษาปัญหา อุปสรรค ของการมีส่วนร่วมในการจัดการด้านสิ่งแวดล้อม ผลการศึกษาพบว่าระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนอยู่ในระดับปานกลาง แนวโน้มค่าเฉลี่ยของการมีส่วนร่วมเพศชายสูงกว่าเพศหญิงเล็กน้อย ผู้มีอายุระหว่าง 36-45 ปี ผู้ที่มีการศึกษาสูงกว่าปริญญาตรี ผู้ที่มีรายได้ระหว่าง 20,001-30,000 บาท และผู้ที่ประกอบอาชีพเกษตรกรรมมีแนวโน้มค่าเฉลี่ยการมีส่วนร่วมมากที่สุด ข้อเสนอแนะจากการวิจัย หน่วยงานภาครัฐ เอกชน หรือเจ้าของกิจกรรมโครงการควรจัดทำกิจกรรมหรือโครงการ การมีส่วนร่วมให้สอดคล้องกับเพศ อายุ ระดับการศึกษา รายได้และอาชีพของประชาชน

สุวัสสา สวัสดิมงคล (2552) ได้ทำการศึกษาเรื่องการมีส่วนร่วมในการจัดการสิ่งแวดล้อมภายในองค์กรของพนักงานโรงไฟฟ้าบางปะกง การศึกษาวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) เพื่อศึกษาระดับการมีส่วนร่วมในการจัดการสิ่งแวดล้อมภายในองค์กร ระดับความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดการสิ่งแวดล้อมและระดับผลประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับของพนักงานโรงไฟฟ้าบางประกง 2) เพื่อเปรียบเทียบระดับการมีส่วนร่วมในการจัดการสิ่งแวดล้อมภายในองค์กรของพนักงานโรงไฟฟ้าบาง

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ปะกง จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล และปัจจัยด้านการรับรู้ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการจัดการสิ่งแวดล้อม 3) เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยด้านความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดการสิ่งแวดล้อมของพนักงานโรงไฟฟ้าบางปะกงกับการมีส่วนร่วมในการจัดการสิ่งแวดล้อมภายในองค์กร 4) เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยด้านผลประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับของพนักงานโรงไฟฟ้าบางปะกงกับการมีส่วนร่วมในการจัดการสิ่งแวดล้อมภายในองค์กร โดยเก็บตัวอย่างได้ 289 คน สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์คือ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ยเลขคณิต ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน t-test การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว และค่าสัมประสิทธ์สหสัมพันธ์แบเพียร์สัน ผลวิจัยปรากฏว่า 1) พนักงานโรงไฟฟ้าบางปะกงมีระดับการมีส่วนร่วมในการจัดการสิ่งแวดล้อมภายในองค์กรในภาพรวม และในแต่ละด้านอยู่ในระดับมาก ยกเว้นด้านการประเมินผลที่อยู่ในระดับปานกลาง มีระดับความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดการสิ่งแวดล้อมอยู่ในระดับมาก และมีผลประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับอยู่ในระดับมาก 2) พนักงานโรงไฟฟ้าบางปะกงที่มีปัจจัยด้านการรับรู้ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการจัดการสิ่งแวดล้อมต่างกัน มีระดับการมีส่วนร่วมในการจัดการสิ่งแวดล้อมภายในองค์กรต่างกัน แต่พนักงานโรงไฟฟ้าบางปะกงที่มีปัจจัยส่วนบุคคลต่างกัน มีระดับการมีส่วนร่วมในการจัดการสิ่งแวดล้อมภายในองค์กรไม่แตกต่างกัน 3) ปัจจัยด้านความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดการสิ่งแวดล้อมของพนักงานโรงไฟฟ้าบางปะกงกับการมีส่วนร่วมในการจัดการสิ่งแวดล้อมภายในองค์กรมีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ.01(r=0.214) 4) ปัจจัยด้านผลประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับของพนักงานโรงไฟฟ้าบางปะกงกับการมีส่วนร่วมกับการจัดการสิ่งแวดล้อมภายในองค์กรมีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .01 (r=0.595)

จากงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง พบว่า

1. งานวิจัยเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการจัดการสิ่งแวดล้อมกำหนดการมีส่วนร่วมเป็น 4 ขั้นตอน ได้แก่ การวางแผน การปฏิบัติ การรับผลประโยชน์ และการประเมินผล พบว่าโดยรวมระดับการมีส่วนร่วมในการจัดการสิ่งแวดล้อมในแต่ละขั้นตอนอยู่ในระดับสูง ยกเว้นด้านการประเมินที่อยู่ในระดับกลาง

2. งานวิจัยเกี่ยวกับปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมในการจัดการสิ่งแวดล้อม พบว่าปัจจัยที่เกี่ยวข้องประกอบด้วย ปัจจัยส่วนบุคคล ปัจจัยด้านการรับรู้ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการจัดการสิ่งแวดล้อม ปัจจัยด้านความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดการสิ่งแวดล้อม ปัจจัยด้านความตระหนักเกี่ยวกับการจัดการสิ่งแวดล้อม ปัจจัยด้านผลประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการจัดการสิ่งแวดล้อม พบว่า ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมในการจัดการสิ่งแวดล้อม ได้แก่ ปัจจัยด้านการรับรู้ข้อมูลข่าวสาร

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

เกี่ยวกับการจัดการสิ่งแวดล้อม ปัจจัยด้านความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดการสิ่งแวดล้อม ปัจจัยด้านความตระหนักเกี่ยวกับการจัดการสิ่งแวดล้อม ปัจจัยด้านผลประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการจัดการสิ่งแวดล้อม และปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ ตำแหน่งงาน แต่ปัจจัยที่ไม่มีผลต่อการมีส่วนร่วม ได้แก่ ปัจจัยส่วนบุคคล ซึ่งประกอบด้วย เพศ อายุ การศึกษา และการฝึกอบรม

ดังนั้น เนื่องจากบริบทของแต่ละบริษัทแตกต่างกันผู้วิจัยจึงมีความสนใจศึกษา ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมและปัจจัยที่ไม่มีผลต่อการมีส่วนร่วม ประกอบด้วย ลักษณะส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ อายุ การศึกษา ตำแหน่งงาน และ การรับรู้ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการจัดการสิ่งแวดล้อม ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดการสิ่งแวดล้อม ความตระหนักเกี่ยวกับการจัดการสิ่งแวดล้อม อายุงาน การเป็นสมาชิกกลุ่มกิจกรรมเกี่ยวกับการจัดการสิ่งแวดล้อมว่ามีผลต่อการมีส่วนร่วมในการจัดการสิ่งแวดล้อมของพนักงาน บริษัท ยูนีซัน จำกัด หรือไม่ อย่างไร เพื่อนำผลที่ได้มาเป็นแนวทางในการเพิ่มประสิทธิภาพการส่งเสริมให้พนักงานในองค์กรมีส่วนร่วมในการจัดการสิ่งแวดล้อมต่อไป

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ผู้วิจัยได้ศึกษาลักษณะการมีส่วนร่วมใน 4 รูปแบบ ตามแนวคิดของ Cohen และ Uphoff 1980 ดังนี้

1. การมีส่วนร่วมด้านการวางแผน
2. การมีส่วนร่วมด้านการปฏิบัติ
3. การมีส่วนร่วมด้านการรับประโยชน์
4. การมีส่วนร่วมด้านการประเมินผล

การวิจัยครั้งนี้ อ้างอิงงานวิจัยที่เกี่ยวข้องสรุปได้ดังนี้ งานวิจัยที่เกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการจัดการสิ่งแวดล้อมกำหนดการมีส่วนร่วมเป็น 4 ขั้นตอน ได้แก่ การวางแผน การปฏิบัติ การรับผลประโยชน์ และการประเมินผล พบว่าโดยรวม ระดับการมีส่วนร่วมในการจัดการสิ่งแวดล้อมในแต่ละขั้นตอนอยู่ในระดับสูง ยกเว้นด้านการประเมินที่อยู่ในระดับกลาง และงานวิจัยที่เกี่ยวกับปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมในการจัดการสิ่งแวดล้อม พบว่าปัจจัยที่เกี่ยวข้องประกอบด้วย ปัจจัยส่วนบุคคล ปัจจัยด้านการรับรู้ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการจัดการสิ่งแวดล้อม ปัจจัยด้านความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดการสิ่งแวดล้อม ปัจจัยด้านความตระหนักเกี่ยวกับการจัดการสิ่งแวดล้อม ปัจจัยด้านผลประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการจัดการสิ่งแวดล้อม พบว่า ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมในการจัดการสิ่งแวดล้อม ได้แก่ ปัจจัยด้านการรับรู้ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการจัดการสิ่งแวดล้อม ปัจจัยด้าน

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดการสิ่งแวดล้อม ปัจจัยด้านความตระหนักเกี่ยวกับการจัดการสิ่งแวดล้อม ปัจจัยด้านผลประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการจัดการสิ่งแวดล้อม และปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ ตำแหน่งงาน แต่ปัจจัยที่ไม่มีผลต่อการมีส่วนร่วม ได้แก่ ปัจจัยส่วนบุคคล ซึ่งประกอบด้วย เพศ อายุ การศึกษา และการฝึกอบรม

ผู้วิจัยจึงได้กำหนดกรอบแนวคิดในการศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมในการจัดการสิ่งแวดล้อมภายในองค์กร: กรณีศึกษา บริษัท ยูนีซัน จำกัด ดังแสดงในภาพที่ 1.8

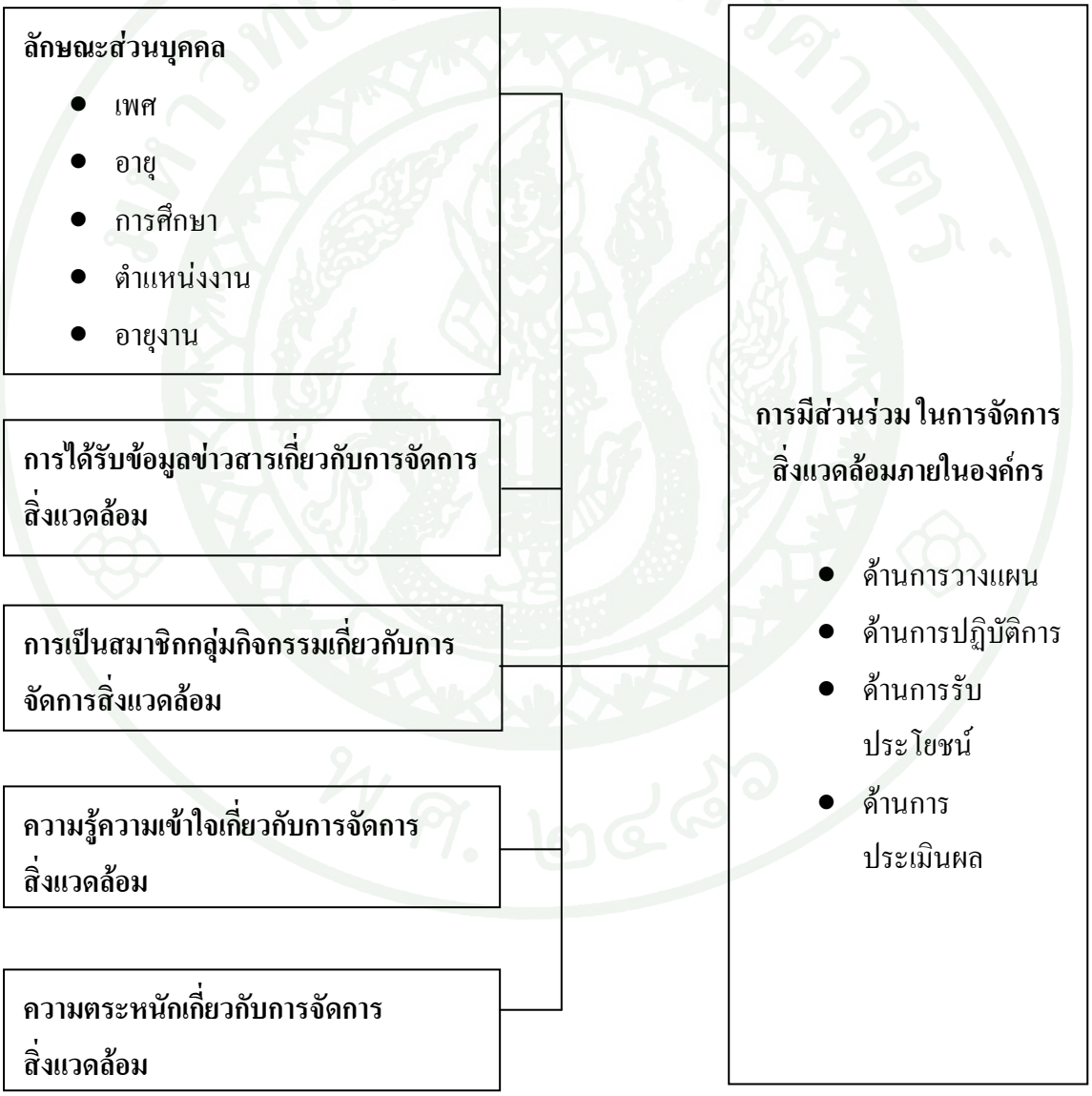

ภาพที่ 8 : กรอบแนวคิดการวิจัย

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

บทที่ 3

วิธีการวิจัย

การวิจัย ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมในการจัดการสิ่งแวดล้อมภายในองค์กร กรณีศึกษา : บริษัท ยูนีซัน จำกัด เป็นการวิจัยเชิงปริมาณโดยการศึกษาความคิดเห็นของพนักงาน ซึ่งมีวิธีดำเนินการวิจัยตามขั้นตอน 3 ขั้นตอน คือ

1. ขั้นการสร้างเครื่องมือ ผู้วิจัยศึกษาข้อมูลที่เกี่ยวข้องที่มีผู้สร้างไว้แล้ว รวมถึง หลักการ แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อนำข้อมูลที่ได้มาจัดทำแบบสอบถาม จากนั้นส่งอาจารย์ที่ปรึกษาตรวจสอบความถูกต้องของแบบสอบถาม แล้วส่งตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือโดยผู้เชี่ยวชาญ แล้วนำแบบสอบถามที่ได้รับการตรวจสอบและแก้ไข มาปรับปรุงตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ เพื่อความสมบูรณ์ของแบบสอบถาม ผลที่ได้รับคือ แบบสอบถามเกี่ยวกับลักษณะส่วนบุคคล แบบสอบถามเกี่ยวกับความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดการสิ่งแวดล้อม แบบสอบถามเกี่ยวกับความตระหนักเกี่ยวกับการจัดการสิ่งแวดล้อม แบบสอบถามเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของพนักงานในกิจกรรมการจัดการสิ่งแวดล้อม แบบสอบถามเกี่ยวกับปัญหาและอุปสรรค และข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการจัดการสิ่งแวดล้อม

2. ขั้นการเก็บข้อมูล เก็บข้อมูลเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการจัดการสิ่งแวดล้อมภายในบริษัท ยูนีซัน จำกัด โดยใช้แบบสอบถามที่สมบูรณ์แล้วในการเก็บข้อมูล ข้อมูลที่ได้ประกอบด้วย ลักษณะส่วนบุคคล ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดการสิ่งแวดล้อม ความตระหนักเกี่ยวกับการจัดการสิ่งแวดล้อม การเข้าร่วมกิจกรรมเกี่ยวกับการจัดการสิ่งแวดล้อม ปัจจัยที่ทำให้พนักงานเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการสิ่งแวดล้อม ปัญหาและอุปสรรคในการจัดการสิ่งแวดล้อมภายในองค์กร

3. ขั้นการวิเคราะห์และสรุปผล ผู้วิจัยนำผลที่ได้จากการเก็บข้อมูลมาวิเคราะห์และสรุปผลร่วมกับอาจารย์ที่ปรึกษาโดยใช้โปรแกรมวิเคราะห์ข้อมูลสำเร็จรูป ข้อมูลที่ได้คือ ผลการศึกษาตามวัตถุประสงค์และผลการตรวจสอบสมมติฐาน

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ผู้วิจัยจึงได้สรุปวิธีดำเนินการวิจัยตามขั้นตอน 3 ขั้นตอน ดังแสดงในตารางที่ 1 ดังนี้

ตารางที่ 1 การดำเนินการวิจัย

ขั้นตอนการดำเนินการ	กิจกรรม	ผู้มีส่วนร่วม	เครื่องมือ	ผลที่ได้รับ
ขั้นตอนที่ 1 การสร้างเครื่องมือ	1. ศึกษาข้อมูลที่เกี่ยวข้องที่มีผู้สร้างไว้แล้ว รวมถึง หลักการ แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง 2. ออกแบบเครื่องมือ 3. ตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ 4. ปรับปรุงเครื่องมือ	- นักวิจัย - อาจารย์ที่ปรึกษา - ผู้เชี่ยวชาญ	-	- แบบสอบถามเกี่ยวกับลักษณะส่วนบุคคล - แบบสอบถามเกี่ยวกับความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดการสิ่งแวดล้อม - แบบสอบถามเกี่ยวกับความตระหนักเกี่ยวกับการจัดการสิ่งแวดล้อม - แบบสอบถามเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของพนักงานในกิจกรรมการจัดการสิ่งแวดล้อม - แบบสอบถามเกี่ยวกับปัญหาและอุปสรรค และข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการจัดการสิ่งแวดล้อม

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ตารางที่ 1 (ต่อ)

ขั้นตอนที่ 2 การเก็บข้อมูล	เก็บข้อมูลเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการจัดการสิ่งแวดล้อมภายใน บริษัท ยูนีซัน จำกัด	- นักวิจัย - พนักงาน	แบบสอบถาม	ข้อมูลจากพนักงาน ประกอบด้วย 1. ลักษณะส่วนบุคคล 2. ความเข้าใจเกี่ยวกับการจัด การสิ่งแวดล้อม 3. ความตระหนักเกี่ยวกับการจัดการสิ่งแวดล้อม 4. การเข้าร่วมกิจกรรมเกี่ยวกับการจัดการสิ่งแวดล้อม 5. ปัจจัยที่ทำให้พนักงานเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการสิ่งแวดล้อม 6. ปัญหา และอุปสรรคในการจัดการสิ่งแวดล้อมภายในองค์กร
ขั้นตอนที่ 3 การวิเคราะห์และสรุปผล	นำผลที่ได้จากขั้นตอนที่ 2 มาวิเคราะห์และสรุปผล	- นักวิจัย - อาจารย์ที่ปรึกษา	โปรแกรมวิเคราะห์ข้อมูลสำเร็จรูป	- ผลการศึกษาตามวัตถุประสงค์และผลการตรวจสอบสมมติฐาน

ประชากรที่ใช้ในการศึกษา

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ คือ พนักงาน บริษัท ยูนีซัน จำกัด จำนวน 516 คน จำแนกเป็นระดับปฏิบัติการ จำนวน 483 คน และระดับบริหารจำนวน 33 คน ผู้วิจัยจึงสรุปประชากรได้ดังตารางที่ 2

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ตารางที่ 2 ประชากรจำแนกตามระดับพนักงานแต่ละฝ่าย

ฝ่าย	ระดับปฏิบัติการ (คน)	ระดับบริหาร (คน)	รวม (คน)
บริหาร	102	11	113
โรงงาน	281	15	296
ทรัพยากบุคคล	20	4	24
ประกันคุณภาพ	80	3	83
รวม	**483**	**33**	**516**

ในจำนวนนี้จะสุ่มเลือก 30 คน เพื่อเป็นกลุ่มตัวอย่างในการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือวิจัย

1.1 กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้มีจำนวนทั้งหมด 225 คน จำแนกเป็นระดับปฏิบัติการและระดับบริหารด้วยวิธีการสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้น ระดับปฏิบัติการจำนวน 192 คนโดยใช้สูตรของ Taro yamane และระดับบริหารจำนวน 33 คน โดยใช้วิธีสุ่มทั้งหมดเนื่องจากจำนวนประชากรมีจำนวนน้อย ดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 กลุ่มตัวอย่างจำแนกตามระดับพนักงานแต่ละฝ่าย

ฝ่าย	ระดับปฏิบัติการ	ระดับบริหาร	รวม (คน)
บริหาร	41	11	52
โรงงาน	112	15	127
ทรัพยากรบุคคล	7	4	11
ประกันคุณภาพ	32	3	35
รวม	**192**	**33**	**225**

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยใช้แบบสอบถาม เป็นเครื่องมือในการรวบรวมข้อมูลซึ่งผู้วิจัยได้ปรับใช้จากแบบสอบถามที่มีผู้สร้างไว้แล้ว และเพิ่มเติมในส่วนที่ผู้วิจัยได้สร้างขึ้นเองจากการศึกษาทฤษฎีและแนวคิดต่าง ๆตลอดจนงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้ได้คำถามที่ครอบคลุมวัตถุประสงค์ที่ต้องการศึกษา โดยแบบสอบถามแบ่งออกเป็น 5 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 : ลักษณะส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา ตำแหน่งงาน อายุงาน และการได้รับข้อมูลข่าวสาร และการเป็นสมาชิกกลุ่มกิจกรรม

ส่วนที่ 2 : ความรู้ความเข้าใจในเรื่องการจัดการสิ่งแวดล้อม

ส่วนที่ 3 : ความตระหนักในเรื่องการจัดการสิ่งแวดล้อม

ส่วนที่ 4 : การมีส่วนร่วมของพนักงานในกิจกรรมการจัดการสิ่งแวดล้อม

ส่วนที่ 5 : ปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการจัดการสิ่งแวดล้อม

ส่วนที่หนึ่ง เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับปัจจัยด้านลักษณะส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ อายุ การศึกษา ตำแหน่งงาน อายุงาน และการรับรู้ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการจัดการสิ่งแวดล้อม และการเป็นสมาชิกกลุ่มกิจกรรม

ส่วนที่สอง เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดการสิ่งแวดล้อม ได้แก่ ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมทั่วไป ความรู้เรื่องของเสียอันตราย มลพิษทางน้ำ มลพิษทางอากาศ และการอนุรักษ์พลังงาน โดยมีลักษณะคำถามเป็นแบบปลายปิด มี 2 ตัวเลือก คือ ใช่ และไม่ใช่ มีเกณฑ์ในการให้คะแนน ดังนี้

ตอบถูก ให้คะแนน 1 คะแนน

ตอบผิด ให้คะแนน 0 คะแนน

ผู้วิจัยได้จัดกลุ่มคนที่มีความรู้ความเข้าใจในเรื่องการจัดการสิ่งแวดล้อมออกเป็น 2 กลุ่ม โดย

กลุ่มคนที่มีความรู้ความเข้าใจต่ำ คือ กลุ่มคนที่ได้คะแนนความรู้ความเข้าใจ ที่มีคะแนนน้อยกว่าคะแนนเฉลี่ย ($\overline{X} < 12.77$)

กลุ่มคนที่มีความรู้ความเข้าใจสูง คือ กลุ่มคนที่ได้คะแนนความรู้ความเข้าใจ ที่มีคะแนนมากกว่าหรือเท่ากับคะแนนเฉลี่ย ($X \geq 12.77$)

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ส่วนที่สาม เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับความตระหนักในเรื่องการจัดการสิ่งแวดล้อมโดยมีลักษณะคำถามเป็นแบบปลายปิด มีลักษณะการประเมินค่า 5 ระดับ ให้เลือกคำตอบ คือ เห็นด้วยอย่างยิ่ง เห็นด้วยมาก เห็นด้วยปานกลาง ไม่เห็นด้วย ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง มีเกณฑ์ในการให้คะแนน ดังนี้

เห็นด้วยอย่างยิ่ง	5	คะแนน
เห็นด้วยมาก	4	คะแนน
เห็นด้วยปานกลาง	3	คะแนน
ไม่เห็นด้วย	2	คะแนน
ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง	1	คะแนน

เมื่อรวบรวมข้อมูลและแจกแจงความถี่แล้ว จะใช้คะแนนเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่าง แบ่งระดับความตระหนักในเรื่องการจัดการสิ่งแวดล้อม เป็น 3 ระดับ โดยการหาความกว้างของอันตรภาคชั้น(กัลยา วานิชย์ปัญชา. 2544 : 29) ดังนี้

$$\frac{\text{คะแนนสูงสุด – คะแนนต่ำสุด}}{\text{จำนวนชั้น}} \qquad \frac{5-1}{3} = 1.33$$

จากหลักเกณฑ์ดังกล่าวสามารถแปลความหมายของระดับคะแนนได้ดังนี้

ระดับความตระหนัก	**ค่าเฉลี่ยข้อความ**
มีความตระหนักอยู่ในระดับมาก	3.68 – 5.00
มีความตระหนักอยู่ในระดับปานกลาง	2.34 – 3.67
มีความตระหนักอยู่ในระดับน้อย	1.00 – 1.33

ผู้วิจัยได้จัดกลุ่มคนที่มีความรู้ความตระหนักในเรื่องการจัดการสิ่งแวดล้อมออกเป็น 2 กลุ่ม โดยการหาความกว้างของอันตรภาคชั้นจากค่าเฉลี่ยสูงสุดและค่าเฉลี่ยต่ำสุดที่กลุ่มตัวอย่างทำได้ ดังนี้

$$\frac{\text{ค่าเฉลี่ยสูงสุด – ค่าเฉลี่ยต่ำสุด}}{\text{จำนวนชั้น}} = \frac{4.83 - 2.75}{2} = 1.04$$

จากหลักเกณฑ์ดังกล่าวสามารถแปลความหมายของกลุ่มได้ดังนี้

กลุ่มคนที่มีความตระหนักต่ำ คือ กลุ่มคนที่ได้ค่าเฉลี่ยความความตระหนักระหว่าง 2.75–3.79

กลุ่มคนที่มีความตระหนักสูง คือ กลุ่มคนที่ได้ค่าเฉลี่ยความความตระหนัก ระหว่าง 3.80–4.83

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ส่วนที่สี่ เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในกิจกรรมการจัดการสิ่งแวดล้อมภายในองค์กร โดยมีลักษณะคำถามเป็นแบบปลายปิด มีลักษณะการประเมินค่า 4 ระดับ ให้เลือกคำตอบ คือ การเข้าร่วมทุกครั้ง การเข้าร่วมมากกว่าหนึ่งครั้ง การเข้าร่วมหนึ่งครั้ง ไม่เข้าร่วมเลย มีเกณฑ์ในการให้คะแนน ดังนี้

การเข้าร่วมทุกครั้ง	ให้คะแนน 4 คะแนน
การเข้าร่วมมากกว่าหนึ่งครั้ง	ให้คะแนน 3 คะแนน
การเข้าร่วมหนึ่งครั้ง	ให้คะแนน 2 คะแนน
ไม่เข้าร่วมเลย	ให้คะแนน 1 คะแนน

ข้อจำกัดในการวิจัยในครั้งนี้ คือ เนื่องจากผู้วิจัยได้นำข้อมูลไปประมวลผลโดยแบ่งระดับการมีส่วนร่วมเป็น 4 ระดับตามแบบสอบถาม ได้แก่ การเข้าร่วมทุกครั้ง(มาก) การเข้าร่วมมากกว่าหนึ่งครั้ง(ปานกลาง) การเข้าร่วมหนึ่งครั้ง(น้อย) และไม่เข้าร่วมเลย(น้อยที่สุด) เมื่อนำไปแจกแจงกับตัวแปรอิสระที่ศึกษา ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา ตำแหน่งงาน อายุงาน การเป็นสมาชิกกลุ่ม ระดับความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดการสิ่งแวดล้อม และระดับความตระหนักในเรื่องการจัดการสิ่งแวดล้อม พบว่า ไม่สามารถทำการประมวลได้ เนื่องจากมีข้อมูลในบางรายการ (Cell) เมื่อนำไปแจกแจงแล้วมีค่าความถี่คาดหวัง (Expected Value) น้อยกว่า 5 เกินกว่าร้อยละ 20 ของจำนวนทั้งหมด ผู้วิจัยจึงได้ทำการ แบ่งระดับการมีส่วนร่วมในกิจกรรมการจัดการสิ่งแวดล้อม เป็น 3 ระดับ โดยการหาความกว้างของอันตรภาคชั้น(กัลยา วานิชย์ปัญชา. 2544 : 29) ดังนี้

$$\frac{\text{คะแนนสูงสุด} - \text{คะแนนต่ำสุด}}{\text{จำนวนชั้น}} \qquad \frac{4-1}{3} = 1$$

จากหลักเกณฑ์ดังกล่าวสามารถแปลความหมายของระดับคะแนนได้ดังนี้

ระดับการมีส่วนร่วม	**ระดับค่าเฉลี่ย**
มาก	3.02 – 4.00
ปานกลาง	2.01 – 3.01
น้อย	1.00 – 2.00

ส่วนที่ห้า เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับ ปัญหา อุปสรรค และ ในการจัดการสิ่งแวดล้อมภายในองค์กรเป็นลักษณะคำถามแบบปลายเปิด

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยนำแบบสอบถามที่สมบูรณ์ไปสอบถาม กลุ่มพนักงาน บริษัท ยูนีซัน จำกัด จำนวน 225 คน ที่ปฏิบัติงาน 2 ระดับ ได้แก่ ระดับปฏิบัติการ จำนวน 118 คน และระดับบริหาร จำนวน 33 คน

วิธีการวิเคราะห์ข้อมูล

1.2 วิเคราะห์ข้อมูลความสอดคล้องของข้อกระทงคำถาม (IOC)

1.3 วิเคราะห์ค่าความเชื่อมั่นของเครื่องมือ โดยวิธีสอบซ้ำ (Test – Retest Method) โดยใช้สูตรในการคำนวณค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ แบบเพียร์สัน (Pearson Product Moment Correlation)

1.4 วิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ ด้วยสถิติ ดังนี้

4.3.1 ค่าเฉลี่ย (Mean)

4.3.2 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD.)

4.3.3 การทดสอบที (t-test)

4.3.4 การทดสอบเอฟ (F-test)

4.3.4 ค่าไค-สแควร์ (Chi-square)

1.5 วิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ ซึ่งประกอบด้วย ความคิดเห็นของพนักงานและข้อมูลจากการประชุม โดยใช้การวิเคราะห์เนื้อหา

เมื่อผู้วิจัยได้แบบสอบถามกลับคืนมาและตรวจสอบความสมบูรณ์ของแบบสอบถามแล้ว ผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติดังนี้

1. การแจกแจงความถี่ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่าร้อยละ ใช้ในการอธิบายข้อมูลลักษณะส่วนบุคคลของกลุ่มตัวอย่าง

2. T-test, F-test ใช้ในการอธิบายความแตกต่างระหว่างลักษณะส่วนบุคคล และความแตกต่างระหว่างการได้รับข้อมูลข่าวสาร การเป็นสมาชิกกลุ่มกิจกรรม ความรู้ความเข้าใจ ความตระหนัก เกี่ยวกับการจัดการสิ่งแวดล้อม กับการมีส่วนร่วมในการจัดการสิ่งแวดล้อมภายในองค์กร

3. ไคสแคว์ ใช้ทดสอบความเกี่ยวข้องของปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมในการจัดการสิ่งแวดล้อม

4. การแจกแจงความถี่และการวิเคราะห์เนื้อหา ใช้ในการอธิบาย ปัญหา และอุปสรรค ในการจัดการสิ่งแวดล้อมภายในองค์กร

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

5. การวิเคราะห์เนื้อหาและคำถามปลายเปิดใช้การนำเสนอและอธิบายแนวทางการปรับใช้ผลการวิจัยเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการมีส่วนร่วมของพนักงานในการจัดการสิ่งแวดล้อมมาใช้ในบริษัท ยูนีซัน จำกัด

ตารางที่ 4 ข้อมูลที่วิเคราะห์

ตัวแปร	สถิติที่วิเคราะห์
ลักษณะส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม	Frequency, Mean, SD., Percentage
ระดับความเข้าใจเกี่ยวกับการจัด การสิ่งแวดล้อม	Frequency, Mean, SD., Percentage
ระดับความตระหนักเกี่ยวกับการจัดการสิ่งแวดล้อม	Frequency, Mean, SD., Percentage
ระดับการเข้าร่วมกิจกรรมเกี่ยวกับการจัดการสิ่งแวดล้อม	Frequency, Mean, SD., Percentage
ความแตกต่างระหว่างลักษณะส่วนบุคคลกับการมีส่วนร่วมในการจัดการสิ่งแวดล้อมภายในองค์กร	t-test, F-test
ความแตกต่างระหว่างการได้รับข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการจัดการสิ่งแวดล้อม การเป็นสมาชิกกลุ่มกิจกรรมเกี่ยวกับการจัดการสิ่งแวดล้อม ความรู้ความเข้าเกี่ยวกับการจัดการสิ่งแวดล้อม ความตระหนักเกี่ยวกับการจัดการสิ่งแวดล้อมกับการมีส่วนร่วมในการจัดการสิ่งแวดล้อมภายในองค์กร	t-test, F-test
ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมในการจัดการสิ่งแวดล้อม	Chi-square χ^2
ปัญหา และอุปสรรค ในการจัดการสิ่งแวดล้อมภายในองค์กร	Frequency, Content analysis
แนวทางการปรับใช้ผลการวิจัยเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการมีส่วนร่วมของพนักงานในการจัดการสิ่งแวดล้อมมาใช้ในบริษัท ยูนีซัน จำกัด	Content analysis & Open-questionnair

การสร้างเครื่องมือในการวิจัย

ผู้วิจัยได้ดำเนินการสร้างเครื่องมือตามขั้นตอนดังนี้

1. ศึกษา หลักการ แนวคิด ทฤษฎี จากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
2. ศึกษาการสร้างแบบสอบถามจากหนังสือระเบียบวิธีวิจัยของบุญธรรม กิจปรีดาบริสุทธิ์ (2551)

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

3. สร้างแบบสอบถาม

4. นำแบบสอบถามที่สร้างเสร็จแล้วเสนออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์และอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ร่วม ตรวจสอบและแนะนำ เพื่อแก้ไขและปรับปรุงแบบสอบถามให้มีความเหมาะสม

5. ผู้วิจัยนำเสนอแบบสอบถามที่ได้รับการแก้ไขแล้วไปขอความอนุเคราะห์จากผู้ทรงคุณวุฒิ เพื่อตรวจสอบความเที่ยงตรงของเนื้อหาและภาษาที่ใช้

6. ผู้วิจัยนำเสนอแบบสอบถามที่ผู้ทรงคุณวุฒิเสนอแนะมาปรับปรุงแก้ไข และนำเสนออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์และอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ร่วมอีกครั้งเพื่อแก้ไขให้ถูกต้องเหมาะสมแล้วจัดพิมพ์

การตรวจสอบเครื่องมือ

ผู้วิจัยนำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นเพื่อการวิจัยครั้งนี้ ไปทดสอบความเที่ยงตรงและความเชื่อมั่นดังนี้

1. นำแบบสอบถามที่ผู้วิจัยจัดทำขึ้นปรึกษาคณะกรรมการวิทยานิพนธ์ เพื่อทำการตรวจสอบความถูกต้อง หาความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา ของคำถามในแต่ละข้อว่าตรงตามจุดประสงค์ของการวิจัยหรือไม่และนำข้อเสนอแนะมาปรับปรุงแก้ไข

2. ส่งแบบสอบถามให้ผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 5 คน ตรวจสอบ เพื่อพิจารณาความสอดคล้องของข้อกระทงแบบสอบถาม ค่าความเที่ยงตรง เท่ากับ 0.8

3. นำแบบสอบถามไปทดลองใช้กับกลุ่มตัวอย่างที่เลือกมาจากกลุ่มประชากร จำนวน 30 คน ซึ่งค่าความเชื่อมั่น แบบสอบถามความตระหนักในเรื่องการจัดการสิ่งแวดล้อม เท่ากับ .752 แบบสอบถามการมีส่วนร่วมของพนักงานในกิจกรรมการจัดการสิ่งแวดล้อม เท่ากับ .893 แบบสอบถามความรู้ความเข้าใจในเรื่องการจัดการสิ่งแวดล้อม เท่ากับ 0.783

4. ปรับปรุงแบบสอบถามอีกครั้งโดยปรึกษาคณะกรรมการวิทยานิพนธ์

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

บทที่ 4

ผลและการวิจารณ์

การวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษา ปัจจัยที่มีความเกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมในการจัดการสิ่งแวดล้อมภายในองค์กร: กรณีศึกษา บริษัท ยูนีซัน จำกัด โดยมีวัตถุประสงค์การวิจัยดังนี้

1. เพื่อศึกษาการมีส่วนร่วมในกิจกรรมการจัดการสิ่งแวดล้อมภายในองค์กร
2. เพื่อศึกษาปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมในการจัดการสิ่งแวดล้อมภายในองค์กร
3. เพื่อศึกษาข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการเพิ่มประสิทธิภาพของปัจจัยที่เกี่ยวข้องในเชิงส่งเสริมการมีส่วนร่วมของพนักงานในการจัดการสิ่งแวดล้อมภายในองค์กร

ในวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้นำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลลักษณะส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม
ตอนที่ 2 การวิเคราะห์ระดับความรู้ความเข้าใจในเรื่องการจัดการสิ่งแวดล้อม
ตอนที่ 3 การวิเคราะห์ระดับความตระหนักในเรื่องการจัดการสิ่งแวดล้อม
ตอนที่ 4 การวิเคราะห์การมีส่วนร่วมของพนักงานในการจัดการสิ่งแวดล้อม
ตอนที่ 5 การวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อทดสอบสมมติฐาน
ตอนที่ 6 สรุปปัญหา/อุปสรรค และข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการจัดการสิ่งแวดล้อม

ตอนที่ 1 ข้อมูลลักษณะส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม

การวิเคราะห์ข้อมูลลักษณะส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม ดังแสดงในตารางที่ 4 พบว่า

1. เพศ ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ เป็นเพศหญิง จำนวน 170 คน คิดเป็นร้อยละ 75.6 และเป็นเพศชาย จำนวน 55 คน คิดเป็นร้อยละ 24.4

2. อายุ ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีช่วงอายุระหว่าง 25 – 29 ปี จำนวน 63 คน คิดเป็นร้อยละ 28.0 รองลงมามีช่วงอายุน้อยกว่า 25 ปี จำนวน 51 คน คิดเป็นร้อยละ 22.7 ช่วงอายุระหว่าง 30 –

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

34 ปีจำนวน 50 คน คิดเป็นร้อยละ 22.2 ช่วงอายุมากกว่า 39 ปี จำนวน 31 คน คิดเป็นร้อยละ 13.8 และช่วงอายุ 35 – 39 ปี จำนวน 30 คน คิดเป็นร้อยละ 13.2 ตามลำดับ

3. ระดับการศึกษา ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ได้รับการศึกษาในระดับปริญญาตรีจำนวน 105 คน คิดเป็นร้อยละ 46.7 รองลงมา ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย จำนวน 36 คน คิดเป็นร้อยละ 16.0 ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น จำนวน 31 คน คิดเป็นร้อยละ 13.8 ระดับ ปวช.จำนวน 23 คน คิดเป็นร้อยละ 10.2 ระดับอนุปริญญา / ปวส. จำนวน 18 คน คิดเป็นร้อยละ 8.0 ระดับปริญญาโทหรือสูงกว่า จำนวน 9 คน คิดเป็นร้อยละ 4.0 และระดับประถมศึกษา จำนวน 3 คน คิดเป็นร้อยละ 1.3 ตามลำดับ

4. ตำแหน่งงาน ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นฝ่ายปฏิบัติการ จำนวน 192 คน คิดเป็นร้อยละ 85.3 และฝ่ายบริหาร จำนวน 33 คน คิดเป็นร้อยละ 14.7

5. อายุการทำงาน ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ มีอายุการทำงานในบริษัท ยูนีซัน จำกัด น้อยกว่า 5 ปี จำนวน 147 คน คิดเป็นร้อยละ 65.3 รองลงมา มีอายุการทำงาน 5 – 10 ปี จำนวน 39 คน คิดเป็นร้อยละ 17.3 มีอายุการทำงาน 11 – 15 ปี จำนวน 21 คน คิดเป็นร้อยละ 9.4 มีอายุการทำงาน 16 – 20 ปี จำนวน 9 คน คิดเป็นร้อยละ 4.0 และมีอายุการทำงาน มากกว่า 20 ปี จำนวน 9 คน คิดเป็นร้อยละ 4.0 ตามลำดับ

6. การได้รับข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการจัดการสิ่งแวดล้อมภายในบริษัท ยูนีซัน จำกัด ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ ได้รับข้อมูลข่าวสารจากเซฟตี้ ทอก จำนวน 180 คน คิดเป็นร้อยละ 80.0 รองลงมา ได้รับข้อมูลข่าวสารจากวารสาร MFU สานสัมพันธ์ จำนวน 141 คน คิดเป็นร้อยละ 62.7 ได้รับข้อมูลข่าวสารจากการจัดโครงการด้านสิ่งแวดล้อม จำนวน 121 คน คิดเป็นร้อยละ 53.8 ได้รับข้อมูลข่าวสารจากการฝึกอบรม จำนวน 105 คน คิดเป็นร้อยละ 46.7 ได้รับข้อมูลข่าวสารจากเจ้าหน้าที่สิ่งแวดล้อม จำนวน 103 คน คิดเป็นร้อยละ 45.8 ได้รับข้อมูลข่าวสารจากบอร์ดประชาสัมพันธ์ จำนวน 99 คน คิดเป็นร้อยละ 44.0 ได้รับข้อมูลข่าวสารจากผู้บังคับบัญชา จำนวน 46 คน คิดเป็นร้อยละ 20.4 และได้รับข้อมูลข่าวสารจากแหล่งอื่นๆ จำนวน 14 คน คิดเป็นร้อยละ 6.2 ตามลำดับ

7. การเป็นสมาชิกกลุ่มกิจกรรม หรือเคยเป็นสมาชิกที่เกี่ยวข้องกับสิ่งแวดล้อมในองค์กร ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ ไม่เคยเป็นสมาชิกกลุ่มกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับสิ่งแวดล้อมในองค์กร จำนวน 164 คน คิดเป็นร้อยละ 72.9 เป็นสมาชิกกลุ่มกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับสิ่งแวดล้อมในองค์กร 1 กิจกรรม จำนวน 46 คน คิดเป็นร้อยละ 20.4 เป็นสมาชิกกลุ่มกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับสิ่งแวดล้อมในองค์กร 2

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

กิจกรรม จำนวน 9 คน คิดเป็นร้อยละ 4.0 และเป็นสมาชิกกลุ่มกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับสิ่งแวดล้อมในองค์กร 3 กิจกรรมขึ้นไป จำนวน 6 คน คิดเป็นร้อยละ 2.7 ตามลำดับ

ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นสมาชิกกลุ่มกิจกรรมอนุรักษ์พลังงาน จำนวน 29 คน คิดเป็นร้อยละ 12.9 กลุ่มกิจกรรม 5 ส จำนวน 22 คน คิดเป็นร้อยละ 9.8 กลุ่มกิจกรรมคัดแยกขยะ จำนวน 21 คน คิดเป็นร้อยละ 9.3 และเป็นคณะทำงานด้านสิ่งแวดล้อม จำนวน 12 คน คิดเป็นร้อยละ 5.3 ตามลำดับ

ตารางที่ 5 แสดงจำนวนและค่าร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามลักษณะส่วนบุคคล

ลักษณะส่วนบุคคล	จำนวน	ร้อยละ
1. เพศ		
ชาย	55	24.4
หญิง	170	75.6
รวม	**225**	**100.0**
2. อายุ		
น้อยกว่า 25 ปี	51	22.7
25 – 29 ปี	63	28.0
30 – 34 ปี	50	22.2
35 – 39 ปี	30	13.3
มากกว่า 39 ปี	31	13.8
รวม	**225**	**100.0**
3. ระดับการศึกษา		
ประถมศึกษา	3	1.3
มัธยมศึกษาตอนต้น	31	13.8
มัธยมศึกษาตอนปลาย	36	16.0
ปวช.	23	10.2
ปวส./อนุปริญญา	18	8.0
ปริญญาตรี	105	46.7
ปริญญาโท / สูงกว่าปริญญาโท	9	4.0
รวม	**225**	**100.0**

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ตารางที่ 5 (ต่อ)

ลักษณะส่วนบุคคล	จำนวน	ร้อยละ
4. ตำแหน่งงาน		
ฝ่ายปฏิบัติการ	192	85.3
ฝ่ายบริหาร	33	14.7
รวม	**225**	**100.0**
5. อายุงาน		
น้อยกว่า 5 ปี	147	65.3
5 – 10 ปี	39	17.3
11 – 15 ปี	21	9.4
16 – 20 ปี	9	4.0
มากกว่า 20 ปี	9	4.0
รวม	**225**	**100.0**
6. การได้รับข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการจัดการสิ่งแวดล้อมภายในบริษัท ยูนีซัน จำกัด		
เซพตี้ ทอก	180	80.0
เจ้าหน้าที่สิ่งแวดล้อม	103	45.8
\ บอร์ดประชาสัมพันธ์	99	44.0
การจัดโครงการด้านสิ่งแวดล้อม	121	53.8
การฝึกอบรม	105	46.7
ผู้บังคับบัญชา	46	20.4
วารสาร MFUสานสัมพันธ์	141	62.7
อื่นๆ	14	6.2

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ตารางที่ 5 (ต่อ)

ลักษณะส่วนบุคคล	จำนวน	ร้อยละ
7. การเป็นสมาชิกกลุ่มกิจกรรมหรือเคยเป็นสมาชิกที่เกี่ยวข้องกับสิ่งแวดล้อมในองค์กร		
ไม่เคยเป็นสมาชิก	164	85.3
เป็นสมาชิก 1 กิจกรรม	46	14.7
เป็นสมาชิก 2 กิจกรรม	9	**100.0**
เป็นสมาชิก 3 กิจกรรมขึ้นไป	6	
รวม **225**	**100.0**	
ไม่เคยเป็นสมาชิก	164	
การเป็นสมาชิกกลุ่มกิจกรรมหรือเป็นสมาชิกที่เกี่ยวข้องกับสิ่งแวดล้อม ในองค์กร		
กลุ่มกิจกรรม 5 ส	22	9.8
กลุ่มกิจกรรมคัดแยกขยะ	21	9.3
กลุ่มกิจกรรมอนุรักษ์พลังงาน	29	12.9
คณะทำงานด้านสิ่งแวดล้อม	12	5.3

ตอนที่ 2 การวิเคราะห์ระดับความรู้ความเข้าใจในเรื่องการจัดการสิ่งแวดล้อม

1. การวิเคราะห์ระดับความรู้ความเข้าใจในเรื่องการจัดการสิ่งแวดล้อมภายในบริษัท ยูนีซัน จำกัด ดังแสดงในตารางที่ 5 พบว่า ข้อที่มีคะแนนมากสุด คือ ข้อ 14 บริษัท ยูนีซัน จำกัด มีมาตรการการป้องกัน และแก้ไขผลกระทบสิ่งแวดล้อมทั้งทางด้านน้ำเสีย อากาศ ของเสีย และการใช้พลังงาน (225 คะแนน) รองลงมา คือ ข้อ 3 การลดของเสียที่แหล่งกำเนิดเป็นแนวคิดพื้นฐานที่สำคัญของมาตรฐานระบบการจัดการสิ่งแวดล้อม ISO 14001 (224 คะแนน) และข้อที่มีคะแนนต่ำสุด คือ ข้อ 5 การจัดการสิ่งแวดล้อม คือ การแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นแล้ว และข้อ 7 ตัวยา ฝุ่นผงยา ยาคืนจากลูกค้า บรรจุภัณฑ์ที่ปนเปื้อนตัวยา เป็นของเสียที่นำกลับมาปรับปรุงใช้ใหม่ได้ ถ้าผ่านกรรมวิธีที่ทันสมัย (161 คะแนน)

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ตารางที่ 6 แสดงคะแนนของความรู้ความเข้าใจในเรื่องการจัดการสิ่งแวดล้อมภายในบริษัท ยูนีซัน จำกัด เป็นรายข้อ

ความรู้ความเข้าใจในเรื่องการจัดการสิ่งแวดล้อม ภายในบริษัท ยูนีซัน จำกัด	คะแนนเต็ม 225 คะแนน
1. บริษัท ยูนีซัน จำกัด ดำเนินการด้านการจัดการสิ่งแวดล้อม ตามระบบการจัดการสิ่งแวดล้อมเพื่อควบคุมกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับงานด้านสิ่งแวดล้อม	222
2. บริษัท ยูนีซัน จำกัด มีระบบบำบัดน้ำเสียแบบ Activated Sludge คือใช้จุลินทรีย์ในการบำบัด และปล่อยไปที่บ่อพักเพื่อนำน้ำกลับมาใช้อีก	223
3. การลดของเสียที่แหล่งกำเนิดเป็นแนวคิดพื้นฐานที่สำคัญของมาตรฐานระบบการจัดการสิ่งแวดล้อม ISO 14001	224
4. คุณภาพชีวิตดี สภาพแวดล้อมในการทำงานดีขึ้น คือ ประโยชน์ที่ได้รับจากระบบการจัดการสิ่งแวดล้อม	221
5. การจัดการสิ่งแวดล้อม คือ การแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นแล้ว	161
6. การจัดการของเสียของบริษัทมี 2 ประเภท คือ ของเสียอันตรายและของเสียทั่วไป	166
7. ตัวยา ฝุ่นผงยา ยาคืนจากลูกค้า บรรจุภัณฑ์ที่ปนเปื้อนตัวยา เป็นของเสียที่นำกลับมาปรับปรุงใช้ใหม่ได้ ถ้าผ่านกรรมวิธีที่ทันสมัย	163
8. บริษัทดำเนินงานระบบการจัดการสิ่งแวดล้อม อาชีวอนามัยและความปลอดภัย เพื่อป้องกันการสูญเสีย และเพื่อป้องกันมลภาวะออกสู่ภายนอก	194
9. ความรับผิดชอบของผู้บังคับบัญชาและพนักงานทุกระดับ ในระบบการจัดการสิ่งแวดล้อม เป็นหนึ่งในนโยบายสิ่งแวดล้อมของบริษัท ยูนีซัน จำกัด	209
10.การคัดแยกขยะ มีส่วนช่วยในการจัดการสิ่งแวดล้อมของบริษัท ยูนีซัน จำกัด	223
11.บริษัท ยูนีซัน จำกัด มีการตรวจติดตามและการตรวจวัดด้านสิ่งแวดล้อม คือ การจัดการของเสีย การจัดการน้ำเสีย ติดตามผลการสื่อสาร ติดตามการเปลี่ยนแปลงของกฎหมายและข้อกำหนดด้านสิ่งแวดล้อม มลพิษทางอากาศ/ค่าระดับเสียงโดยทั่วไปและค่าระดับเสียงรบกวน การตรวจสอบคุณภาพเครื่องดื่ม	222

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ตารางที่ 6 (ต่อ)

ความรู้ความเข้าใจในเรื่องการจัดการสิ่งแวดล้อม ภายในบริษัท ยูนีซัน จำกัด	คะแนนเต็ม 225 คะแนน
12. การจัดการสิ่งแวดล้อม คือ การจัดสถานที่ทำงานให้สะอาดเท่านั้นไม่เกี่ยวกับการประหยัดทรัพยากร	198
13. โครงการที่มีส่วนช่วยในการจัดการสิ่งแวดล้อม คือ โครงการอนุรักษ์พลังงาน โครงการคัดแยกขยะ โครงการตรวจสอบคุณภาพน้ำดื่ม โครงการ 5 ส	223
14. บริษัท ยูนีซัน จำกัด มีมาตรการการป้องกันและแก้ไขผลกระทบสิ่งแวดล้อมทั้งทางด้าน น้ำเสีย อากาศ ของเสีย และการใช้พลังงาน	225

2. การจำแนกกลุ่มผู้มีความรู้ความเข้าใจในเรื่องการจัดการสิ่งแวดล้อมภายในบริษัท ยูนีซัน จำกัด ผลจากการวัดความรู้ความเข้าใจในเรื่องการจัดการสิ่งแวดล้อมภายในบริษัท ยูนีซัน จำกัด พบว่า คนส่วนใหญ่ เป็นกลุ่มคนที่มีความรู้ความเข้าใจในเรื่องการจัดการสิ่งแวดล้อมสูง จำนวน 150 คน คิดเป็นร้อยละ 66.67 รองลงมา คือกลุ่มคนที่มีความรู้ความเข้าใจในเรื่องการจัดการสิ่งแวดล้อมต่ำ จำนวน 75 คน คิดเป็นร้อยละ 33.33 ดังแสดงในตารางที่ 7

ตารางที่ 7 แสดงการจำแนกกลุ่มพนักงานตามผลการวัดความรู้ความเข้าใจในเรื่องการจัดการสิ่งแวดล้อมภายในบริษัท ยูนีซัน จำกัด จำแนกตาม กลุ่มผู้ที่มีความรู้ความเข้าใจในเรื่องการจัดการสิ่งแวดล้อม

กลุ่มคนที่มีความรู้ความเข้าใจในเรื่องการจัดการสิ่งแวดล้อม	n	ร้อยละ
กลุ่มคนที่มีความรู้ความเข้าใจต่ำ	75	33.33
กลุ่มคนที่ มีความรู้ความเข้าใจสูง	150	66.67
รวม	**225**	**100.00**

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ตอนที่ 3 การวิเคราะห์ระดับความตระหนักในเรื่องการจัดการสิ่งแวดล้อม

1. การวิเคราะห์ระดับความตระหนักในเรื่องการจัดการสิ่งแวดล้อมภายในบริษัท ยูนีซัน จำกัด ดังแสดงในตารางที่ 8 พบว่า

1.1 ในภาพรวมผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีความตระหนักในเรื่องการจัดการสิ่งแวดล้อมภายในบริษัท ยูนีซัน จำกัด อยู่ในระดับมาก ($\overline{X} = 3.82$)

1.2 เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากสุด คือ ข้อ 4 การเปิดไฟเฉพาะที่จำเป็น จะช่วยในการประหยัดพลังงานไฟฟ้า แม้ต้องเสียเวลาในการปิด-เปิด ($\overline{X} = 4.26$) รองลงมา คือ ข้อ 6 การปฏิบัติตามโครงการ 5 ส ส่งผลให้สภาพแวดล้อมในการทำงานดีขึ้น ($\overline{X} = 4.24$) และข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยสุด คือ ข้อ 5 ท่านเห็นว่าการบำบัดน้ำเสียแล้วนำน้ำกับมาใช้อีก แม้เป็นการใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่า แต่สิ้นเปลืองพลังงานที่ใช้กับเครื่องบำบัดน้ำเสีย ($\overline{X} = 2.69$)

ตารางที่ 8 แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ของความตระหนักในเรื่องการจัดการสิ่งแวดล้อมภายใน บริษัท ยูนีซัน จำกัด

ความตระหนักในเรื่องการจัดการสิ่งแวดล้อมภายในบริษัท ยูนีซัน จำกัด	n = 225		
	$\overline{X}$	S.D.	ระดับความตระหนัก
1. ท่านเห็นว่าบริษัทควรมีส่วนงานเกี่ยวกับการจัดการสิ่งแวดล้อมโดยเฉพาะ เพื่อให้พนักงานทำงานในหน้าที่ให้แก่บริษัทได้อย่างเต็มที่	3.86	0.95	มาก
2. ท่านเห็นว่าบางครั้งการคัดแยกขยะก็ไม่จำเป็น ถ้าขยะมีปริมาณไม่มาก	4.22	1.02	มาก
3. การคัดแยกของเสียทั่วไปและของเสียอันตราย อาจทำให้ผู้คัดแยกมีอันตรายจากการสัมผัส ดังนั้น ถ้ามีของเสียอันตรายมากกว่าของเสียทั่วไป ท่านเห็นว่าไม่จำเป็นต้องคัดแยกก็ได้	4.23	1.06	มาก
4. ท่านเห็นว่าการเปิดไฟเฉพาะที่จำเป็น จะช่วยในการประหยัดพลังงานไฟฟ้า แม้ต้องเสียเวลาในการปิด-เปิด	4.26	0.90	มาก

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ตารางที่ 8 (ต่อ)

ความตระหนักในเรื่องการจัดการสิ่งแวดล้อมภายในบริษัท ยูนีซัน จำกัด	n = 225		
	$\overline{X}$	S.D.	ระดับความตระหนัก
5. ท่านเห็นว่าการบำบัดน้ำเสียแล้วนำน้ำกับมาใช้อีก แม้เป็นการใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่า แต่สิ้นเปลืองพลังงานที่ใช้กับเครื่องบำบัดน้ำเสีย	2.69	1.12	ปานกลาง
6. ท่านเห็นว่าการปฏิบัติตามโครงการ 5 ส ส่งผลให้สภาพแวดล้อมในการทำงานดีขึ้น	4.24	0.83	มาก
7. ท่านเห็นว่าการดำเนินการด้านเอกสาร การติดตาม และการตรวจวัดด้านสิ่งแวดล้อมช่วยให้การจัดการสิ่งแวดล้อมมีประสิทธิภาพ	3.94	0.88	มาก
8. ท่านเห็นว่า ท่านสามารถช่วยให้การจัดการสิ่งแวดล้อมของบริษัทประสบความสำเร็จได้	4.01	0.84	มาก
9. ท่านจะช่วยแนะนำให้เพื่อนหรือคนที่ท่านรู้จัก ช่วยกันทำให้การควบคุมระบบการจัดการสิ่งแวดล้อมของบริษัทมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น	3.86	0.90	มาก
10. ท่านเห็นว่าท่านเป็นผู้หนึ่งที่สามารถช่วยสร้างภาพลักษณ์ด้านสิ่งแวดล้อมที่ดีให้องค์กร	3.89	0.87	มาก
11. ท่านเห็นว่า บริษัทมีพนักงานจำนวนมากที่พร้อมที่จะเข้าร่วมในกิจกรรมการจัดการสิ่งแวดล้อมของบริษัท ดังนั้นการจัดการสิ่งแวดล้อมของบริษัทจึงสามารถประสบความสำเร็จได้ แม้ท่านจะไม่เข้าร่วมในกิจกรรมก็ตาม	3.36	1.19	ปานกลาง
12. ท่านเห็นว่า ท่านสามารถช่วยลดต้นทุนการผลิตให้แก่บริษัทได้ด้วยวิธีอื่นๆ โดยไม่จำเป็นต้องใช้วิธีการจัดการสิ่งแวดล้อม	3.32	1.07	ปานกลาง
รวม	**3.82**	**0.48**	**มาก**

2. การจำแนกกลุ่มผู้มีความตระหนักในเรื่องการจัดการสิ่งแวดล้อมภายในบริษัท ยูนีซัน จำกัด ผลจากการสอบถามความตระหนักในเรื่องการจัดการสิ่งแวดล้อมภายในบริษัท ยูนีซัน จำกัด พบว่า

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

คนส่วนใหญ่ เป็นกลุ่มคนที่มีความตระหนักในเรื่องการจัดการสิ่งแวดล้อมที่มีค่าเฉลี่ยความตระหนักสูง จำนวน 127 คน คิดเป็นร้อยละ 56.44 ($\overline{X}$ = 4.18) รองลงมา คือ กลุ่มคนที่มีความตระหนักในเรื่องการจัดการสิ่งแวดล้อมที่มีค่าเฉลี่ยความตระหนักต่ำ จำนวน 98 คน คิดเป็นร้อยละ 56.44 ($\overline{X}$ = 3.37) ดังแสดงในตารางที่ 9

ตารางที่ 9 แสดงการจำแนกกลุ่มพนักงานตามผลการวัดระดับความตระหนักในเรื่องการจัดการสิ่งแวดล้อมภายในบริษัท ยูนีซัน จำกัด จำแนกตาม กลุ่มผู้ที่มีความตระหนักในเรื่องการจัดการสิ่งแวดล้อม

กลุ่มคนที่มีความตระหนักในเรื่องการจัดการสิ่งแวดล้อม	n	ร้อยละ	$\overline{X}$	S.D.
กลุ่มคนที่มีค่าเฉลี่ยความตระหนักต่ำ	98	43.56	3.37	0.25
กลุ่มคนที่มีค่าเฉลี่ยความตระหนักสูง	127	56.44	4.18	0.26
รวม	**225**	**100.00**	**3.82**	**0.48**

ตอนที่ 4 การวิเคราะห์การมีส่วนร่วมของพนักงานในการจัดการสิ่งแวดล้อม

การวิเคราะห์การมีส่วนร่วมในการจัดการสิ่งแวดล้อมภายในบริษัท ยูนีซัน จำกัด ดังแสดงในตารางที่ 10 พบว่า

1. พิจารณาในภาพรวม ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีส่วนร่วมในการจัดการสิ่งแวดล้อมภายในบริษัท ยูนีซัน จำกัด อยู่ในระดับปานกลาง ($\overline{X}$ = 2.43)

2. พิจารณาความเกี่ยวข้องในกิจกรรม พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีความเกี่ยวข้องในกิจกรรม อยู่ในระดับปานกลาง ($\overline{X}$ = 2.61) โดยมีความเกี่ยวข้องในกิจกรรมที่มีค่าเฉลี่ยมากสุด คือ มีส่วนร่วมในกิจกรรม โครงการอนุรักษ์พลังงาน ($\overline{X}$ = 2.72) รองลงมา คือ มีส่วนร่วมในกิจกรรมโครงการคัดแยกขยะ ($\overline{X}$ = 2.67) และมีความเกี่ยวข้องในกิจกรรมที่มีค่าเฉลี่ยน้อยสุด คือ มีส่วนร่วมในกิจกรรม โครงการ 5 ส เพื่อเพิ่มผลผลิตการจัดการสิ่งแวดล้อมและความปลอดภัย ($\overline{X}$ = 2.46)

3. พิจารณาด้านที่มีส่วนร่วมในการจัดการสิ่งแวดล้อมภายในบริษัท ยูนีซัน จำกัด พบว่า

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

3.1 ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีส่วนร่วมในการจัดการสิ่งแวดล้อมภายในบริษัท ยูนีซัน จำกัด ด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากสุด คือ การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติ ($\overline{X} = 3.00$) รองลงมา คือ การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ ($\overline{X} = 2.49$) ด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยสุด คือ การมีส่วนร่วมในการวางแผน ($\overline{X} = 1.98$)

3.2 พิจารณากิจกรรมการมีส่วนร่วมในการวางแผน พบว่า กิจกรรมที่มีค่าเฉลี่ยมากสุด คือ มีส่วนร่วมในการวางแผนโครงการคัดแยกขยะ กับมีส่วนร่วมในการวางแผนโครงการ 5 ส เพื่อเพิ่มผลผลิต ($\overline{X} = 2.00$) กิจกรรมที่มีค่าเฉลี่ยน้อยสุด คือ มีส่วนร่วมในการวางแผนโครงการอนุรักษ์พลังงาน ($\overline{X} = 1.93$)

3.3 พิจารณากิจกรรมการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติ พบว่า กิจกรรมที่มีค่าเฉลี่ยมากสุด คือ มีส่วนร่วมในการปฏิบัติตามโครงการคัดแยกขยะ ($\overline{X} = 3.06$) รองลงมา คือ มีส่วนร่วมในการปฏิบัติตามโครงการอนุรักษ์พลังงาน ($\overline{X} = 3.00$) กิจกรรมที่มีค่าเฉลี่ยน้อยสุด คือ มีส่วนร่วมในการปฏิบัติตามโครงการ 5 ส เพื่อเพิ่มผลผลิต การจัดการสิ่งแวดล้อมและความปลอดภัย ($\overline{X} = 2.94$)

3.4 พิจารณากิจกรรมการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ พบว่า กิจกรรมที่มีค่าเฉลี่ยมากสุด คือ มีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์จากโครงการอนุรักษ์พลังงาน ($\overline{X} = 2.56$) รองลงมา คือ มีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์จากโครงการ 5 ส เพื่อเพิ่มผลผลิต การจัดการสิ่งแวดล้อมและความปลอดภัย ($\overline{X} = 2.49$) กิจกรรมที่มีค่าเฉลี่ยน้อยสุด คือ มีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์จากโครงการคัดแยกขยะ ($\overline{X} = 2.44$)

3.5 พิจารณากิจกรรมการมีส่วนร่วมในการประเมินผล พบว่า กิจกรรมที่มีค่าเฉลี่ยมากสุด คือ มีส่วนร่วมในการประเมินผลโครงการอนุรักษ์พลังงาน ($\overline{X} = 2.06$) รองลงมา คือ มีส่วนร่วมในการประเมินผลโครงการคัดแยกขยะ ($\overline{X} = 2.05$) กิจกรรมที่มีค่าเฉลี่ยน้อยสุด คือ มีส่วนร่วมในการประเมินผลโครงการ 5 ส เพื่อเพิ่มผลผลิต การจัดการสิ่งแวดล้อมและความปลอดภัย ($\overline{X} = 2.03$)

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ตารางที่ 10 แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ของการมีส่วนร่วมในการจัดการสิ่งแวดล้อมภายในบริษัท ยูนีซัน จำกัด

การมีส่วนร่วมในการจัดการสิ่งแวดล้อมภายในบริษัท ยูนีซัน จำกัด	n = 225		
	$\overline{X}$	S.D.	ระดับการมีส่วนร่วม
ความเกี่ยวข้องในกิจกรรม			
1. ท่านมีส่วนร่วมในกิจกรรม โครงการอนุรักษ์พลังงาน	2.72	0.97	ปานกลาง
2. ท่านมีส่วนร่วมในกิจกรรม โครงการคัดแยกขยะ	2.67	1.01	ปานกลาง
3. ท่านมีส่วนร่วมในกิจกรรม โครงการ 5 ส เพื่อเพิ่มผลผลิตการจัดการสิ่งแวดล้อมและความปลอดภัย	2.46	1.04	ปานกลาง
รวม	**2.61**	**0.87**	**ปานกลาง**
การมีส่วนร่วมในการวางแผน			
4. ท่านมีส่วนร่วมในการวางแผนโครงการอนุรักษ์พลังงาน	1.93	1.05	น้อย
5. ท่านมีส่วนร่วมในการวางแผนโครงการคัดแยกขยะ	2.00	1.08	น้อย
6. ท่านมีส่วนร่วมในการวางแผนโครงการ 5 ส เพื่อเพิ่มผลผลิตการจัดการสิ่งแวดล้อมและความปลอดภัย	2.00	1.06	น้อย
รวม	**1.98**	**0.95**	**น้อย**
การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติ			
7. ท่านมีส่วนร่วมในการปฏิบัติตามโครงการอนุรักษ์พลังงาน	3.00	0.97	ปานกลาง
8. ท่านมีส่วนร่วมในการปฏิบัติตามโครงการคัดแยกขยะ	3.06	0.95	มาก
9. ท่านมีส่วนร่วมในการปฏิบัติตาม โครงการ 5 ส เพื่อเพิ่มผลผลิต การจัดการสิ่งแวดล้อมและความปลอดภัย	2.94	0.94	ปานกลาง
รวม	**3.00**	**0.86**	**มาก**

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ตารางที่ 10 (ต่อ)

การมีส่วนร่วมในการจัดการสิ่งแวดล้อมภายในบริษัท ยูนีซัน จำกัด	n = 225		
	$\overline{X}$	S.D.	ระดับการมีส่วนร่วม
การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์			
10. ท่านมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์จากโครงการอนุรักษ์พลังงาน	2.53	1.04	ปานกลาง
11. ท่านมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์จากโครงการคัดแยกขยะ	2.44	1.04	ปานกลาง
12. ท่านมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์จากโครงการ 5 ส เพื่อเพิ่มผลผลิต การจัดการสิ่งแวดล้อมและความปลอดภัย	2.49	1.02	ปานกลาง
รวม	**2.49**	**0.97**	**ปานกลาง**
การมีส่วนร่วมในการประเมินผล			
13. ท่านมีส่วนร่วมในการประเมินผล โครงการอนุรักษ์พลังงาน	2.06	1.11	ปานกลาง
14. ท่านมีส่วนร่วมในการประเมินผลโครงการคัดแยกขยะ	2.05	1.11	ปานกลาง
15. ท่านมีส่วนร่วมในการประเมินผลโครงการ 5 ส เพื่อเพิ่มผลผลิต การจัดการสิ่งแวดล้อมและความปลอดภัย	2.03	1.11	ปานกลาง
รวม	**2.04**	**1.04**	**ปานกลาง**
รวมการมีส่วนร่วมในการจัดการสิ่งแวดล้อมภายในบริษัท ยูนีซัน จำกัด	**2.43**	**0.71**	**ปานกลาง**

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ตอนที่ 5 การวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อทดสอบสมมติฐาน

การวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อทดสอบสมมติฐานมีข้อค้นพบดังนี้

สมมติฐานที่ 1 : พนักงานที่มีลักษณะส่วนบุคคลต่างกัน มีส่วนร่วมในการจัดการสิ่งแวดล้อมภายในองค์กรแตกต่างกัน

ผู้วิจัยได้วิเคราะห์ความแตกต่างของลักษณะส่วนบุคคล ต่าง ๆ ดังแสดงในตารางที่ 11 – 15

สมมติฐานที่ 1.1 : พนักงานที่มีเพศต่างกัน มีส่วนร่วมในการจัดการสิ่งแวดล้อมภายในบริษัท ยูนีซัน จำกัด แตกต่างกัน

จากการวิเคราะห์ พบว่า พนักงานบริษัท ยูนีซัน จำกัด ที่มีเพศต่างกันมีส่วนร่วมในการจัดการสิ่งแวดล้อมภายในบริษัท ยูนีซัน จำกัด แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ดังแสดงในตารางที่ 11

ตารางที่ 11 ผลการเปรียบเทียบระดับการมีส่วนร่วมในการจัดการสิ่งแวดล้อมภายในบริษัท ยูนีซัน จำกัด โดยจำแนกตามเพศที่แตกต่างกัน

การมีส่วนร่วมในการจัดการ	**เพศ**	**n**	$\overline{X}$	**S.D.**	**ระดับการมีส่วนร่วม**	**t**	**Sig**
สิ่งแวดล้อม ภายในบริษัท ยูนีซัน จำกัด	ชาย	55	2.26	0.66	ปานกลาง		
	หญิง	170	2.48	0.72	ปานกลาง	1.986*	0.048
รวม		**225**	**2.43**	**0.71**	**ปานกลาง**		

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

สมมติฐานที่ 1.2 : พนักงานที่มีอายุต่างกัน มีส่วนร่วมในการจัดการสิ่งแวดล้อมภายในบริษัท ยูนีซัน จำกัด แตกต่างกัน

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

จากการวิเคราะห์ พบว่า พนักงานบริษัท ยูนีซัน จำกัด ที่มีอายุต่างกัน มีส่วนร่วมในการจัดการสิ่งแวดล้อมภายในบริษัท ยูนีซัน จำกัด แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ดังแสดงในตารางที่ 12

ตารางที่ 12 ผลการเปรียบเทียบระดับการมีส่วนร่วมในการจัดการสิ่งแวดล้อมภายในบริษัท ยูนีซัน จำกัด โดยจำแนกตามอายุที่แตกต่างกัน

การมีส่วนร่วม	อายุ	n	$\overline{X}$	S.D.	ระดับการมีส่วนร่วม	F	Sig.
ในการจัดการสิ่งแวดล้อมภายในบริษัท ยูนีซัน จำกัด	น้อยกว่า 25 ปี	51	2.36	0.721	ปานกลาง	1.749	0.140
	25 – 29 ปี	63	2.43	0.702	ปานกลาง		
	30 – 34 ปี	50	2.38	0.722	ปานกลาง		
	35 – 39 ปี	30	2.72	0.670	ปานกลาง		
	มากกว่า 39 ปี	31	2.29	0.723	ปานกลาง		
	รวม	**225**	**2.43**	**0.714**	**ปานกลาง**		

สมมติฐานที่ 1.3 : พนักงานที่มีตำแหน่งงานต่างกัน มีส่วนร่วมในการจัดการสิ่งแวดล้อมภายในบริษัท ยูนีซัน จำกัด แตกต่างกัน

จากการวิเคราะห์ พบว่า พนักงานบริษัท ยูนีซัน จำกัด ที่มีตำแหน่งงานต่างกัน มีส่วนร่วมในการจัดการสิ่งแวดล้อมภายในบริษัท ยูนีซัน จำกัด แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ดังแสดงในตารางที่ 13

ตารางที่ 13 ผลการเปรียบเทียบระดับการมีส่วนร่วมในการจัดการสิ่งแวดล้อมภายในบริษัท ยูนีซัน จำกัด โดยจำแนกตามตำแหน่งงานที่แตกต่างกัน

การมีส่วนร่วมในการจัดการสิ่งแวดล้อม ภายในบริษัท ยูนีซัน จำกัด	ตำแหน่งงาน	n	$\overline{X}$	S.D.	ระดับการมีส่วนร่วม	t	Sig
	ฝ่ายปฏิบัติการ	192	2.39	0.72	ปานกลาง	1.514	0.132
	ฝ่ายบริหาร	33	2.60	0.59	ปานกลาง		
รวม		**225**	**2.43**	**0.71**	**ปานกลาง**		

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

สมมติฐานที่ 1.4 : พนักงานที่มีระดับการศึกษาต่างกัน มีส่วนร่วมในการจัดการสิ่งแวดล้อมภายในบริษัท ยูนีซัน จำกัด แตกต่างกัน

จากการวิเคราะห์ พบว่า พนักงานบริษัท ยูนีซัน จำกัด ที่มีระดับการศึกษาต่างกัน มีส่วนร่วมในการจัดการสิ่งแวดล้อมภายในบริษัท ยูนีซัน จำกัด แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ดังแสดงในตารางที่ 14

ตารางที่ 14 ผลการเปรียบเทียบระดับการมีส่วนร่วมในการจัดการสิ่งแวดล้อมภายในบริษัท ยูนีซัน จำกัด โดยจำแนกตามระดับการศึกษาที่แตกต่างกัน

	ระดับการศึกษา	n	$\overline{X}$	S.D.	ระดับการมีส่วนร่วม	F	Sig.
การมีส่วนร่วมในการจัดการสิ่งแวดล้อมภายในบริษัท ยูนีซัน จำกัด	ประถมศึกษา	3	1.84	0.74	น้อย	3.543**	0.002
	มัธยมศึกษาตอนต้น	31	2.25	0.79	ปานกลาง		
	มัธยมศึกษาตอนปลาย	36	2.30	0.81	ปานกลาง		
	ปวช.	23	2.02	0.69	ปานกลาง		
	ปวส./อนุปริญญา	18	2.43	0.64	ปานกลาง		
	ปริญญาตรี	105	2.60	0.62	ปานกลาง		
	ปริญญาโท / สูงกว่า	9	2.67	0.55	ปานกลาง		
รวม		**225**	**2.43**	**0.71**	**ปานกลาง**		

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

เมื่อพบว่ามีความแตกต่างกัน ผู้วิจัยจึงได้ทำการเปรียบเทียบรายคู่ โดยใช้วิธี Least Significant Difference (LSD) เพื่อค้นหาว่าการศึกษาระดับใดบ้างที่มีส่วนร่วมในการจัดการสิ่งแวดล้อมภายในบริษัท ยูนีซัน จำกัด

จากการวิเคราะห์ พบว่า พนักงานบริษัท ยูนีซัน จำกัด ที่มีการศึกษาระดับปริญญาตรี มีส่วนร่วมในการจัดการสิ่งแวดล้อมภายในบริษัท ยูนีซัน จำกัด โดยรวมมากกว่าพนักงานที่มีการศึกษาระดับ

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

มัธยมศึกษาตอนต้น พนักงานที่มีการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย และพนักงานที่มีการศึกษาระดับ ปวช. อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และพนักงานบริษัท ยูนีซัน จำกัด ที่มีการศึกษาระดับปริญญาโท/สูงกว่าปริญญาโท มีส่วนร่วมในการจัดการสิ่งแวดล้อมภายในบริษัท ยูนีซัน จำกัด โดยรวมมากกว่าพนักงานที่มีการศึกษาระดับ ปวช. อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนคู่อื่นๆมีส่วนร่วมในการจัดการสิ่งแวดล้อมภายในบริษัท ยูนีซัน จำกัด แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ดังแสดงในตารางที่ 15

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ตารางที่ 15 ผลการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยรายคู่ของพนักงานที่มีระดับการศึกษาแตกต่างกัน กับระดับการมีส่วนร่วมในการจัดการสิ่งแวดล้อมภายในบริษัท ยูนีซัน จำกัด

ระดับการศึกษา		ประถมศึกษา	มัธยมศึกษาตอนต้น	มัธยมศึกษาตอนปลาย	ปวช.	ปวส./อนุปริญญา	ปริญญาตรี	ปริญญาโท / สูงกว่าปริญญาโท
	$\overline{X}$	1.84	2.25	2.30	2.02	2.43	2.60	2.67
ประถมศึกษา	1.84	-	-	-	-	-	-	-
มัธยมศึกษาตอนต้น	2.25	.40717	-	-	-	-	-	-
มัธยมศึกษาตอนปลาย	2.30	.45741	.05024	-	-	-	-	-
ปวช.	2.02	.17295	.23422	.28446	-	-	-	-
ปวส./อนุปริญญา	2.43	.58148	.17431	.12407	.40853	-	-	-
ปริญญาตรี	2.60	.75746	.35029*	.30005*	.58451*	.17598	-	-
ปริญญาโท/สูงกว่าปริญญาโท	2.67	.82963	.42246	.37222	.65668*	.24815	.07217	-

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

สมมติฐานที่ 1.5 : พนักงานที่มีอายุในการทำงานต่างกัน มีส่วนร่วมในการจัดการสิ่งแวดล้อมภายในบริษัท ยูนีซัน จำกัด แตกต่างกัน

จากการวิเคราะห์ พบว่า พนักงานบริษัท ยูนีซัน จำกัด ที่มีอายุในการทำงานต่างกัน มีส่วนร่วมในการจัดการสิ่งแวดล้อมภายในบริษัท ยูนีซัน จำกัด แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ดังแสดงในตารางที่ 16

ตารางที่ 16 ผลการเปรียบเทียบระดับการมีส่วนร่วมในการจัดการสิ่งแวดล้อมภายในบริษัท ยูนีซัน จำกัด โดยจำแนกตามอายุในการทำงานที่แตกต่างกัน

การมีส่วนร่วม	อายุในการทำงาน	n	$\overline{X}$	S.D.	ระดับการมีส่วนร่วม	F	Sig.
ในการจัดการสิ่งแวดล้อมภายในบริษัท ยูนีซัน จำกัด	น้อยกว่า 5 ปี	147	2.36	0.72	ปานกลาง	1.107	0.354
	5 – 10 ปี	39	2.58	0.61	ปานกลาง		
	11 – 15 ปี	21	2.56	0.66	ปานกลาง		
	16 – 20 ปี	9	2.59	0.85	ปานกลาง		
	มากกว่า 20 ปี	9	2.30	0.85	ปานกลาง		
รวม		**225**	**2.43**	**0.71**	**ปานกลาง**		

สมมติฐานที่ 2 : พนักงานที่เป็นสมาชิกกลุ่มกิจกรรมเกี่ยวกับการจัดการสิ่งแวดล้อมต่างกัน หรือมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดการสิ่งแวดล้อมต่างกัน หรือมีความตระหนักเกี่ยวกับการจัดการสิ่งแวดล้อมต่างกัน มีส่วนร่วมในการจัดการสิ่งแวดล้อมภายในองค์กรแตกต่างกัน

สมมติฐานที่ 2.1 : พนักงานที่เป็นสมาชิกกลุ่มกิจกรรมเกี่ยวกับการจัดการสิ่งแวดล้อมต่างกัน มีส่วนร่วมในการจัดการสิ่งแวดล้อมภายในบริษัท ยูนีซัน จำกัด แตกต่างกัน

จากการวิเคราะห์ พบว่า พนักงานบริษัท ยูนีซัน จำกัด ที่เป็นสมาชิกกลุ่มกิจกรรมเกี่ยวกับการจัดการสิ่งแวดล้อม มีส่วนร่วมในการจัดการสิ่งแวดล้อมภายในบริษัท ยูนีซัน จำกัด แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ดังแสดงในตารางที่ 17

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ตารางที่ 17 ผลการเปรียบเทียบระดับการมีส่วนร่วมในการจัดการสิ่งแวดล้อมภายในบริษัท ยูนีซัน จำกัด ของพนักงานที่เป็นสมาชิกกลุ่มกิจกรรมเกี่ยวกับการจัดการสิ่งแวดล้อม

การมีส่วนร่วมในการจัดการสิ่งแวดล้อมภายในบริษัท ยูนีซัน จำกัด	**เป็นสมาชิกกลุ่มกิจกรรม**	**n**	$\overline{X}$	**S.D.**	**ระดับการมีส่วนร่วม**	F	Sig.
	ไม่เคยเป็นสมาชิก	164	2.30	0.73	ปานกลาง		
	เป็นสมาชิก 1 กิจกรรม	46	2.70	0.51	ปานกลาง		
	เป็นสมาชิก 2 กิจกรรม	9	2.79	0.59	ปานกลาง	8.013**	0.000
	เป็นสมาชิก 3 กิจกรรมขึ้นไป	6	3.23	0.50	มาก		
	รวม	**225**	**2.43**	**0.714**	**ปานกลาง**		

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

เมื่อพบว่ามีความแตกต่างกัน ผู้วิจัยจึงได้ทำการเปรียบเทียบรายคู่ โดยใช้วิธี Least Significant Difference (LSD) เพื่อค้นหาว่าการเป็นสมาชิกกลุ่มกิจกรรมเกี่ยวกับการจัดการสิ่งแวดล้อม ใดบ้างที่มีส่วนร่วมในการจัดการสิ่งแวดล้อมภายในบริษัท ยูนีซัน จำกัด

จากการวิเคราะห์ พบว่า พนักงานบริษัท ยูนีซัน จำกัด ที่เป็นสมาชิก 1 กิจกรรม พนักงานที่เป็นสมาชิก 2 กิจกรรม และ พนักงานที่เป็นสมาชิก 3 กิจกรรมขึ้นไป มีส่วนร่วมในการจัดการสิ่งแวดล้อมภายในบริษัท ยูนีซัน จำกัด โดยรวมมากกว่าพนักงาน ที่ไม่เคยเป็นสมาชิกกลุ่มกิจกรรมเกี่ยวกับการจัดการสิ่งแวดล้อมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนคู่อื่นๆ มีส่วนร่วมในการจัดการสิ่งแวดล้อมภายในบริษัท ยูนีซัน จำกัด แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ดังแสดงในตารางที่ 18

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ตารางที่ 18 ผลการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยรายคู่ของพนักงานที่เป็นสมาชิกกลุ่มกิจกรรมเกี่ยวกับการจัดการสิ่งแวดล้อม กับระดับการมีส่วนร่วมในการจัดการสิ่งแวดล้อมภายในบริษัท ยูนีซัน จำกัด

เป็นสมาชิกกลุ่มกิจกรรม		ไม่เคยเป็นสมาชิก	เป็นสมาชิก 1 กิจกรรม	เป็นสมาชิก 2 กิจกรรม	เป็นสมาชิก 3 กิจกรรมขึ้นไป
	$\overline{X}$	2.30	2.70	2.79	3.23
ไม่เคยเป็นสมาชิก	2.30	-	-	-	-
เป็นสมาชิก 1 กิจกรรม	2.70	.40203**	-	-	-
เป็นสมาชิก 2 กิจกรรม	2.79	.48722**	.08519	-	-
เป็นสมาชิก 3 กิจกรรมขึ้นไป	3.23	.93537**	.53333	.44815	-

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

สมมติฐานที่ 2.2 : พนักงานที่มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดการสิ่งแวดล้อมต่างกัน มีส่วนร่วมในการจัดการสิ่งแวดล้อมภายในบริษัท ยูนีซัน จำกัด แตกต่างกัน

จากการวิเคราะห์ พบว่า พนักงานบริษัท ยูนีซัน จำกัด ที่มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดการสิ่งแวดล้อมต่างกัน มีส่วนร่วมในการจัดการสิ่งแวดล้อมภายในบริษัท ยูนีซัน จำกัด แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ดังแสดงในตารางที่ 19

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ตารางที่ 19 ผลการเปรียบเทียบระดับการมีส่วนร่วมในการจัดการสิ่งแวดล้อมภายในบริษัท ยูนีซัน จำกัด ของพนักงานที่มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดการสิ่งแวดล้อมต่างกัน

การมีส่วนร่วมในการจัดการสิ่งแวดล้อมภายในบริษัท ยูนีซัน จำกัด	กลุ่มคนที่มีความรู้ความเข้าใจในเรื่องการจัดการสิ่งแวดล้อม	n	$\overline{X}$	S.D.	ระดับการมีส่วนร่วม	t	Sig
	กลุ่มคนที่มีความรู้ความเข้าใจต่ำ	75	2.39	0.64	ปานกลาง	0.536	0.593
	กลุ่มคนที่มีความรู้ความเข้าใจสูง	150	2.44	0.75	ปานกลาง		
	รวม	**225**	**2.43**	**0.71**	**ปานกลาง**		

สมมติฐานที่ 2.3 : พนักงานที่มีความตระหนักในเรื่องการจัดการสิ่งแวดล้อมต่างกัน มีส่วนร่วมในการจัดการสิ่งแวดล้อมภายในบริษัท ยูนีซัน จำกัด แตกต่างกัน

จากการวิเคราะห์ พบว่า พนักงานบริษัท ยูนีซัน จำกัด ที่มีความตระหนักในเรื่องการจัดการสิ่งแวดล้อมที่ต่างกัน มีส่วนร่วมในการจัดการสิ่งแวดล้อมภายในบริษัท ยูนีซัน จำกัด แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ดังแสดงในตารางที่ 20

ตารางที่ 20 ผลการเปรียบเทียบระดับการมีส่วนร่วมในการจัดการสิ่งแวดล้อมภายในบริษัท ยูนีซัน จำกัด ของพนักงานที่มีความตระหนักเกี่ยวกับการจัดการสิ่งแวดล้อมต่างกัน

การมีส่วนร่วมในการจัดการสิ่งแวดล้อมภายในบริษัท ยูนีซัน จำกัด	กลุ่มคนที่มีความตระหนักในเรื่องการจัดการสิ่งแวดล้อม	n	$\overline{X}$	S.D.	ระดับการมีส่วนร่วม	t	Sig
	กลุ่มคนที่มีความตระหนักต่ำ	98	2.19	0.61	ปานกลาง	4.500**	0.000
	กลุ่มคนที่มีความตระหนักสูง	127	2.62	0.73	ปานกลาง		
	รวม	**225**	**2.43**	**0.71**	**ปานกลาง**		

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

สมมติฐานที่ 3 : ลักษณะส่วนบุคคลของพนักงาน มีความเกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมในการจัดการสิ่งแวดล้อมภายในองค์กร

สมมติฐานที่ 3.1 : เพศ มีความเกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมในการจัดการสิ่งแวดล้อมภายในบริษัท ยูนีซัน จำกัด

จากการวิเคราะห์ พบว่า เพศ มีความเกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมในการจัดการสิ่งแวดล้อมภายในบริษัท ยูนีซัน จำกัด อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ดังแสดงในตารางที่ 21

ตารางที่ 21 ความเกี่ยวข้องระหว่างเพศ กับการมีส่วนร่วมในการจัดการสิ่งแวดล้อมภายในบริษัท ยูนีซัน จำกัด

ตัวแปร	ระดับการมีส่วนร่วมในการจัดการสิ่งแวดล้อมภายในบริษัท ยูนีซัน จำกัด			รวม
	น้อย	ปานกลาง	มาก	
1. เพศ				
ชาย	23	26	6	55
	41.8%	47.3%	10.9%	100.0%
หญิง	49	78	43	170
	28.8%	45.9%	25.3%	100.0%
รวม	72	104	49	225
	32.0%	46.2%	21.8%	100.0%
χ^2 = 6.159 Sig = .046				

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

สมมติฐานที่ 3.2 : อายุ มีความเกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมในการจัดการสิ่งแวดล้อมภายในบริษัท ยูนีซัน จำกัด

จากการวิเคราะห์ พบว่า อายุ ไม่มีความเกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมในการจัดการสิ่งแวดล้อมภายในบริษัท ยูนีซัน จำกัด ดังแสดงในตารางที่ 22

ตารางที่ 22 ความเกี่ยวข้องระหว่างอายุ กับการมีส่วนร่วมในการจัดการสิ่งแวดล้อมภายในบริษัท ยูนีซัน จำกัด

ตัวแปร	ระดับการมีส่วนร่วมในการจัดการสิ่งแวดล้อมภายในบริษัท ยูนีซัน จำกัด			รวม
	น้อย	ปานกลาง	มาก	
2. อายุ				
น้อยกว่า 25 ปี	17	28	6	51
	33.3%	54.9%	11.8%	100.0%
25 – 29 ปี	21	28	14	63
	33.3%	44.4%	22.2%	100.0%
30 – 34 ปี	17	21	12	50
	34.0%	42.0%	24.0%	100.0%
35 – 39 ปี	6	12	12	30
	20.0%	40.0%	40.0%	100.0%
มากกว่า 39 ปี	11	15	5	31
	35.5%	48.4%	16.1%	100.0%
รวม	72	104	49	225
	32.0%	46.2%	21.8%	100.0%
χ^2 = 10.493 Sig = .236				

สมมติฐานที่ 3.3 : ระดับการศึกษา มีความเกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมในการจัดการสิ่งแวดล้อมภายในบริษัท ยูนีซัน จำกัด

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

จากการวิเคราะห์ พบว่า ระดับการศึกษา มีความเกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมในการจัดการสิ่งแวดล้อมภายในบริษัท ยูนีซัน จำกัด อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ดังแสดงในตารางที่ 23

ตารางที่ 23 ความเกี่ยวข้องระหว่างระดับการศึกษา กับการมีส่วนร่วมในการจัดการสิ่งแวดล้อมภายในบริษัท ยูนีซัน จำกัด

ตัวแปร	ระดับการมีส่วนร่วมในการจัดการสิ่งแวดล้อม ภายในบริษัท ยูนีซัน จำกัด			รวม
	น้อย	ปานกลาง	มาก	
3. ระดับการศึกษา				
ประถมศึกษา และมัธยมศึกษาตอนต้น	15	15	4	34
	44.1%	44.1%	11.8%	100.0%
มัธยมศึกษาตอนปลาย	17	11	8	36
	47.2%	30.6%	22.2%	100.0%
ปวช.	12	9	2	23
	52.2%	39.1%	8.7%	100.0%
ปวส./อนุปริญญา	4	11	3	18
	22.2%	61.1%	16.7%	100.0%
ปริญญาตรี/ปริญญาโท/สูงกว่าปริญญาโท	24	58	32	114
	21.1%	50.9%	28.1%	100.0%
รวม	72	104	49	225
	32.0%	46.2%	21.8%	100.0%
χ^2 = 21.156 Sig = .007				

สมมติฐานที่ 3.4 : ตำแหน่งงาน มีความเกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมในการจัดการสิ่งแวดล้อมภายในบริษัท ยูนีซัน จำกัด

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

จากการวิเคราะห์ พบว่า ตำแหน่งงาน ไม่มีความเกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมในการจัดการสิ่งแวดล้อมภายในบริษัท ยูนีซัน จำกัด ดังแสดงในตารางที่ 24

ตารางที่ 24 ความเกี่ยวข้องระหว่างตำแหน่งงาน กับการมีส่วนร่วมในการจัดการสิ่งแวดล้อมภายในบริษัท ยูนีซัน จำกัด

ตัวแปร	ระดับการมีส่วนร่วมในการจัดการสิ่งแวดล้อมภายในบริษัท ยูนีซัน จำกัด			รวม
	น้อย	ปานกลาง	มาก	
4.ตำแหน่งงาน				
ฝ่ายปฏิบัติการ	64	87	41	192
	33.3%	45.3%	21.4%	100.0%
ฝ่ายบริหาร	8	17	8	33
	24.2%	51.5%	24.2%	100.0%
รวม	72	104	49	225
	32.0%	46.2%	21.8%	100.0%
	χ^2 = 1.070		Sig = .586	

สมมติฐานที่ 3.4 : อายุในการทำงานมีความเกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมในการจัดการสิ่งแวดล้อมภายในบริษัท ยูนีซัน จำกัด

จากการวิเคราะห์ พบว่า อายุในการทำงาน ไม่มีความเกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมในการจัดการสิ่งแวดล้อมภายในบริษัท ยูนีซัน จำกัด ดังแสดงในตารางที่ 25

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ตารางที่ 25 ความเกี่ยวข้องระหว่างอายุในการทำงาน กับการมีส่วนร่วมในการจัดการสิ่งแวดล้อมภายในบริษัท ยูนีซัน จำกัด

ตัวแปร	ระดับการมีส่วนร่วมในการจัดการสิ่งแวดล้อม ภายในบริษัท ยูนีซัน จำกัด			รวม
	น้อย	ปานกลาง	มาก	
5. อายุในการทำงาน				
น้อยกว่า 5 ปี	52	69	26	147
	35.4%	46.9%	17.7%	100.0%
5 – 10 ปี	9	18	12	39
	23.1%	46.2%	30.8%	100.0%
11 – 15 ปี	6	8	7	21
	28.6%	38.1%	33.3%	100.0%
มากกว่า 15 ปี	5	9	4	18
	27.8%	50.0%	22.2%	100.0%
รวม	72	104	49	225
	32.0%	46.2%	21.8%	100.0%
	χ^2 = 5.909	Sig = .433		

สมมติฐานที่ 4 : การเป็นสมาชิกกลุ่มกิจกรรมเกี่ยวกับการจัดการสิ่งแวดล้อม ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดการสิ่งแวดล้อม และความตระหนักเกี่ยวกับการจัดการสิ่งแวดล้อม มีความเกี่ยวข้อง**กับการมีส่วนร่วมในการจัดการสิ่งแวดล้อมภายในองค์กร**

สมมติฐานที่ 4.1 : การเป็นสมาชิกกลุ่มกิจกรรมเกี่ยวกับการจัดการสิ่งแวดล้อม มีความเกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมในการจัดการสิ่งแวดล้อมภายในบริษัท ยูนีซัน จำกัด

จากการวิเคราะห์ พบว่า การเป็นสมาชิกกลุ่มกิจกรรมเกี่ยวกับการจัดการสิ่งแวดล้อมมีความเกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมในการจัดการสิ่งแวดล้อมภายในบริษัท ยูนีซัน จำกัด อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ดังแสดงในตารางที่ 26

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ตารางที่ 26 ความเกี่ยวข้องระหว่างการเป็นสมาชิกกลุ่มกิจกรรมเกี่ยวกับการจัดการสิ่งแวดล้อม กับการมีส่วนร่วมในการจัดการสิ่งแวดล้อมภายในบริษัท ยูนีซัน จำกัด

ตัวแปร	ระดับการมีส่วนร่วมในการจัดการสิ่งแวดล้อม ภายในบริษัท ยูนีซัน จำกัด			รวม
	น้อย	ปานกลาง	มาก	
การเป็นสมาชิกกลุ่มกิจกรรมเกี่ยวกับการจัดการสิ่งแวดล้อม				
ไม่เคยเป็นสมาชิก	65	72	27	164
	39.6%	43.9%	16.5%	100.0%
เป็นสมาชิก 1 กิจกรรม	5	27	14	46
	10.9%	58.7%	30.4%	100.0%
เป็นสมาชิก 2 กิจกรรม	2	3	4	9
	22.2%	33.3%	44.4%	100.0%
เป็นสมาชิก 3 กิจกรรมขึ้นไป	0	2	4	6
	.0%	33.3%	66.7%	100.0%
รวม	72	104	49	225
	32.0%	46.2%	21.8%	100.0%
χ^2 = 25.257 Sig = .000				

สมมติฐานที่ 4.2 : ระดับความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดการสิ่งแวดล้อม มีความเกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมในการจัดการสิ่งแวดล้อมภายในบริษัท ยูนีซัน จำกัด

จากการวิเคราะห์ พบว่า ระดับความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดการสิ่งแวดล้อม ไม่มีความเกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมในการจัดการสิ่งแวดล้อมภายในบริษัท ยูนีซัน จำกัด ดังแสดงในตารางที่ 27

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ตารางที่ 27 ความเกี่ยวข้องระหว่างระดับความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดการสิ่งแวดล้อมกับการมีส่วนร่วมในการจัดการสิ่งแวดล้อมภายในบริษัท ยูนีซัน จำกัด

ตัวแปร	ระดับการมีส่วนร่วมในการจัดการสิ่งแวดล้อม ภายในบริษัท ยูนีซัน จำกัด			รวม
	น้อย	ปานกลาง	มาก	
ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดการสิ่งแวดล้อม				
กลุ่มคนที่มีความรู้ความเข้าใจต่ำ	23	37	15	75
	30.7%	49.3%	20.0%	100.0%
กลุ่มคนที่มีความรู้ความเข้าใจสูง	49	67	34	150
	32.7%	44.7%	22.6%	100.0%
รวม	72	104	49	225
	32.0%	46.2%	21.8%	100.0%
χ^2 = 0.461 Sig = .794				

สมมติฐานที่ 4.3 : ระดับที่ของความตระหนักในเรื่องการจัดการสิ่งแวดล้อม มีความเกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมในการจัดการสิ่งแวดล้อมภายในบริษัท ยูนีซัน จำกัด

จากการวิเคราะห์ พบว่า ความตระหนักในเรื่องการจัดการสิ่งแวดล้อม มีความเกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมในการจัดการสิ่งแวดล้อมภายในบริษัท ยูนีซัน จำกัด อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ดังแสดงในตารางที่ 28

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ตารางที่ 28 ความเกี่ยวข้องระหว่างระดับที่ของความตระหนักในเรื่องการจัดการสิ่งแวดล้อมกับการมีส่วนร่วมในการจัดการสิ่งแวดล้อมภายในบริษัท ยูนีซัน จำกัด

ตัวแปร	ระดับการมีส่วนร่วมในการจัดการสิ่งแวดล้อมภายในบริษัท ยูนีซัน จำกัด			รวม
	น้อย	ปานกลาง	มาก	
ความตระหนักในเรื่องการจัดการสิ่งแวดล้อม				
กลุ่มคนที่มีความตระหนักต่ำ	39	50	9	98
	39.8%	51.0%	9.2%	100.0%
กลุ่มคนที่มีความตระหนักสูง	33	54	40	127
	26.0%	42.5%	31.5%	100.0%
รวม	72	104	49	225
	32.0%	46.2%	21.8%	100.0%
χ^2 = 16.808	Sig = .000			

ข้อวิจารณ์

ตอนที่ 6 สรุปปัญหา/อุปสรรค และข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการจัดการสิ่งแวดล้อม

จากการวิเคราะห์ พบว่า พนักงาน บริษัท ยูนีซัน จำกัด มีความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะการมีส่วนร่วมในการจัดการสิ่งแวดล้อมเพิ่มเติมดังต่อไปนี้

1. ความคิดเห็นเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการจัดการสิ่งแวดล้อม

ด้านการเข้าร่วมปฏิบัติตามนโยบาย และร่วมกิจกรรมด้านการจัดการสิ่งแวดล้อมควร เข้าร่วมปฏิบัติตามนโยบายด้านการจัดการสิ่งแวดล้อม และเข้าร่วมกิจกรรมด้านการจัดการสิ่งแวดล้อมทุกกิจกรรมที่บริษัทจัดทำขึ้น ข้อที่ได้รับการเสนอแนะที่มากที่สุด คือการเข้าร่วมปฏิบัติตามนโยบายและร่วมกิจกรรมโครงการคัดแยกขยะ โครงการอนุรักษ์พลังงาน โครงการ 5 ส เพื่อเพิ่มผลผลิต การจัดการ

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

สิ่งแวดล้อมและความปลอดภัยตามลำดับ และมีจัดกิจกรรมโครงการอนุรักษ์พลังงาน โครงการคัดแยกขยะ โครงการ 5 ส เพื่อกระตุ้นและจูงใจให้พนักงานเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมการจัดการสิ่งแวดล้อมด้วยความสมัครใจ โดยมีการเพิ่มระยะเวลาหรือความถี่ในการดำเนินกิจกรรม รวมถึงผู้บริหารระดับสูงจะต้องเข้ามามีส่วนร่วมผลักดันการจัดการสิ่งแวดล้อมให้เป็นไปในแนวทางเดียวกัน

ด้านการเข้าร่วมอบรมเกี่ยวกับการจัดการสิ่งแวดล้อม บริษัทควรจัดการอบรม/เซฟตี้ ทอกให้ความรู้ ความเข้าใจและสร้างจิตสำนึก เพื่อให้พนักงานเกิดความตระหนัก ในการจัดการสิ่งแวดล้อม เปิดโอกาสให้พนักงานมีส่วนร่วมในเสนอความคิดเห็นและร่วมรับฟังเกี่ยวกับการจัดการสิ่งแวดล้อมของบริษัท ในระดับฝ่ายและระดับแผนก ผู้บังคับบัญชารับทราบนโยบายการจัดการสิ่งแวดล้อมของบริษัทและอบรมผู้ใต้บังคับบัญชาเกี่ยวกับนโยบายและวิธีการจัดการสิ่งแวดล้อมในแต่ละโครงการของบริษัท

ด้านการประชาสัมพันธ์ และการสร้างจิตสำนึก โดยทีมประชาสัมพันธ์/คณะกรรมการ/ตัวแทน ของแต่ละแผนกประชาสัมพันธ์ให้พนักงานรับทราบข้อมูลข่าวสารด้านการจัดการสิ่งแวดล้อมอย่างทั่วถึงและช่วยกันรณรงค์เรื่องการจัดการสิ่งแวดล้อมเพื่อสร้างจิตสำนึกที่ดีในการร่วมโครงการด้านการจัดการสิ่งแวดล้อมให้กับพนักงาน

ด้านการวางแผน การปฏิบัติ การรับผลประโยชน์ และการประเมินผลในการจัดการสิ่งแวดล้อม ควรการมีส่วนร่วมของพนักงานทุกระดับในการกำหนดเป้าหมาย การวางแผน การปฏิบัติและการประเมินผล การจัดการสิ่งแวดล้อมของบริษัท

2. **ปัญหาและอุปสรรคของการมีส่วนร่วมในการจัดการสิ่งแวดล้อม**

ข้อที่ได้รับการเสนอแนะที่มากที่สุด คือ ขาดความร่วมมือจากพนักงาน เวลาในการจัดกิจกรรมน้อยเกินไป ส่วนใหญ่จะจัดกิจกรรมในช่วงพักรับประทานอาหารกลางวันจึงทำให้พนักงานเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมน้อย การประชาสัมพันธ์หรือการสื่อสารด้านการจัดการสิ่งแวดล้อม/การจัดกิจกรรม/การดำเนินงานโครงการด้านสิ่งแวดล้อมของบริษัทไม่ทั่วถึงพนักงานทุกระดับ พนักงานขาดความรู้ความเข้าใจและความตระหนักในการจัดการสิ่งแวดล้อม และขาดการวางแผน การปฏิบัติการ การติดตาม/การแก้ไข ตามลำดับ

พนักงานทุกระดับ ทุกแผนก ควรมีส่วนร่วมในการจัดการสิ่งแวดล้อม

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ข้อที่ได้รับการเสนอแนะที่มากที่สุด คือ การปฏิบัติตามนโยบายด้านการจัดการสิ่งแวดล้อม และนโยบายโครงการด้านการจัดการสิ่งแวดล้อม การจัดกิจกรรมเพื่อให้พนักงานทุกระดับ ทุกแผนก เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการสิ่งแวดล้อม เช่น การจัดกิจกรรมโครงการคัดแยกขยะ โครงการอนุรักษ์พลังงาน โครงการ 5 ส และจัดอบรม พนักงานทุกระดับ ทุกแผนก มีส่วนร่วมกำหนดระยะเวลาในการจัดการ โครงการด้านการจัดการสิ่งแวดล้อม และการส่งเสริมสนับสนุนโครงการด้านการจัดการสิ่งแวดล้อมจากผู้บริหาร ตามลำดับ

3. **ข้อเสนอแนะในเพิ่มประสิทธิภาพการส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการจัดการสิ่งแวดล้อม**

ข้อที่ได้รับการเสนอแนะที่มากที่สุด คือ จัดอบรมเพื่อให้ความรู้ ความเข้าใจ การจัดการสิ่งแวดล้อมในโครงการต่าง ๆ แก่พนักงานทุกระดับ รวมถึงการกระตุ้นให้พนักงานมีจิตสำนึกที่ดีและตระหนักในการมีส่วนร่วมในการจัดการสิ่งแวดล้อม ประชาสัมพันธ์ รณรงค์ ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของพนักงานทุกระดับ ให้เข้าร่วมกิจกรรม โครงการด้านการจัดการสิ่งแวดล้อมของบริษัทอย่างจิงจัง มีการสร้างแรงจูงใจให้กับพนักงานในการเข้าร่วมกิจกรรมโครงการด้านการจัดการสิ่งแวดล้อม โดยการจัดประกวดในแต่ละกิจกรรม และมีรางวัลเป็นสิ่งจูงใจ และควรจัดเวลาในการจัดกิจกรรมรวมถึงบุคลากรให้เพียงพอสำหรับการจัดกิจกรรมโครงการด้านการจัดการสิ่งแวดล้อม ตามลำดับ ดังแสดงในตารางที่ 29

ตารางที่ 29 ปัญหา/อุปสรรค และข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการจัดการสิ่งแวดล้อม

ลำดับที่	ปัญหา/อุปสรรค และข้อเสนอแนะ	ความถี่
	การมีส่วนร่วมในการจัดการสิ่งแวดล้อมภายในองค์กร	
1	การเข้าร่วมปฏิบัติตามนโยบาย และร่วมกิจกรรมโครงการอนุรักษ์พลังงาน	42
2	การเข้าร่วมปฏิบัติตามนโยบาย และร่วมกิจกรรมโครงการคัดแยกขยะ	61
3	การเข้าร่วมปฏิบัติตามนโยบาย และร่วมกิจกรรม โครงการ 5 ส เพื่อเพิ่มผลผลิต การจัดการสิ่งแวดล้อมและความปลอดภัย	10
4	ปฏิบัติตามนโยบายด้านการจัดการสิ่งแวดล้อม และเข้าร่วมกิจกรรมด้านการจัดการสิ่งแวดล้อมทุกกิจกรรมที่บริษัทจัดทำขึ้น	25
5	การจัดกิจกรรมโครงการอนุรักษ์พลังงาน โครงการคัดแยกขยะ โครงการ 5 ส เพื่อกระตุ้น และจูงใจให้พนักงานเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมการจัดการสิ่งแวดล้อม ด้วยความสมัครใจ และมีการเพิ่มระยะเวลาหรือความถี่ในการดำเนินกิจกรรม	17

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ตารางที่ 29 (ต่อ)

ลำดับที่	ปัญหา/อุปสรรค และข้อเสนอแนะ	ความถี่
6	ผู้บริหารระดับสูงเข้ามามีส่วนร่วม และผลักดันการจัดการสิ่งแวดล้อมให้เป็นไปในแนวทางเดียวกัน	1
	รวม	156
	การเข้าร่วมอบรมเกี่ยวกับการจัดการสิ่งแวดล้อมของบริษัท	
1	องค์กรจัดการอบรม/เซฟตี้ทอกให้ความรู้ ความเข้าใจและสร้างจิตสำนึก เพื่อให้พนักงานเกิดความตระหนักและเปิดโอกาสให้พนักงานมีส่วนร่วมในเสนอความคิดเห็นและร่วมรับฟังการจัดการสิ่งแวดล้อมของบริษัท	21
2	ผู้บังคับบัญชารับทราบนโยบายการจัดการสิ่งแวดล้อมของบริษัทและอบรมผู้ใต้บังคับบัญชาเกี่ยวกับนโยบายและวิธีการจัดการสิ่งแวดล้อมในแต่ละโครงการของบริษัท	2
	รวม	23
	การประชาสัมพันธ์ และการสร้างจิตสำนึก	
1	ทีมประชาสัมพันธ์/คณะกรรมการ/ตัวแทนของแต่ละแผนก ประชาสัมพันธ์ให้พนักงานรับทราบข้อมูลข่าวสารด้านการจัดการสิ่งแวดล้อมอย่างทั่วถึง	16
2	รณรงค์เรื่องการจัดการสิ่งแวดล้อมการสร้างจิตสำนึกเรื่องการจัดการสิ่งแวดล้อมให้กับพนักงานโดยเพื่อสร้างจิตสำนึกที่ดีในการร่วมโครงการด้านการจัดการสิ่งแวดล้อมให้กับพนักงาน	17
	รวม	33
	การวางแผน การปฏิบัติ การรับผลประโยชน์ และการประเมินผลในการจัดการสิ่งแวดล้อม	
1	การมีส่วนร่วมของพนักงานทุกระดับในการกำหนดเป้าหมาย การวางแผน การปฏิบัติ และการประเมินผล การจัดการสิ่งแวดล้อมของบริษัท	7
	รวม	7
	ปัญหาและอุปสรรคของการมีส่วนร่วมในการจัดการสิ่งแวดล้อม	
1	ทัศนคติในเชิงลบต่อการจัดการสิ่งแวดล้อมของบริษัท	7
2	เวลาในการจัดกิจกรรมน้อยเกินไป ส่วนใหญ่จะจัดกิจกรรมในช่วงพักรับประทานอาหารกลางวัน จึงทำให้พนักงานเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมน้อย	40

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ตารางที่ 29 (ต่อ)

ลำดับที่	ปัญหา/อุปสรรค และข้อเสนอแนะ	ความถี่
3	ขาดความรู้ความเข้าใจและความตระหนักในการจัดการสิ่งแวดล้อม	24
4	การประชาสัมพันธ์หรือการสื่อสารด้านการจัดการสิ่งแวดล้อม การจัดกิจกรรมการดำเนินงานโครงการด้านสิ่งแวดล้อมของบริษัทไม่ทั่วถึงพนักงานทุกระดับ	28
5	ขาดความร่วมมือจากพนักงาน	46
6	ขาดการวางแผน การปฏิบัติการ การติดตาม/การแก้ไข	1
	รวม	146
	พนักงานทุกระดับ ทุกแผนก ควรมีส่วนร่วมในการจัดการสิ่งแวดล้อมอย่างไร	
1	การจัดกิจกรรมเพื่อให้พนักงานทุกระดับ **ทุกแผนก** เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการสิ่งแวดล้อม เช่น การจัดกิจกรรมโครงการคัดแยกขยะ โครงการอนุรักษ์พลังงาน โครงการ 5 ส และจัดอบรม	15
2	ปฏิบัติตามนโยบายด้านการจัดการสิ่งแวดล้อม และนโยบายโครงการด้านการจัดการสิ่งแวดล้อม	109
3	การส่งเสริมสนับสนุนโครงการด้านการจัดการสิ่งแวดล้อมจากผู้บริหาร	2
4	กำหนดระยะเวลาในการจัดการโครงการด้านการจัดการอย่างชัดเจน	3
	รวม	129
	ข้อเสนอแนะในเพิ่มประสิทธิภาพการส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการจัดการสิ่งแวดล้อม	
1	ประชาสัมพันธ์ รณรงค์ ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของพนักงานทุกระดับ ให้เข้าร่วมกิจกรรม โครงการด้านการจัดการสิ่งแวดล้อมของบริษัทอย่างจิงจัง	18
2	ควรจัดเวลาและบุคลากรให้เพียงพอสำหรับการจัดกิจกรรมโครงการด้านการจัดการสิ่งแวดล้อม	5
3	จัดอบรมเพื่อให้ความรู้ ความเข้าใจ การจัดการสิ่งแวดล้อมในโครงการต่าง ๆ แก่พนักงานทุกระดับ รวมถึงการกระตุ้นให้พนักงานมีจิตสำนึกที่ดีและตระหนักในการมีส่วนร่วมในการจัดการสิ่งแวดล้อม	29
4	สร้างแรงจูงใจให้กับพนักงานในการเข้าร่วมกิจกรรมโครงการด้านการจัดการสิ่งแวดล้อม โดยการจัดประกวดในแต่ละกิจกรรม และมีรางวัลเป็นสิ่งจูงใจ	11
	รวม	63

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

บทที่ 5

สรุปผลการวิจัยและข้อเสนอแนะ

สรุปผลการวิจัย

การวิจัย ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมในการจัดการสิ่งแวดล้อมภายในองค์กร: กรณีศึกษา บริษัท ยูนีซัน จำกัด สรุปได้ดังนี้

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาการมีส่วนร่วมในกิจกรรมการจัดการสิ่งแวดล้อมภายในองค์กร

2. เพื่อศึกษาปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมในการจัดการสิ่งแวดล้อมภายในองค์กร

3. เพื่อศึกษาข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการเพิ่มประสิทธิภาพของปัจจัยที่เกี่ยวข้องในเชิงส่งเสริมการมีส่วนร่วมของพนักงานในการจัดการสิ่งแวดล้อมภายในองค์กร

การดำเนินการวิจัยเป็นการวิจัยเชิงปริมาณโดยการศึกษาความคิดเห็นของพนักงานในการมีส่วนร่วมในการจัดการสิ่งแวดล้อมภายในองค์กร: กรณีศึกษา บริษัท ยูนีซัน จำกัด ศึกษาการจัดการสิ่งแวดล้อมของพนักงาน บริษัท ยูนีซัน จำกัด ได้แก่ โครงการคัดแยกขยะ โครงการอนุรักษ์พลังงาน โครงการ 5 ส เพื่อเพิ่มผลผลิตการจัดการสิ่งแวดล้อมและความปลอดภัยเฉพาะที่ดำเนินการตั้งแต่ปี 2549 – ปัจจุบัน ซึ่งกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ พนักงานบริษัท ยูนีซัน จำกัด จำนวน 225 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ คือ แบบสอบถาม ซึ่งผู้วิจัยได้ปรับใช้จากแบบสอบถามที่มีผู้สร้างไว้แล้ว และเพิ่มเติมในส่วนที่ผู้วิจัยได้สร้างขึ้นเองจากการศึกษาทฤษฎีและแนวคิดต่าง ๆ ตลอดจนงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้ได้คำถามที่ครอบคลุมวัตถุประสงค์ที่ต้องการศึกษา โดยแบบสอบถามแบ่งออกเป็น 5 ส่วน ดังนี้

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ส่วนที่ 1 : ลักษณะส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา ตำแหน่งงาน อายุงาน และการได้รับข้อมูลข่าวสาร และการเป็นสมาชิกกลุ่มกิจกรรม

ส่วนที่ 2 : ความรู้ความเข้าใจในเรื่องการจัดการสิ่งแวดล้อม

ส่วนที่ 3 : ความตระหนักในเรื่องการจัดการสิ่งแวดล้อม

ส่วนที่ 4 : การมีส่วนร่วมของพนักงานในกิจกรรมการจัดการสิ่งแวดล้อม

ส่วนที่ 5 : ปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการจัดการสิ่งแวดล้อม

ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ เป็นเพศหญิง มีช่วงอายุระหว่าง 25 – 29 ปี ได้รับการศึกษาในระดับปริญญาตรี เป็นฝ่ายปฏิบัติการ มีอายุการทำงานในบริษัท ยูนีซัน จำกัด น้อยกว่า 5 ปี ส่วนใหญ่เป็นสมาชิกกลุ่มกิจกรรมอนุรักษ์พลังงาน มีส่วนร่วมในการจัดการสิ่งแวดล้อมภายในบริษัท ยูนีซัน จำกัด อยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาความเกี่ยวข้องในกิจกรรม พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีส่วนร่วมในกิจกรรม อยู่ในระดับปานกลาง โดยมีส่วนร่วมในกิจกรรมที่มีค่าเฉลี่ยมากสุด คือ มีส่วนร่วมในกิจกรรมโครงการอนุรักษ์พลังงาน เมื่อพิจารณาด้านที่มีส่วนร่วมในการจัดการสิ่งแวดล้อมภายในบริษัท ยูนีซัน จำกัด พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีส่วนร่วมในการปฏิบัติเกี่ยวกับการจัดการสิ่งแวดล้อมภายในบริษัท ยูนีซัน จำกัด พิจารณากิจกรรมเป็นรายด้านพบว่า ด้านกิจกรรมการมีส่วนร่วมในการวางแผน มีส่วนร่วมในการวางแผนในโครงการคัดแยกขยะกับมีส่วนร่วมในการวางแผนโครงการ 5 ส เพื่อเพิ่มผลผลิตมากที่สุด ด้านกิจกรรมการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติ มีส่วนร่วมในการปฏิบัติตามโครงการคัดแยกขยะมากที่สุด ด้านกิจกรรมการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ พบว่า มีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์จากโครงการอนุรักษ์พลังงานมากที่สุด เมื่อพิจารณากิจกรรมการมีส่วนร่วมในการประเมินผล พบว่า มีส่วนร่วมในการประเมินผลโครงการอนุรักษ์พลังงานมากที่สุด

ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมในการจัดการสิ่งแวดล้อมภายในองค์กร ได้แก่ เพศ ระดับการศึกษา การเป็นสมาชิกกลุ่มกิจกรรม และความตระหนักเกี่ยวกับการจัดการสิ่งแวดล้อม

ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการเพิ่มประสิทธิภาพของปัจจัยที่เกี่ยวข้องในเชิงส่งเสริมการมีส่วนร่วมของพนักงานในการจัดการสิ่งแวดล้อมภายในองค์กร บริษัท ยูนีซัน จำกัด ได้แก่ ควรมีการเพิ่มประสิทธิภาพปัจจัยที่เกี่ยวข้องในเชิงส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการจัดการสิ่งแวดล้อมของพนักงาน โดยการเปิดโอกาสให้พนักงานทั้งเพศชาย และเพศหญิง เข้ามามีส่วนร่วมในการเป็นสมาชิกกลุ่มกิจกรรมการจัดการสิ่งแวดล้อมอย่างเท่าเทียมกัน โดยที่ไม่จำกัดในเรื่องของระดับการศึกษา ควรจัดให้มีจัดอบรมเพื่อให้ความรู้ ความเข้าใจ การจัดการสิ่งแวดล้อมในโครงการต่างๆ แก่พนักงานทุกระดับ เพื่อ

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

เป็นการเพิ่มเติมความรู้ให้มีความเข้าใจในเรื่องการจัดการสิ่งแวดล้อมมากยิ่งขึ้น รวมถึงการกระตุ้นให้พนักงานมีจิตสำนึกที่ดี สร้างความตระหนักและทัศนคติที่บวกในการมีส่วนร่วมในการจัดการสิ่งแวดล้อม มีการประชาสัมพันธ์ รณรงค์ ส่งเสริมการมีส่วนร่วมให้พนักงานเข้าร่วมกิจกรรมอย่างจิงจัง ทั้งนี้ ควรจัดเวลา รูปแบบกิจกรรมให้เหมาะสม ทันสมัย และมีของรางวัลที่น่าสนใจ เพื่อเป็นการจูงใจให้เข้าร่วม รวมถึงมีการจัดบุคลากรให้เพียงพอสำหรับการจัดกิจกรรม เพื่อเป็นการแสดงถึงความพร้อมในการดำเนินงานด้านการจัดการสิ่งแวดล้อมที่มีประสิทธิภาพ และเพื่อเตรียมรับมือกับปัญหาในด้านต่างๆ ที่จะเกิดขึ้น สามารถแก้ไขปัญหาได้ทันท่วงที และเกิดข้อผิดพลาดในการจัดกิจกรรมน้อยที่สุด

อภิปรายผล

การอภิปรายการมีส่วนร่วมในกิจกรรมการจัดการสิ่งแวดล้อมภายในองค์กร: กรณีศึกษา บริษัท ยูนีซัน จำกัด มีดังนี้

ในภาพรวม ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีส่วนร่วมในการจัดการสิ่งแวดล้อมภายในบริษัท ยูนีซัน จำกัด อยู่ในระดับปานกลาง

เมื่อพิจารณาการมีส่วนร่วมในกิจกรรม พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีส่วนร่วมในกิจกรรมในระดับปานกลาง โดยกิจกรรมที่มีส่วนร่วมมากที่สุด คือ โครงการอนุรักษ์พลังงาน รองลงมา คือ โครงการคัดแยกขยะ และมีส่วนร่วมในกิจกรรมน้อยสุด คือ โครงการ 5 ส เพื่อเพิ่มผลผลิตการจัดการสิ่งแวดล้อมและความปลอดภัย

เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า มีส่วนร่วมในด้านการปฏิบัติมากที่สุด รองลงมา คือ การมีส่วนร่วมในด้านการรับผลประโยชน์ และการมีส่วนร่วมน้อยสุด คือ การมีส่วนร่วมในด้านการวางแผน ซึ่งพิจารณาการมีส่วนร่วมในกิจกรรมของแต่ละด้านได้ดังนี้

การมีส่วนร่วมในด้านการวางแผน พบว่า กิจกรรมที่มีส่วนร่วมด้านการวางแผนมากสุด คือ มีส่วนร่วมในการวางแผนโครงการคัดแยกขยะ กับมีส่วนร่วมในการวางแผนโครงการ 5 ส เพื่อเพิ่มผลผลิต การจัดการสิ่งแวดล้อมและความปลอดภัย และกิจกรรมที่มีส่วนร่วมน้อยสุด คือ มีส่วนร่วมในการวางแผนโครงการอนุรักษ์พลังงาน

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

การมีส่วนร่วมในด้านการปฏิบัติ พบว่า กิจกรรมที่มีส่วนร่วมมากสุด คือ มีส่วนร่วมในการปฏิบัติตามโครงการคัดแยกขยะ รองลงมา คือ มีส่วนร่วมในการปฏิบัติตามโครงการอนุรักษ์พลังงาน กิจกรรมที่มีส่วนร่วมน้อยสุด คือ มีส่วนร่วมในการปฏิบัติตาม โครงการ 5 ส เพื่อเพิ่มผลผลิต การจัดการสิ่งแวดล้อมและความปลอดภัย

การมีส่วนร่วมในด้านรับผลประโยชน์ พบว่า กิจกรรมที่มีส่วนร่วมมากสุด คือ มีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์จากโครงการอนุรักษ์พลังงาน รองลงมา คือ มีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์จากโครงการ 5 ส เพื่อเพิ่มผลผลิต การจัดการสิ่งแวดล้อมและความปลอดภัย และกิจกรรมที่มีส่วนร่วมน้อยสุด คือ มีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์จากโครงการคัดแยกขยะ

การมีส่วนร่วมในด้านการประเมินผล พบว่า กิจกรรมที่มีส่วนร่วมมากสุด คือ มีส่วนร่วมในการประเมินผลโครงการอนุรักษ์พลังงาน รองลงมา คือ มีส่วนร่วมในการประเมินผลโครงการคัดแยกขยะ กิจกรรมที่มีส่วนร่วมน้อยสุด คือ มีส่วนร่วมในการประเมินผลโครงการ 5 ส เพื่อเพิ่มผลผลิต การจัดการสิ่งแวดล้อมและความปลอดภัย

จากกผลการวิจัยดังกล่าว สอดคล้องกับงานวิจัยของสุวัสสา สวัสดิมงคล (2552 : 144) ได้ศึกษาเรื่อง การมีส่วนร่วมในการจัดการสิ่งแวดล้อมภายในองค์กรของพนักงานโรงไฟฟ้าบางประกง พบว่า พนักงานโรงไฟฟ้าบางประกงมีการมีส่วนร่วมในการจัดการสิ่งแวดล้อมภายในองค์กร เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่ามี 3 ด้านที่มีการมีส่วนร่วมอยู่ในระดับมากในการจัดการสิ่งแวดล้อมภายในองค์กรอยู่ในระดับมาก ได้แก่ ด้านการปฏิบัติการ

เมื่อพิจารณาด้านการมีส่วนร่วมน้อยที่สุดคือ การมีส่วนร่วมในการวางแผนโครงการอนุรักษ์พลังงาน อาจเนื่องมาจากในขั้นตอนของการวางแผนโครงการต่างๆ ที่เกี่ยวกับการจัดการสิ่งแวดล้อมจะมีเฉพาะผู้บริหารและคณะทำงานของโครงการนั้นๆ เป็นผู้ร่วมวางแผน จึงทำให้พนักงานระดับปฏิบัติการมีส่วนร่วมในการวางแผนน้อย ข้อเสนอแนะที่ได้จากการศึกษาวิจัยครั้งนี้ บริษัทควรเปิดโอกาสให้พนักงานระดับปฏิบัติการเข้ามามีส่วนร่วมในการวางแผน เพราะพนักงานส่วนใหญ่เป็นระดับปฏิบัติการ พนักงานที่เป็นตัวแทนอาจจะมากกว่าแผนกละหนึ่งคน ถ้ามีการเปิดโอกาสให้เข้าร่วมในการวางแผนจะเป็นแสดงให้เห็นว่าพนักงานเหล่านั้นมีความสำคัญในการจัดการสิ่งแวดล้อมภายในองค์กรเพื่อให้บรรลุตามวัตถุประสงค์/เป้าหมายขององค์กร ซึ่งเป็นการจูงใจให้เข้าร่วม ทั้งนี้พนักงานที่เป็นตัวแทนหรือแกนนำยังสามารถกลับไปประชาสัมพันธ์ให้กับพนักงานคนอื่นๆ เข้าร่วมในกิจกรรมการจัดการสิ่งแวดล้อมได้มากขึ้นอีกด้วย

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ข้อค้นพบนี้อาจพิจารณาได้ว่า พนักงานของบริษัท ยูนีซัน จำกัด มีส่วนร่วมในการจัดการสิ่งแวดล้อมอยู่แล้ว ซึ่งเป็นหนึ่งใน 4 ประเภท ของการมีส่วนร่วมที่ โคเฮนและอัฟฮอฟ (1980 : 181) ระบุไว้ คือการมีส่วนร่วมใน การตัดสินใจหรือการวางแผน การปฏิบัติ การรับผลประโยชน์ และการประเมินผล อย่างไรก็ตามการมีส่วนร่วมของพนักงานยังไม่เต็มรูปแบบตามแนวคิดการมีส่วนร่วมที่ สิริพัฒน์ ลาภจิต (2550) ระบุถึงการมีส่วนร่วมว่า เป็นการทำงานร่วมกัน โดยการเปิดโอกาสให้ประชาชนได้มีส่วนร่วมในการคิดริเริ่ม การพิจารณา การตัดสินใจ ซึ่งการมีส่วนร่วมเป็นหัวใจของการเสริมสร้างพลังการทำงานร่วมกันเป็นกลุ่ม และเป็นการเสริมสร้างความสามัคคี ความรู้สึกรับผิดชอบกับกลุ่มด้วย และสอดคล้องกับความเชื่อพื้นฐานการมีส่วนร่วมของนรินทร์ชัย พัฒนาพงศา (2547) กล่าวว่ามนุษย์มนุษย์มีความคิดและศักดิ์ศรีเท่าเทียมกัน มีความสามารถพัฒนาชีวิตความเป็นอยู่ของตนให้ดีขึ้นได้ ถ้าได้รับโอกาสที่จะร่วมคิด ร่วมเข้าใจและร่วมจัดการเทคโนโลยีอย่างเหมาะสม

การอภิปรายผลความรู้ความเข้าใจในเรื่องการจัดการสิ่งแวดล้อม

ในภาพรวมผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีความรู้ความเข้าใจในเรื่องการจัดการสิ่งแวดล้อมภายในบริษัท ยูนีซัน จำกัด อยู่ในระดับมาก ข้อค้นพบดังกล่าวอาจพิจารณาได้ว่าอาจจะเป็นเพราะบริษัท ยูนีซัน จำกัด มีการกำหนด นโยบาย และมาตรการการป้องกันแก้ไขผลกระทบสิ่งแวดล้อมทั้งทางด้านน้ำเสีย อากาศ ของเสีย และการใช้พลังงาน ปรับปรุงผลการดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง มีการประชาสัมพันธ์ให้พนักงานทราบและนำไปปฏิบัติในแนวทางเดียวกัน ซึ่งเป็นหนึ่งในการดำเนินระบบการจัดการสิ่งแวดล้อมที่ สยาม อรุณศรีมรกต (2551: 69-70) ระบุไว้คือ ระบบมาตรฐานการจัดการสิ่งแวดล้อม ISO 14001 นั้นเป็นระบบการบริหารงานเช่นเดียวกับการบริหารธุรกิจ และการบริหารงานโดยทั่วไป โดยมีโครงสร้างขององค์กร ความรับผิดชอบในการทำงาน ขั้นตอนกระบวนการทรัพยากร การกำหนดนโยบายด้านสิ่งแวดล้อมขององค์กรนั้นๆ ไปปฏิบัติ โดยมุ่งที่จะปรับปรุงผลการดำเนินงานที่มีผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมอย่างต่อเนื่อง

เมื่อพิจารณาโดยการจำแนกกลุ่มผู้มีความรู้ความเข้าใจในเรื่องการจัดการสิ่งแวดล้อมภายในบริษัท ยูนีซัน จำกัด พบว่า คนส่วนใหญ่ เป็นกลุ่มคนที่มีความรู้ความเข้าใจในเรื่องการจัดการสิ่งแวดล้อมมาก จำนวน 150 คน คิดเป็นร้อยละ 66.67 รองลงมา คือกลุ่มคนที่มีความรู้ความเข้าใจในเรื่องการจัดการสิ่งแวดล้อมน้อยจำนวน 75 คน คิดเป็นร้อยละ 33.33

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ข้อค้นพบดังกล่าวอาจพิจารณาได้ว่า พนักงานกลุ่มที่มีความรู้ความเข้าใจในการจัดการสิ่งบแวดล้อมต่ำ อาจเป็นเพราะการประชาสัมพันธ์ที่ยังเข้าไม่ถึงหรือการสื่อสารที่ยังไม่เข้าใจ จึงควรมีการจัดอบรมในเรื่องการจัดการสิ่งแวดล้อมเพื่อให้พนักงานมีความรู้ความเข้าใจ และสามารถนำความรู้ที่ได้รับไปปฏิบัติในแนวทางเดียวกัน มีการประชาสัมพันธ์อย่างจริงจังเพื่อให้พนักงานทุกระดับรับทราบข้อมูลเกี่ยวกับการจัดการสิ่งแวดล้อมที่ถูกต้องเหมือนกันทุกคน

การอภิปรายผลความตระหนักในเรื่องการจัดการสิ่งแวดล้อม

ในภาพรวมผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีความตระหนักในเรื่องการจัดการสิ่งแวดล้อมภายในบริษัท ยูนีซัน จำกัด อยู่ในระดับมาก

เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากสุด คือ ข้อ 4 การเปิดไฟเฉพาะที่จำเป็น จะช่วยในการประหยัดพลังงานไฟฟ้า แม้ต้องเสียเวลาในการปิด-เปิด รองลงมา คือ ข้อ 6 การปฏิบัติตามโครงการ 5 ส ส่งผลให้สภาพแวดล้อมในการทำงานดีขึ้น และข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยสุด คือ ข้อ 5 ท่านเห็นว่าการบำบัดน้ำเสียแล้วนำน้ำกับมาใช้อีก แม้เป็นการใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่า แต่สิ้นเปลืองพลังงานที่ใช้กับเครื่องบำบัดน้ำเสีย

การจำแนกกลุ่มผู้มีความตระหนักในเรื่องการจัดการสิ่งแวดล้อมภายในบริษัท ยูนีซัน จำกัด ผลจากการสอบถามความตระหนักในเรื่องการจัดการสิ่งแวดล้อมภายในบริษัท ยูนีซัน จำกัด พบว่าคนส่วนใหญ่ เป็นกลุ่มคนที่มีความตระหนักในเรื่องการจัดการสิ่งแวดล้อมมาก จำนวน 127 คน คิดเป็นร้อยละ 56.44 รองลงมา คือ กลุ่มคนที่มีความตระหนักในเรื่องการจัดการสิ่งแวดล้อมน้อย จำนวน 98 คน คิดเป็นร้อยละ 56.44

ข้อค้นพบนี้ อาจพิจารณาได้ว่าการสร้างความตระหนักให้เกิดขึ้นกับตัวบุคคลหรือพนักงานถึงจะไม่ใช่เรื่องง่ายแต่ก็ไม่ได้ยากจนเกินกระทำ ซึ่งมนัส สุวรรณ (2549: 114-116) ได้ระบุไว้ คือ การสร้างความตระหนักด้านสิ่งแวดล้อม ความตระหนักด้านสิ่งแวดล้อมเป็นดัชนีอย่างหนึ่งที่บ่งบอกคุณภาพของประชากรด้านสิ่งแวดล้อม การสร้างจิตสำนึกด้านสิ่งแวดล้อม ความตระหนักและจิตสำนึกเป็นของคู่กัน แยกกันไม่ออก หากจะต้องกระทำการอย่างใดอย่างหนึ่งให้ประสบผลสำเร็จการจัดการมนุษย์เพื่อให้ไปจัดการคุณภาพสิ่งแวดล้อมอีกต่อหนึ่ง ไม่อาจทำให้สำเร็จด้วยการสร้างปัญญาให้กับคนเพียงอย่างเดียว ความรับผิดชอบหรือความมีสติเป็นสิ่งที่ต้องมีประกอบควบคู่ไปด้วย

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

การอภิปรายผลการทดสอบสมมติฐาน เปรียบเทียบปัจจัยที่แตกต่างกันกับการมีส่วนร่วมในการจัดการสิ่งแวดล้อมภายในองค์กร : กรณีศึกษาบริษัท ยูนีซัน จำกัด จำแนกตามข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามเกี่ยวกับความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดการสิ่งแวดล้อม ความตระหนักเกี่ยวกับการจัดการสิ่งแวดล้อม และการมีส่วนร่วมของพนักงานในกิจกรรมการจัดการสิ่งแวดล้อม

เมื่อเปรียบเทียบปัจจัยที่มีแตกต่างกันกับการมีส่วนร่วมในการจัดการสิ่งแวดล้อมภายในองค์กร : กรณีศึกษาบริษัท ยูนีซัน จำกัด ตามข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา ตำแหน่งงาน อายุงาน การได้รับข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการจัดการสิ่งแวดล้อม และการเป็นสมาชิกกลุ่มกิจกรรมที่เกี่ยวกับการจัดการสิ่งแวดล้อม อภิปรายได้ดังนี้

เพศ

เมื่อสรุปผลการมีส่วนร่วมในการจัดการสิ่งแวดล้อมภายในองค์กรของพนักงานบริษัทยูนีซัน จำกัด พบว่า พนักงานที่มีเพศแตกต่างกันมีส่วนร่วมในการจัดการสิ่งแวดล้อมแตกต่างกัน ซึ่งสนับสนุนสมมติฐานที่ตั้งไว้

ข้อค้นพบนี้พิจารณาได้ว่า สาเหตุที่เพศต่างกันทำให้การมีส่วนร่วมในการจัดการสิ่งแวดล้อมภายในองค์กรแตกต่างกัน เนื่องจากพนักงานบริษัท ยูนีซัน จำกัด ส่วนมากเป็นเพศหญิงจึงมีโอกาสที่จะเข้าร่วมกิจกรรมการจัดการสิ่งแวดล้อมในด้านต่างๆ สูงกว่าเพศชาย อาทิเช่น การเป็นคณะกรรมการโครงการเกี่ยวกับการจัดสิ่งแวดล้อม เพื่อเป็นตัวแทนในการเข้าร่วมในด้านวางแผน การปฏิบัติ การรับผลประโยชน์ และการประเมินผล ดังนั้น บริษัทควรมีการสร้างแรงจูงใจ สร้างจิตสำนึกเกี่ยวกับการจัดการสิ่งแวดล้อมให้กับพนักงาน และเปิดโอกาสให้พนักงานทั้งชายและหญิงเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมการจัดการสิ่งแวดล้อมในด้านต่างๆ แสดงความคิดเห็น และแสดงศักยภาพที่มีอยู่อย่างเท่าเทียมกัน ซึ่งวันชัย โกลละสุต (2549) ได้ระบุไว้ว่า ปัจจัยที่ส่งผลให้เกิดการมีส่วนร่วมของบุคคลในองค์กร สิ่งที่มีผลต่อการก่อให้เกิดการมีส่วนร่วมที่สำคัญที่สุด คือ แรงจูงใจ และภาวะของบุคคล

อย่างไรก็ตามอาจจะขึ้นอยู่กับบริบทของสิ่งแวดล้อมของแต่ละองค์กร ซึ่งสุวัสสา สวัสดิมงคล (2552) ระบุถึงการมีส่วนร่วมในการจัดการสิ่งแวดล้อมภายในองค์กรของพนักงานโรงไฟฟ้าบางประกงว่า พนักงานโรงไฟฟ้าบางประกงที่มีเพศต่างกัน มีระดับการมีส่วนร่วมไม่แตกต่างกัน สาเหตุที่เพศ

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ต่างกันทำให้พนักงานมีส่วนร่วมในการจัดการสิ่งแวดล้อมภายในองค์กรไม่แตกต่างกันนั้นเนื่องจากโรงไฟฟ้าบางประกงมีการปลูกฝังและสร้างจิตสำนึกให้กับพนักงานเรื่องเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมอย่างต่อเนื่อง รวมถึงเปิดโอกาสให้พนักงานทั้งชายและหญิงเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมต่างๆ อย่างเท่าเทียมกัน ดังนั้นเพศของพนักงานที่แตกต่างกัน จึงมีการมีส่วนร่วมในการจัดการสิ่งแวดล้อมไม่แตกต่างกันและปรีชา แสงโชติ (2552) ระบุไว้ว่า การมีส่วนร่วมในการจัดการสิ่งแวดล้อมของประชาชนชุมชนบางน้ำผึ้ง อำเภอพระประแดง จังหวัดสมุทรปราการ แนวโน้มค่าเฉลี่ยของการมีส่วนร่วมเพศชายสูงกว่าเพศหญิง

อายุ

เมื่อสรุปผลการมีส่วนร่วมในการจัดการสิ่งแวดล้อมภายในองค์กรของพนักงานบริษัท ยูนีซัน จำกัด พบว่า อายุที่ต่างกัน ทำให้พนักงานมีส่วนร่วมในการจัดการสิ่งแวดล้อมไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่สนับสนุนสมมติฐานที่ตั้งไว้ ผลงานวิจัยสอดคล้องกับงานวิจัยของ สุวัสสา สวัสดิมงคล (2552) ที่ได้ศึกษาการมีส่วนร่วมในการจัดการสิ่งแวดล้อมภายในองค์กรของพนักงานโรงไฟฟ้าบาประกง พบว่า อายุที่ต่างกันทำให้พนักงานมีส่วนร่วมไม่แตกต่างกัน การมีส่วนร่วมของพนักงานในการจัดการสิ่งแวดล้อมภายในองค์กรนั้นเป็นการเข้าร่วมกิจกรรมที่ไม่ได้มีการจำกัดในเรื่องอายุหรือความอาวุโส หากพนักงานมีความตระหนักถึงสภาพแวดล้อมการทำงานของตนและชุมชนก็จะเข้าร่วมด้วยความสมัครใจประกอบกับกิจกรรมที่เกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมนั้นสอดคล้องกับนโยบายของโรงไฟฟ้าบางประกง ซึ่งหมายถึงการดำเนินกิจกรรมที่เกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมนั้นไม่มีการกำหนดหลักเกณฑ์เรื่องอายุของผู้เข้าร่วมกิจกรรมที่เกี่ยวข้อง

ข้อค้นพบนี้พิจารณาได้ว่า การมีส่วนร่วมในการจัดการสิ่งแวดล้อมภายในองค์กร เป็นเรื่องที่ไม่ได้จำกัดในเรื่องอายุ ขึ้นอยู่กับสิ่งแวดล้อมในการจัดกิจกรรมโครงการเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมนั้นๆ ว่าจะมีความน่าสนใจและจูงใจพนักงานให้เข้ามามีส่วนร่วมมากน้อยแค่ไหน ซึ่งถวิล ธารโภชน์ (2532) ระบุไว้ว่า สาเหตุการเข้าร่วม คือ มีความพึงพอใจในกิจกรรม จึงมีข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการจัดการด้านสิ่งแวดล้อมในเรื่องการพัฒนาการสื่อสารหรือการประชาสัมพันธ์โครงการด้านการจัดการสิ่งแวดล้อมให้มีความน่าสนใจ เหมาะสม และทันสมัย เช่น การสร้างคู่มือหรือ หนังสือให้มีความน่าสนใจโดยการออกแบบ สีสัน เนื้อหาสาระ ให้น่าอ่านและเข้าใจง่าย ส่วนด้านการฝึกอบรม หลักสูตรควรเน้นในเรื่องการมีส่วนร่วมในการจัดการสิ่งแวดล้อม และในระหว่างการอบรมควรมีกิจกรรมที่กระตุ้นและส่งเสริมให้พนักงานเกิดความตระหนักและอยากจะเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการสิ่งแวดล้อมภายในองค์กร หลังจากการอบรมสามารถนำความรู้ที่ได้รับนำไปปฏิบัติ

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

และปรับใช้ในแต่ละแผนกหรือหน่วยงานได้จริง นอกจากนี้ควรมีการติดตามและประเมิลผลหลังจากการอบรมเกี่ยวการมีส่วนร่วมมากหรือน้อย เพื่อเป็นข้อมูลในการเพิ่มประสิทธิภาพการพัฒนาเกี่ยวกับการจัดการสิ่งแวดล้อมภายในองค์กรให้มากยิ่งขึ้น ซึ่งปริชาติ และคณะ (2542: 130-132) ได้ระบุว่าปัจจัยที่จะส่งเสริมให้เกิดการมีส่วนร่วม จะต้องส่งเสริมด้วยสื่อต่างๆ ให้เกิดความเข้าใจของการที่ต้องพึ่งพากันหรือร่วมกัน การเปิดโอกาสให้มีส่วนร่วมนั้นคงไม่ใช่ผู้จัดการเท่านั้น แต่ต้องกระจายข้อมูลให้ทุกคน ให้ทราบร่วมกันว่าถ้าต่างคนต่างทำงานโดยไม่เข้ามามีส่วนร่วมกันงานก็ออกมาอย่างไม่มีคุณค่า

ระดับการศึกษา

เมื่อสรุปผลการมีส่วนร่วมในการจัดการสิ่งแวดล้อมภายในองค์กรของพนักงานบริษัท ยูนีซัน จำกัด พบว่า ระดับการศึกษาต่างกัน มีส่วนร่วมในการจัดการสิ่งแวดล้อมภายในบริษัท ยูนีซัน จำกัด แตกต่างกัน ซึ่งสนับสนุนสมมติฐานที่ตั้งไว้ ผลงานวิจัยสอดคล้องกับงานวิจัยของปรีชา แสงโชติ (2552) ได้ทำการศึกษาเรื่อง การมีส่วนร่วมในการจัดการสิ่งแวดล้อมของประชาชนชุมชนบางน้ำผึ้ง อำเภอพระประแดง จังหวัดสมุทรปราการ พบว่า ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนอยู่ในระดับปานกลางกลาง แนวโน้มค่าเฉลี่ยของการมีส่วนร่วมผู้ที่มีการศึกษาสูงกว่าปริญญาตรีค่าเฉลี่ยการมีส่วนร่วมมากที่สุด

ข้อค้นพบนี้พิจารณาได้ว่า การมีส่วนร่วมในการจัดการสิ่งแวดล้อมภายในองค์กร ส่วนหนึ่งมาจากระดับการศึกษาเนื่องจาก พนักงานที่มีระดับการศึกษาที่สูงกว่าสามารถเรียนรู้และเข้าใจเกี่ยวกับการจัดการสิ่งแวดล้อมภายในองค์ได้มากกว่าพนักงานที่มีระดับการศึกษาต่ำกว่า อย่างไรก็ตามหากบริษัท ยูนีซัน จำกัด มีการสนับสนุนพนักงานทุกระดับการศึกษาให้โอกาสในการเรียนรู้ พร้อมทั้งสนับสนุนด้านงบประมาณและเวลา ในการจัดกิจกรรม หรือการจัดอบรมด้านสิ่งแวดล้อมอย่างทั่วถึง สามารถทำให้พนักงานทุกระดับการศึกษามีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดการสิ่งแวดล้อม มีความตระหนักและเห็นความสำคัญของการจัดการสิ่งแวดล้อมมากขึ้น ส่งผลให้เกิดการมีส่วนร่วมในการจัดการสิ่งแวดล้อมอย่างเท่าเทียมกันในพนักงานทุกระดับการศึกษา

จากข้อค้นพบดังกล่าวอาจจะขึ้นอยู่กับแต่ละบุคคลหรือพนักงาน ซึ่งสุวัสสา สวัสดิมงคล (2552 : 141) ได้ทำการศึกษาเรื่องการมีส่วนร่วมในการจัดการสิ่งแวดล้อมภายในองค์กรของพนักงานโรงไฟฟ้าบางปะกง พบว่า พนักงานโรงไฟฟ้าบางประกงที่มีระดับการศึกษาต่างกันมีการมีส่วนร่วม

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ในการจัดการสิ่งแวดล้อมภายในองค์กรในภาพรวมและในรายด้านไม่แตกต่างกัน อาจเกิดจากโรงไฟฟ้าบางประกงได้มีการสนับสนุนด้านงบประมาณและเวลาในการจัดอบรมให้ความรู้ได้สิ่งแวดล้อมแก่พนักงานอย่างทั่วถึง ทำให้พนักงานทุกระดับการศึกษามีโอกาสพัฒนาตนเองอยู่เสมอ ดังนั้น จึงมีความตระหนักถึงประโยชน์และความสำคัญของการจัดการสิ่งแวดล้อม และนำไปสู่การมีส่วนร่วมที่เท่าเทียมกันในทุกระดับการศึกษา

ตำแหน่งงาน

เมื่อสรุปผลการมีส่วนร่วมในการจัดการสิ่งแวดล้อมภายในองค์กรของพนักงานบริษัท ยูนีซัน จำกัด พบว่า ตำแหน่งงานต่างกัน ทำให้พนักงานมีส่วนร่วมในการจัดการสิ่งแวดล้อมไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่สนับสนุนสมมติฐานที่ตั้งไว้ สอดคล้องกับงานวิจัยของ สุวัสสา สวัสดิมงคล (2552) ที่ได้ศึกษา การมีส่วนร่วมในการจัดการสิ่งแวดล้อมภายในองค์กรของพนักงานโรงไฟฟ้าบาประกง พบว่า ตำแหน่งงานที่ต่างกันทำให้พนักงานมีส่วนร่วมไม่แตกต่างกัน ซึ่งความสำเร็จขององค์กรที่สามารถส่งเสริมและสนับสนุน ไม่ว่าจะเป็นการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสาร การจัดฝึกอบรมหรือจัดกิจกรรมกระตุ้นจิตสำนึกด้านสิ่งแวดล้อมขึ้น ส่งผลให้พนักงานทุกระดับเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการสิ่งแวดล้อม ไม่ใช่เฉพาะผู้ที่มีตำแหน่งสูงหรือผู้บริหารเท่านั้นซึ่งตรงกับความต้องการตามนโยบายด้านสิ่งแวดล้อมที่ให้ผู้บริหารและผู้ปฏิบัติงานทุกระดับร่วมมือกันพัฒนาระบบการจัดการสิ่งแวดล้อมและความปลอดภัยตามมาตรฐานสากล พร้อมทั้งวางแผนการใช้วัตถุดิบและทรัพยากรอย่างคุ้มค่า

แต่ณพรรษธ์สรณ์ เสมสันต์ (2550) ระบุถึงบทบาทของเจ้าหน้าที่พัฒนาชุมชนในการส่งเสริมกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการสิ่งแวดล้อมกรุงเทพมหานคร ว่าบทบาทของเจ้าหน้าที่พัฒนาชุมชนในการส่งเสริมกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการสิ่งแวดล้อมอยู่ในระดับสูงโดยที่ระดับตำแหน่งของเจ้าหน้าที่พัฒนาชุมชนที่แตกต่างกันมีผลต่อบทบาทในการส่งเสริมกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการสิ่งแวดล้อมกรุงเทพมหานคร และเสนอแนะให้กรุงเทพมหานครจัดการฝึกอบรมให้เจ้าหน้าที่พัฒนาชุมชนทุกระดับตำแหน่งโดยเฉพาะอย่างยิ่งในระดับผู้ใต้บังคับบัญชา นอกจากนี้ควรมีนโยบายด้านการจัดการสิ่งแวดล้อมและส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนที่ชัดเจน รวมทั้งควรเพิ่มงบประมาณในการดำเนินงาน และเพิ่มการประชาสัมพันธ์โครงการหรือกิจกรรมเพื่อสร้างความตระหนักให้ประชาชนและทุกหน่วยงานทุกภาคส่วนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการสิ่งแวดล้อมกรุงเทพมหานครมากยิ่งขึ้น

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

จากข้อค้นพบดังกล่าวการมีส่วนร่วมของพนักงานอาจจะไม่ได้ขึ้นอยู่กับระดับตำแหน่งงาน แต่มีอีกหลายปัจจัยที่ทำให้พนักงานอยากเข้ามามีส่วนร่วมและช่วยส่งเสริมสนับสนุนการมีส่วนร่วม เช่นการจัดฝึกอบรมหรือการจัดกิจกรรมกระตุ้นและส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการจัดการสิ่งแวดล้อม การประชาสัมพันธ์ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการจัดการสิ่งแวดล้อมอย่างทั่วถึงกับพนักงานทุกระดับ จะส่งผลให้พนักงานเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการสิ่งแวดล้อมมากขึ้น ไม่ใช่เฉพาะผู้ที่มีตำแหน่งงานที่สูงหรือผู้บริหารเท่านั้น ซึ่งจะสอดคล้องกับนโยบายของบริษัทที่ต้องการให้พนักงานทุกระดับทุกแผนกเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการสิ่งแวดล้อมของบริษัท

อายุงาน

เมื่อสรุปผลการมีส่วนร่วมในการจัดการสิ่งแวดล้อมภายในองค์กรของพนักงานบริษัท ยูนีซัน จำกัด พบว่า อายุงานที่ต่างกันมีส่วนร่วมในการจัดการสิ่งแวดล้อมภายในบริษัท ยูนีซัน จำกัด ไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่สนับสนุนสมมติฐานที่ตั้งไว้ ผลงานวิจัยสอดคล้องกับงานวิจัยของสุวัสสา สวัสดิมงคล (2552 : 141) ได้ทำการศึกษาเรื่องการมีส่วนร่วมในการจัดการสิ่งแวดล้อมภายในองค์กรของพนักงานโรงไฟฟ้าบางปะกง พบว่า พนักงานโรงไฟฟ้าบางประกงที่มีอายุงานต่างกันมีการมีส่วนร่วมในการจัดการสิ่งแวดล้อมภายในองค์กรในภาพรวมและในรายด้านไม่แตกต่าง เป็นไปได้ว่าโรงไฟฟ้าบางประกงมีการจัดทำคู่มือการปฏิบัติงานระบบการจัดการสิ่งแวดล้อม/ระเบียบปฏิบัติงาน/วิธีปฏิบัติงานที่เกี่ยวข้อง ทำให้พนักงานสามารถปฏิบัติงานในส่วนของตนที่รับผิดชอบได้อย่างไม่ก่อให้เกิดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม แม้จะมีประสบการณ์การทำงานน้อยก็ตาม นอกจากนี้พนักงานยังได้รับอิทธิพลของวัฒนธรรมองค์กรด้านการดูแลสิ่งแวดล้อมอย่างรวดเร็ว โดยเมื่อพนักงานเข้าไปอยู่ในสภาพแวดล้อมการทำงานเดียวกัน มีการเรียนรู้ ปลูกฝังความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดการสิ่งแวดล้อม ซึ่งวัฒนธรรมเหล่านี้ ทำให้พนักงานที่มีอายุงานต่างกันมีการมีส่วนร่วมในการจัดการสิ่งแวดล้อมภายในองค์กรอยู่ในระดับมากและไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ

จากข้อค้นพบดังกล่าวอายุงานหรือประสบการณ์ในการทำงานอาจจะไม่ทำให้การมีส่วนร่วมในการจัดการสิ่งแวดล้อมภายในองค์กรของพนักงานแตกต่างกันแต่อย่างไร เนื่องจากบริษัท ยูนีซัน จำกัด มีนโยบายและวิธีการปฏิบัติการ ด้านการจัดการสิ่งแวดล้อมไว้อย่างชัดเจนเพื่อให้พนักงานได้นำไปปฏิบัติในแนวทางเดียวกัน และพนักงานที่มีอายุงานหรือประสบการณ์ในการทำงานมากกว่าได้ปฏิบัติอยู่แล้ว เมื่อพนักงานที่มีประสบการณ์ในการทำงานน้อยเข้าไปอยู่ในสภาพแวดล้อมในการทำงานเดียวกัน มีการปลูกจิตสำนึกหรือทัศนคติ และให้ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดการสิ่งแวดล้อม ย่อมเกิดการเรียนรู้และนำแนวทางที่ได้รับมาปฏิบัติตาม จนเกิดเป็นวัฒนธรรมด้านการ

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

จัดการสิ่งแวดล้อมที่เหมือนกัน จึงทำให้อายุงานหรือประสบการณ์ในการทำงานต่างกันมีส่วนร่วมในการจัดการสิ่งแวดล้อมที่อยู่ในระดับปานกลางและไม่มีความแตกต่างกันแต่อย่างใด

การเป็นสมาชิกกลุ่มกิจกรรม

เมื่อสรุปผลการมีส่วนร่วมในการจัดการสิ่งแวดล้อมภายในองค์กรของพนักงานบริษัท ยูนีซัน จำกัด พบว่า การเป็นสมาชิกกลุ่มกิจกรรมเกี่ยวกับการจัดการสิ่งแวดล้อม ได้แก่ ไม่เคยเป็นสมาชิก เป็นสมาชิก 1 กิจกรรม เป็นสมาชิก 2 กิจกรรม เป็นสมาชิก 3 กิจกรรมขึ้นไป มีส่วนร่วมในการจัดการสิ่งแวดล้อมภายในองค์กรแตกต่างกัน ซึ่งสนับสนุนสมมติฐานที่ตั้งไว้ ผลงานวิจัยสอดคล้องกับงานวิจัยของสุวัสสา สวัสดิมงคล (2552 : 150) ได้ทำการศึกษาเรื่องการมีส่วนร่วมในการจัดการสิ่งแวดล้อมภายในองค์กรของพนักงานโรงไฟฟ้าบางปะกง พบว่า การเป็นสมาชิกกลุ่มกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการจัดการสิ่งแวดล้อมที่ต่างกันได้แก่ ไม่เคยเป็นสมาชิก เป็นสมาชิก 1 กิจกรรม เป็นสมาชิก 2 กิจกรรม เป็นสมาชิก 3 กิจกรรมขึ้นไป ทำให้พนักงานมีส่วนร่วมในการจัดการสิ่งแวดล้อมภายในองค์กรแตกต่างกัน ซึ่งการเป็นสมาชิกกลุ่มกิจกรรมที่เกี่ยวข้องที่เกี่ยวกับการจัดการสิ่งแวดล้อมที่ต่างกัน ทำให้พนักงานโรงไฟฟ้าบางประกงมีการมีส่วนร่วมในการจัดการสิ่งแวดล้อมภายในองค์กรแตกต่างกันนั้นอาจสันนิษฐานได้ว่าการที่พนักงานที่เป็นสมาชิกกลุ่มหรือเคยเป็นสมาชิกกลุ่มที่มีกิจกรรมเกี่ยวข้องกับการจัดการสิ่งแวดล้อมนั้น มีโอกาสได้รับความรู้และประสบการณ์จากการดำเนินกิจกรรมต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง จึงทำให้เกิดทัศนคติในเชิงบวกต่อกิจกรรมการจัดการสิ่งแวดล้อม มองการจัดการสิ่งแวดล้อมเป็นเรื่องที่ใกล้ตัว ง่ายต่อการปฏิบัติ และเห็นผลประโยชน์ที่ได้รับชัดเจน จึงทำให้พนักงานที่เป็นสมาชิกหรือเคยเป็นสมาชิกกลุ่มกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการจัดการสิ่งแวดล้อมเป็นจำนวนมาก มีระดับการมีส่วนร่วมในการจัดการสิ่งแวดล้อมมากกว่าพนักงานที่ไม่เคยเป็นสมาชิกกลุ่มกิจกรรมหรือเคยเป็นสมาชิกกลุ่มกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับสิ่งแวดล้อมในจำนวนน้อย

จากข้อค้นพบดังกล่าวการเป็นสมาชิกกลุ่มกิจกรรมเกี่ยวกับการจัดการสิ่งแวดล้อม ทำให้พนักงานบริษัท ยูนีซัน จำกัด มีส่วนร่วมในการจัดการสิ่งแวดล้อมแตกต่างกัน อาจจะเนื่องจากการเป็นสมาชิกกลุ่มกิจกรรมทำให้เข้าใจในกิจกรรมต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการสิ่งแวดล้อม เห็นถึงความสำคัญและประโยชน์ของการจัดการสิ่งแวดล้อม มีทัศนคติที่ดีต่อการจัดการสิ่งแวดล้อม สามารถปฏิบัติกิจกรรมที่เกี่ยวกับการจัดการสิ่งแวดล้อมได้อย่าถูกต้องชัดเจน จึงทำให้พนักงานที่เป็นสมาชิกกลุ่มกิจกรรมเกี่ยวกับการจัดการสิ่งแวดล้อมมาก มีระดับการมีส่วนร่วมมากกว่าพนักงานที่เป็นสมาชิกกลุ่มกิจกรรมน้อยและไม่เคยเป็นสมาชิกกลุ่มกิจกรรม

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดการสิ่งแวดล้อม

เมื่อสรุปผลการมีส่วนร่วมในการจัดการสิ่งแวดล้อมภายในองค์กรของพนักงานบริษัท ยูนีซัน จำกัด พบว่า พนักงานบริษัท ยูนีซัน จำกัด ที่มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดการสิ่งแวดล้อมต่างกัน มีส่วนร่วมในการจัดการสิ่งแวดล้อมภายในองค์กรไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่สนับบสนุนสมมติฐานที่ตั้งไว้

จากข้อค้นพบดังกล่าวแสดงให้เห็นว่าการที่มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดการสิ่งแวดล้อมมากหรือน้อยการมีส่วนร่วมไม่แตกต่างกัน อาจจะขึ้นอยู่กับทัศนคติที่ดีต่อการจัดการสิ่งแวดล้อมของแต่ละบุคคล บางครั้งพนักงานที่มีความรู้ความเข้าใจในระดับมาก ปานกลาง น้อย อาจจะเข้าร่วมหรือไม่เข้าร่วมกิจกรรมด้านการจัดการสิ่งแวดล้อม เนื่องจากมีทัศนคติเชิงลบกับการจัดการสิ่งแวดล้อมเพราะคิดว่าเป็นเรื่องไกลตัวไม่อยากทำ มองไม่เห็นผลประโยชน์ในการเข้าร่วมกิจกรรม จึงทำให้พนักงานเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการสิ่งแวดล้อมภายในบริษัท ยูนีซัน จำกัด อยู่ในระดับปานกลาง ควรจะมีการกระตุ้น เสริมสร้างทัศนคติเชิงบวกในการจัดการสิ่งแวดล้อมให้กับพนักงาน ประชาสัมพันธ์จูงใจให้พนักงานเข้ามามีส่วนร่วมในการวางแผน การปฏิบัติ การรับผลประโยชน์ และการประเมินผล เพื่อให้กิจกรรมบรรลุตามวัตถุประสงค์เป้าหมายที่กำหนดไว้

ความตระหนักเกี่ยวกับการจัดการสิ่งแวดล้อม

เมื่อสรุปผลการมีส่วนร่วมในการจัดการสิ่งแวดล้อมภายในองค์กรของพนักงานบริษัท ยูนีซัน จำกัด พบว่า พนักงานบริษัท ยูนีซัน จำกัด ที่มีความตระหนักในเรื่องการจัดการสิ่งแวดล้อมอยู่ในระดับสูง มีส่วนร่วมในการจัดการสิ่งแวดล้อมภายในบริษัท ยูนีซัน จำกัด โดยรวมมากกว่า พนักงานที่มีความตระหนักในเรื่องการจัดการสิ่งแวดล้อมอยู่ในระดับปานกลาง และระดับต่ำ ซึ่งสนับสมมติฐานที่ตั้งไว้

จากข้อค้นพบดังกล่าวแสดงให้เห็นว่าพนักงานที่มีความตระหนักเกี่ยวกับการจัดการสิ่งแวดล้อมในระดับมาก มีการส่วนร่วมในการจัดการสิ่งแวดล้อมมากกว่าพนักงานที่มีความตระหนักในเรื่องการจัดการสิ่งแวดล้อมอยู่ในระดับปานกลาง และระดับต่ำ เนื่องจากพนักงานที่มีความตระหนัก มาก จะตระหนักในเรื่องผลกระทบที่จะเกิดกับสิ่งแวดล้อมถ้าไม่มีการจัดการสิ่งแวดล้อมที่ถูกต้อง เห็นถึงความสำคัญในการจัดการสิ่งแวดล้อมว่ามีประโยชน์อย่างไร รวมถึงการมีทัศนคติที่ดีต่อการจัดการสิ่งแวดล้อม จึงควรมีการจัดกิจกรรมหรือการอบรม เพื่อกระตุ้นให้พนักงานเกิดความ

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ตระหนักและเห็นความสำคัญของการการจัดการสิ่งแวดล้อม ซึ่งสอดคล้องกับการกล่าวของมนัส สุวรรณ (2549) ความตระหนักด้านสิ่งแวดล้อมเป็นดัชนีอย่างหนึ่งที่บ่งบอกคุณภาพของประชากรด้านสิ่งแวดล้อม การสร้างความตระหนักให้กับมนุษย์เปรียบเสมือนการสร้างให้คนมีปัญญา ความตระหนัก และจิตสำนึกเป็นของคู่กันแยกกันไม่ออก หากจะต้องกระทำการอย่างใดอย่างหนึ่งให้ประสบผลสำเร็จ การจัดการมนุษย์เพื่อให้ไปจัดการคุณภาพสิ่งแวดล้อมอีกต่อหนึ่งไม่อาจทำให้สำเร็จด้วยการสร้างปัญญาให้กับคนเพียงอย่างเดียว การสร้างจิตสำนึก ความรับผิดชอบหรือความมีสติเป็นสิ่งที่ต้องมีประกอบควบคู่ไปด้วยในตัวมนุษย์

การอภิปรายผลการทดสอบสมมติฐาน ความเกี่ยวข้องระหว่างลักษณะส่วนบุคคลของพนักงานกับการมีส่วนร่วมในการจัดการสิ่งแวดล้อมภายในองค์กร: กรณีศึกษาบริษัท ยูนีซัน จำกัด

เมื่อพิจารณาความเกี่ยวข้องระหว่างลักษณะส่วนบุคคลกับการมีส่วนร่วมในการจัดการสิ่งแวดล้อมภายในองค์กร : กรณีศึกษาบริษัท ยูนีซัน จำกัด อภิปรายได้ดังนี้

เพศ

เพศ มีความเกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมในการจัดการสิ่งแวดล้อมภายในองค์กร ซึ่งสนับสนุนสมมติฐานที่ตั้งไว้ กล่าวคือ พนักงานบริษัท ยูนีซัน จำกัด ส่วนมากเป็นเพศหญิงจึงทำให้พนักงานเพศหญิงเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการสิ่งแวดล้อมมากกว่าเพศชาย

อายุ

อายุ ไม่มีความเกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมในการจัดการสิ่งแวดล้อมภายในองค์กร ซึ่งไม่สนับสนุนสมมติฐานที่ตั้งไว้ กล่าวคือ การมีส่วนร่วมในการจัดการสิ่งแวดล้อมภายในองค์กร เป็นเรื่องที่ไม่ได้จำกัดในเรื่องอายุ ไม่ว่าจะอายุมากหรือน้อยก็ไม่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมในการจัดการสิ่งแวดล้อม

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ระดับการศึกษา

ระดับการศึกษา มีความเกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมในการจัดการสิ่งแวดล้อมภายในองค์กร ซึ่งสนับสนุนสมมติฐานที่ตั้งไว้ กล่าวคือ พนักงานที่มีการศึกษาระดับปริญญาตรีหรือสูงกว่าจะมีความเข้าใจวัตถุประสงค์เป้าหมายในกิจกรรมเกี่ยวกับการจัดการสิ่งแวดล้อมภายในองค์กรมากกว่า จึงทำให้เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการสิ่งแวดล้อมมากกว่าพนักงานระดับต่ำกว่าปริญญาตรี

ตำแหน่งงาน

ตำแหน่งงาน ไม่มีความเกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมในการจัดการสิ่งแวดล้อมภายในองค์กร ซึ่งไม่สนับสนุนสมมติฐานที่ตั้งไว้ กล่าวคือ การมีส่วนร่วมของพนักงานไม่ได้ขึ้นอยู่กับระดับตำแหน่งงาน เฉพาะผู้ที่มีตำแหน่งงานที่สูงหรือผู้บริหารเท่านั้น พนักงานระดับปฏิบัติการ มีการมีส่วนร่วมในการจัดการสิ่งแวดล้อมเหมือนกันกัน ขึ้นอยู่ส่งเสริมสนับสนุนการมีส่วนร่วม เช่นการจัดฝึกอบรมหรือการจัดกิจกรรมกระตุ้นและส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการจัดการสิ่งแวดล้อม การประชาสัมพันธ์ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการจัดการสิ่งแวดล้อมอย่างทั่วถึงกับพนักงานทุกระดับ

อายุงาน

อายุงาน ไม่มีความเกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมในการจัดการสิ่งแวดล้อมภายในองค์กร ซึ่งไม่สนับสนุนสมมติฐานที่ตั้งไว้ กล่าวคือ การมีส่วนร่วมในการจัดการสิ่งแวดล้อมภายในองค์กรไม่ได้ขึ้นอยู่กับอายุงานหรือประสบการณ์ในการทำงานของพนักงานบริษัท ยูนีซัน จำกัด เนื่องจากบริษัท ยูนีซัน จำกัด มีนโยบายและวิธีการปฏิบัติการ ด้านการจัดการสิ่งแวดล้อมไว้อย่างชัดเจนเพื่อให้พนักงานได้นำไปปฏิบัติในแนวทางเดียวกัน

การอภิปรายผลการทดสอบสมมติฐาน ความเกี่ยวข้องระหว่างการเป็นสมาชิกกลุ่มกิจกรรมเกี่ยวกับการจัดการสิ่งแวดล้อม ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดการสิ่งแวดล้อม และความตระหนักเกี่ยวกับการจัดการสิ่งแวดล้อม กับการมีส่วนร่วมในการจัดการสิ่งแวดล้อมภายในองค์กร : กรณีศึกษาบริษัท ยูนีซัน จำกัด อภิปรายได้ดังนี้

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

การเป็นสมาชิกกลุ่มกิจกรรมเกี่ยวกับการจัดการสิ่งแวดล้อม

การเป็นสมาชิกกลุ่มกิจกรรมเกี่ยวกับการจัดการสิ่งแวดล้อมมีความเกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมในการจัดการสิ่งแวดล้อมภายในองค์กร ซึ่งสนับสนุนสมมติฐานที่ตั้งไว้ กล่าวคือ อาจจะเนื่องจากการเป็นสมาชิกกลุ่มกิจกรรมทำให้เข้าใจในกิจกรรมต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการสิ่งแวดล้อม เห็นถึงความสำคัญและประโยชน์ของการจัดการสิ่งแวดล้อม มีทัศนคติที่ดีต่อการจัดการสิ่งแวดล้อม

ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดการสิ่งแวดล้อม

ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดการสิ่งแวดล้อม ไม่มีความเกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมในการจัดการสิ่งแวดล้อมภายในองค์กร ซึ่งไม่สนับสนุนสมมติฐานที่ตั้งไว้ ซึ่งสุวัสสา สวัสดิมงคล (2552) ได้ทำการศึกษาเรื่องการมีส่วนร่วมในการจัดการสิ่งแวดล้อมภายในองค์กรของพนักงานโรงไฟฟ้าบางปะกง ระบุว่า ปัจจัยด้านความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดการสิ่งแวดล้อมของพนักงานโรงไฟฟ้าบางปะกงกับการมีส่วนร่วมในการจัดการสิ่งแวดล้อมภายในองค์กรมีความสัมพันธ์กันในทางบวก ยิ่งพนักงานโรงไฟฟ้าบางปะกง มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดการสิ่งแวดล้อมมากเท่าใด การมีส่วนร่วมในการจัดการสิ่งแวดล้อมยิ่งมากขึ้นเท่านั้น

จากข้อค้นพบดังกล่าว พนักงานบริษัท ยูนีซัน จำกัด มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดการสิ่งแวดล้อม ส่วนหนึ่งมาการฝึกอบรม การเป็นสมาชิกกลุ่มกิจกรรม การเข้าร่วมกิจกรรม การได้รับข้อมูลข่าวสารจากการประชาสัมพันธ์ต่างๆ แต่มีความรู้ความเข้าใจมากหรือน้อยไม่มีผลกับการเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการสิ่งแวดล้อมแต่อย่างใด ขึ้นอยู่กับทัศนคติที่มีต่อการจัดการสิ่งแวดล้อมและความพึงพอใจของแต่ละบุคคล ในการเข้าร่วมกิจกรรมด้านการจัดการสิ่งแวดล้อม จึงควรมีการกระตุ้นและส่งเสริมพนักงานให้เข้าร่วมในกิจกรรมการจัดการสิ่งแวดล้อมภายในองค์กรให้มากขึ้น

ความตระหนักเกี่ยวกับการจัดการสิ่งแวดล้อม

ความตระหนักในเรื่องการจัดการสิ่งแวดล้อมมีความเกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมในการจัดการสิ่งแวดล้อมภายในองค์กร ซึ่งสนับสนุนสมมติฐานที่ตั้งไว้ กล่าวคือ พนักงานบริษัท ยูนีซัน จำกัด ที่มีความตระหนักในเรื่องการจัดการสิ่งแวดล้อม จะมองเห็นถึงความสำคัญและประโยชน์ที่จะได้รับของ

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

การจัดการสิ่งแวดล้อม รวมถึงการมีทัศนคติที่ดีต่อการจัดการสิ่งแวดล้อม จึงทำให้เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการสิ่งแวดล้อมภายในองค์กร

ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการเพิ่มประสิทธิภาพของปัจจัยที่เกี่ยวข้องในเชิงส่งเสริมการมีส่วนร่วมของพนักงานในการจัดการสิ่งแวดล้อมภายในองค์กร

ข้อเสนอแนะจากพนักงานบริษัท ยูนีซัน จำกัด คือ จัดอบรมเพื่อให้ความรู้ ความเข้าใจ การจัดการสิ่งแวดล้อมในโครงการต่างๆ แก่พนักงานทุกระดับ รวมถึงการกระตุ้นให้พนักงานมีจิตสำนึกที่ดีและตระหนักในการมีส่วนร่วมในการจัดการสิ่งแวดล้อม ประชาสัมพันธ์ ให้พนักงานทุกระดับ เข้าร่วมกิจกรรมโครงการด้านการจัดการสิ่งแวดล้อม สร้างแรงจูงใจให้กับพนักงานในการเข้าร่วม มีเวลาและบุคลากรเพียงพอสำหรับการจัดกิจกรรมโครงการด้านการจัดการสิ่งแวดล้อม และจากสรุปผลการวิจัยพบว่า เพศ ระดับการศึกษา การเป็นสมาชิกกลุ่มกิจกรรมเกี่ยวกับการจัดการสิ่งแวดล้อม และความตระหนักในเรื่องการจัดการสิ่งแวดล้อม มีความเกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมในการจัดการสิ่งแวดล้อมภายในบริษัท ยูนีซัน จำกัด

ดังนั้น บริษัท ยูนีซัน จำกัด ควรมีการเพิ่มประสิทธิภาพปัจจัยที่เกี่ยวข้องในเชิงส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการจัดการสิ่งแวดล้อมของพนักงาน โดยการเปิดโอกาสให้พนักงานทั้งเพศชาย และเพศหญิง เข้ามามีส่วนร่วมในการเป็นสมาชิกกลุ่มกิจกรรมการจัดการสิ่งแวดล้อมอย่างเท่าเทียมกัน เช่น การเปิดโอกาสให้เข้ามาเป็นคณะทำงานเกี่ยวกับการจัดการสิ่งแวดล้อม โดยที่ไม่จำกัดในเรื่องของระดับการศึกษา ถึงแม้ว่าผู้ที่มีระดับการศึกษาน้อยจะเข้าใจในเรื่องการจัดการสิ่งแวดล้อมได้น้อยกว่าผู้ที่มีระดับการศึกษาสูงกว่า บริษัท ควรจัดให้มีจัดอบรมเพื่อให้ความรู้ ความเข้าใจ การจัดการสิ่งแวดล้อมในโครงการต่างๆ แก่พนักงานทุกระดับ เพื่อเป็นการเพิ่มเติมความรู้ให้มีความเข้าใจในเรื่องการจัดการสิ่งแวดล้อมมากยิ่งขึ้น รวมถึงการกระตุ้นให้พนักงานมีจิตสำนึกที่ดี สร้างความตระหนักและทัศนคติที่บวกในการมีส่วนร่วมในการจัดการสิ่งแวดล้อม มีการประชาสัมพันธ์ รณรงค์ ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของพนักงานทุกระดับ ให้เข้าร่วมกิจกรรมอย่างจิงจัง การจูงใจให้เข้าร่วมกิจกรรมโดยการจัดประกวดในแต่ละกิจกรรม ทั้งนี้ ควรจัดเวลา รูปแบบกิจกรรมให้เหมาะสม ทันสมัย และมีของรางวัลที่น่าสนใจ เพื่อเป็นการจูงใจให้เข้าร่วม รวมถึงมีการจัดบุคลากรให้เพียงพอสำหรับการจัดกิจกรรม เพื่อเป็นการแสดงถึงความพร้อมในการดำเนินงานด้านการจัดการสิ่งแวดล้อมที่มีประสิทธิภาพ และเพื่อเตรียมรับมือกับปัญหาในด้านต่างๆ ที่จะเกิดขึ้น สามารถแก้ไขปัญหาได้ทันท่วงที และเกิดข้อผิดพลาดในการจัดกิจกรรมน้อยที่สุด

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ข้อเสนอแนะ

ปัญหา/อุปสรรค และข้อเสนอแนะของพนักงาน

1. ทัศนคติในเชิงลบต่อการจัดการสิ่งแวดล้อมของบริษัท
2. การจำกัดเวลาในการจัดกิจกรรม เช่น การจัดกิจกรรมในเวลาพักรับประทานอาหารกลางวัน
3. ความรู้ความเข้าใจและความตระหนักในการจัดการสิ่งแวดล้อม
4. การประชาสัมพันธ์หรือการสื่อสารด้านการจัดการสิ่งแวดล้อม การจัดกิจกรรม การดำเนินงานโครงการด้านสิ่งแวดล้อมของบริษัทไม่ทั่วถึงพนักงานทุกระดับ
5. ความร่วมมือจากพนักงาน

ข้อเสนอแนะจากการวิจัย

1. ข้อเสนอแนะสำหรับ บริษัทยูนีซัน จำกัด

จากผลการวิจัย ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมในการจัดการสิ่งแวดล้อมภายในองค์กร: กรณีศึกษา บริษัท ยูนีซัน จำกัด พบว่า ปัจจัย เพศ ระดับการศึกษา การเป็นสมาชิกกลุ่มกิจกรรมเกี่ยวกับการจัดการสิ่งแวดล้อม ความตระหนักในเรื่องการจัดการสิ่งแวดล้อม มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมในการจัดการสิ่งแวดล้อมภายในองค์กร การมีส่วนร่วมในกิจกรรมการจัดการสิ่งแวดล้อม อยู่ในระดับปานกลาง โดยมีค่าเฉลี่ยรวมเท่ากับ 2.42 แสดงว่า องค์กรยังสามารถพัฒนาการมีส่วนร่วมในการจัดการสิ่งแวดล้อมของพนักงานเพิ่มขึ้นได้อีก ดังนั้น แผนกสิ่งแวดล้อมและความปลอดภัยกับผู้บริหารควรวางแผนร่วมกันในการกำหนดแนวทางในการเพิ่มประสิทธิภาพของปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ในเชิงส่งเสริมการมีส่วนร่วมของพนักงานในการจัดการสิ่งแวดล้อมภายในองค์กร ให้พนักงานทุกระดับ ทุกแผนก มีความเข้าใจในนโยบายด้านการจัดการสิ่งแวดล้อมขององค์กร ปลูกจิตสำนึกให้ตระหนักถึงผลกระทบหรือประเด็นปัญหาสิ่งแวดล้อมที่จะเกิดขึ้น ความรับผิดชอบและผลประโยชน์ที่จะได้รับร่วมกัน เกิดความรักในสิ่งแวดล้อมภายในองค์กร และรักษาสภาพแวดล้อมที่ไว้เพื่อผลประโยชน์ร่วมกันต่อไป ดังนี้

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

1) การจัดกิจกรรมด้านการจัดการสิ่งแวดล้อมให้น่าสนใจโดยการปรับรูปแบบทันสมัย มีการจัดประกวดแต่ละกิจกรรม มีรางวัลเป็นสิ่งจูงใจ เพื่อกระตุ้นและจูงใจให้พนักงานเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมด้วยความสมัครใจ รวมถึงการเพิ่มระยะเวลาหรือความถี่ในการดำเนินกิจกรรมโดยผู้บริหารระดับสูงเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรร กระตุ้นและส่งเสริมให้ผู้ใต้บังคับบัญชาปฏิบัติตามนโยบายด้านการจัดการสิ่งแวดล้อม และร่วมผลักดันการจัดการสิ่งแวดล้อมให้เป็นไปในแนวทางเดียวกัน

2) การจัดอบรม/เซพตี้ทอกให้ความรู้ ความเข้าใจและสร้างจิตสำนึก เพื่อให้พนักงานเกิดความตระหนัก และเปิดโอกาสให้พนักงานมีส่วนร่วมในเสนอความคิดเห็นและร่วมรับฟังการจัดการสิ่งแวดล้อมของบริษัท โดยผู้บังคับบัญชารับทราบนโยบายการจัดการสิ่งแวดล้อมของบริษัท และอบรมผู้ใต้บังคับบัญชาเกี่ยวกับนโยบาย และวิธีการจัดการสิ่งแวดล้อมในแต่ละโครงการ เพื่อนำไปปฏิบัติได้อย่างถูกต้อง

3) การประชาสัมพันธ์ รณรงค์ และการสร้างจิตสำนึก โดยทีมประชาสัมพันธ์/คณะกรรมการ/ตัวแทนของแต่ละแผนก ประชาสัมพันธ์ให้พนักงานรับทราบข้อมูลข่าวสารด้านการจัดการสิ่งแวดล้อม ผ่านช่องทางการสื่อสารต่าง ๆ ของบริษัท อย่างทั่วถึง ร่วมกันสร้างจิตสำนึกที่ดีในการเข้าร่วมโครงการด้านการจัดการสิ่งแวดล้อมในเชิงรุก เพื่อให้เข้าถึงพนักงานมากที่สุด

4) การเปิดโอกาสให้พนักงานทุกระดับ ทุกแผนก เข้ามามีส่วนร่วมในการวางแผน การปฏิบัติ การรับผลประโยชน์ และการประเมินผลในการจัดการสิ่งแวดล้อม

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

การวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษา ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมในการจัดการสิ่งแวดล้อมภายในองค์กร: กรณีศึกษา บริษัท ยูนีซัน ซึ่งผู้วิจัยได้ศึกษาถึง การมีส่วนร่วมในกิจกรรมการจัดการสิ่งแวดล้อม ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมในการจัดการสิ่งแวดล้อมภายในองค์กร เสนอแนวทางเพิ่มประสิทธิภาพของปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ในเชิงส่งเสริมการมีส่วนร่วมของพนักงานในการจัดการสิ่งแวดล้อมภายในองค์กร ดังนั้นการวิจัยครั้งต่อผู้วิจัยควรพิจารณาดังนี้

1) ควรศึกษาที่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมในการจัดการสิ่งแวดล้อมภายในองค์กรว่าตัวแปรใดมีความสัมพันธ์ และตัวแปรใดสัมพันธ์มากที่สุด สัมพันธ์ในเชิงบวกหรือลบ

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

2) ควรขยายกลุ่มประชากรที่ใช้ในการศึกษาโดยสุ่มทั้งหมด เพื่อให้ได้แนวทางการมีส่วนร่วมที่แท้จริง และนำไปสู่กระบวนการส่งเสริมการมีส่วนร่วมด้านการจัดการสิ่งแวดล้อมที่มีประสิทธิภาพ

3) ควรเพิ่มตัวแปรในการวิจัยให้มากขึ้น เพื่อนำไปสู่การหาแนวทางการเพิ่มประสิทธิภาพการมีส่วนร่วมในการจัดการสิ่งแวดล้อมภายในองค์กร เช่น ตัวแปรด้านทัศนคติที่มีต่อการจัดการสิ่งแวดล้อม การฝึกอบรมด้านการจัดการสิ่งแวดล้อม การประชาสัมพันธ์ด้านการจัดการสิ่งแวดล้อม เป็นต้น

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

เอกสารและสิ่งอ้างอิง

กนกพร สว่างแจ้ง. 2542. **การประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อม.** พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพมหานคร: บริษัทโรงพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช.

กัลยา วานิชย์บัญชา. 2544. **การใช้ SPSS for Windows ในการวิเคราะห์ข้อมูล**. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพมหานคร: ห้างหุ้นส่วนจำกัด ซี เค แอนด์ เอส โฟโต้สตูดิโอ.

โกวิทย์ พวงงาม. 2545. **การเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชน.** ม.ป.ท.

จิตรารัตนี โพธิมามกะ, เฉิดฉิน สุกเปล่ง, ปัญญา อนันตธนาชัย และ นิยดา สวัสดิพงษ์. 2542. **ชีวิตกับสิ่งแวดล้อม.** สถาบันราชภัฏสวนดุสิต. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพมหานคร: เธิร์ดเวฟ เอ็ดดูเคชั่น.

จีมา ศรลัมพ์. 2551. **การจัดสิ่งแวดล้อมเชิงวิศวกรรม.** เอกสารคำสอนวิชาการจัดการระบบสิ่งแวดล้อม. พิมพ์ครั้งที่ 1. คณะวิศวกรรมศาสตร์, มหาวิยาลัยเกษตรศาสตร์.

เจิมศักดิ์ ปิ่นทอง. 2537. **การระดมประชาชนในการพัฒนาชนบทในการบริหารการพัฒนาชนบท.** กรุงเทพมหานคร: โอเดียนสโตร์.

ชัชพล ทรงสุนทรวงศ์. 2549. **มนุษย์กับสิ่งแวดล้อม.** พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพมหานคร: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ชิต นิลพานิช และ กุลธน ธนาพงศธร. 2532. **การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชนบท.** ในเอกสารการสอนชุดวิชาความรู้ทั่วไปสำหรับการพัฒนาระดับตำบล หมู่บ้าน. พิมพ์ครั้งที่ 3. นนทบุรี: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมธิราช

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ถนอมบุญ. 2547. **การมีส่วนร่วมในการจัดการสิ่งแวดล้อมตาม ISO 14001: กรณีศึกษาพนักงานบริษัท โรม อพอลโล อีเล็คโทรนิคส์ (ประเทศไทย) จำกัด.** วิทยานิพนธ์สังคมสงเคราะห์ศาสตร์มหาบัณฑิต (การบริหารและนโยบายสวัสดิการสังคม) คณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์. มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

ณพรรษ์สรณ์ เสมสันต์. 2550. **บทบาทของเจ้าหน้าที่พัฒนาชุมชนในการส่งเสริมกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการสิ่งแวดล้อมกรุงเทพมหานคร.** วิทยานิพนธ์ปริญญาสังคมศาสตร์มหาบัณฑิต. สาขาวิชาสิ่งแวดล้อม, มหาวิทยาลัยมหิดล.

ถวิล ธารโภชน์. 2532. **จิตวิทยาสังคม.** กรุงเทพมหานคร: โอเดียนสโตร์.

ธันย์ รวีสวัสดิ์. 2546. **ปัจจัยที่มีผลต่อการนำระบบมาตรฐานการจัดการสิ่งแวดล้อม ISO 14001 ไปประยุกต์ใช้กับอุตสาหกรรมการผลิตอาหารในกลุ่มธุรกิจ SMEs ในเขตกรุงเทพและปริมณฑล.** วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต. วิทยาศาสตร์ (การวางแผนสิ่งแวดล้อมเพื่อพัฒนาชุมชนและชนบท). มหาวิทยาลัยมหิดล.

นรินทร์ชัย พัฒนาพงศา. 2547. **การมีส่วนร่วม หลักพื้นฐาน เทคนิค และกรณีตัวอย่าง.** เชียงใหม่. สิริลักษณ์การพิมพ์.

ประณม จงกลแพทย์. 2549. **ความคิดเห็นของพนักงานบริษัท ยู เอ็ม ซี เม็ททอล จำกัด ต่อการนำระบบการจัดการสิ่งแวดล้อมมาใช้ในองค์กร.** การศึกษาค้นคว้าอิสระ. ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต. สาขารัฐศาสตร์, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

ปริชาติ วลัยเสถียรและคณะ. 2543. **กระบวนการและเทคนิคการทำงานของนักพัฒนา.** กรุงเทพมหานคร: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย.

ปรีชา แสงโชติ. 2552. **การมีส่วนร่วมในการจัดการสิ่งแวดล้อมของประชาชนชุมชนบางน้ำผึ้ง.** อำเภอพระประแดง จังหวัดสมุทรปราการ. มหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรี.

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

พิชาย รัตนดิลก ณ ภูเก็ต. 2552. **องค์การ และการบริหารจัดการ.** นนทบุรี: ธิง บียอนด์ บุคส์ จำกัด.

ภูริภัท ว่องพิพัฒนานนท์. 2550. **การจัดการสิ่งแวดล้อมในองค์กรตามระบบมาตรฐาน ISO 14001**. ประชาชาติธุรกิจ. 14 มิถุนายน 2550: 50

มนัส สุวรรณ. 2549. **การจัดการสิ่งแวดล้อม หลักการและแนวคิด.** กรุงเทพมหานคร: โอเดียนสโตร์.

ยุพดี เสตพรรณ. 2549. **ชีวิตกับสิ่งแวดล้อม.** พิมพ์ครั้งที่ 6. กรุงเทพมหานคร: พิศิษฐ์การพิมพ์.

ยุพาพร รูปงาม. 2545. **การมีส่วนร่วมของข้าราชการสำนักงบประมาณในการปฏิรูประบบ ในการปฏิรูประบบราชการ.** ภาควิทยานิพนธ์ศิลปะศาตรมหาบัณฑิต. สถาบันบัณฑิตพัฒนศาตร์.

ราตรี ภารา. 2543. **ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม**. กรุงเทพมหานคร: บริษัทอักษรพิพัฒน์ จำกัด.

วันชัย โกลละสุต. 2549. **การบริหารงานแบบมีส่วนร่วม**. (Online). http://opens.dpt.go.th/dpt_kmcenter/index.php.

สมศักดิ์ สามัคคีธรรม. 2551. **การพัฒนา การจัดการความขัดแย้ง การมีส่วนร่วม และสังคมเข้มแข็ง.** กรุงเทพมหานคร: สุภัชนิญค์ พริ้นติ้งกรุ๊ป จำกัด.

สถาบันเพิ่มผลผลิตแห่งชาติ. 2541. **คู่มือระบบการจัดการสิ่งแวดล้อม ISO 14001.** เอกสารประกอบการสัมมนาการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของประเทศไทย ครั้งที่ 5. 2547. แนวทางในการมีส่วนร่วมของประชาชนต่อการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม. กรุงเทพมหานคร: กรมส่งเสริมคุณภาพสิ่งแวดล้อม

สยาม อรุณศรีมรกต. 2551. **ISO 140001:2004 ระบบมาตรฐานการจัดการสิ่งแวดล้อม.** กรุงเทพมหานคร: ห้างหุ้นส่วนจำกัด บางกอกบล๊อก.

สากล สถิตวิทยานันท์. 2532. **ภูมิศาสตร์ชนบท.** กรุงเทพมหานคร: โอเดียนสโตร์.

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

สิริพัฒน์ ลาภจิตร. 2550. **ปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจมีส่วนร่วมของประชาชนในการสนับสนุนการบริหารงานองค์การบริหารส่วนตำบล อำเภอวารินชำราบ จังหวัดอุบลราชธานี.** จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

สุคนทิพย์ เผยกลิ่น. 2545. ความคิดเห็นและบทบาทการมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์และปรับปรุงสภาพแวดล้อมถนนสายเชียงใหม่-ลำพูน. **การค้นคว้าแบบอิสระ.** ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

สุเทพ ธีรศาสตร์. 2541. **ISO 14000 มาตรฐานการจัดการสิ่งแวดล้อม.** พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพมหานคร: สมาคมส่งเสริมเทคโนโลยี (ไทย-ญี่ปุ่น).

สุนีย์ มัลลิกะมาลย์. 2543. **การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการสิ่งแวดล้อม : กรณีศึกษามลพิษจากโรงงานอุตสาหกรรม.** วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิตนิติศาสตร์. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

สุเมธ ทรายแก้ว. 2536. **ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติ: ศึกษาเฉพาะกรณีโครงการการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติจังหวัดอุดรธานี.** วิทยานิพนธ์สังคมสงเคราะห์ศาสตร์มหาบัณฑิต. คณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์. มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

สุวัสสา สวัสดิมงคล. 2552. **การมีส่วนร่วมในการจัดการสิ่งแวดล้อมภายในองค์กรของพนักงานโรงไฟฟ้าบางประกง.** วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตร์มหาบัณฑิต. วิทยาการจัดการอุตสาหกรรม. คณะครุศาสตร์อุตสาหกรรม. สถาบันเทคโนโลยีพระเจ้าเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง.

สำนักงานมาตรฐานการศึกษา สำนักงานสถาบันราชภัฏ กระทรวงศึกษาธิการ สำนักงานอุดมศึกษา ทบวงมหาวิทยาลัย. 2545. **ชุดการเรียนรู้ด้วยตนเอง ชุดวิจัยชุมชน.** กรุงเทพมหานคร: เอส.อาร์.พริ้น. ติ้ง.

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

อัจฉรา โชติวัฒนากุลชัย. 2546. **ปัจจัยที่ส่งผลต่อกลยุทธ์การจัดการสิ่งแวดล้อมของผู้ประกอบการอุตสาหกรรมยานยนต์ในประเทศไทย.** วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต. บริหารธุรกิจ. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

อัญชลี สืบสุข. 2546. **การประเมินการมีส่วนร่วมของพนักงานในระบบการจัดการสิ่งแวดล้อม ISO 14001: กรณีศึกษา บริษัทในกลุ่มมัตสุชิต.** วิทยานิพนธ์มหาบัญฑิต. ศึกษาศาสตร์ (สิ่งแวดล้อม). มหาวิทยาลัยมหิดล.

อภิชาต พัชรภิญโญพงศ์. 2545. **การศึกษาโครงการฝึกอบรมและการตระหนักรู้ถึงการใช้ระบบการจัดการด้านสิ่งแวดล้อม ตามมาตรฐานไอ เอส โอ: กรณีศึกษาโรงแรมริเวอร์ไซด์ กรุงเทพมหานคร.** วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต. ศึกษาศาสตร์ (การบริหารจัดการด้านการศึกษา). มหาวิทยาลัยมหิดล.

Seehyung, K. 2005. **A Causal Model of Linkages between Environment and Organizational Structure, and Its Performance Implications in International Service Distribution: An Empirical Study of Restaurant and Hotel Industry.** Dissertation Submitted to the Faculty of the Virginia Polytechnic Institute and State University in partial fulfillment of the requirement for the degree of Doctor of Philosophy In Hospitality and Tourism Management

T.D. Wilson. **Factors influencing environmental scanning in the organizational context Zita Correia Centre for Technical Information for Industry National Institute for Engineering and Industrial Technology, Lisbon, Portugal.** Professor Emeritus University of Sheffield, UK

Jacqueline S. Zinn and Vincent Mor and Nicholas Castle and Orna Intrator and Diane Brannon. **Organizational and Environmental Factors Associated with Nursing Home Participation in Managed Care.**

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ภาคผนวก

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ภาคผนวก ก
รายนามผู้เชี่ยวชาญ

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

รายนามผู้ทรงคุณวุฒิ

1. รองศาสตราจารย์ ดร. อาชัญญา รัตนอุบล
   ภาควิชาการศึกษาตลอดชีวิต
   คณะครุศาสตร์
   จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
   จังหวัดกรุงเทพมหานคร

2. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. พูนสุข อุดม
   ภาควิชาหลักสูตรและการสอน
   คณะศึกษาศาสตร์
   มหาวิทยาลัยทักษิณ
   จังหวัดสงขลา

3. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ชีพสมุน รังสยาธร
   ภาควิชาอาชีวศึกษา
   คณะศึกษาศาสตร์
   มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ วิทยาเขตบางเขน
   จังหวัดกรุงเทพมหานคร

4. อาจารย์ ดร. ภัทรพล มหาขันธ์
   ภาควิชาการศึกษาเพื่อการพัฒนาชุมชนและสังคม
   คณะศึกษาศาสตร์
   มหาวิทยาลัยศิลปากร
   จังหวัดนครปฐม

5. อาจารย์ ดร. ทิพวัลย์ สีจันทร์
   ภาควิชาส่งเสริมและนิเทศศาสตร์เกษตร
   คณะเกษตร กำแพงแสน
   จังหวัดนครปฐม

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ภาคผนวก ข

ประวัติ และโครงสร้าง บริษัท ยูนีซัน จำกัด

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ประวัติและความเป็นมาของบริษัท

"บริษัท ยูนีซัน จำกัด" ดำเนินธุรกิจประเภท "การผลิตและจำหน่ายยารักษาโรคแผนปัจจุบัน" สำหรับรักษาทั้งโรคทั่วไปและโรคเฉพาะ ในรูปแบบยาเม็ด แคปซูล ยาผง ยาน้ำใช้ภายใน–ภายนอก ยาครีมจนถึงยาฉีด โดยมีการจำหน่ายทั้งภายในประเทศ และส่งออกไปต่างประเทศแถบเอเชีย

บริษัทก่อตั้งขึ้นในปี พ.ศ. 2499 (ค.ศ. 1956) ดังนั้นจึงมีอายุมากกว่า 50 ปี ในรูปแบบของร้านขายยา และมีการพัฒนาปรับปรุงธุรกิจไปเรื่อยๆ ตั้งแต่เริ่มมีการนำสั่งยาจากต่างประเทศเข้ามาจำหน่าย จนมาตั้งเป็นโรงงานผลิตยา ซึ่งมีความเจริญเติบโต ก้าวหน้าขึ้นมาเรื่อยๆ จนถึงปัจจุบัน โดยมี "คุณสุทธินัย ธเนศวรกุล" เป็นเจ้าของและกรรมการผู้จัดการ มีพนักงานมากกว่า 450 คนปฏิบัติงาน ซึ่งมีตั้งแต่ผู้บริหารระดับสูง ระดับกลาง และพนักงานระดับปฏิบัติงาน การที่บริษัทได้ทำธุรกิจเกี่ยวกับการผลิตยา จึงมีบุคลากรที่เป็นเภสัชกรและนักวิทยาศาสตร์ ซึ่งถือว่าเป็นผู้มีความรู้ความชำนาญเกี่ยวกับการผลิต การตรวจสอบคุณภาพยา นอกเหนือจากบุคลากรด้านอื่นๆ เช่น บัญชี การเงิน ทรัพยากรบุคคล จัดซื้อ วิศวกรรม เจ้าหน้าที่ด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ (ไอ.ที.) เป็นต้น จนถึงพนักงานทั่วไปที่มีความรู้พื้นฐานในส่วนงานนั้นๆ

การที่บริษัทได้ทำธุรกิจเกี่ยวกับการผลิตยา จึงมีบุคลากรที่เป็นเภสัชกรและนักวิทยาศาสตร์ ซึ่งถือว่าเป็นผู้มีความรู้ความชำนาญเกี่ยวกับการผลิต การตรวจสอบคุณภาพยา นอกเหนือจากบุคลากรด้านอื่นๆ เช่น บัญชี การเงิน ทรัพยากรบุคคล จัดซื้อ วิศวกรรม เจ้าหน้าที่ด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ (ไอ.ที.) เป็นต้น จนถึงพนักงานทั่วไปที่มีความรู้พื้นฐานในส่วนงานนั้นๆ

นโยบายคุณภาพ

1. UNISON มุ่งมั่น สร้างสรรค์ระบบงาน
   คุณภาพมาตรฐาน บริการพึงพอใจ

2. มีการปรับปรุงประสิทธิภาพของการทำงานอย่างต่อเนื่องด้วยการมีส่วนร่วมของพนักงานทุกคน

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

เพื่อให้องค์กรเกิดความมุ่งมั่น และมีความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันที่จะร่วมแรงร่วมใจกันพัฒนาองค์กรและระบบงาน สามารถผลิตผลิตภัณฑ์ที่มีคุณภาพมาตรฐาน รวมทั้งให้บริการที่นำมาซึ่งความพึงพอใจของลูกค้า เพื่อให้บรรลุตามนโยบายคุณภาพ บริษัทจะดำเนินการดังนี้ คือ

สร้างสรรค์ระบบงาน หมายถึง

1. ให้พนักงานทุกคนมีส่วนร่วมในระบบคุณภาพ
2. จัดให้มีการฝึกอบรมเพื่อพัฒนาบุคลากร
3. ทบทวนระบบงานอย่างสม่ำเสมอ
4. รับฟังข้อเสนอแนะจากผู้ปฏิบัติการทุกระดับ
5. มีระบบการแก้ไขและป้องกัน เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพของระบบงาน

คุณภาพมาตรฐาน หมายถึง

1. จัดหาวัตถุดิบให้เป็นไปตามข้อกำหนดและมีมาตรฐาน
2. ปรับปรุงเทคโนโลยีในขบวนการผลิตให้มีความเหมาะสม และทันสมัย
3. ดูแลรักษาสถานที่ให้ถูกสุขอนามัย

ทั้งหมดนี้เป็นไปตามข้อกำหนดของ GMP

บริการพึงพอใจ หมายถึง

1. ผลิตสินค้าตรงตามความต้องการของลูกค้าและได้มาตรฐานตามที่กำหนด
2. รักษามาตรฐานคุณภาพสินค้าให้สม่ำเสมอ
3. พัฒนาสินค้าและบริการอย่างต่อเนื่อง
4. จัดส่งสินค้าให้กับลูกค้าอย่างถูกต้อง ครบถ้วน และตรงเวลา

การบริหารจัดการของบริษัท

บริษัทมีการแบ่งการบริหารจัดการเป็น 4 ฝ่ายใหญ่ๆ โดยแต่ละฝ่ายมีหน้าที่โดยภาพรวมดังนี้

1. ฝ่ายบริหาร มีหน้าที่กำหนดนโยบาย เป้าหมาย อำนวยการ วางแผน บริหาร จัดการ รวมทั้งการพัฒนาผลิตภัณฑ์และแบบบรรจุภัณฑ์ใหม่ๆ

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

2. ฝ่ายโรงงาน มีหน้าที่ดูแล การผลิตยาที่มีคุณภาพมาตรฐานตามสูตรตำรับที่ได้ขึ้นทะเบียนไว้ และส่งมอบผลิตภัณฑ์ให้ลูกค้าตามเวลาและข้อตกลงที่กำหนด รวมทั้งดูแลขั้นตอนการทำงานของแต่ละหน่วยงานที่เกี่ยวข้องให้สามารถผลิตยาที่มีคุณภาพออกสู่ตลาดได้ต่อไป

3. ฝ่ายประกันคุณภาพ มีหน้าที่ตรวจสอบคุณภาพผลิตภัณฑ์ตั้งแต่วัตถุดิบ บรรจุภัณฑ์ งานระหว่างผลิต จนถึงสินค้าสำเร็จรูปในทุกขั้นตอนตามมาตรฐานและกฎเกณฑ์ที่กำหนดเพื่อให้มั่นใจได้ว่ายาหรือสินค้าที่ผลิตได้มีคุณภาพเป็นไปตามทะเบียนตำรับยาที่ได้รับอนุญาต เป็นที่น่าเชื่อถือและไว้วางใจของลูกค้า

4. ฝ่ายทรัพยากรบุคคล ทำหน้าที่สรรหาและคัดเลือกบุคลากรให้ได้เพียงพอตามเวลาที่กำหนดและมีคุณสมบัติตามที่ต้องการ บริหารสวัสดิการและค่าตอบแทนต่างๆ พร้อมกับจัดให้มีการพัฒนาฝึกอบรมพนักงานให้มั่นใจได้ว่าสามารถปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล ตลอดจนจัดให้มีการดูแลสุขภาพ และดูแลเฝ้าระวังสภาพแวดล้อมและความปลอดภัยในการทำงานของพนักงานภายในโรงงาน

สิ่งสำคัญอีกประการหนึ่งคือ “การปรับระดับพื้นฐานความรู้ของพนักงานในแต่ละระดับให้ใกล้เคียงกัน” จึงมีความจำเป็นที่จะต้องมีการอบรม ฝึกฝน ทำความเข้าใจในลักษณะของงาน เพื่อให้ทุกคนมีการปฏิบัติที่ถูกต้องตามมาตรฐานและหลักเกณฑ์การผลิตที่ดี คือ GMP – Good Manufacturing Practice และตามหลักเกณฑ์ข้อกำหนด ระบบคุณภาพมาตรฐาน ISO 9000

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

นโยบายสิ่งแวดล้อม อาชีวอนามัยและความปลอดภัย

1. บริษัทฯ จะดำเนินงานระบบการจัดการสิ่งแวดล้อม อาชีวอนามัยและความปลอดภัยเพื่อปรับปรุง ป้องกันอันตราย ควบคุมความสูญเสียที่อาจเกิดจากอุบัติเหตุ การบาดเจ็บ/เจ็บป่วยอันเกี่ยวเนื่องจากการทำงาน อัคคีภัย สารเคมี/แก๊สรั่วไหลและมุ่งมั่นในการใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่า ยึดหลักป้องกันมลภาวะออกสู่ภายนอก ทั้งนี้ให้ถือว่าการดำเนินงานฯเป็นความรับผิดชอบของผู้บังคับบัญชาและพนักงานทุกระดับ

2. บริษัทฯ จะส่งเสริมให้มีกิจกรรมสิ่งแวดล้อม อาชีวอนามัยและความปลอดภัยต่างๆที่ช่วยกระตุ้นยกระดับให้พนักงานมีความตระหนัก เช่น การอบรม การสื่อสาร ประชาสัมพันธ์ แข่งขันด้านอาชีวอนามัย ความปลอดภัยและสิ่งแวดล้อม เป็นต้น โดยผู้บังคับบัญชาทุกระดับจะต้องปฏิบัติให้เป็นแบบอย่างที่ดี เป็นผู้นำ อบรม ฝึกสอน จูงใจพนักงาน

3. บริษัทฯ กำหนดวัตถุประสงค์ เป้าหมายและวางแผนระบบด้านสิ่งแวดล้อม อาชีวอนามัยและความปลอดภัยพร้อมทั้งสื่อสารให้พนักงานเข้าใจและปฏิบัติให้ถูกต้อง และจัดให้มีทรัพยากรเพียงพอเหมาะสมต่อการดำเนินงานให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ เป้าหมายที่ตั้งไว้

4. ผู้บริหารทุกระดับและพนักงานทุกคนจะต้องร่วมกันพัฒนาระบบการบริหารงานด้านสิ่งแวดล้อม อาชีวอนามัยและความปลอดภัยให้สอดคล้องกับมาตรฐาน กฎหมายหรือข้อปฏิบัติ/ข้อกำหนดที่เกี่ยวข้อง อีกทั้งต้องมีส่วนร่วมเสนอความคิดเห็นปฏิบัติตามนโยบายฯ

5. บริษัทฯ จะจัดให้มีการวัดผลโดยการประเมินผล พร้อมทั้งทบทวนนโยบายเป็นระยะๆ เพื่อให้เหมาะสมและเกิดประโยชน์สูงสุดในการจัดการ และดำเนินการปรับปรุงพัฒนาระบบให้มีประสิทธิภาพอย่างต่อเนื่องและยั่งยืน

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ภาคผนวก ค

แบบสอบถามเพื่อการวิจัย

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

แบบสอบถาม

เรื่อง ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมในการจัดการสิ่งแวดล้อมภายในองค์กร:
กรณีศึกษา บริษัท ยูนีซัน จำกัด

คำชี้แจง

1. แบบสอบถามนี้ใช้ 1 ฉบับ ต่อ 1 คน
2. โปรดกรอกข้อความลงในช่องว่างให้ตรงกับความเป็นจริงของผู้ตอบแบบสอบถาม
3. แบบสอบถามแบ่งออกเป็น 5 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับลักษณะส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม จำนวน 7 ข้อ

ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับความรู้ความเข้าใจในเรื่องการจัดการสิ่งแวดล้อมภายในบริษัท ยูนีซัน จำกัด จำนวน 14 ข้อ

ตอนที่ 3 แบบสอบถามเกี่ยวกับความตระหนักในเรื่องการจัดการสิ่งแวดล้อม ภายในบริษัท ยูนีซัน จำกัด จำนวน 12 ข้อ

ตอนที่ 4 แบบสอบถามเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของพนักงานในกิจกรรมการจัดการสิ่งแวดล้อม ภายในบริษัท ยูนีซัน จำกัด จำนวน 15 ข้อ

ตอนที่ 5 แบบสอบถามเกี่ยวกับ ปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการจัดการสิ่งแวดล้อมภายบริษัท ยูนีซัน จำกัด จำนวน 4 ข้อ

ขอขอบพระคุณอย่างยิ่งที่ให้ความร่วมมือ
ประภาพร คำเบ้า

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

<u>ตอนที่ 1</u> ลักษณะส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม

<u>คำชี้แจง</u> โปรดใส่เครื่องหมาย ✓ หรือ เติมข้อความลงในช่องว่างตามความเป็นจริง

1. เพศ ☐ ชาย ☐ หญิง

2. อายุ.....ปี (ถ้าเศษของอายุเกิน 6 เดือนให้นับเป็น 1 ปี)

3. ระดับการศึกษา

☐ ประถมศึกษา ☐ มัธยมต้น

☐ มัธยมปลาย ☐ ปวช.

☐ ปวส. ☐ ปริญญาตรี

☐ ปริญญาโท ☐ ปริญญาเอก

4. ตำแหน่งงาน

☐ พนักงาน ☐ เจ้าหน้าที่

☐ หัวหน้าหน่วย ☐ ผู้จัดการแผนก

☐ ผู้ช่วยผู้จัดการ ☐ ผู้จัดการฝ่าย

☐ อื่นๆ ระบุ.....

5. อายุงานในบริษัท ยูนีซัน จำกัด

☐ ต่ำกว่า 5 ปี ☐ 5 – 10 ปี

☐ มากกว่า 10 – 15 ปี ☐ 15 – 20 ปี

☐ มากกว่า 20 ปี ☐ อื่นๆ ระบุ.....

6. ท่านได้รับข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการจัดการสิ่งแวดล้อมภายในบริษัท ยูนีซัน จำกัด จากที่ใด (เลือกได้มากกว่า 1 ข้อ)

☐ เซฟตี้ ทอก ☐ เจ้าหน้าที่สิ่งแวดล้อม

☐ บอร์ดประชาสัมพันธ์ ☐ การจัดโครงการด้านสิ่งแวดล้อม

☐ การฝึกอบรม ☐ ผู้บังคับบัญชา

☐ วารสาร MFU สานสัมพันธ์ ☐ อื่นๆ ระบุ.....

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

7. ท่านเป็นสมาชิกกลุ่มกิจกรรมหรือเคยเป็นสมาชิกที่เกี่ยวข้องกับสิ่งแวดล้อมในองค์กรหรือไม่ (ตัวอย่างกลุ่มกิจกรรม เช่น กลุ่มกิจกรรม 5 ส กลุ่มกิจกรรมคัดแยกขยะ กลุ่มกิจกรรมอนุรักษ์พลังงาน คณะทำงานด้านสิ่งแวดล้อม)

☐ ไม่เคยเป็นสมาชิก

☐ เป็นสมาชิก 1 กิจกรรม ระบุ.....

☐ เป็นสมาชิก 2 กิจกรรมระบุ.....

☐ เป็นสมาชิก 3 กิจกรรมขึ้นไประบุ.....

ตอนที่ 2 คำถามเกี่ยวกับความรู้ความเข้าใจในเรื่องการจัดการสิ่งแวดล้อม

คำชี้แจง โปรดใส่เครื่องหมาย ✓ ลงในช่องว่าง (“ใช่” ถ้าเห็นว่าถูกต้อง และ “ไม่ใช่” ถ้าเห็นว่าไม่ถูกต้อง)

ข้อที่	คำถาม	ใช่	ไม่ใช่
1	บริษัท ยูนีซัน จำกัด ดำเนินการด้านการจัดการสิ่งแวดล้อม ตามระบบการจัดการสิ่งแวดล้อมเพื่อควบคุมกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับงานด้านสิ่งแวดล้อม		
2	บริษัท ยูนีซัน จำกัด มีระบบบำบัดน้ำเสียแบบ Activated Sludge คือใช้จุลินทรีย์ในการบำบัด และปล่อยไปที่บ่อพักเพื่อนำน้ำกลับมาใช้อีก		
3	การลดของเสียที่แหล่งกำเนิดเป็นแนวคิดพื้นฐานที่สำคัญของมาตรฐานระบบการจัดการสิ่งแวดล้อม ISO 14001		
4	คุณภาพชีวิตดี สภาพแวดล้อมในการทำงานดีขึ้น คือ ประโยชน์ที่ได้รับจากระบบการจัดการสิ่งแวดล้อม		
5	การจัดการสิ่งแวดล้อม คือ การแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นแล้ว		
6	การจัดการของเสียของบริษัทมี 2 ประเภท คือ ของเสียอันตรายและของเสียทั่วไป		
7	ตัวยา ฝุ่นผงยา ยาคืนจากลูกค้า บรรจุภัณฑ์ที่ปนเปื้อนตัวยา เป็นของเสียที่นำกลับมาปรับปรุงใช้ใหม่ได้ ถ้าผ่านกรรมวิธีที่ทันสมัย		
8	บริษัทดำเนินงานระบบการจัดการสิ่งแวดล้อม อาชีวอนามัยและความปลอดภัย เพื่อป้องกันการสูญเสีย และเพื่อป้องกันมลภาวะออกสู่ภายนอก		

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

9	ความรับผิดชอบของผู้บังคับบัญชาและพนักงานทุกระดับ ในระบบการจัดการสิ่งแวดล้อม เป็นหนึ่งในนโยบายสิ่งแวดล้อมของบริษัท ยูนีซัน จำกัด		
10	การคัดแยกขยะ มีส่วนช่วยในการจัดการสิ่งแวดล้อมของบริษัท ยูนีซัน จำกัด		
11	บริษัท ยูนีซัน จำกัด มีการตรวจติดตามและการตรวจวัดด้านสิ่งแวดล้อม คือ การจัดการของเสีย การจัดการน้ำเสีย ติดตามผลการสื่อสาร ติดตามการเปลี่ยนแปลงของกฎหมายและข้อกำหนดด้านสิ่งแวดล้อม มลพิษทางอากาศ/ค่าระดับเสียงโดยทั่วไปและค่าระดับเสียงรบกวน การตรวจสอบคุณภาพเครื่องดื่ม		
12	การจัดการสิ่งแวดล้อม คือ การจัดสถานที่ทำงานให้สะอาดเท่านั้นไม่เกี่ยวกับการประหยัดทรัพยากร		
13	โครงการที่มีส่วนช่วยในการจัดการสิ่งแวดล้อม คือ โครงการอนุรักษ์พลังงาน โครงการคัดแยกขยะ โครงการตรวจสอบคุณภาพน้ำดื่ม โครงการ 5 ส		
14	บริษัท ยูนีซัน จำกัด มีมาตรการการป้องกันและแก้ไขผลกระทบสิ่งแวดล้อมทั้งทางด้าน น้ำเสีย อากาศ ของเสีย และการใช้พลังงาน		

ตอนที่ 3 คำถามเกี่ยวกับความตระหนักในเรื่องการจัดการสิ่งแวดล้อม

คำชี้แจง โปรดใส่เครื่องหมาย ✓ ลงในช่องว่าง (5 = เห็นด้วยอย่างยิ่ง , 4 = เห็นด้วยมาก , 3 = เห็นด้วยปานกลาง , 2 = ไม่เห็นด้วย , 1 = ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง)

ข้อที่	คำถาม	ระดับความคิดเห็น				
		5	4	3	2	1
1	ท่านเห็นว่าบริษัทควรมีส่วนงานเกี่ยวกับการจัดการสิ่งแวดล้อมโดยเฉพาะ เพื่อให้พนักงานทำงานในหน้าที่ให้แก่บริษัทได้อย่างเต็มที่					
2	ท่านเห็นว่าบางครั้งการคัดแยกขยะก็ไม่จำเป็น ถ้าขยะมีปริมาณไม่มาก					

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

3	การคัดแยกของเสียทั่วไปและของเสียอันตราย อาจทำให้ผู้คัดแยกมีอันตรายจากการสัมผัส ดังนั้น ถ้ามีของเสียอันตรายมากกว่าของเสียทั่วไป ท่านเห็นว่าไม่จำเป็นต้องคัดแยกก็ได้					
4	ท่านเห็นว่าการเปิดไฟเฉพาะที่จำเป็น จะช่วยในการประหยัดพลังงานไฟฟ้า แม้ต้องเสียเวลาในการปิด-เปิด					
5	ท่านเห็นว่าการบำบัดน้ำเสียแล้วนำน้ำกับมาใช้อีก แม้เป็นการใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่า แต่สิ้นเปลืองพลังงานที่ใช้กับเครื่องบำบัดน้ำเสีย					
6	ท่านเห็นว่าการปฏิบัติตามโครงการ 5 ส ส่งผลให้สภาพแวดล้อมในการทำงานดีขึ้น					
7	ท่านเห็นว่าการดำเนินการด้านเอกสาร การติดตามและการตรวจวัดด้านสิ่งแวดล้อมช่วยให้การจัดการสิ่งแวดล้อมมีประสิทธิภาพ					
8	ท่านเห็นว่า ท่านสามารถช่วยให้การจัดการสิ่งแวดล้อมของบริษัทประสบความสำเร็จได้					
9	ท่านจะช่วยแนะนำให้เพื่อนหรือคนที่ท่านรู้จักช่วยกันทำให้การควบคุมระบบการจัดการสิ่งแวดล้อมของบริษัทมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น					
10	ท่านเห็นว่าท่านเป็นผู้หนึ่งที่สามารถช่วยสร้างภาพลักษณ์ด้านสิ่งแวดล้อมที่ดีให้องค์กร					
11	ท่านเห็นว่า บริษัทมีพนักงานจำนวนมากที่พร้อมที่จะเข้าร่วมในกิจกรรมการจัดการสิ่งแวดล้อมของบริษัท ดังนั้น การจัดการสิ่งแวดล้อมของบริษัทจึงสามารถประสบความสำเร็จได้ แม้ท่านจะไม่เข้าร่วมในกิจกรรมก็ตาม					
12	ท่านเห็นว่า ท่านสามารถช่วยลดต้นทุนการผลิตให้แก่บริษัทได้ด้วยวิธีอื่นๆ โดยไม่จำเป็นต้องใช้วิธีการจัดการสิ่งแวดล้อม					

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ตอนที่ 4 คำถามเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของพนักงานในกิจกรรมการจัดการสิ่งแวดล้อม

คำชี้แจง โปรดใส่เครื่องหมาย ✓ ลงในช่องว่าง (4 = การเข้าร่วมทุกครั้ง , 3 = การเข้าร่วมมากกว่าหนึ่งครั้ง , 2 = การเข้าร่วมหนึ่งครั้ง , 1 = ไม่เข้าร่วมเลย)

ข้อที่	คำถาม	4	3	2	1
1	ท่านเคยเข้าร่วมในกิจกรรม โครงการอนุรักษ์พลังงาน				
2	ท่านเคยเข้าร่วมในกิจกรรม โครงการคัดแยกขยะ				
3	ท่านเคยเข้าร่วมในกิจกรรม โครงการ 5 ส เพื่อเพิ่มผลผลิต การจัดการสิ่งแวดล้อมและความปลอดภัย				
4	ท่านมีส่วนร่วมในการวางแผนโครงการอนุรักษ์พลังงาน				
5	ท่านมีส่วนร่วมในการวางแผนโครงการคัดแยกขยะ				
6	ท่านมีส่วนร่วมในการวางแผนโครงการ 5 ส เพื่อเพิ่มผลผลิต การจัดการสิ่งแวดล้อมและความปลอดภัย				
7	ท่านมีส่วนร่วมในการปฏิบัติตามโครงการอนุรักษ์พลังงาน				
8	ท่านมีส่วนร่วมในการปฏิบัติตามโครงการคัดแยกขยะ				
9	ท่านมีส่วนร่วมในการปฏิบัติตาม โครงการ 5 ส เพื่อเพิ่มผลผลิต การจัดการสิ่งแวดล้อมและความปลอดภัย				
10	ท่านมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์จากโครงการอนุรักษ์พลังงาน				
11	ท่านมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์จากโครงการคัดแยกขยะ				
12	ท่านมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์จากโครงการ 5 ส เพื่อเพิ่มผลผลิต การจัดการสิ่งแวดล้อมและความปลอดภัย				
13	ท่านมีส่วนร่วมในการประเมินผล โครงการอนุรักษ์พลังงาน				
14	ท่านมีส่วนร่วมในการประเมินผลโครงการคัดแยกขยะ				
15	ท่านมีส่วนร่วมในการประเมินผลโครงการ 5 ส เพื่อเพิ่มผลผลิต การจัดการสิ่งแวดล้อมและความปลอดภัย				

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

<u>ตอนที่ 5</u> คำถามเกี่ยวกับปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการจัดการสิ่งแวดล้อม

1. ท่านคิดว่าการมีส่วนร่วมในการจัดการสิ่งแวดล้อมภายในองค์กร ควรทำอย่างไร

   .....

   .....

   .....

2. อะไรคือ ปัญหาและอุปสรรคของการมีส่วนร่วมในการจัดการสิ่งแวดล้อม

   .....

   .....

   .....

3. ท่านคิดว่าพนักงานทุกระดับ ทุกแผนก ควรมีส่วนร่วมในการจัดการสิ่งแวดล้อมภายในองค์กร
   อย่างไร

   .....

   .....

   .....

4. ข้อเสนอแนะในเพิ่มประสิทธิภาพการส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการจัดการสิ่งแวดล้อมภายในองค์กร ควรทำอย่างไร

   .....

   .....

   .....

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ตารางผนวกที่ 1 ความสอดคล้องของข้อกระทงคำถาม

ตอนที่ 1	ผู้ทรงคุณวุฒิตรวจคุณภาพเครื่องมือ					คะแนนรวม	ค่า IOC
ข้อที่	คนที่ 1	คนที่ 2	คนที่ 3	คนที่ 4	คนที่ 5		
1	+1	+1	+1	+1	+1	5	1
2	+1	+1	+1	+1	+1	5	1
3	+1	+1	+1	+1	+1	5	1
4	+1	+1	+1	+1	+1	5	1
5	+1	+1	+1	+1	+1	5	1
6	+1	+1	+1	+1	+1	5	1
7	+1	+1	+1	+1	+1	5	1
รวม							7

ตอนที่ 2	ผู้ทรงคุณวุฒิตรวจคุณภาพเครื่องมือ					คะแนนรวม	ค่า IOC
ข้อที่	คนที่ 1	คนที่ 2	คนที่ 3	คนที่ 4	คนที่ 5		
1	+1	+1	+1	+1	+1	5	1
2	+1	+1	+1	+1	+1	5	1
3	+1	+1	+1	+1	+1	5	1
4	+1	+1	+1	+1	+1	5	1
5	+1	+1	+1	+1	+1	5	1
6	+1	+1	+1	+1	+1	5	1
7	+1	+1	+1	0	+1	4	0.8
8	+1	+1	+1	+1	-1	3	0.6
9	+1	+1	+1	0	+1	4	0.8
10	+1	+1	+1	+1	+1	5	1
11	+1	+1	+1	+1	+1	5	1
12	0	+1	+1	+1	+1	4	0.8
13	+1	+1	+1	+1	+1	5	1
14	+1	+1	+1	+1	+1	5	1
รวม							13

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ตารางผนวกที่ 1 (ต่อ)

ตอนที่ 3	ผู้ทรงคุณวุฒิตรวจคุณภาพเครื่องมือ					คะแนนรวม	ค่า IOC
ข้อที่	คนที่ 1	คนที่ 2	คนที่ 3	คนที่ 4	คนที่ 5		
1	+1	+1	+1	+1	+1	5	1
2	+1	+1	+1	0	+1	4	0.8
3	+1	+1	+1	+1	+1	5	1
4	+1	+1	+1	0	+1	4	0.8
5	+1	+1	+1	+1	+1	5	1
6	+1	+1	+1	+1	+1	5	1
7	+1	+1	+1	+1	+1	5	1
8	+1	+1	+1	+1	+1	5	1
9	+1	+1	+1	+1	+1	5	1
10	+1	+1	+1	+1	+1	5	1
11	+1	+1	+1	+1	+1	5	1
12	+1	+1	+1	+1	+1	5	1
รวม							11.6

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ตารางผนวกที่ 1 (ต่อ)

ตอนที่ 3	ผู้ทรงคุณวุฒิตรวจคุณภาพเครื่องมือ					คะแนนรวม	ค่า IOC
ข้อที่	คนที่ 1	คนที่ 2	คนที่ 3	คนที่ 4	คนที่ 5		
1	+1	+1	+1	+1	+1	5	1
2	+1	+1	+1	+1	+1	5	1
3	+1	+1	+1	+1	+1	5	1
4	+1	+1	+1	+1	+1	5	1
5	+1	+1	+1	+1	+1	5	1
6	+1	+1	+1	+1	+1	5	1
7	+1	+1	+1	+1	+1	5	1
8	+1	+1	+1	+1	+1	5	1
9	+1	+1	+1	+1	+1	5	1
10	+1	+1	+1	+1	+1	5	1
11	+1	+1	+1	+1	+1	5	1
12	+1	+1	+1	+1	+1	5	1
13	+1	+1	+1	+1	+1	5	1
14	+1	+1	+1	+1	+1	5	1
15	+1	+1	+1	+1	+1	5	1
รวม							15

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ตารางผนวกที่ 1 (ต่อ)

ตอนที่ 3	**ผู้ทรงคุณวุฒิตรวจคุณภาพเครื่องมือ**					**คะแนนรวม**	**ค่า IOC**
ข้อที่	**คนที่ 1**	**คนที่ 2**	**คนที่ 3**	**คนที่ 4**	**คนที่ 5**		
1	+1	0	+1	+1	0	3	0.6
2	+1	0	+1	+1	+1	4	0.8
3	+1	0	+1	+1	+1	4	0.8
4	+1	0	+1	+1	+1	4	0.8
5	+1	0	+1	+1	+1	4	0.8
6	+1	0	+1	+1	+1	4	0.8
รวม							4.6

IOC คือค่าความเที่ยงตรงของแบบสอบถามหรือค่าสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับวัตถุประสงค์หรือเนื้อหา (**IOC : Index of item objective congruence)** ปกติแล้วจะให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบตั้งแต่ 3 คนขึ้นไปในการตรวจสอบโดยให้เกณฑ์ในการตรวจพิจารณาข้อคำถาม ดังนี้

ให้คะแนน +1 ถ้าแน่ใจว่าข้อคำถามวัดได้ตรงตามวัตถุประสงค์

ให้คะแนน 0 ถ้าไม่แน่ใจว่าข้อคำถามวัดได้ตรงตามวัตถุประสงค์

ให้คะแนน -1 ถ้าแน่ใจว่าข้อคำถามวัดได้ไม่ตรงตามวัตถุประสงค์

แล้วนำผลคะแนนที่ได้จากผู้เชี่ยวชาญมาคำนวณหาค่า **IOC** ตามสูตร

เกณฑ์

1. ข้อคำถามที่มีค่า **IOC** ตั้งแต่ **0.50-1.00** มีค่าความเที่ยงตรง ใช้ได้
2. ข้อคำถามที่มีค่า **IOC** ต่ำกว่า **0.50** ต้องปรับปรุง ยังใช้ไม่ได้

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ตารางผนวกที่ 2 ค่าความเชื่อมั่นแบบสอบถามความตระหนักในเรื่องการจัดการสิ่งแวดล้อม

Scale: ALL VARIABLES

Case Processing Summary

		N	%
Cases	Valid	30	100.0
	Excluded[a]	0	.0
	Total	30	100.0

a. Listwise deletion based on all variables in the procedure.

Reliability Statistics

Cronbach's Alpha	N of Items
.752	12

ค่าความเชื่อมั่น

ค่าอำนาจจำแนกรายข้อ

Item-Total Statistics

	Scale Mean if Item Deleted	Scale Variance if Item Deleted	Corrected Item-Total Correlation	Cronbach's Alpha if Item Deleted
a1	42.4286	27.899	.318	.762
a2	42.8286	23.852	.456	.726
a3	42.5429	24.785	.376	.737
a4	42.5714	24.840	.487	.724
a5	44.5143	29.434	.301	.799

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

	Scale Mean if Item Deleted	Scale Variance if Item Deleted	Corrected Item-Total Correlation	Cronbach's Alpha if Item Deleted
a6	42.5714	25.370	.559	.722
a7	42.7143	24.622	.593	.715
a8	42.8571	23.655	.650	.705
a9	43.1143	23.163	.524	.716
a10	43.0000	24.235	.525	.719
a11	43.3714	25.064	.377	.736
a12	43.5429	25.961	.315	.743

ตารางผนวกที่ 3 ค่าความเชื่อมั่นแบบสอบถามการมีส่วนร่วมของพนักงานในกิจกรรมการจัดการสิ่งแวดล้อม

Scale: ALL VARIABLES

Case Processing Summary

		N	%
Cases	Valid	30	100.0
	Excluded[a]	0	.0
	Total	30	100.0

a. Listwise deletion based on all variables in the procedure.

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

Reliability

Statistics

ค่าความเชื่อมั่น

Cronbach's Alpha	N of Items
.893	15

ค่าอำนาจจำแนกรายข้อ

Item-Total Statistics

	Scale Mean if Item Deleted	Scale Variance if Item Deleted	Corrected Item-Total Correlation	Cronbach's Alpha if Item Deleted
p1	35.2000	78.855	.478	.890
p2	35.3667	77.068	.516	.889
p3	35.6333	72.999	.705	.881
p4	36.0000	73.931	.537	.888
p5	36.3000	71.321	.726	.880
p6	36.3667	70.102	.772	.877
p7	35.0333	83.275	.347	.898
p8	35.1667	83.040	.319	.901
p9	35.4667	77.568	.499	.889
p10	35.8333	74.075	.564	.887
p11	35.9333	73.444	.603	.885
p12	35.8667	71.292	.683	.881
p13	36.2333	75.082	.452	.892
p14	36.3667	71.275	.727	.880
p15	36.3667	69.413	.788	.876

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ตารางผนวกที่ 4 ค่าความเชื่อมั่นของแบบวัดความรู้ความเข้าใจในเรื่องการจัดการสิ่งแวดล้อม

Number Item	Disc. # Correct	# Correct	Point	Adjusted
Item	Correct Diff.	Index	in High Grp	in Low Grp	Biserial	Pt. Bis.
Item 01	24	0.774	0.032	11 (0.79)	9 (0.82)	0.312	0.329
Item 02	22	0.710	0.084	9 (0.64)	8 (0.73)	0.239	0.375
Item 03	24	0.774	0.292	13 (0.93)	7 (0.64)	0.298	0.040
Item 04	23	0.742	0.013	10 (0.71)	8 (0.73)	0.304	0.329
Item 05	20	0.645	0.312	12 (0.86)	6 (0.55)	0.317	0.072
Item 06	20	0.645	0.240	11 (0.79)	6 (0.55)	0.317	0.072
Item 07	22	0.710	0.240	11 (0.79)	6 (0.55)	0.304	0.064
Item 08	20	0.645	0.221	12 (0.86)	7 (0.64)	0.299	0.020
Item 09	23	0.742	0.149	11 (0.79)	7 (0.64)	0.382	0.171
Item 10	23	0.742	0.383	13 (0.93)	6 (0.55)	0.360	0.008
Item 11	22	0.710	0.201	13 (0.93)	8 (0.73)	0.233	0.087
Item 12	22	0.710	0.084	9 (0.64)	8 (0.73)	0.539	0.375
Item 13	23	0.742	0.292	13 (0.93)	7 (0.64)	0.299	0.320
Item 14	24	0.774	0.201	13 (0.93)	8 (0.73)	0.312	0.245

==========

These results have been sorted by item number

ค่าอำนาจจำแนกรายข้อ

==========

Number of Items = 14

KR20 (Alpha) = 0.783

ค่าความเชื่อมั่น

KR21 = 0.758

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ประวัติการศึกษาและการทำงาน

ชื่อ-นามสกุล	นางสาวประภาพร คำเบ้า
วันเดือนปีที่เกิด	วันที่ 1 เดือนกุมภาพันธ์ พ.ศ. 2523
สถานที่เกิด	จังหวัดขอนแก่น
ประวัติการศึกษา	บริหารธุรกิจบัณฑิต (การตลาด) มหาวิทยาลัยราชภัฏราชนครินทร์
ตำแหน่งหน้าที่การงานปัจจุบัน	เจ้าหน้าที่ฝึกอบรมและพัฒนาบุคลากร
สถานที่ทำงานปัจจุบัน	บริษัท ยูนีซัน จำกัด

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์